የመጠሪያ ስሞች

መዝገብ

የመጠሪያ ፣ የክርስትና እና የማዕርግ ስሞችን
ያካተተ በታሪክ ላይ የተመሠረተ ።

ዋና ጠቀሜታው ወላጆች ለሕፃናት ልጆቻቸው
ስም ለመስየም ምርጫ እንዲያገኙ ታስቦ የተዘጋጀ ነው።

መልአከ ብርሃን ብርሃኑ ብሥራት

ጥቅምት ፳፩ ቀን ፪፻፩ ዓ. ም.
October 2008
ከ 6000ሺ በላይ ስሞችን የያዘ።
የመጀመሪያ እትም

ለ ____________________

ከ ____________________

ቀን ____________________

የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው።

© 2008 By Melak Berhan BERHANU BISRAT
All Rights Reserved

የመጀመሪያ እትም

ኤች. ዋይ ኢንተርናሽናል የኅትመት ሥራ ድርጅት
H.Y. International Printers Enterprise Pvt.Ltd.Co
P.O Box 50676
Addis Ababa

ስለጽሑፉ አስተያየት ቢኖርዎ
በዚህ አድራሻ መገናኘት ይቻላል።
P.O.Box 24842 Code 1000
Addis Ababa

ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ በመላው አውሮፓ ሊቀ ጳጳስ
የርእሰ አድባራት ለንደን ደብረ ጽዮን ቅድስት ማርያም
የበላይ ጠባቂ ለነበሩት
እና
በስማቸው ለተሰየመው
"አቡነ ዮሐንስ የልጆች ትምህርት ቤት"
መታሰቢያ ይኹንልኝ።

ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ በመላው አውሮፓ ሊቀ ጳጳስ
የርእሰ አድባራት ለንደን ደብረ ጽዮን ቅድስት ማርያም
የበላይ ጠባቂ ለነበሩት
እና
በስማቸው ለተሰየመው
"አቡነ ዮሐንስ የልጆች ትምህርት ቤት"
መታሰቢያ ይኹንልኝ።

ምስጋና

መልካም ሴት ለባሏ ዘውድ ናት (ምሳ. 12:4) እንደተባለው በሥራዬ ረዳት ሸና ላበረታታችኝ ባለቤቴ መቅደሰወርቅ ዓለሙ ምስጋናዬ ከፍ ያለ ነው::

የዚህን ጽሑፍ ረቂቅ በማንበብ ሐሳባቸውን ላካፈሉኝ ኢንጂነር ከበደ ኀበና፣ ዶክተር ማንደፍሮ በላይነህ፣ ልጅ ወሌ ነጋ እና የመጽሐፉን ሽፋን ንድፍ ላዘጋጁልኝ ለአርክቴክት አበባው መስፍን ምስጋናዬ ከፍ ያለ ነው::

ይህ መጽሐፍ ለኅትመት በቅቶ አንባብያን እጅ እንዲደርስ የተባበሩኝ አቶ ታምራት ከበደ እንዲሁም የተራዱኝን እማሆይ ትርሢት እኅለን በእግዚአብሔር ስም ምስጋናዬን አቀርባለሁ::

የድካም ዋጋ ውጡቱ እንዲታይ በማተሚያ ድርጅታቸው ለኅትመት እንዲበቃ ታላቅ አስተዋጽኦ ያደረጉልኝን፣ ኤች ዋይ ኢንተረናሽናል የኅትመት ሥራ ድርጅት ኃላፊ አቶ ሀብቴ ፊርሻ እና ምክትል ሥራ አስኪያጅ ወ/ሮ ይሳለሙሽ ተክሌ በተጨማሪም የመሥሪያ ቤቱን ሠራተኞ ስለትብብራቸው በእግዚአብሔር ስም ከልብ አመሰግናለሁ::

ማውጫ

መቅድም .... ገጽ

ምዕራፍ ፩

መጠሪያ ስሞች (ስመ ተጸውዖ) 10
- (ሀ) ወላጆች የሚሰይሙት ስም 10
- (ለ) ስምን መልአክ ያወጣዋል። 13
  - (፩) ቅዱስ ዮሐንስ መጥምቀ መለኮት 13
  - (፪) እቴጌ መሶበወርቅ 14
  - (፫) ቅዱስ ላሊበላ 15
  - (፬) ቅዱስ ነአኵቶ ለአብ 16
- (ሐ) የባሕርይ ስም (ስመ ባሕርይ) 16
- (መ) የመጠሪያ ስም በቅኔ ምርምር 17
- (ሠ) የፍቅርና የቍልምጫ ስሞች 20
- (ረ) ለቤተሰብ የሚሰጥ ያክብሮት ስም 22
- (ሰ) በጥንታዊው ትምህርት ቤት የሚሰየም ስም 23
- (ሸ) የተዋሐዱ የመጠሪያ ስሞች 24
  - (፩) የወንድ የመጠሪያ ስም 26
  - (፪) የቤት የመጠሪያ ስም 122

ምዕራፍ ፱

የክርስትና ስሞች (ስመ ጥምቀት) 196

(ሀ) የሚያከራክሩ የክርስትና ስሞች 197

(ለ) የክርስትና አባትና እናት 199

(ሐ) የወንዶች የክርስትና ስሞች 201

(መ) የሴቶች የክርስትና ስሞች 220

ምዕራፍ ፲

የማዕረግ ስሞች (ስመ ተቀብዖ) 232

(ሀ) ጳጳሳት ቅብዐ ክህነት ሲቀቡ የሚሰየሙት ስሞች........ 232

(ለ) የሥልጣነ ክህነትና ያስተዳደር የማዕርግ ስሞች 234

(፩) በደብር አለቆች የማዕርግ ስም 234

(፪) በደብር አገልግሎት የማዕርግ ስሞች 234

(፫) የአብነት ት.ቤት መምህራን የማዕርግ ስሞች... 235

(፬) የሊቅነት፣ የመዘምርነት የማዕርግ ስሞች 235

(፭) የመነኩሳት፣ የገዳማውያን የማዕርግ ስሞች .. 236

(ሐ) ነገሥታት ቅብዐ መንግሥት ሲቀቡ የሚሰየሙ ስሞች... 236

(፩) አባ የሚለው የማዕርግና የመጠሪያ ስም........ 239

(፪) ንገሥታት ማዕረግ ሲሰጡ የሚሰየም ስም........ 241

(፫) ማንኛውም ሰው የሚጠራበት የክብር ስም 242

(መ) ፊደል 243

መቅድም

ይህንን የመጠሪያና የክርስትና ስም የሚል ጽሑፍ ለማዘጋጀት ያነሳሳኝ ብዙዎች ወላጆች ለሚወልዱት ልጅ ፅንስ ከተፀነሰ ጀምሮ ስም ለመስየም ሲጨነቁ፤ ስም ፍለጋ ጥያቄ በመጠየቅ እንዲሁም ድኅረ ገጽ (ኢንተርኔት) ውስጥ ገብተው ሲባክኑ በማየቴ ነው።

ለንደን የምትኖረው ወይዘሮ ማርታ ሙሉጌታ ባንድ ወቅት ደብዳቤ በመጻፍ እንዲህ ስትል አሳሰባኝ ነበር።

ለተከበሩ መልአከ ብርሃን ብርሃኑ ብሥራት
<u>ለንደን</u>
በቅድሚያ በእግዚአብሔር ስም ሰላምታዬን እያቀረብኩ አንድ ጉዳዬን በተመለከተ ላስቸግሮት።

በአሜሪካ አገር በሜሪላንድ ግዛት የምትኖር እኅቴ በቅርቡ ትወልዳለች። ስለምትወልዳትም ሴት ልጅ የመጠሪያና የክርስትና ስም የሚኾን ፈልጊ ብላ አስጨንቃ ይዛኛለች። መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ለመምረጥ ደጋግሜ ባገላብጥም ላገኝ አልቻልኩኝም። አምላክን የሚያመሰግን ቃል ካለ ብዬም ብፈልግ አልተሳካልኝም፤ አባክዎን የሚያውቁት ለሴት ልጅ የሚኾን ስም ካለ ቢነግሩኝ የተለመዱትና ባኹኑ ጊዜ ብዙዎች እየተጠሩበት ያሉትን አይኾንም ብላለች። እናታችን "ስምን መልአክ ያወጣዋል" የሚባለው በዘልማድ አይደለምና ስም ስታወጡ ጥሩ ሥነምግባር ያለውን ቅዱስ ፈልጋችሁ አውጡ ምክንያቱም የሚወለደው ልጅ ቅዱሱን የመምሰል ልቦና እንዲኖረው ትለን ነበር።

ስለዚህ በግዕዝ ቋንቋ የጸሎቴ ፣ የልመናዬ ምላሽ ወይንም አምላክ ስለቸርነቱ፤ ስለ ሰጦታው፣ ስለ መሐሪነቱ፣ የሚያመሰግን ቃል ለስም የሚኾን ካለ አለዚያ ኢትዮጵያዊትነትን የሚያንጸባርቅ ወይም ሌላ በታሪክ የታወቀች ቅድስት ካለች አባክዎትን ላስቸግርዎ።

የርስዎ አክባሪ ማርታ ሙሉጌታ።

ይህ የወይዘሮ ማርታ ሙሉጌታ ደብዳቤ ለዚህ ጽሑፍ አንዱ መነሻ ኾኖኝ ዐዲስ ለሚወለዱ ሕፃናት ስም ፍለጋ ጀመርኩ ። ብዙ ወላጆች ለልጆቻቸው ምርጥ የኾነ የመጠሪያ ስም ለማውጣት ፤ እንዲሁም ምርጥ የኾነ የክርስትና ስም ለማውጣት እና እንዲወጣላቸው በማሰብ ሲጨነቁ አይቻለሁ፤ ስም ለመምረጥ ደግሞ አንድ ነገርን የሚያንጸባርቅና ምክንያቱንም ፣ ጊዜውንም የሚገልጽ መኾን እንዳለበት የታወቀ ነው።

በዓለም ላይ ያለ ኅብረተሰብ ኹሉ በጎሳው፣ በቋንቋው፣ በባህሉ ስም ይሰይማል ። በኢትዮጵያ ኅብረተሰብ ቋንቋ ብዙ የተለያየ የነገድ ስም አለ ፤ ኹሉም ልጅ ሲወልድ ትርጉም የሚሰጠውንና የሚሰይምበት ለምን እንደኾነ የሚያመለክት ምክንያት አለው ። አንዳንዱ የሚመርጠው ከሙያው፣ ከኑሮው ጋር የተያያዘ ሊኾን ይችላል። የወታደር ልጅ ከጀግንነት ጋር የተያያዘ፤ የገበሬ ልጅ ከግብርና ጋር የተያያዘ፤ የካህን ልጅ ከክህነት ጋር የተያያዘ (ቤተ ክህነት)፤ ከተሜው ከከተሜው ጋር የተያያዘ የመጠሪያ ስም መሰየም የተለመደ ነው ። አንዳንዱ አባትና እናት የልጃቸውን ጠረን ተከትለው ሽታዬ፥ ሽቶ፣ መዐዛዬ ፣ የሚለውንም ምርጫ መርጠው ይሰይማሉ። አንዳንዱም ደግሞ ከፈጣሪ ጋራ ያላቸውን ፍቅር ለመግለጽ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉትን የቅዱሳን ስሞችና በስመ ክርስትና (ጥምቀት) ስሞች መጥራት ይመርጣሉ።

የኢትዮጵያውያን የመጠሪያ ስሞች ከዕብራይስጥ፤ ከግእዝ፣ ከግሪክ ፣ ከዐማርኛ ፣ ከኦሮምኛ ፣ ከትግሪኛ ፣ ከጉራግኛ ፣ ከዶርዝኛ ፣ ከዐረብኛ… ከሌሎችም ነገዶች የተዋሐደ ፣ የተወራረሰ ነው ።

በዚህ ጽሑፍ ውስጥ ከአባት ጋር ሲገጥሙ ቅኔ ለበስ የሴትና የወንድ ስሞች በምሳሌነት ተጠቅሰው ይገኛሉ ። የኢትዮጵያውያን ስሞች በአብዛኛው በተውላጠ ስም ላይ የተመሠረቱ ናቸው ።

ለምሳሌ፦ <u>ብርሃን</u>፥ <u>አምባ</u> እና <u>ገበያ</u> በሚለው ዘር <u>ተውላጠ ስም</u> ሲተካ ይህንን ይመስላል።

<u>ተውላጠ ስም</u>			
እኔ ፤	ብርሃኔ	አምባዬ	ገበያዬ
እሱ ፤	ብርሃኑ	አምባው	ገበያው
እሷ ፤	ብርሃኗ	አምባዋ	ገበያዋ
አንተ	ብርሃነህ /ብርሃን/	አምባነህ /አምባ/	ገበያነህ /ገበያ/
አንቺ	ብርሃነሽ /ብርሃን/	አምባነሽ /አምባ/	ገበያነሽ /ገበያ/
እነርሱ፤	ብርሃናቸው	አምባቸው	ገበያቸው

ለሴትም ለወንድም የወል መጠሪያ የኾኑ ስሞችም አሉ ።
<u>ለምሳሌ</u>፦ አንተ እና አንቺ በሚለው ተውላጠ ስም ብርሃን፣ አምባ እና ገበያ ለወንድም ለሴትም ጾታ ይኾናል ማለት ነው ። በተጨማሪ መሠረት፣ መዓዛ፣ ቀለመወርቅ፣ ኒቫን፣ ተቋም… ሌላም ብዙ የወል መጠሪያ ስሞች አሉ።

የመጠሪያ ስም የሚኾኑ ስመ ክርስትና፣ ስመ ሀገር፣ ስመ ግብር፣ ስመ ባሕርይ ፣ ስመ ተቀብዖ ፣ ስመ ደብር ፣ ስመ አዕዋፍ ሌሎችም በመጠሪያነት ተለውጠው ሰዎች ይጠሩበታ።

ለምሳሌ አንበሳው፣ አውራሪስ፣ ስመ ባሕርይን ፤ የኃያልነት ባሕርይን ያመለክታል። ሊባኖስ ፣ ደብሬ ፤ ስመ ደብር ሲኾን ታላቅነትን ያመለክታል። ዮርዳኖስ ፣ ዐባይ ስመ አፍላግ ሲኾን ታላቅነትን ኀያልነትን ያመለክታል። እስራኤል ፣ ኢትዮጵያ ስመ ሀገር ፤ አሞራው፣ ርግበ ስመ አዕዋፍ ናቸው ።

ቅጽል ተጨምሮበትም የሚሰየሙ ስሞች አሉ ። ጥሩ-ወርቅ ፣ አምደ ወርቅ ፣ አሰፋ-ወሰን፣ ዓለም-ሰገድ… ሌሎችም ።

ሌላው በኢትዮጵያውያን ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መሠረት ሥርዐት ጥምቀተ ሲፈጸም ከእግዚአብሔር ልጅነት ማግኘቱን የሚገልጽ መጠሪያ ስም ወይም የክርስትና ስም ይሰጣል። ይህም ስያሜ ጥምቀት ሲጠመቁ በዋለው ቅዱስ ስም ላይ ተጨማሪ ቅጽል በማስገባት ነው (ሉቃ.10፥20፤ ዘፀ. 32፥32)።

ለምሳሌ አበበ በክርስትና ስሙ ኀይለ ሚካኤል ሊባል ይችላል። በምዕራባውያን ዘንድ ግን የክርስትና ስም በቀጥታ የዓለም ስም እና ከቤተሰብ የወረደ የመጠሪያ ስም ይኾናል ፤ ያለ ቅጽል በነጠላው ማይክል (ሚካኤል) ፤ ጆርጅ (ጊዮርጊስ)፣ ጆን (ዮሐንስ) ብሎ መጥራት የተለመደ ባህል ነው።

በርግጥ በኢትዮጵያውያን ዘንድ አልፎ አልፎ የክርስትና ስም ያለቅጽል የተሰየመም አለ ። በነጠላው ያለ ቅጽል የሚጠሩ ጳጳሳት፣ ማዕርግ ጵጵስና ሲሰጣቸው ብቻ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስና በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ ያሉ የቅዱሳን መጠሪያ ስም፤ የክርስትና መጠሪያ ስም፤ የቤተ ክህነት የመጠሪያ ስም፣ የቤተ መንግሥት የመጠሪያ ስም ፤ የኢትዮጵያውያን የነገድ ስም ተዘጋጅተዋል። ባጠቃላ ለሚወለዱ ሕፃናት ስም ለመሰየም ይረዳል በማለት ፤

- ወላጆች ለልጃቸው ስም ለመሰየም ምርጫ እንዲኖራቸው፤
- በሆስፒታል ለሚወልዱ በቶሎ ስም ለመሰየም ለሚቸገሩ ፤
- ከአገር ወጥተው በውጭ አገር ኑሯቸውን አድርገው ከሌላው ኅብረተሰብ ጋር ተቀላቅለው ኢትዮጵያዊ ባህል ለተዘነጋቸው ፤
- ለሚወልዱት ልጅ ስም ለማውጣት ለሚቸገሩ፤

እንዲረዳና ጥቅም እንደሚሰጥ በማሰብ ተዘጋጅቷል ። ኾኖም ግን በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ያልተካተቱ የኢትዮጵያውያን ስሞችን ለኹለተኛው እትም በጥናት እናቀርባለን የሚል ምኞት አለን።

አዘጋጁ

ምዕራፍ ፩

የመጠሪያ ስሞች (ስመ ተጸውዖ)

(ሀ) ወላጆች የሚሰይሙት ስም

የሰው ልጅ በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሲፈጥረው የወል ስም ሰጥቶት ነበር። ይህም የወል ስም "ሰው" የሚል ነው። ሌላ ደግሞ በጾታው የወል ስም ወንድ እና ሴት አለ። ከዚያም የፈጠረውን ወንዱን አዳም ብሎ ጠራ። ሴቷን ደግሞ ሔዋን ብሎ እንደጠራ በቅዱስ መጽሐፍ ተገልጿል ። አዳምና ሔዋንም ከነሱ አብራክ የተፈጠሩትን ልጆች ቃየል ፣ አቤል ፣ ከዚያም ሔዋን በአቤል ፈንታ. እግዚአብሔር ሌላ ዘር ተክቶልኛል ስትል የአቤልን ተከታይ ሴት በማለት የመ ጠሪያ ስም በመስጠት መሰየም ጀመሩ (ዘፍ. 4፥25)።

ወላጆች ልጃቸውን የሚጠሩበትን ስም መሰየም ከአዳና ከሔዋን ጊዜ ጀምሮ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ ነው።

ማንኛውም ሰው በአገሩ ባህል፣ በቋንቋው ፤ በሃይማኖቱ ረገድ ለልጁ መጠሪያ ስም ይሰይማል። እንዲሁም ደግሞ ኹሉም በሙያው የወታደር ልጅ የጀግንነትን የሚያንጸባርቅ ፤ የካህን ልጅ እምነትን የሚያንጸባርቅ፣ የገበሬ ልጅ ግብርናን የሚያንጸባርቅ ሌሎችም በዚሁ መልክ ለልጆቻቸው ይሰይማሉ።

አንዳንድ ጊዜ ወቅቱን፣ የኑሮውን ገጠመኝ ተከትሎ ወይም የወደፊት የልጁን ዕጣ ፋንታ ነጋሪ ኾኖ የሚሰየም ስም አለ። በረኃብና በጥጋብ ዘመን፤ በመከራና በደስታ ዘመን፤ በጦርነትና በሰላም ዘመን ወላጅ ስም ይሰይማል።

ለምሳሌ አጋረደች ወይም ጋረደው በማለት ወቅቱን አስታኮ ስያሜ ይሰ ጣል፤ ከመከራ ሰወረ(ች) ሊኾን ይችላል ። እናቱን ከሞት ያዳነ ሕጻን ከኾነ ደግሞ አዳነ ፤ ሴት ከኾነች አዳነች በማለት መጥራት የተለመደ ነው ። አንዳ ንዴም የተወለደው ልጅ ታሞ ሊሞት ነው አይተርፍም ከተባለ በኋላ ከሞት ተርፏል ለማለት ተረፈ ይሉታል። ሀብት የትገኘ እንደኾነ፤ ሀብታሙ፣ አዱኛ፣ ንዋይ፤ ክብረት እየተባለ ይጠራል።

የፍቅር እስከ መቃብር መጽሐፍ ደራሲ ዐዲስ ዓለማየሁ የመጽሐፉን ከፍተኛውን ገጸ ባሕርይ የሚጫወተውን በዛብህ የተባለውን ሲገልጹ ከተወለደ

ጀምሮ አምስት ዓመት እስኪሞላው ድረስ ጤና ስላልነበረው ፥ በሽታው ስለ በዛበት ይህ ስም መጠሪያው እንዲኾን የተመረጠለት ነው ይላሉ ።

ጠብ በቤት፣ በዘመድ አዝማድ እና በጎረቤት ገብቶ ሲኖር ልጅ በመወ ለዱ ሰላም ከመጣ ሰላም (ሰላሙ) በማለት ይሰየማል ወይም ደግሞ አማን ብሎ መጥራት የተለመደ ነው ። ይህንም ሲባል ደግሞ ሰላም ተብለው የሚጠሩ ኹሉ ወላጆቻቸው የተጣሉ ነበሩ ተብሎ ትርጓሜ ሰጥቶ እንዲታሰብ ማለት አይ ደለም ።

ጣሊያን ኢትዮጵያን በወረረች ጊዜ ከወቅቱ ጋር የሚስማማ ብዙ ስም ተሰይሟል ። ለምሳሌ ሳይታሰብ ጠላት ልጁ ሲወለድ በእኩል የደረሱባቸው ቤተሰቦች ልጃቸውን ዠቅ-አለ ብለው ሰይመውታል። በጦር ሜዳ ውጊያ ጀግናዋ ዐርበኛ ከበደች ስዩም የወለደችውን ልጇን ታሪኩ አበራ ብላዋለች። በጣሊያን ወረራ ዘመን ይሰየሙ የነበሩ ስሞች አዳንዶቹ ከጀግንነት ጋር ፤ ከበቀል ጋር የተያያዙ ነበሩ ። ለምሳሌ ይለይለት ፣ ግፋው ፣ ጠቅጥቃቸው ፣ ታጠቅ ፣ ታፈረ ድንበሩ ፣ ደምሳቸው ፣ ሽጉጤ ... የመሳሰሉ ነበሩ ።

የዐፄ ኀይለ ሥላሴ መንግሥት ተቀይሮ የደርግ መንግሥት ቦታውን በያ ዘበት ዘመን የተወለዱ ልጆች አብዮት ፣ አንድነት ፣ ወዛደር እየተባሉ ተሰይ መዋል። በተቃራኒው ደግሞ አቶ ይንገሡ የተባሉትም የጎጃም ሰው ልጃቸውን አስከጊዜው ብለው ሰይመውታል።

<u>በእስራኤላውያን</u> ዘንድ ስም ሲሰየም ጠባይን፣ ግብርን (ሥራን) ወይም የቤተሰብ ኹኔታን የሚገልጥ ኾኖ ይሰየም ነበር።

ያዕቆብም ሲወለድ ዞሮ የወንድሙን ተረከዝ ይዞ ሲወጣ አዋላጂቷ የቀ ደመውን የያዕቆብ አውራ ጣት አሰረች በዚህ ጊዜ እሰናከይ ተብሎ ተሰየመ። በዚህ አይነት የተሰየሙ ብዙ ስሞች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይገኛሉ። (ዘፍ. 25፥26 ፤ ዘፍ. 38፥27)

በአንድ ቀን ውስጥ የተለወጠው ስም የብንያም ነው ፤ እናቱ ራሔል ምጥ ይዟት በተጨነቀች ጊዜ አዋላጂቱ አትፍሪ ወንድ ልጅ ነው አለቻት ፤ እርሷም ጭንቁ በገዘቶባት ነበርና ቤንኦኒ አለችው። ይህም ማለት የሐዘኔ ወይ የጭንቀቴ ልጅ ማለት ነው። ወዲያው እንደተገላገለች ዐረፈች፤ አባቱ ያዕቆብ ግን ብንያም (ዕብ) አለው። ትርጒሙም የቀኝ እጅ (የማን) ወይም የደቡብ ልጅ ዕድለኛ ማለት ነው (ዘፍ. 35፥18 ፤ 24) ። የያዕቆብና የራሔል ልጅ ታሪክ ደስ የሚያሰኝ እንዲሁም ከቤተሰቡ የመጨረሻ በአባቱና በወንድሞቹ ተወዳጅ ስለ ነበረ ይመስላል ብዙ ኢትዮጵያውያን ብኒያም በማለት ለልጃቸው ስም ይሰይ ማሉ ።

ይሥሐቅ የሚለው ስም ኹኔታዎችን ተከትሎ የተሰየመ ስም ነው ። ይህ ስም የወጣው ሣራ በተገበኘችበት ጊዜ ስለሣቀች ነው ። (ዘፍ.17፥17 ፤ 18፥12 ፤ 21፥3)

ሙሴም የፈርኦን ሴት ልጅ ልዕልቲቷ ከባሕር ስላገኘችው "ከባሕር የተገኘ" ስትል ሙሴ ብላ ሰየመችው (ዘጸ. 2፥10)።

ሳሙኤልም በእናቱ ጸሎትና ስእለት የተወለደ ስለነበር ፤ ጸሎቷ ስለተሰማ "እግዚአብሔር ሰማኝ ስትል" ሳሙኤል አለችው ።(1ኛሳሙ. 1፥20) (በዕብራይስጥ ኤል ማለት እግዚአብሔር ማለት ነው)

ታቦተ ጽዮን በፍልስጥኤማውያን ስትማረክ የእግዚአብሔር ክብር ከእስራኤል ተገፈፈ ወይም ክብር ራቀ ስትል የፊንሐስ ሚስት የወለደችውን ልጅ ኢካቦድ (ክብር ራቀ) ብላ ሰየመችው (1ኛ ሳሙ. 4፥21)። የያዘው ትርጕም ደስ ስለማያሰኝ በዚህ ስም ሰዎች ሲጠሩበት ተሰምቶ አይታወቅም ።

በቅዱስ መጽሐፍ በበጎነታቸው እና በጥሩ ትርጕም የሚታወቁ ስሞች ተለውጠው ነውርና መጥፎ ምግባራት የነበራቸው ሰዎች ብዙዎች ነበሩ ። በመጥፎ ተግባራት የታወቁት ሰዎች ፤ በአስከፊ ሥራቸው የተነሣ ትውልድም ሳይጠራባቸው ይኖራል።

ለምሳሌ፦ ቃየል መሥዋዕቱን በንጽሕና ስላላቀረበ በእግዚአብሔር ዘንድ አልተወደደም፤ ይህም አልበቃ ብሎት ወንድሙን አቤልን ስለገደለ የተረገመ ኾነ። ስለዚህ ቃየል ብሎ የሚሰይምና የሚጠራ የለም ። እንዲሁም ሒትለር ብሎ የሚሰይም የለም። ከሴቶችም ሚልኮል ፣ ደሊላ ብሎ የሚጠራ የለም (ዘፍ. 4፥8 ፤ 2ኛ ሳሙ.6፥16-23 ፤ መሳ. 16፥4–22)።

ከዳዊት ልጆች በኵር የኾነው አምኖን እኅቱ ትዕማርን አስገድዶ ስላስነወራት የናት ልጅ ወንድሟ አቤሰሎም በዚህ አሳፋሪ ድርጊቱ በንዴትና በበቀል አስገድሎት ሸሸ። ይህም ቤተሰቡን አበጣበጠ። በዚህ ክፉ ሥራው የተነሳ በአምኖን ስም አምኖን ብሎ የሚሰይም የለም (2ኛሳሙ. 13፥1 ፤ 3፥2–5)።

እዚህ ላይ ሊታሰብበት የሚገባ ልጆች መጥፎ ምግባር ይዘው እንዳያድጉ ወላጆች ኀላፊነት አለባቸው ። በተለይም እናት ልጇን ለማስተማር የቅርብ ሰው ነች። ይህም ጢሞቴዎስ በናቱ በኤውንቄ በአያቱ በሎይድ የተሰጠው ትምህርት፤ የወረሰው መልካም ሥነ-ምግባር ለኋላ ጊዜ ለኑሮውና ለመንፈሳዊ ሥራው ጠቅሞታል፤ ይህንንም ቅዱስ ጳውሎስ መስክሮለታል ። ለልጆች ጥሩ ስም ብቻ ለመሰየም መፈለግ ሳይኾን አስተዳደጋቸውንም መከታተልና መንከባከብ ያስፈልጋል (2ኛ ጢሞ 1፥5፤ የሐ. ሥራ 16፥1)።

በሕይወት አጋጣሚ የደረሰውን፤ ጠባይን ወይም ድርጊትን፣ ማኅበራዊ ኑሮን፣ ቦታን የሚያንጸባርቁ ስሞች ይሰየማሉ ። ኹሉም ደስ የሚለውንና ትርጕም የሚሰጠውን ስም ይሰይማል። ሌሎችም ሃይማኖቶች ለነሱ እንደሚስማማቸው በራሳቸው መንገድ ይሰይማሉ።

(ለ) "ስምን መልአክ ያወጣዋል"

ስምን መልአክ የሚያወጣው መኾኑን እግዚአብሔር ብቻ የሚያውቀው ለሰው ልጆች የተሰጠ ፍጹም ምስጢር ነው። ወንድ ወንድ ኾኖ እንዲፈጠር ፤ ሴት ሴት ልጅ ኾና እንድትፈጠር የኾነበት ምስጢር የእግዚአብሔር ምስጢር ነው። እንዲሁም ስም የመለኮታዊ ባሕርይ ምስጢር ነው።

ለመውለድም ኾነ ለመወለድ ምስጢር እንደኾነ ኹሉ ፤ ከአባት አብራክ ከእናት ማሕፀን ሳይደርስ ስለግብሩ ትንቢት መናገር መለኮታዊ የኾነ ከሰው ኀሊና በላይ ነው ። ይህ ስጦታ ግን የእግዚአብሔር እንደራሴዎች ለኾኑት ቅዱሳን መላእክት ይቻላቸዋል ። ይኽን ምስጢር ማንም በምርምር ሊረዳው የማይቻል ነው ። ኾኖም ግን ቅዱሳት መጽሐፍት በሚያስረዱን መንገድ ስምን መልአክ እንዲሚያወጣው እናያለን (ሉቃ. 1፥11 ፤ ማቴ. 1፥21)።

(፩) ቅዱስ ዮሐንስ መጥምቁ መለኮት

በቅዱስ ወንጌል ካህኑ ዘካርያስ በሰሞን ተራው በቤተ መቅደስ ኾኖ ዕጣን ሲያጥን ሕዝቡም ሲጸልዩ የጌታ መልአክ ተገለጸለት ።

መልአኩም ጸሎትህ ተሰምቷልና አትፍራ ሚስትህ ኤልሳቤጥ ወንድ ልጅ ትወልዳለች ስሙንም ዮሐንስ ትለዋለህ ደስታና ተድላ ይኾንልሃል ። በመወለዱም ብዙዎች ደስ ይላቸዋል። በጌታ ፊት ታላቅ ይኾናል ፤ የወይን ጠጅና የሚያሰክር መጠጥ አይጠጣም ፤ ገና በናቱ ማሕፀን ሳለ መንፈስ ቅዱስ ይሞላበታል አለው።... (ሉቃ. 1፥11) ዘካርያስም ለመልአኩ የሰጠው መልስ – እኔ ሽማግሌ ነኝ ምስቴም በዕድሜዋ አርጅታለች ይህን በምን ዐውቃለሁ ? መልአኩም መልሶ እኔ በእግዚአብሔር ፊት የምቆመው ገብርኤል ነኝ እንድናገርህም ይህችን የምሥራች እንድሰብክልህ ተልኬ ነበር እነሆም በጊዜው የሚፈጸመውን ቃሌን ስላላመንክ ይህ ነገር እስከሚኾን ድረስ ድዳ ትኾናለህ መናገር አትችልም አለው።

የኤልሳቤጥ የመውለጃዋ ጊዜ ደረሰ ወንድ ልጅም ወለደች ጎረቤቶቿም ዘመዶቿም ጌታ ምሕረቱን እንዳገነነላት ሰምተው ከርሷ ጋር ደስ አላቸው ። በስምንተኛው ቀን ሕፃኑን ሊገርዙት መጡ በአባቱም ስም ዘካርያስ ሊሉት

ወደዱ፤ እናቱ ግን መልሳ አይኾንም ዮሐንስ ይባል አለች። እነሱም ከወገንሽ
ማንም በዚህ ስም የተጠራ የለም አሏት ፤ አባቱንም ማን ሊባል እንደሚወድ
ጠቀሱት፤ ብራናም ለምኖ ስሙ ዮሐንስ ነው ብሎ ጻፈ ። ኹሉም አደነቁ።
(ሉቃ.1፥57 - 64)።

(፪) አፄ መሶበወርቅ

ዐፄ ድልነአድ (902 -913 ዓ. ም.) በቤተመንግሥታቸው መራ ተክለሃይ
ማኖት የሚባል የላስታ እና የአገው ሰው አጋፋሪ ነበራቸው ። **ዐፄ ድልነአድ**
ሴት ልጅ ከወለዱ ለመንግሥታቸው መጥፋት ምክንያት እንደምትኾን ትንቢት
ይነገር ስለነበር ሴት ልጅ በመውለዳቸው በመንግሥታቸው ሥጋት አደረባቸው።
ትንቢቱ እንዳይፈጸምባቸው ለሌሩ ሳትታወቅ ቶሎ ሊያጠፏት አሰቡ። ለዚህም
ሰው እንዳይሰማባቸው ሕፃኗን በመሶበወርቅ አድርገው ለታማኙ አጋፋሪያቸው
መራ ተክለሃይማኖት መሶበወርቁን ሳይከፍት ወደ ወንዝ እንዲጥል ሰጡት

መራ ተክለሃይማኖት ወንዝ ሳይደርስ ድምፅ ስለሰማ መሶቡን ከፍቶ
ቢያይ ሕፃን ልጅ አገኘ ። መሶቡን ብቻ ወደ ወንዝ ጥሎ ሕፃኗን በድብቅ እን
ዲያሳድጉለት ራቅ ወዳሉት ዘመዶቹ በአደራነት አስቀመጣት። ከብዙ ዓመታት
በኋላ ላቅመ ሔዋን በደረሰች ጊዜ የቅርብ ወዳጅ ታማኝ በመኾኑ ልጃቸውን
ይድሩለት ዘንድ ንጉሡን ዐፄ ድልነአድን ለመነ ። ንጉሡም ከዘመን ብዛት የተ
ነሳ ሴት ልጅ መውለዳቸውን ረስተውት ነበር። ወደ ወንዝ እንዲጥል ከታዘዘው
መሶብ ውስጥ ልጅቱን እንዳገኘና እንዳሳደጋት ነገራቸው። ንጉሡም ብዙ ሰዓት
ከሰቡ በኋላ ከጃቸው እንዳልወጣች ስላወቁ መልካም ነው ፈቅጃለሁ ሰርጓን
ደግሰን ስለምንድራት አምጣልን አሉት፤ እሱም ለማምጣት ተሰናብቶ ወደዘመ
ዶቹ ኼደ። ለዘመዶቹም ታሪኩን ነገራቸው ። ዘመዶቹም በዚህች ሕፃን የዚህ
ዓይነት ጭካኔ ቀደም ብለው የፈጸሙባት ያለ ምክንያት አይደለም፤ አንተም
ታማኝነትኽን ስላፈረስክ ቅጣት ያገኝሃል ፤ ልጅቱንም አንተንም ያጠፏችኋል
አሉት።

መራ ተክለሃይማኖት የዘመዶቹን ምክር ከሰማ በኋላ ወደንጉሡ ቤት
መመለስ ፈራ ። ንጉሡም ኼዶ በመቅረቱ በመልቀቃቸው ተጸጸቱ ። ወታደሮቻ
ቸውን ፈልገው ይዘው እንዲያቀርቡት ላኩ ። ወታደሮቻቸው ከመራ ተክለሃይ
ማኖት ወገኖች ጋር ታላቅ ጦርነት አደረጉ ። የንጉሥ ወታደሮች በሽንፈት ሸሽ
ተው ወደ ንጉሡ ኼዱ ። ራሳቸው ንጉሡ ወደ ጦርነቱ ገቡበት ጥቂት እንደተ
ዋጉ ወታደሮቻቸው ስለደከሙባቸው ወደ አንድ ተራራ አመሩ ። መራ ተክለሃ
ይማኖት ሕዝቡን አረጋጋ። ንጉሡም ረዳት ስላላገኙ ወደ ሸዋ ሸሹ ። መራ ተክ

ለሃይማኖት የንጉሡን ርቆ መኼድ ባወቀ ጊዜ ልጅቱን አስመጥቶ ታላቅ ሰርግ
አድርጎ አገባት። በኋላ ሥልጣን መንግሥቱን ይዞ ተቀመጠ ።

ወደወንዝ ልትጣል በመሶበወርቅ የተወሰደችው **ልዕልት መሶበወርቅ**
ተብላ መጠራት ጀመረች። ንጉሡ ሸሽተው ስለኼዱ መራ ተክለሃይማኖት ድልን
ስለተቀዳጀ በግእዝ "ዘአጉየየ መራ ለድልነአድ" ተባለ ። ትርጕሙም መራ ድ
ልነአድን አሸሸው ማለት ነው። ዘአጉየየ የሚለው ስያሜ ስመ መንግሥቱ አደ
ረገው። ዛጉዬ የሚለው ዘአጉየየ ከሚለው የመጣ እንደ ኾነ ይነገራል ። መራ
ተክለሃይማኖት እና ንጉሡ ድልነአድ የተዋጉበት ቦታ እስከዛሬ መራ በመባል
ይታወቃል ። ይህ ከኾነ ንግሥና ከቀዳማዊ ምኒልክ ከሰሎሞናዊ ዘር በቴጌ መሶ
በወርቅ አማካኝነት ተላልፏል ማለት ነው።

(፫) ቅዱስ ላሊበላ

መራ ተክለሃይማኖትና **ልዕልት መሶበወርቅ** ከወለዷቸው ልጆች አንዱ
ዣንሥዩም የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ኾነ ።

ቅዱስ ላሊበላ ከንጉሠ ነገሥቱ ከዣንሥዩምና ከእናቱ **ኬረዎርና** ከተባ
ለችው ከአገው ሴት ታኅሣሥ 29 ቀን 1120 ዓ. ም. ተወለደ ።

ኬረዎርና ከላስታ አገው መጥታ በንጉሡ ቤት በአገልጋይነት የተቀመ
ጠች ነበረች። **ኬረዎርና** ማለት ቤተክርስቲያን ማለት ነው። ንጉሡ ዣንሥዩም
ውበቷ ስለማረከው ደረሰባት ልጅም ፀነሰች። በሌሊት በራእይ በዚህች ሌሊት
በማሕፀንሽ የተቀረጸው ሕፃን ፈጣሪውን ለማገልገል የተመረጠ ነው የሚል
ድምፅ **ቅዱስ ሚካኤል** አበሠራት። ጥቂት ቀኖችም እንዳለፉ ፅንሱ እየገፋ
ኼደ። እቴጌ ዕፅፍት የተባለችው የንጉሡ የሕግ ባለቤት መኾን ስለነበረች አል
ወደደችትም ፤ **ኬረዎርናን** ከባድ ሥራ ታሠራት ጀመር። የመውለጃዋ ጊዜ ሲደ
ርስ እንጨት ለመልቀም እኼደችበት ጫካ ውስጥ ወለደችው። **ኬረዎርና** እቴጌ
ዑፅፍት በተንኰል እንደተነሣችባት ስለምታውቅ ሕፃኑን ይዛ ወደ ቤተ መንግ
ሥት ለመመለስ የሚያሠጋ እንደኾነ አሰበች። **ሮሃ** ከተባለው ቦታ ላይ በአንድ
ዋሻ ውስጥ አስተኛችው። እንድትወለድ የፈቀደ ፈጣሪህ ነው፤ ወደ ቤት ወስጄ
ዐይኔ እያየ ከማስገድልህ ሳላይህ ከዚህ ብትሞት ይሻላል ብላ ከዋሻው ውስጥ
ትታው ኼደች ።

ወደ ቤተ መንግሥቱም በደረሰች ጊዜ **ኬረዎርና** ተዳክማ ስለነበር ወደ
ቀች። ይኽንን የሰማ የንጉሥ አገልጋይ እየሮጠ ኼዶ የኾነውን ኹሉ ለንጉሡ
ነገረው። ንጉሡ ወዲያው ለድካሟ ማስታገሻ የሚረዳትን ነገር እንዲያደርጉላት
አዘዘና ስለልጁ ኹኔታ ጠየቃት ። እርሷም የተፈጸመውን ኹሉ ገለጸችለት።
ንጉሡም አዛዡንና አገልጋዮቹን ጠርቶ ትታው ወደመጣችበት በቶሎ ይዘዋት

እንዲኼዱና በሕይወቱ ቢገኝ መልካም በሕይወቱም ባይገኝ ሬሳውን በፍጥነት እንድታመጡልኝ ብሎ ላካቸው ።

እነርሱም እንደታዘዙት ኹሉ እየተፋጠኑ ኼደው ሕፃኑ ወደ አለበት ደረሱ። በዚያን ጊዜ ንቦች ከላዩ ላይ ሰፍረው አገኙት ። የንቦቹ በሕፃኑ ላይ መስፈር ያስደነቃቸው ላሊ-ብላ አሉት። በአገው ቋንቋ ላል ማለት ማር ማለት ስለኾነ ማር ይበላል ማለት ነው።

ፈላጊዎች ንብ ሰፍሮበት በመገኘቱ ሊመግቡት ይኾናል በማለት ላሊበላ ቢሉትም ፤ እሱ ግን አድጎ በንጉሥነት በመሪነት በመቀጠሉ ሕዝብና ንብን በማመሳሰል የተነገረለት ምስጢራዊ ትንቢት ተፈጻሚነትን አገኘለት ። ስሙም ላሊበላ ተብሎ በመሪነት ኖረ ።

(፬) ቅዱስ ነአኵቶ ለአብ

የላሊበላ የወንድሙ የሐርቤይ (ገብረ ማርያም) እና የመርኬዛ ልጅ ፤ ነአኵቶ ለአብ ይባላል። የስም አወጣጡ እናቱ ምጥ ተይዛ እያለ በቅዳሴ ጊዜ ዲያቆኑ ሥጋ ወደሙ አቀብለው ሲመለሱ ነአኵቶ እያለ ሲያዜም በመወለዱ ነአኵቶ ከሚለው ላይ አብ የሚል ቅጥያ ተጨምሮበት ነአኵቶ ለአብ ተብሎ እንዲጠራ ኾነ ፤ ትርጕሙ አብን እናመሰግነዋለን ማለት ነው።

(ሐ) የባሕርይ ስም (ስመ ባሕርይ)

ባሕርይን ፣ ጠባይን የሚያመለክተው ስም ከራሱ ከባለቤቱ በስተቀር ሊወረስ ወይም ሌላ ሊጠራበት የማይቻል ነው። <u>ለምሳሌ</u>፦ እግዚአብሔር፣ ኤልሻዳይ፣ አዶናይ፣ መለኮት ... የፈጣሪ የባሕርይ ስሙ ነው ። እንዲሁም ደግሞ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ የፈጣሪ የአንድነት የሦስትነት ስም ስለኾነ የባሕርይ ስም ይባላል። እንደ አገባቡ ቅጽል ተጨምሮበት ግን መሰየም ይቻላል።

ነቢዩ ኢሳይያስ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም በሥጋ ተገልጾ እንደሚመጣ ሲተነብይ ፤ ድንግል ትፀንሳለች ስሙንም ዐማኑኤል ተለዋለች ይህም ማለት "እግዚአብሔር ከእኛ ጋር" ማለት ነው ብሎ ትንቢት በተናገረው መሠረት በስሙ ትርጓሜ ጌታ ሲወለድ ስሙም ዐማኑኤል ተባለ ። ይህም ለሱ ብቻ የሚነገር ሌላ ሊጋራው የማይገባ የባሕርይ ስሙ ነው (ኢሳ. 7፥14 ፤ 8፥8 ፤ ማቴ. 1፥32)። ዘዐማኑኤል (ዘማኔል) ብሎ ቅጽል ጨምሮ መሰየም የተሻለ ነው።

እመቤታችንን ቅድስት ድንግል ማርያም መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ሲያበሥራት ስሙንም ኢየሱስ ይባላል ይህም መድኃኒት (መድኃኒዓለም) ማለት

ነው፤ መንግሥቱም ዘላለማዊ ነው አላት። ይህ መንግሥቱ ዘላለማዊ የተባለው ክርስቶስ ነው። በግሪክ ቋንቋ ክርስቶስ፤ በዕብራይስጥ ቋንቋ መሢሕ ፤ በግእዝ ቋንቋ ቅቡዕ ወይም ንጉሠ ነገሥት ማለት ነው። መንግሥቱም ዘላለማዊ ነው። እነዚህ ስሞች የጌታ የባሕርይ ስሞቹ ናቸው (ዮሐ.1፥1 ፤ ሉቃ.1 ፤ ማቴ.1፥18 ፤ ማር.1፥1 ፤ ማቴ.16፥16)።

(መ) የመጠሪያ ስም በቅኔ ምርምር

አንዳንድ ጊዜም የመጠሪያ ስም ከአባት ስም ጋር እንዲመሳሰል ቅኔ ተላብሶ ይሰየማል ፤

<u>ለምሳሌ፦</u> በጎጃም፣ በመርሐቤቴ ወይም በሞረት እንዲሁም በተለያየ አካባቢ የልጅ ስም ከአባት ስም ጋር ገጥሞ የተፈለገውን ሐሳብ እንዲያስተላልፍ ተደርጎ በምርምር ቅኔ ይሰየማል። ቀደም ብሎ እንደተገለጸው ወቅትን እና ጊዜን ተከትሎ የሚሰየምም ስም አለ ።

<u>ለምሳሌ፦</u> በጣሊያን ጊዜ ታዋቂው ዐርበኛ የነበሩት በላይ ዘለቀ የአባታቸው ስም ዘለቀ የሳቸው በላይ ተብሎ ተጠርቷል ። ለዘፈን አቀንቃኞችና ለፉከራም የሚስማማ ቅኔያዊ ስም በመኾኑ ኹሉም ሲያንጎራጉረው ይሰማል ።

ዐባይ ውሃ ሞልቶ ባያሻግርህ
<u>በላይ</u> አትመጣም ወይ ባፋፉ ዞረህ

የፍቅር እስከ መቃብር ልብ-ወለድ መጽሐፍ ደራሲ ዐዲስ ዓለማየሁ የሳቸው ስም ራሱ ከአባታቸው ስም ጋር እንዲገጥም ተደርጎ የተሰየመ ነው። በመጽሐፋቸው ድርሰት የተገለጡ ስሞች ከባት ጋር እንዲስማሙ ተደርገው ተሰይመዋል።

<u>የወንድ ጾታ</u>	<u>የሴት ጾታ</u>
■ መሠረት ተሠራ ፤	መሠረት
■ መንግሥቱ ዘላለም ፤	መንግሥቴ
■ በዛብህ ውበቱ ፤	በዛብሽ
■ ቦጋለ መብራቱ ፤	ቦጋለች
■ ታፈረ ድንበሩ ፤	ታፈረች
■ አበራ ፀሓይ ፤	አበራሽ
■ እንተነህ መኩሪያዬ ፤	እንቺነሽ
■ እየለ ኀይሉ ፤	እየለች
■ ውድነህ በጣሙ ፤	ወድነሽ

■ ዋጋዬ እንተነህ ፤	ዋጋዬ
■ የሠራህ ግሩም ፤	የሠራሽ
■ ይኹን በፍቃዱ ፤	ትኹን
■ ግሩም ተሠራ ፤	ግሩምነሽ

የሚሉ ስሞች በፍቅር እስከ መቃብር መጽሐፍ ውስጥ ይገኛሉ ።

ሰዎች እየተጠሩበት ከአባት ጋር ገጥመው የሚሰሙ ስሞች አሉ።
<u>ለምሳሌ</u>፦

■ ሰማኸኝ በለው	ሰማችኝ
■ ሹመት ሲሻኝ	ሹመቴ
■ አድጎ አይቼው	አድጋልኝ
■ አገሬ ይልማ	አገሬ
■ እውነቱ ገነነ	እውነት
■ ዘላለም እንየው	ዘላለም
■ ይገደብ ዓባይ	ትገደብ
■ ግርማቸው አማረ	ግርማዊ
■ ጸጋ ቸኮለ	ጸጋ
■ በጸጋ አንዳርጋቸው	በጸጋሽ
■ ፍቅር ዐዲስ	ፍቅር
■ ፍቅር አሸናፊ	ፍቅሬ

ሌሎችም ከባት አልፈው አያት ተቀናጅተው ቅኔያዊ ምስጢር ፤ ዐረፍተ ነገር የሚሠሩ ስሞች አሉ።

<u>ለምሳሌ</u>፦ ቢወጣ እያለቅበት ብሩ።
ተመስገን ዘላለም ደሳለኝ።
ቃል-ኪዳን ተዋሕዶ ሃይማኖት።

ከቅዱስ መጽሐፍ ጋር ካሉት ስሞች የተገናኙ እንደዚሁ የተሰየሙ ስሞች አሉ። <u>ለምሳሌ</u>፦ የሥላሴ ዕለት የተጋቡ ባልና ሚስቶች ባማርኛ የምርምር ቅኔ ሲቀኙ ላቸው ።

ሥላሴ በቤትሽ ገብተው ሲባርኩሽ
ለይኩን ብርሃን የሚባል ልጅ ይሰጥሽ ።

በትንቢቱ መሠረት ልጁ ባመቱ ሲወለድ የተነገረው ተፈጽሟልና ለይኩን ተባለ ማለት ነው። ትርጉሙም እግዚአብሔር ዓለምን ፈጥሮ ሲያበቃ ብርሃን ይኹን አለ ማለት ነው። በዚህ አይነት የሚሰየሙ ስሞች ብዙ ናቸው (ዘፍ. 1፥16)።

- ■ ታመነ አብርሃም (ዘፍ. 18፥)
- ■ ኅይመተ አብርሃም ፤ (ለሴትም ይኾናል)

- ■ ነቢዩ ኤርምያስ ፤ ነቢዩ ዳንኤል ፤ ነቢዩ ኢዩኤል ....
- ■ መጽሐፈ ሲራክ ፤ (ለሴትም ይኾናል)
- ■ ግርማ ሞገስ ፤
- ■ በእምነት ደረጀ (ለሴትም ይኾናል)
- ■ ለባሲተ ሞገስ (ለሴት)

አንዳንድ ጊዜ ደግሞ አምላክን ስለችሮታው በማድነቅ ፤ በማፍቀር የሚሰየም ስም አለ <u>ለምሳሌ</u>፦

■ ላመስግነው	ላመስግን
■ አላምረው	አላምር
■ ሰማ-እግዜር	ሰማኝ-እግዜር
■ ሲምር-ጌታ	ሲምርሽ-ጌታ
■ ሰጠኝ-ጌታ (ጌታ-ሰጠኝ)	ሰጠኝ-ጌታ
■ ባንተ-አምላክ	ባንቺ-አምላክ
■ ባሳዝነው	ባሳዝን

አንዳንድ ጊዜ ከዘመድ ወይም ከጐረቤት ጋር በሚደረገው አለመግባባት፤ የደረሰባቸውን በደል፣ ሐዘንና ጥቃትን ለመግለጽ መልእክቱን በሚወለደው ልጅ አማካኝነት እንዲተላለፍ ይደረጋል ።

■ አስመላሽ	አስመልሺው
■ እንዳርጋቸው	እንድአርጊያቸው
■ እንዳልካቸው	እንዳልሻቸው
■ ዝምበላቸው	ዝምበያቸው
■ ይግረማቸው	ትግረማቸው
■ ደምመላሽ	ደመልሺ
■ ድፋባቸው	ድፊባቸው
■ ጸጥአርጋቸው	ጸጥአርጊያቸው

- ■ ሽጉጤ መሣሪያን ያመለክታል:: ወደብብቱ ሽጉጥ ያለ ማለት ነው::
- ■ ሽንቁጥ ግረፍ: ጥበስ ማለት ነው (ሽንቁጤ)

ይህን የመሳሰሉ አሉ ፤ ነበሩ።
አንዳንድ ጊዜ ስም ባሕርይን ፣ ግብርን እና ጠባይን ይዞ ሲኼድ ይታያል። "ስም ይመርሖ ኀበ ግብሩ" ስላም ተብላ የምትጠራ ልጅ ሰላማዊ የኾነ ባሕርይ ይታይባታል ማለት ነው ። በርግጥ ይህንን የመሰለው ስም ድምፅን ጎላ አድርገው ቢጣሩት ለሰው ልጆች ደስታን የሚሰጥ መልእክት አለው ። በሕርዩ ሸጋ ነው ሲሉ እንግዳወርቅ ይሉታል።

(ሠ) የፍቅር እና የቍልምጫ ስሞች

ቍልምጫ ፍቅርን ፣ ማሞገስን ወይም ወዳጅነትን ፣ የሚገልጽ ነው ።
 የይሥሐቅና የርብቃ ልጅ ስሙ ያዕቆብ ነበር። እግዚአብሔር ግን እስራኤል ብሎ በቍልምጫ ስም እንደጠራው በትንቢተ ኢሳይያስ ተገልጿል። እስራኤል ማለት ትርጓሜው "ከእግዚአብሔር ጋር ታግሎ ያሸንፋል" ማለት ነው። (ኢሳ. 45፥4 ፤ ዘፍ. 32፡22–32)።

ፍቅርን ወይም ወዳጅነትን ለመግለጽ አንዳንዴ ታላቅ ወንድም ታናሽ እኅቱን በቁልምጫ መጥራቱ የተለመደ ነው። በተለይም ሕፃናትን በቍልምጫ መጥራት የተለመደ ነው። እንዲሁም አንድ ሰው ወዳጁን ሌሎች በማይጠሩት ስም ከፍቅሩ የተነሣ ቢጠራ ያ ስም የቍልምጫ ስም ነው ለማለት ይቻላል።

አብዛኛውን ጊዜ የቍልምጫ ስም የመጨረሻው ፊደል ዬ የሚለውን ያስከትላል ። ብርሃንዬ፣ ማኅሌትዬ… ወይም ደግሞ በኹለት ፊደል የሚጠቀለል ቁልምጫ ለምሳሌ መኰንን የሚለውን መጠሪያ መኩዬ፤ ጌታቸው የሚለውን ጌትዬ (ጌትሽ) ይባላል። አንዳንድ በኹለት ፊደል ሲጠቀለል ለቍልምጫ የማይመችም ስም ደግሞ አለ። <u>ለምሳሌ</u> ፦ አረጋ፣ አረጋይ፣ አርአያ፣ አሮን የሚለውን በኹለት ፊደል ዬ ተጨምሮበት ለማቆላምጥ ቢሉት አይመችም ። ረ ፊደል ባለጌነች ይባላል (ሩ ፣ ሪ ፣ ራ)።

በፍቅር የተነሣ ፍቅረኛሞች ፤ ባልና ሚስት እንዲሁም የሚቀራረቡ ቤተሰቦችና ወዳጆች በዚህ መልኩ እየተቈለማመጡ ፣ ቢሞጋገሱ ፍቅርን ፤ የማኅበራዊ ኑሮን፤ መቀራረብን ይፈጥራልና የሚደገፍ ነው።

አንዳንድ ሰዎች በውጭ አገርም ኾነ በአገር ውስጥ የራስ ባህል ያልኾነውን ስማቸውን ወደ ፈረንጅ ስሞች ቀይረው የሚቆለማመጡ አሉ፤ ጄሪ (ኢየሩሳሌም) ቲጂ (ትዕግሥት) ጆኒ (ዮሐንስን)፤ ጆርጅ (ገብረ ጊዮርጊስን) ፤ ማርዮ (ኀይለ ማርያም) ፤ ማይክ (ኀይለ ሚካኤል) ፤ በማለት በዚህ አይነቱ አጠራር ሲጠራሩ ይሰማል። አውሮፓ ቀመስ በመኾኑ «የሰው ወርቅ አያደምቅ» ያሰኛል

የራሳችን አለን፦ ኢየሩስ (ኢየሩሳሌም)፤ ኤልሲ (ኤልሳቤጥ) ቤቲ (ቤተልሔም) ጂጂ (እጅጋየሁ) ፤ ሩፊ (ወልደ ሩፋኤል) ጉሌ (ጉልላቴ) ማዱ (ማኅደረ) ሌላም ማለት የተለመደ ነው ። ይህ ኹሉ ከፍቅር የመጣ ስለሚመስል ተቃውሞ የለበትም።

ድንገት የሚከሠት ሕፃን ከተወለደ በኋላ እስከሚሰየም ስም ሲፈልጉ ጊዜ በመወሰዱ ሳይታሰብ እንደቀልድ የሚሰየሙ የቍልምጫ ስሞች አሉ።

<u>ለምሳሌ፦</u> በቤተሰብ በመጥራት ተለምዶ ማሙዬ፣ ማሙሸዬ (ማሙሸት) ማሚቱዬ (ማሚቱ)፣ ሚሚ፣ ይባላል። አብዛኛው በኋላ ዕድሜ ላይ ይቀይሩታል

ሮዚና፣ ቤቢ ፣ ቢሲ ፣ ቢጢ፣ ቢግ፣ ቡጫ፣ ሲዲ፣ ቦቢሻ፣ ሙኒሻ፣ ኢሚ ፤ እንዲህ አይነቱ የቍልምጫ ስም አንዳንዴ በዕድሜ ሲጐለምሱ ይቀራል። አንዳንዶችም መልካምነቱን ተቀብለው በዚያው እየተጠሩበት ይቀጥላሉ። ላንዳንዶችም ተጨማሪ የቤት ስም ይኾናል ፤ ባለቤቱ ከወደደው ጉዳት የለውም ። ዋናው ነገር ግን ግራ ከሚያጋባ ስም ጥሪ ወስጥ ከመግባት መጠንቀቅ ይገባል ለማለት ነው።

አንዳንድ ጊዜም የቤት እንስሳትን ስም ይዞ የሚጠሩበት የቍልምጫ ስሞች አሉ። ለምሳሌ፦ ዉሮ፣ ዉሪ፣ ውርዬ ፤ ቲቲ. ቲቲዬ፣ ቡፒ፣ ኩኩ (ኩኩ መለኮቴ) ። አንዳንድ ጊዜ መጠሪያ ስም ኾኖ የሚቀር አለ። ለምሳሌ፦ ኑኑ - ኑኑሻ ፤ ፋፋ - ፋፋሻ ፤ ቡጡ - ቡጦሻ ፤ ደቦጭ ፣ ቻቻ ፣ ኮኪ ሌሎችም ስሞች አሉ።

አኹንም፤ ያለውን እውነት ለመግለጽ ነው እንጂ ባለቤቱ ከተስማማ፥ ኅብረተሰቡም ከለመደው ለመጠራት ኾነ ላለመጥራት የሚከለክል ምንም ነገር የለም። መጠራት ወይም አለመጠራት የራስ ምርጫ ነው ። ነገር ግን እነዚህ የቍልምጫ ስሞች ለምሳሌነት ያኽል የተጠቀሱት ወላጆች ስምን ለልጆቻቸው ሲያወጡ ከመጀመሪያው መንፈሳቸውን ደስ የሚያሰኝበትን መሰየም እንዲችሉ ነው ። ልጆች ግን ለሚሰየምላቸው ስም ለወላጆች ሽልማት ወይም ምስጋና ሲሰጡ ታይቶ አይታወቅም ፤ ከልተደሰቱበት ግን ራሳቸውን እሳምነው እስከሚለውጡ ድረስ ጊዜ ይወስድባቸዋል ።

ልጅ ከተወለደ በኋላ በስም ስያሜ ብዙ ጊዜ አለመስማማትና ይኹን አይኹን የሚል ወላጆችም (ባልና ሚስት) የየራሳቸው ስም ማውጣት የተለመደ ነው ። አንዳንዴም እቤተሰብ ውስጥ የቅርታ ስሜት መኖሩና እንግዳ የኾነ ስም ቶሎ አለመለመዱ እና ተቀባይነት አለማግኘቱ የተለመደ ነው ። ወላጆች ግን የሌሎችን ትችት ሳይፈሩ ለነሱ መንፈስ ደስ ያላቸውን ቢያወጡ ቀስ እያለ ይለመዳል፥ ተቀባይነትም እያገኘ ይኼዳል ማለት ነው።

(ረ) ለቤተሰብ የሚሰጥ ያክብሮት ስም

በማንኛውም ነገድ በዕድሜ የሚቀድመውን ማክበር የተለመደ ባህልና ሥርዐት ነው ። ይህም ሲባል ተከባሪው አክባሪውን በበታችነት እንዲያየው ወይም እን ዲንቀው በመከበሩ ራሱን ከማንም በላይ ከፍ አድርጎ እንዲያይ አይደለም።

አባትና እናትኽን አክብር በተባለው ትእዛዝ መሠረት (ዘጸ.. 20) አባት አባባ፣ አባዬ ፤ አባብዬ እናት እማማ፣ እማዬ ፣ እማምዬ (እምዬ) ይባላል። በፈረንጅ አገር ያደጉት ልጆች ወደ ፈረንጅኛው እያደሉ፤ በአባባ ፋንታ ዳዲ፤ በእማማ ፋንታ ማሚ (ማም) በማለት ይጠራሉ ። አክብሮቱ ቢደገፍም ይህ አይ ነቱ የኢትዮጵያውያን ባህል አይደለም።

በዚህ ዘመን በተለይም በከተሞች አካባቢ የሚወለዱ ልጆች አባትና እናታቸውን አባባ (አባዬ) እማማ (እማዬ) ከማለት ይልቅ በስማቸው በነጠላው አንጠልጥለው ሲጠሯቸው ይሰማል። አንዳንዶቹ ወላጆች ሕፃናቱ እንዲያርሙ ከማድረግ ይልቅ በስም መጠራትን የሥልጣኔ ምልክት አድርገው ይቈጥሩታል። ወላጆችም አባባና (አባዬ) እማማ (እማዬ) ከመባል ፋንታ በስማቸው እየዘረ ጠጡ በመጠራታቸው ዘመናዊ የኾኑ የሚመስላቸው ካሉ ተሳስተዋል ። ምርጫ ቸው ነው በስማቸው መጥራት አለባቸው የሚባል አባባልም አለ ፤ ዲሞክራሲ እዚህ ላይ አይሠራም ።

ዘጠኝ ወር በሆዷ ተሸክማ ጡቷን አጥብታ ያሳደገች እናት እናትነቷን የሚገልጸውን የእናትነት ሥልጣኗን ፣ ማዕረጓን ፣ ክብሯን ማጣት የለባትም ። እማዬ ወይም እማማ በማለት ኹሉም በባህሉ (እናንዬ ፣ አባዬ፣ እምወድሽ) በማለት እናት ትጠራለች ። አባትም እንደዚሁ አባባ ፣ አባብዬ ፣ አብዬ በመ ባል ያባትነት ሥልጣኑን እና ማዕረጉን ፣ ያባትነት ክብሩን ማጣት የለበትም ። ወላጆችም ልጆቻቸውን እያከበሩ በፍቅር እንዲንከባከቧቸው፤ በሥርዓት እንዲ ያሳድጓቸው ይገባል ። ልጆችም ወላጆችን የሚገባውን ክብራቸውን ሊሰጧቸው ይገባል።

በዕድሜ ታላቅንም እትዬ አገሊት፣ ጋሽ እገሌ ማለት እየተዘነጋ ነው። ወላጆች ይህን በማረም የማስተማር፤ ሥርዓት የማስያዝ ኀላፊነት አለባቸው።

በቤተሰብ ውስጥ የበኵር ልጅ ታላቅና ታናሽ መከባበር እንዲገባቸው በቅዱስ መጽሐፍ የታዘዘ ነው ። የመጀመሪያ የኾነውን በኵር (አንጋፋ) የሚባለ ውን፤ ታናናሾች የኾኑት ባክብሮት ወንዱንም ሴቷንም ይጠራሉ። እንዲሁም ባባ ትነት ቦታ በናትነት ቦታ ያዩዋቸዋል። በእርኣያነት፤ በመመኪያነት፣ ባለኝታነት ያከብሯቸዋል፤ እነሱ የሚሉት ተሰሚነት አለው።

- ወንድምዬ
- ወንድም አበባ
- ወንድም እሸት
- ወንድም ዓለም
- ወንድም ጋሼ (ሻ)
- ወንድም ጌታ
- ወንድም ጥላ
- ጋሼ (ጋሸዬ)

- አበባ (አበብዬ)
- እታበባ (እታባ)
- እቴቴ (እቴትዬ)
- እትዬ
- እታለም
- እምወድሽ
- አባዬ
- ሸንኮሬ

ይህን ቤተሰብ ነኝ ያለ ኹሉ ይጠራዋል ። ከኹሉም ዕድሜ በኵር (አንጋፋ) የኾነ በደረጃ ኹሉም ይጠራበታል። እኅት ደግሞ ጋሼ የጋሼን ታላቅ አብዬ። እክስትን እትዬ ፣ አባዬ ተብሎ ይጠራል ። ቤተ ዘመድ ኹሉ በታላቅነት ያ ሉትን በንዲህ ባለ ኹኔታ ይከባበራሉ ።

(ሰ) በጥንታዊ ትምህርት ቤት የሚሰየም ስም

የጥንታዊ ትምህርት ቤት የሚባለው ወጣቶች ከወላጆቻቸው እና ከተወለዱበት አካባቢ ተለይተው ወይም ኰብልለው ወደ ሩቅ አገር በመኼድ ወላጆቻቸው ፈልገው እንዳያገኟቸው በሌላም ምክንያት ስማቸውን ይቀይራሉ ። የሚማሩት ትምህርት መንፈሳዊ የኾነ የቤተ ክርስቲያን ትምህርት ነው ፤ በዚህ ምክንያት የተቀየረው ስማቸው መጠሪያ ኾኗቸው ይኖራል ማለት ነው።

<u>የወንድ ጾታ</u>	<u>ትርጉም</u>
■ ሐዋዝ	አማረ - ጣፋጭ (መኃ. 3፥24)
■ ሠረቀ-ብርሃን	ብርሃን ወጣ (መዝ. 96(97)፥11)
■ ሠረገላ-ብርሃን	የብርሃን ሠረገላ
■ ሰቡሕ	ምስጉን (ነግሥ)
■ ነቅዐ-ጥበብ (ነቃጥበብ)	የጥበብ መፍለቂያ
■ ናሁ-ሠናይ	እነሆ መልካም (መዝ.132፥1)
■ እም-አእላፍ	ከመቶ ሺዎች
■ ክነፈ-ርግብ	የርግብ ክንፍ (ይቂድ)
■ ወሃቤ-ጸጋ	ጸጋን የሚሰጥ (ኪዳን ጸሎ)
■ ወልደ-ነጐድጓድ	የነጐድጓድ ልጅ (ማር. 3፥17)
■ ዕንቈ-ባሕርይ	ጸባዩ እንቁ የኾነ

■ ዲበ-ኩሉ	ከኹሉ ላይ (መዝ. 96(97)፥9)
■ ኀሑ-ጽባሕ	የማለዳ ኀሕ (ቅዳ. ማር)
■ ጥቀ-ኄር	ቸርነትህ እጅግ በዛ (መዝ.72፥1)
■ ጥዑመ-ልሳን	አንደበቱ የሚጥም (ያሬድ)
■ ፈለገ-ሕይወት	የውሃ ምንጭ
■ ፈለገ-ሰላም	የሰላም ምንጭ
■ ፍሬ-ሠናይ	ጥሩ ፍሬ

<u>የቤት ጸታ</u>

■ ለኪ ይደሉ	ላንቺ ይገባል (አንቀጸ ብርሃን)

በጣሊያን ወረራ ጊዜ የቅኔ ትምህርት አስተማሪ የነበሩ አንዲት ምሁር ሴት ይጠሩበት ነበር።

■ ሐረገ-ወይን	የወይን ሐረግ (መሐ. 1፥6)
■ ሥነ-ሕይወት	የሕይወት ውበት
■ ሰብለ-ወንጌል	የወንጌል አሸት
■ ነገደ-እስራኤል	የእስራኤል ነገድ (ዘፍ. 49፥7)
■ አስካለ-ወይን	የወይን ዘለላ (መሐ. 4፥29)
■ አንቀጸ-ብርሃን	የብርሃን መውጫ (ወዳ. ማ)
■ አፀደ-ወይን	የወይን ተክል (መሐ. 1፥6)
■ ዕንቁ-ብርሃን	የሚያበራ ዕንቊ (ዘጸ. 28፥18)
■ ኩብኩብ	ሠርግ (ዮሐ. 2፥1)

(ሸ) የተዋሐዱ የመጠሪያ ስሞች

ኢትዮጵያውያን በባህልም ፣ በዘርም በመዋሐድ ፣ በመጎራበትም ፣ ተደባልቀው አምቻና ጋብቻ ኾነው ከጥንት ጀምሮ እስከ ቤተመንግሥት ድረስ ተሳስረው ኖረዋል። በየዘመኑ የተነሡትም ነገሥታት ከኹሉም ዘር በመደባለቅ ተዋልደዋል፣ ወልደዋል፣ ተዋርሰዋል ፤ በዚህም የተነሣ የመጠሪያ ስሙም አብ ዛኛው የጋራ ስሞች ኾነዋል። ለምሳሌ እኹሉም ዘንድ ከሚታወቁት ሀገራውያን ስሞች፤ ከበደ (ከበደች)፣ በቀለ (በቀለች) ጉግሳ፣ ጌታቸው፣ ተሰፋዬ፣ ሸዋዬ... ሌሎችም የሚጠሩባቸው የተዋረሱ አሉ።

የወንዶች እና የሴቶችን ስሞች ግእዝ (ግእ)፣ ዐማርኛ (ዐማ)፣ ኦሮምኛ (ኦሮ)፣ ትግርኛ (ትግ)፣ ጉራጌኛ (ጉራ)፣ ዶርዜኛ (ዶር)፣ ዕብራይስጥ (ዕብ) ፣ ግሪክ (ግሪ) ፣ ዐረብ (ዐብ)... ከየትኛው ክፍል ተሰባሰበው በተቀራራቢ ትርጉም ቀርበዋል።

በዚህ ዝግጅት ኹሉንም የኢትዮጵያውያንን የመጠሪያ ስሞች በማሟላት ያካትታል ማለት አይቻልም ፤ ነገር ግን ለማስታወሻነት ጠቃሚነት ይኖረዋል በማለት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉትን በመጨመር፤ በዘመነ ነገሥታት፣ በዘመነ መሳፍንት ፣ በዘመነ አንድነት እና በዘመነ ኮሚኒስት በነበሩት የታሪክ ጊዜያት የተሰየሙትን እንዲሁም ኢትዮጵያውያን ጀግኖች ፣ የታሪክ ሰዎች ፣ ለዘመናት ሲጠሩባቸው የኖሩትና አኹንም ብዙዎች እየተጠሩበት ያለውን ሲጠሩበት የተሰማውን በዋቢነት በመጥቀስ ማብራሪያ ጭምር በመስጠት በማሰባሰብ በዚህ ጽሑፍ ሰፍረዋል።

ብዙዎቹ የታሪክ ሰዎች ሞክሸ ስሞች ስላላቸው የአንዱን በቻ በመውሰድ ተጽፈዋል።

መጠሪያ ስሞች ከአባት ስም ጋር ሲገጥሙ በምስጢር መንታ ትርጉም ወይም የምርምር ቅኔ እንዲሰጥ በማድረግ ቀርቧል። ይህንም ደራሲው አንባቢ ሳይሰለች እንዲመራመርበት ለማድረግ ከመኾኑ በስተቀር ማንንም የግለሰብ ስም አይወክልም። የሚወክለው የኢትዮጵያውያንን ስም ነው። ትርጉምና ትንታኔው ለመንደርደሪያ ያህል ቢጠቀስም ፤ የትርጉም አሰጣጥ እንዲሁም ምርጫ ግን የባለቤቱ ወይም የወላጅ ነው ።

የስም አወጣጥ እና አተረጓጐም እንደ ጊዜ ፣ እንደ ሰው ኹሉ የተለያየ አመለካከት ሊሰጠው ይችላል። ስለዚህ ፤ ደራሲው በመሰለው መንገድ ትርጉም ያላለቀ ቀጣይ መኾኑን የሚያመለክት <u>ነጠላ ጥቅስ</u> (...።) አድርጓል።

(፩) የወንድ የመጠሪያ ስሞች

- ሀ -

1. **ሀሎ** (ግእ)
ሀለወ ከሚለው ግስ የተገኘ ሲኾን ፤ ትርጕሙ ፡ አለ፣ ያለ፣ ኖረ ፣አኗኗር ፣ ባሕርይን የሚመለከት ነው።
ህልውና - ህላዌ

2. **ሀርቤ** (ግእ) (ዐርቤ)
ገብረ ማርያም በመባል በክርስትና ስማቸውም ይታወቃሉ። ከራቱ የዛጔ ታላላቅ መንግሥታት ከይምርሓነ፣ ከላሊበላ እና ከነአኩቶ ለአብ አንዱ ናቸው። በዘመናቸው የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የራሷ ሊቀ ጳጳስ (ፓትርያርክ) እንዲኖራት ጥረት አድርገው ነበር።

3. **ሀበነ** (ግእ)
ሰጠኝ ማለት ነው።
ያባት ስም **አእምሮ** ቢል ይገጥማል።

4. **ሀብቴ** (ግእ)
ወሀበ ሰጠ ከሚለው ግስ ይወጣል።
በብዙ መንገድ ይተረጎማል ፤ ጤንነት ሀብት ነው ። ልጅ ማግኘት ሀብት ነው። ገንዘብ ማግኘት ሀብት ነው።
ሀብትዬ - ሀብቱ - ሀበታሙ
ሀብታገኘሁ - ሀብትደግ - ሀብቶም
ሀብትይመር = ጌታ ኹን፣ አደግ ፣ ግዛ፣ ንዳ፣ ተሾም፣ ተሸለም ማለት ነው።
ሀብተ ማርያም ክርስትና ስምን ተመልከት።
ኽብት የሚለውን ተመልከት።

5. **ሀገር** (ግእ) **አገር** (ዐማ)
ያባት ስም **ይልማ** ቢል ይገጥማል።
አገሬ በሚለው ይመ.

6. **ሁንዴ** (ኦሮ)
ሥር መሠረት ማለት ነው።
ሁንዴሳ
ኹሉ (ሁሉ·ታዬ)
ገጽ 89 ቁ. 836 ተመልከት

7. **ሃይማኖት** (ግእ)
ሀይመነ፣ አመነ ታመነ ከሚለው ግስ የወጣ ነው ። በክርስትና እምነት ማመን አንዱ ሃይማኖት ነው ።
በራስም ታምኖ መገኘት ፤ በቃል ኪዳን መገኘት **ሃይማኖት** ነው።

8. **ሄኖክ** (ዕብ.)
ታደሰ፣ ጥበብን የተማረ ማለት ነው።
በዘመነ አበው የቃየን ልጅ ነው ። ወደ እግዚአብሔር ዘንድ ተወሰደ ያየውንና የተገለጸለትን በመጽሐፉ ጻፈ። መጽሐፉ በኢትዮጵያ ብቻ ተርፎ ተገኘ (ዘፍ.4፥17 ፤ 5፥18)።

9. **ሆሳዕና** (ዕብ)
አባክህ አኹን አድን ፤ ደኅንነትን ስጥ ማለት ነው። ወይም መድኃኒት ማለት ይኾናል (ማቴ. 21፥9)።

10. **ሆሴዕ** (ዕብ.)
ዕርዳ፤ አድን ወይም እግዚአብሔር ያድናል ማለት ነው ። በዚህ ስም በቅዱስ መጽሐፍ ኹለት ሰዎች ተጠርተውበታል (ሆሴ. 1፥1)።

11. **ሆዴ - ሆድዬ**
የእኔ ሆድ ...።
ከፍቅር የተነሣ ወላጅ እናት የምትሰይመው ስም ።

- ለ -

12. **ለማ**
ለመለመ ፣ ዘር አዝመራው በዛ ማለት ነው (ዘፍ. 1፥29)።
ያባት ስም **አታክልቴ** ቢል ይገጥማል።
ለማልኝ - ለማወርቅ - ለማወሰን
ለማየሁ - ለምለሙ - ለምነህ

13. **ለሙ - ለሚ** (ኦሮ)
ኹለት ጥንድ ማለት ነው።
ለሚሳ - ለሚቾ - ለሚያ - ለመታ

14. **ለቤዛ** (**ለቤዛዓለም**)
ለምትክ፣ ለካሳ...። ዋስ ኾንክ (ምሳ.13፥8 ፤ ዘሌ. 25፥24 ፤ ማር. 10፥45)።
ያባት ስም **ዓለሙ** ቢል ይገጥማል።

15. **ለታ** (ኦሮ)
ለምለም ፣ ልምላሜ ወይም በቀለ ጸደቀ ማለት ነው።

16. **ለታሪክ**
ወደፊት የሚነገር ፤ ይነገራል ...።
ያባት ስም **ዕርቅይኹን** ቢል ይገጥማል።

17. **ለዕለት**
ተገኘቷል። ማምሻም ዕድሜ ነው...።
ያባት ስም **ሲሳይ** ቢል ይገጥማል።

18. **ለወጠኝ**
ቀየረኝ፣ ሌላ ሰው አደረገኝ ...።
ያባት ስም **ፍቅሩ** ቢል ይገጥማል።
ለወጣቸው - ለወጠው

19. **ለዓለም** (ግእ) **ላለም** (ዐማ)
አንትሙ ለዓለም ብርሃኑ። ትርጕም፤ እናንተ ያለም ብርሃን ናችሁ (ማቴ.5፥14)።
ያባት ስም **ብርሃኑ፣ ጥላኹን ፣ ጌታኹን** ቢል ይገጥማል።

20. **ለዝና**
ለስም ፤ ክብር ለማግኘት።
ያባት ስም **ተገኘ** ቢል ይገጥማል።
ለዝናው - ለዝናዬ - ለዝናቸው

21. **ለይኩን** (ግእ)
ለይኩን ብርሃኑ ለእግዚአብሔር አምላክነ ላዕሌነ ። የአምላካችን የእግዚአብሔር ብርሃን በላያችን ይኹን (መዝ. 89(90)፥17 ፤ዘፍ. 1፥3)።

22. **ለገሠ**
ባለ መቆጠብ ሰጠ፤ ቸርነትን አደረገ።
ያባት ስም **ብሩ** ቢል ይገጥማል።
ለገሠኝ - ለጋሥ - ለገሠልኝ
ለግሥ - ለገሡ

23. **ለጋው - ለጋዓለም**
ለምለም ያልጎመራ (ያልበሰለ)።
ያባት ስም **አበበ** ቢል ይገጥማል።

24. **ለጥይበሉ**
ይሰገዱ ...።
በዚህ ስም የሚታወቁ ደጃዝማች ለጥይበሉ ገብሬ በማጨው ጦርነት ባለቤታቸው ከጎናቸው ሳይለዩ አብረው ላገራቸው

ክብር ሲዋጉ ባለቤታቸው በጠላት እውሮ
ፕላን በንብ ተመተው የሞቱባቸው ናቸው
ለጣርጋቸው - ለጥይበል

25. **ሉልወርቅ**
ከባሕር የሚገኝ የከበረ ዕንቁ (ዘፍ. 2፥12)።
ሉል ንጉሥ ሲነግሥ በእጁ የሚጨብጠው።
ይህም አገርን በእጄ አስተዳድራለኹ ማለትን
ያመለክታል።
ያባት ስም አገኘሁ ቢል ይገጥማል ።
ሉልዬ - ሉሉ - ሉሌ - ሉልእየሁ
ሉልሰገድ = ሉል የሰገደለት አስቀድሞ
የንጉሥ ስም ብቻ ነበር ፤ በኋላ ዘመን
ግን ተለውጦ ለኹሉም ኾነ።

26. **ሉቃስ (ሮማ)**
ጌታ ከመረጣቸው ከሰባ ኹለቱ አርድዕት
አንዱ ነው ። በወንጌል አጻጻፉ የተማረ፤
ሐኪምና ሠዐሊ እንደነበረ ይነገርለታል
(ሉቃስ 1፥1) ።

27. **ሉባንጃው**
ሉባንጃ ነጭ ጥሩ መዓዛ ያለው ልዩ
ዕጣን ነው።

28. **ሉፋ (ጉራ)**
በድካምህ ዋጋኽን አግኝ ማለት ነው።

29. **ሊቀመልእኩ**
የመላእክት አለቃ ማለት ነው ። የሚወ
ዱት ሊቀመልአክ በሚከበርበት ዕለት የተ
ወለደ ልጅ ሊኾን ይችላል።
ያባት ስም ታደገኝ ቢል ይገጥማል።

30. **ሊቁ - ሊቃውንት**
አዋቂው ፣ ምሁሩ፣ የተማረ በዕድሜ የበ
ሰለ (ዶክተር) ።
ያባት ስም ታዬ ቢል ይገጥማል።

31. **ሊበን** (ኦሮ)
በኦሮሞ የዘር ሐረግ ከከረዩ ልጆች አንዱ
ነገድ ሊበን ይባል ነበር።

32. **ሊባኖስ** (ግሪ)
ከገሊላ በስተሰሜን ተራራማ አገር፤ በዝ
ግባ ዛፍ የታወቀ ፤ እመቤታችን ቅድስት
ድንግል ማርያም የተወለደችበት ቦታ ሊባ
ኖስ ነው (መዝ. 91፥12 ፤ ኢሳ.2፥12)።
በዚህ ስም ከሶርያ ከመጡት ዘጠኙ ቅዱ
ሳን አባቶች በፊት ኢትዮጵያ የደረሱት
ሊባኖስ ይባሉ ነበር። በስማቸው ደብረ
አሰቦት ገዳም የነበረ በዐፄ ዘርአ ያዕቆብ
ዘመን ደብረ ሊባኖስ ተብሎ ተሰየመ።

33. **ላመስግነው - ላመስግን**
በተሰጠኝ ስጦታና በጎ ነገር ...።
ያባት ስም ሙሉቀን ቢል ይገጥማል።

34. **ላስብለት**
ልጨነቅለት፤ እንዳይጎዳ ...።
ያባት ስም ፍቅሬ ቢል ይገጥማል።

35. **ላቀው**
በለጠው ፤ የተሻለ ኾነ ማለት ነው።
ያባት ስም በላቸው ቢል ይገጥማል።
ላቃቸው - ላቅያለው

36. **ላንተይደሩ**
ይገዙልህ ፤ ይታዘዙልህ።
ያባት ስም በጎሰው ቢል ይገጥማል።

37. **ላእከ** (ግእ) **ላእከ ማርያም**
ለአከ ከሚለው ግስ የወጣ ነው ።
ላከ በደደ፣ ተላከ ማለት ነው።

38. **ላውጋው**
ልናገረው ፤ ልመስከር ማለት ነው።
ያባት ስም ለዓለም ቢል ይገጥማል።
ላውጋለት - ላውጋላቸው

39. **ላጺሶ** (ሀድያ)
በዚህ ስም የሚታወቁት ዶክተር ላጺሶ ጌ.
ዴልቦ የታሪክ ምሁርና ተመራማሪ ዘጠኝ
መጻሕፍቶች አሳትመዋል።

40. **ሌንጮ** (ኦሮ)
አንበሳ ፣ ጎበዝ ማለት ነው ።

41. **ሌዊ** (ዕብ)
ይጠጋል ማለት ነው።
ልያ ለያዕቆብ የወለደችለት ሦስተኛ **ልጅ**
ቢኾን **ሙሴና አሮን ከሌዊ** ነገድ ነበሩ።
ስለዚህም ሌዋውያን የኾኑ ኹሉ ለክህነት
አገልግሎት ተለዩ (ዘፍ. 46፥11 ፤ ዘጸ. 32
፥25 ፤ ዘዳ. 33፥8)።

42. **ልመንህ**
እውነተኛነትኽን ልየው ...።
ያባት ስም አባቴነህ ቢል ይገጥማል።
ልመነው - ልመናቸው

43. **ልሳኑ** (ግእ)
የድምጽን ውበት ይገልጻል። ጥዑመ ልሳን
ቢል የበለጠ ነው።
ወልሳኑ ይነብብ ጽድቀ። ትርጉም፤ አንደ
በቱ ፍርድን ይናገራል (መዝ. 36(37)፥30)።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።
ልሳነወርቅ - ልሳኑ

44. **ልበሙሉ**
የማይደነግጥ፣ ደፋር ፣ ጀግና፤ ጉብዝናን
ያመለክታል።

ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።
ልበብርሃን - ልባሙ ሲል እውነትን፣
ሐቅን ፣ ዕውቀትን ፣ ማስተዋልን ያመለክ
ታል (ዳን. 4፥16 ፤ 7፥4 ፤ ማር. 3፥5 ፤
ማር. 2፥6)። እንዲኹ ደረትን።

45. **ልብሰፀሐይ**
ክብርን ያመለክታል (ማቴ. 17፥2)።
ያባት ስም ሞገስ ቢል ይገጥማል።
ልብሰማርያም - ለባሲ - ልብሴ
ልብሰቃል - ልብሰነህ

46. **ልንገረው - ልንገርህ**
ያለፈ ታሪክ፣ ምስጢር ስማለት ...።
ያባት ስም በእምነት ቢል ይገጥማል።

47. **ልክየለህ**
ለአቋምኽ አቻ ፤ ለሀብትኽ ወሰን የለ
ውም ለማለት ይነገራል ...።
ያባት ስም ይታገሡ ቢል ይገጥማል።
ልክየለበት - ልኬ - ልኩ
ልኬነህ - ልክነው - ልክነህ

48. **ልዑል** (ግእ)
ልዑል እምልዑላን ። ትርጉም ፤ ከከፍተ
ኞች ይልቅ ከፍ ያለ ማለት ነው።
ይህ ስም ከነገሥታት ዘር ለኾኑት የሚሰጥ
ቅጽል ነው። በአኹኑ ጊዜ ማንም ሰው
በመጠሪያ ስም ሊጠራበት ይችላል።
ላዕላይ - ልዕልና (ግእ)
ታላቅነት ማለት ነው (ኢሳ. 2፥11)።

49. **ልየው - ልይህ**
እስቲ ልመልከተው?
የተጓጓ ፤ የተናፈቀ ዐዲስ ነገር ...።
ያባት ስም ፋንታዬን ቢል ይገጥማል።

50. **ልዩወርቅ**
ማንም የማይተካከለው።
ያባት ስም ተሾመ ቢል ይገጥማል።
ልዩሰው - ልዩነህ - ልዩነት
ልዩዜና - ልዩዝና - ልዩፋንታ

51. **ልደቴ**
የኔ ልደት ፤ የትውልድ ቀኔ ፤ ልጅ በማግ ኘት እንደገና መታደሴን ያመለክታል።
ያባት ስም ታደሰ ቢል ይገጥማል።
ልደቱ - ልደት - ልደታ

52. **ልዳ - ዘልዳ**
ከኢየሩሳሌም በስተ ምዕራብ የምትገኝ ከተማ ነች ። በዚህች ቦታ ጴጥሮስ ኤን ያን የሚባለውን ሰው ፈውሷል (የሐ. ሥ ራ 9፥32–35) ። በአኹን ጊዜ አንዳንድ ኢትዮጵያውያን ሲጠሩበት የሰማል። የቅዱስ ጊዮርጊስ ዕለት የተወለደ ወይም ወዳጅ የኾነ በዚህ ስም ይሰይማል።
|ፀሓይ ዘልዳ|።

53. **ልጃምሮ (ልጅአምሮ)**
ልጅ ለማግኘት በጉጉት ላይ ያሉ ወላ ጆች የሚሰይሙት ስም ነው።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።
ልጅዓለም - ልጅሸጋው

54. **ሎሚነህ - ሎሚዬ**
ደስ የሚል ሽታ የምትሸተኝ ነህ ...።
መዓዛው ጥፍጥ ፤ የሚመጠጥ ኮምጠጥ የሚል ተወዳጅ ፍሬ ነው።
ያባት ስም ሽታዬ ቢል ይገጥማል።

55. **ሎሬንዞ**
በዚህ ስም ይጠሩ የነበሩ ብላቴን ጌታ ሎሬንዞ ትእዛዝ ናቸው። (የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር) (1892- 1939 ዓ.ም.) ኤርትራ ውስጥ አካለ ጉዛይ ተወለዱ በማጨው በጣሊያን ጦርነት ላይ ተሳትፈዋል ። በስደት ከንጉሠ ነገሥቱ ጋር ወደ ለንደን ተጉዘዋል። የራስ እምሩ ኀይለ ሥላሴን የመጀመሪያ ልጅ ወይዘሮ የምሥራች እምሩ ባለቤታቸው ነበሩ።

- ሐ -

56. **ሐሊፎም** (ትግ)
አለፈ ፣ አለፉ ማለት ነው ። **ሕሉፍ**

57. **ሐምታ (ዶር)**
ኀበዝ ተራማጅ ማለት ነው።

58. **ሐረገወይን (ግእ) ዐረገወይን**
ዐጸደ ወይን ፥ የወይን ቦታ ፤ አስካለ ወይን ፥ የወይን ዘለላ እንደሚለው ኹሉ ሐረገ ወይንም ፥ የወይን ሐረግ ይባላል (መኃ. መኃ. 7፥10-14)።
ያባት ስም ፍሬው ቢል ይገጥማል።
ሐረጉ - ሐረጌነህ - ሐረግ

59. **ሐረጎት (ትግ) ዐረጎት**
በዚህ ስም ይታወቁ የነበሩት ደጃዝማች ሐረጎት ዓባይ ናቸው (1901-1967 ዓ.ም.)።

60. **ሐባቤ** (ግእ)
የኔ ሐባብ ፣ ምኞቴ ነበረ ...።
ያባት ስም ሞላ ቢል ይገጥማል።
ሐባቡ - ሐባቤወርቅ - ሐባብነህ

61. **ሐብለወርቅ - ሐብሌነህ**
በአንገት ላይ የሚደረግ ጌጥ ...።
ያባት ስም ከፈለኝ ቢል ይገጥማል።

62. **ሐኪምነህ** (ግእ) **ሐኪም**
አዳንከኝ ፣ ፈወስከኝ ...።
ሐከመ ካለው ግስ የወጣ፤ ዐከመ ብልህ ኾነ ማለት ነው። ከበሽታ የሚገላግል ።
ያባት ስም ደጉ ቢል ይገጥማል።

በዐፄ ቴዎድሮስ ዘመነ መንግሥት በእንግ ሊዞች ከልዑል ዓለማየሁ ቴዎድሮስ ጋር ተማርከው የተወሰዱ ወርቅነህ እሸቴ ። በኋላ በእስኮትላንድና በህንድ ህክምናን ተምረው የመጀመሪያው ኢትዮጵያዊ ዶክ ተር በቅጽል ሐኪም ወርቅነህ እሸቴ በመ ባል በታሪክ ይታወቃሉ።
ሐኪሙ - ሐኪማቸው

63. **ሐውልተ** (ግእ)
ሐውልተ ስምዕ ዘኢያሱ ። ትርጉም የኢ ያሱ የምስክሩ ሐውልት (ኢያ. 8፥29)።
ያባት ስም ኢያሱ ቢል ይገጥማል።
ሐውልቴ - ሐውልት - ሐውልቱ

64. **ሐዋርያ - ሐዋርያው**
የተላከ፣ መልእክተኛ ማለት ነው። ያባት ስም ከሐዋርያት አንዱ ከኾነ ይገጥማል።
ጴጥሮስ ፣ ቶማስ ፣ ማቴዎስ ።

65. **ሐዋዝ** (ግእ)
መልካም፣ ያማረ የጣፈጠ ደስ የሚያሰኝ ማለት ነው። (መሐ. ሰሎ. 3፥24(2) ፤ ምሳ .3፥24) መዝሙረ ሐዋዝ ዘምስለ መሰንቆ።

66. **ሐይሎ** (ዶር)
አንተ ፣ አንተነህ ማለት ነው።

67. **ሐደራ** (ትግ) ዐደራ ማለት ነው።

68. **ሐዲስ** (ግእ)
ሐዲስ (ግእ) ደራሲ ዐዲስ ዓለማየሁ ተጠ ርተውበታል ። ሰባት መጽሐፎችን ጽፈ ዋል ። ዐዲስን ይመልከቱ ።

69. **ሐጎስ** (ትግ)
ደስታ ማለት ነው ...።
በዚህ ስም የሚታወቁት ግራዝማች ሐጎስ በርሄ ናቸው ። ለአገር ነጻነትና ድንበር በማይጨው ጦርነት በዐርበኛ ከጣሊያን ጋር የተፋለሙ (1896 - 1948 ዓ.ም)።

70. **ሕልሜ**
እናፍቀው የነበረ ፣ ጉጉቴ ...።
ይናፈቅ፣ በጉጉት ይጠበቅ የነበረ እውነት ኾኖ ልጅ በመገኘቱ፤ ሕልም ተፈ (ዘፍ. 40፥13 ፤ 18፥19 ፤ 41፥45)።
ያባት ስም ታመነ ቢል ይገጥማል።
ሕልሜነህ - ሕልምነህ - ሕልማቸው

71. **ሕዝባየሁ - ሕዝባለም**
ብዛት ያለው ሰው ...።
ያባት ስም ተዋሕዶ ቢል ይገጥማል፤

72. **ሕዝቅኤል (ዕብ.)**
እግዚአብሔር ጽንዐትን ብርታትን ይሰጣል ማለት ነው ። ሕዝቅኤል ወደ ባቢሎን ከተማረኩት አንዱ ነበር ፤ ከታላላቆች ነቢያት አንዱ ነው (ሕዝ. 1፥3)።

73. **ሕዝቅያስ (ዕብ.)**
እግዚአብሔር ኀይሌ ነው ማለት ነው። የእስራኤል ንጉሥ ነበር። ከአሶር ንጉሥ ከሰናክሬም ጦር እግዚአብሔር መልአኩ ቅዱስ ሚካኤልን ልኮ አዳነው (2ኛ ነገ.18፥9 ፤ ኢሳ.38፥1)።

ወ

74. **ሕይወቴ - ሕይወት** (ግእ)
ሐይወ ከሚለው ግስ ይወጣል ።
ጤናዬ፣ አተረፍከኝ፤ ደስ የምትል ...።
መኖር፣ መዳን፣ መፈወስ፣ ጤንነት፣ ደኅን
ነት ማለት ነው። ዘላለማዊ ሕይወት ፤
መንፈሳዊ ሕይወት፤ ሥጋዊ ሕይወት፤
(ዘፍ. 2፥7 ፤ 6፥17 ፤ ሮሜ. 8፥6)።
ያባት ስም ፍሥሐ ቢል ይገጥማል።
ሕይወተ - ሕይወትነህ

75. **ሕጉ - ሕግነህ**
ገታህኝ፣ መስመር አሲያዝከኝ ...። ይኽ
ንን አድርጉ ያንን አታድርጉ የሚል
(ዘጸ. 20)።
ያባት ስም ተገኜ ቢል ይገጥማል።
ሕገእግዚአብሔር - ሕገሥላሴ

- መ -

76. **መለስካቸው**
አዳንካቸው ፣ ወደቀድሞው ቦታ ...።
ያባት ስም ሳላስብ ቢል ይገጥማል።
መልስ - መልሰው - መልሴ
መልሳቸው - መለሰው - ወደኋላ ቀለ
ሰው፣ አዞረው ፣ ወሰደው ወይም ወይ ብሎ
መልስ ሰጠው፤ ቃል ሰጠው (ማቴ. 17፥4 ፤
ኤር. 7፥13 ፤ መዝ. 138፥3)።

77. **መላን — መሉ - መለኪያነህ**
በዛን ፣ ደርዘን፣ ሙሉ ኾን፤ ይበቃል።
ያባት ስም ጸጋ ቢል ይገጥማል።

78. **መልአኩ** (ግእ) **መላኩ** (ዐማ)
የእግዚአብሔር መልአክ ለማዳን ፣ ለመ
ራዳት ፣ ለአዳኝነት የሚላክ ነው።
ይህን ተገን አድርጎ የሚሰየም ስም።
ያባት ስም ገነነ ቢል ይገጥማል።
መልአኬ - መልአከ

79. **መልካምሰው**
መልክ መልካም ደግ፣ ጥሩ፣ በጎ ሰው።
ባሕርይን፣ በጎነትን ይገልጻል ።
ያባት ስም ቀናው ቢል ይገጥማል።
መልካሙ - መልካም- መልኩ የሚያምር
ቆንጆ (ዳን. 2፥31)። **መልኬ - መልኬነህ**
መልክማርያም - መልኩ - ገጽታን፣
መሳይ መኾኑን ይገልጿል።

80. **መልከ ጼዴቅ** (ዕብ.)
መለከ ካለው ገዛ፣ አሸነፈ ማለት ነው።
የጽድቅ ንጉሥ፤ የሰላም ንጉሥ ማለት
ነው ። የእግዚአብሔር ካህን ነበር። አብ
ርሃምን ባረከው ። አብርሃምም ከሀብቱ
ዓሥራትን ሰጠው (ዕብ. 7፥1፤ ዘፍ.14፥18
፤ መዝ.109፥4) ።

81. **መልአከቱ (መልከቱ)**
የመንበረ ጸባዖት ቅድስት ሥላሴ ሊቀ
ሥልጣናት በኋላ ጊዜ የኢትዮጵያ ፓትር
ያርክ የነበሩ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍ
ሎስ በቀድሞ ስማቸው **መልአከቱ ወልደ
ማርያም** በመባል ይታወቁ ነበር።

82. **መሐሪ** (ግእ)
መሐረ ፤ ይቅር አለ፣ ተወ ማለት ነው።
መሐሪ ርሑቀ መዓት ወብዙሐ ሣህል ።
ትርጉም ፤ ይቅር ባይ ከቍጣ የራቅህ
ይቅርታህ የበዛ (ጸሎ. ምና. 2ዜና. መዋ.
33፥5)። **መሐሪ - መሐሪን - መሐሩ**

83. **መሠረት**
ከሥር፣ ከመጀመሪያ ...።

መሠረታቲሃ ውስተ አድባር ቅዱሳን ።
ትርጉም፤ መሠረቶቹ በተቀደሱ ተራሮች
ናቸው። (መዝ. 86፥1)።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።
መሠረቱ - መሠረትነህ

84. **መሥራት**
በፊትህ ወዝ እንጀራ ትበላለሁ (ዘፍ.3፥19)።
ያባት ስም ዘላለም ቢል ይገጥማል።

85. **መረጡህ - መረጠህ**
ብቁ ኾኖ በመገኘት ።
ያባት በላቸው ቢኾን ይገጥማል።

86. **መራሒ** (ግእ) **መርሐ**
መርሐ ፤ መመሪያ ሰጠ መራ ካለው
የወጣ ነው። መራሒ ቢል መሪ አስተማሪ
ማለት ነው።

87. **መረራ** (ኦሮ)
አማረኝ ፣ አማረ ማለት ነው።

88. **መርሥኤ ሐዘን** (ግእ)
ሐዘን ማስረሻ ...።
በዚህ ስም የሚታወቁት ብላታ መርሥኤ
ሐዘን ወልደ ቂርቆስ ናቸው።
(1891 - 1971 ዓ.ም.) በ1910 ዓ. ም. በግእ
ዝ የተጻፉትን መጽሐፍ ከሌሎች ምሁራን
ጋር በመኾን ወደ ዐማርኛ የተረጐመዋል።
ሃያ አንድ መጽሐፍ ጽፈው አሳትመዋል።

89. **መርሻ**
ያስፈውን ፣ የተፈጸመውን ፣ ሐዘንም
ደስታንም የምታስረሳ ...።
ያባት ስም ቢኾነኝ ቢል ይገጥማል።
መርሻው - መርሻዬ - መርሻዬነህ
መርሻነህ - መርሻዓለም

90. **መርከቤ**
ከአንዱ ወደ አንዱ መሸጋገሪያ ፤
ያባት ስም ተበጀ ቢል ይገጥማል።
መርከቡ - መርከብ

91. **መርዓዊ (መራዊ)** (ግእ)
መርዐ፤ ጐመዠ ካለው የወጣ ነው።
ሙሽራ ማለት ነው። ወጐንደዮ መርዓዊ
ደቀሳ ኵሎን ወኖማ ። ትርጉም ፤ ሙሽ
ራውም በዘገየ ጊዜ ኹሉም አንቀላፉ ተኙ
(ማቴ. 25፥5)።

92. **መርድ - (መርዕድ)** (ግእ)
የሚያንቀጠቅጥ ጽምፁ የሚያስፈራ።
(ደባትሪሁ ዘነድ ወሠረገላሁ **መርዕድ**)
ማዕረጉ ከንጉሥ በታች ከራሶች በላይ
አልጋ ወራሽ የሚጠራበት (ዕዝ.ሱ 1፥19)።
በዚህ ስም የሚታወቁ ጀነራል **መርድ** መን
ገሻ ናቸው (1908 - 1959 ዓ.ም.)።

93. **መርዳሳ** (ኦሮ)
በዚህ ስም የሚታወቁት ፊታውራሪ መር
ደሳ ጆቴ ናቸው ። በዐፄ ምኒልክ ዘመን
ወለጋን ያስተዳድሩ ከነበሩት ደጃዝማች
ጆቴ ቱሉ ልጅ ናቸው። የመርዳሳ ታላቅ
እኅት ወይዘሮ አሰካለ ማርያም ጆቴ
የልጅ ኢያሱ ባለቤት ነበሩ።

94. **መርጊያ - መርጊያው**
ረግአ ካለው ግስ የወጣ ፤ ረጋ፣ ቆመ፣
ማቆሚያ፣ ማረፊያ ማለት ነው።

95. **መርጋ** (ኦሮ)
በቀለ ፣ ጸደቀ ፤ የበቀለ ለምለም ሳር
ማለት ነው። መግራን ተመልከት።

መ

96. **መስለ**
መልክን፣ ባሕርይን፣ ጸባይን መስሎ ታየ ማለት ነው ።
ያባት ስም ውብቱ ቢል ይገጥማል።
መስልክ - መሰልካቸው - መስለኝ

97. **መሰንበት**
ሰንብቶ የተገኘ ...።
ጊዜን፣ ዘመንን፣ መቆየትን ያመለክታል።
ያባት ስም ደኅ ቢል ይገጥማል።

98. **መስከረም**
ወርን፣ ከረምት ማለፋን ያመለክታል ።
ያባት ስም ንጋቱ ቢል ይገጥማል።

99. **መስፍን**
ከንጉሥ ዘር ያይደለ፤ ነገር ግን አገርን ከጠላት ወረራ የሚያድን ጀግና ፤ ሺህ ሰው የሚመራ አለቃ ነው (ዘፍ. 36፥20፤ መሳ. 2፥11፤ 3)።
በዚህ ስም ብዙ ኢትዮጵያውያን ተጠርተዋል። ከነዚህም ውስጥ አንዱ ዐርበኛው ራስ መስፍን ስለሺ ናቸው።
መሳፍንት — ብዛትን ያመለክታል።

100. **መሳይ**
በኹሉም ነገር መስሎ የታየ ማለት ነው።
ያባት ስም **ካሡኝ** ቢል ይገጥማል።
መሳየ /ዬ/ - መሳይነህ - መሳየወርቅ

101. **መስቀሌ - መስቀሉ**
ጌጤ ወይም መከራዬ ፤
የመስቀል ዕለት የተወለደ ሊኾን ይችላል
ያባት ስም በዛብህ ቢል ይገጥማል።
መስቀላ (ዶር)

102. **መሸሻ - መሸሻዬ**
መጠጊያ ፣ መሰወሪያ ...።
በዚህ ስም ብዙ ኢትዮጵያውያን ተጠርተዋል ። ከነዚህም ውስጥ
የዐፄ ቴዎድሮስ የመጀመሪያ ልጅ ራስ መሸሻ ቴዎድሮስ ይባሉ ነበር።

103. **መቅድም**
አስቀድሞ የሚነገር ነገር ...።
ቀደመ ከለው ግስ የወጣ ነው። ጀመረ በፊት ኾነ፤ መጀመሪያ ማለት ነው ።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።

104. **መቈያ**
ሌላ እስኪገኝ፣ መጠበቂያ ...።
ያባት ስም አለነ ቢል ይገጥማል።

105. **መባእ** (**መባ**)
ስጦታ ማለት ነው ። ለክርስትና ስም ቅጽል ይኾናል ። ተወከፍ መባአነ ፤ ትርጉም መባችንን ተቀበል (ቅዳ.)።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።

106. **መብራቴ - መብራቱ**
የኔ ብርሃን፣ ጨለማን የገለጽክልኝ ...።
ያባት ስም ታዬ ቢል ይገጥማል።
መብራት - መብራህቶም
መብራህቱ(ትግ)

107. **መታሰቢያ - መታሰቢያዬ**
ምልክት የሚኾን ዘወትር እየታየ የሚኖር ሐውልት፣ ልጅ፣ ማለት ነው (ዘጸ. 28፥12 ፤ ማቴ. 26፥13)።
ያባት ስም ባይነሳኝ ቢል ይገጥማል።

108. **መታደል**
በመገኘቱ፣ በስጦታው፣ በቸርነቱ የተገኘ።
ያባት ስም በፍርዱ ቢል ይገጥማል።

109. **መታፈሪያ**
በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት በዚህ ስም የሚታወቁት ደጃዝማች መታፈሪያ መልከጼዴቅ ናቸው።
በዐፄ ምኒልክ ዘመን 1899 ዓ. ም. በመጀመሪያ ከተሾሙት የንጉሡ 12 ምኒስትሮች አንዱ ነበሩ።

110. **መና**
አበዊክሙሰ መና በልዑ በገዳም፤ ትርጉም፤ አባቶቻችሁ በምድረ በዳ መና በሉ (ዮሐ. 6፥49) ። መልኩ የድንብላል ጣዕሙ ማር ማር የሚል ሰማያዊ ምግብ ዳቦ ነው (ዘጸ. 16፥15 - 31)።
ያባት ስም ወረደ ቢል ይገጥማል።

111. **መንበረ - መንበሩ**
የክብር ቦታን ያመለክታል።
መንበር ታቦት የሚያርፍበት ሥጋ ወደሙ የሚፈተትበት፣ የክብር ጠረጴዛ፤ የክብር ዙፋን (ወንበር) ማለት ነው።
ቡሩክ አንተ በዲበ መንበረ መንግሥትከ። በጌትነትህ ዙፋን ላይ አንተ የተመሰገንኽ ነኽ፤ የሠለስቱ ደቂቅ ጸሎት (ዳን.3፥55)።
ያባት ስም ክብሩ ቢል ይገጥማል።
መንበረወርቅ

112. **መንክር** (ግእ)
ድንቅ ማለት ነው።
መንክርሰ እግዚአብሔር በአርያሙ።
እግዚአብሔር በከፍታው ድንቅ ነው።
መንክር ስብሐቲከ ዘትገብር መድምመ።
ትርጉም፤ በምስጋና የተፈራኽ ድንቅን የምታደርግ (መዝ. 92(93)፥4 ፤ ጸሎ. ሙሴ 1፥11) ።
ያባት ስም ግርማ ቢል ይገጥማል።

113. **መንገሻ**
የንጉሥ መንገሻ ስፍራ፣ በቤተ ክርስቲያን ሥርዓተ ንግሥ መፈጸሚያ ቦታ ፤ ታቦት የሚወጣበት ንግሥ የሚደረግበት ፣ በከበሮ በጽናጽል የሚዘመርበት ፣ ዕልልታ ደስታ ያለበት ፤ በዚህ ቀን የተወለደ ሊኾን ይችላል ...።
በዚህ ስም ይጠሩ የነበሩ ኢትዮጵያውያን ብዙዎች ነበሩ ። የዐፄ ዮሐንስ ልጅ ልዑል ራስ መንገሻ ዮሐንስ አንዱ ነበሩ።

114. **መንግሥቱ**
የርሱ ግዛት ለማለት ...።
የእግዚአብሔር መንግሥት መንግሥተ ሰማያት ነው። የሰው ልጆች መንግሥትም በምድራዊው እንዲ መሠርቱ የተፈቀደ ነው። **መንግሥተ አብ - መንግሥቱ**
መንግሥቴ

115. **መከለያ - መክለያ**
ከለለ ጋረደ ፣ ጋሻ ኾነ ማለት ነው።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።

116. **መከተ**
ከተሰነዘረው፤ ከተላከው ኹሉ ከለለ ።
ጋሻ ኾነኝ ማለት ነው።
ያባት ስም በጋሻው ቢል ይገጥማል።
መኪታ - መከታዬ - መኪታቸው

117. **መካሻ** (ዶር)
አስደናቂ ፣ ድንቅ ማለት ነው።

118. **መካሻ**
በጠፋው ወይም በተሰወረው የተተካ።
የዕርቅ ጊዜ በጠፋው መታረቂያ።
ያባት ስም ቢኾነኝ ቢል ይገጥማል።
መካሻው - መካሻዬ

119. **መክብብ** (ግእ)
ከበበ ሾመ ከለው የወጣ ነው ።
ሰባኪ፣ አስተማሪ፣ ሹም፣ ሰብሳቢ አለቃ ማለት ነው (ኩፋሌ 27)።
መክብበ ድንግል ክርስትና ስም ተመልከቱ።

120. **መኩሪያ - መኩሪያው**
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ደጃዝማች **መኩሪያ ባንተይርጉ** ናቸው። በፈረስ ስማቸው አባ ጋተው ይባላሉ። በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት ወደ ማይጨው ዘምተው ከጣሊያን ጋር በፀርበኝነት ተፋልመዋል።

121. **መኰንን** (ግእ) **መኳንንት**
ፈራጅ፣ ገዢ፣ ዳኛ፣ ቀጭ፣ ማለት ነው። **መኰንን ጽድቅ** ፤ መኰንን ምድር (መዝ. 9፥4 ፤ ሢራ.7፥6 ፤ ኢር. 22፥30 ፤ ጥበ ሰሎ. 7፥12)።
በዚህ ስም ይታወቁ የነበሩ ብዙዎች ናቸው። ከነዚህም የዐፄ ኀይለ ሥላሴ አባት ራስ መኰንን ወልደ ሚካኤል ናቸው።
ራስ መኰንን በሐረርጌ ብቻ 20 ቤተ ክርስቲያን አሠርተዋል ። አንዱም የቁልቢ ገብርኤል ነው።

122. **መውደድ**
እነሆ የውዴ ቃል! በተራሮች ላይ ሲዘል፣ በኮረብቶች ላይ ሲወረወር ይመጣል (መኃ. መኃ. 2፥8)።
ያባት ስም ተሻለ ቢል ይገጥማል።

123. **መዓዛ**
ሽታ ማለት ነው (ዘፍ.8፥21፤ ኤፌ.5፥2)።
ያባት ስም ሠናይ ቢል ይገጥማል።
መዓዛው - መዓዙ - መዓዛነህ
መዓዛገነት -
መዓዛ ሕይወት ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

124. **መዝሙር**
በዚህ ስም የሚታወቁት በሰላሌ አውራጃ ሌመን ሥላሴ 1892 ዓ.ም. የተወለዱት የቤተ ክርስቲያን የቅዱሳን ሥዕላት የሚ ሥሉ **አለቃ መዝሙር ዳዊት** ናቸው ። ሥዕላቸው ብዙ አብያተ ክርስቲያናት ግድግዳ ላይ አለ ። ለምሳሌ አንዱ በዲስ አበባ ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን ግድግዳ ላይ የተሣለው ነው።
መዝሙረዳዊት - መዘምር

125. **መዝራዕተ** (ግእ)-**መዝራዕቱ**
ጡንቻው ማለት ነው ። **ልዑል መዝራዕትከ** ኢያእመሩ። ትርጉም ፤ እጅህ ከፍ ከፍ ማለቷን አላወቁም (ኢሳ. 26፥11)።
መዝራዕተ አብ ክርስትና ስምን ተመልከቱ

126. **መዝገበ**
የተከማቸ ፤ የተሰበሰበ ማንኛውም ሀብት እና ንብረቴ ነኽ ፤ **መዝገቤነህ** ተብሎ ስም ሊሰየም ይቻላል።
(ማቴ.6፥19፤ ማር.12፥14፤ ምሳ.10፥2)
መዝገቡ - መዝገቤ - መዝገብነህ
መዝገበ ሥላሴ ክርስትና ስም ተመልከቱ።

127. **መድኃኒት (መዳኒት)**
ጤናን የሚሰጥ ፣ የሚፈውስ
ወገብረ መድኃኒተ በማእከለ ምድር።
ትርጉም፤ በምድርም መካከል መድኃኒትን አደረገ። (መዝ. 73(74)፥12)።
ያባት ስም **ድጋፌ** ቢል ይገጥማል።

128. **መገርሳ** (እሮ) በቀለ ማለት ነው።

129. **መገኖ** (ትራ)
ተወዳጅ፣ መጠጊያ ወገን ማለት ነው።

የእንጦጦ መንበረ ስብሐት ቅድስት ሥላሴን ቤተ ክርስቲያን ያሳነፁ አባ ኀይለ ሥላሴ ያባታቸው ስም **መገኖ** በመባል ይታወቃል።

130. **መግራ** (እሮ) በቀለ ማለት ነው።

131. **መጠን** (ግእ) **መጠኑ**
በልክ የተደረገ ማለት ነው።
ወሠርአ ዕድሜሁ ወዓመታቲሁ መጠነ ይነብሩ። ትርጉም ፤ የሚኖሩበትን ጊዜውን ዘመኑን ወሰነ (ዘፍ. 11፥8 ፤ ዘዳ. 32፥8 የሐ. ሥራ 17፥26)።

132. **ሙሉጌታ**
በነዚህ ስሞች የሚጠሩ ብዙ ኢትዮጵያውያን አሉ ። ከነዚህም ውስጥ ጀነራል **ሙሉጌታ ቡሊ** (እሮ) ታዋቂ ጀነራል ነበሩ (1900 - 1953 ዓ.ም.)።
ሙሉፈለግ - ሙሉነህ - ሙሉሰው
ሙሉሀብታም - ሙሉሀብት - ሙሉ
ሙሉብርሃን - ሙሉመብራት
ሙሉመብት - ሙሉሚዛን - ሙሉሸዋ
ሙሉቀን - ሙሉብር - ሙሉጋት
ሙሉአዳም - ሙሉዋጋው - ሙሉጸጋ
ሙሏለም - ሙሉዘውድ - ሙሉፀሐይ
ሙሉገበያ(ው)

133. **ሙላቱ**
መላን ከሚለው ጋር ይመሳሰላል። ሞልቷል፤ መሻገር አይቻልም ሊኾን ይችላል።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።
ሙላቸው - መላው - ሙላት

134. **ሙለታ** (እሮ) ታዬ ማለት ነው።

135. **ሙሴ** - (ሙሳ (ዐብ)፤ ሞሼ (ዕብ)
እጓለ ማይ ፤ ከውሃ ያወጣኹት ወይም የተገኘ ልጅ ማለት ነው፤ ከበባይ ወንዝ ተጥሎ የፈርኦኑ ቤት ልጅ አግኝታው በፈርኦን ቤት ያደገ ፤ የወገኖቹ የእስራኤላውያን መሪ ኾኖ ከግብጽ ምድር አወጣቸው (ዘጸ.2፥10)።

136. **ሚልክያስ (ዕብ.)**
መልእክተኛዬ ማለት ነው ።
ነቢየ እግዚአብሔር ነው (ሚል.1፥1)።

137. **ሚልዮን** (ሚሊየን)
ቀጋህ ብዙ ነው፤ ወይም ብዙ ወርቅ ፣ ሀብት በሚጣ አይተካከልህም ለማለት...።
(1ኛ ዜና. 22፥14 ፤ 2ኛ ዜና.14፥9) ።
ያባት ስም ታፈሰ ቢል ይገጥማል።

138. **ሚናስ**
የሀገረ ተመይ ኢጲስ ቆጶስ አባ ሚናስ ይባል ነበር ፤ የመፈወስ የተሰወረውን የማወቅ ሀብተ ጸጋ የተሰጠውሰው ነበር (ስን. ኅዳ 11 ገጽ269 ቁ.16)።
የዐፄ ልብነ ድንግልና የቴጌ ሰብለወንጌል ልጅ የዐፄ ገላውዴዎስ ታናሽ ወንድም ሚናስ ይባሉ ነበር።

139. **ሚክያስ** (ዕብ.)
እግዚአብሔርን የሚመስል ማን ነው። ወይም ማነው እንደ እግዚአብሔር ማለት ነው። ነቢየ እግዚአብሔር(ሚክ. 1፥1)።

140. **ሚዛ** (ዶር) አበላ ጋበዘ ማለት ነው።

141. **ሚዛኑ**
መስፈሪያው፣ መለኪያው ማለት ነው።

142. **ሚደቅሳ** (እሮ) **ሚደቅሶ**
አማረ ፣ ቆንጆ ማለት ነው።

መ

143. **ማሄ** (ዶር) ነብር ማለት ነው።

144. **ማለደ – ማለዳ**
ፀሐይ ሳትወጣ ፤ አድማስ ሲታይ ወፎች ሲንጫጩ ፤ ጎሕ ሲታይ የተወለደ ልጅ ማለዳ ሊባል ይቻላል ...።
ያባት ስም ደስታ ቢል ይገጥማል።
ኹለተኛው ትርጉም ደግሞ አማለደ ፤ አስታ ረቀ ማለት ነው።

145. **ማለፊያ**
አንዱ ትርጉም በጎነው ሲል። ኹለተኛው መሸጋገሪያ፣ መተላለፊያን ያመለክታል።
ያባት ስም ከልካይ ቢል ይገጥማል።

146. **ማመጫ**
መሸፈቻ ቦታ፣ በረሓ፣ መከጀ ማለት ነው።

147. **ማሞ**
ወንድ ልጅ ሲወለድ የሚጠራበት ስም። ትርጓሜው ፤ ደስ የሚያሰኝ ለማለት ነው። የቁልምጫ ስም ነው ። ከጣሊያን ወዲህ ግን ማሙሽ መባል ተጀመረ ይባላል።
በዚህ ስም ብዙ ኢትዮጵያውያን ይታወቃሉ ። ከነዚህም ውስጥ አንዱ በ1961 ዓ.ም. በሜክሲኮ ኦሎምፒክ በማራቶን ሩጫ ለኢትዮጵያ ወርቅ ሜዳልያ ተሸላሚ ማሞ ወልዴ ነው ። እናታቸው ወይዘሮ ገነሜ ጎበና አባታቸው አቶ ወልዴ ደጋጋ ይባላሉ ። 62 ጊዜ ዓለማቀፍ ውድድሮችን አድርጓል።

148. **ማረልኝ**
አዳነልኝ፤ ይቅር አለልኝ ይኾናል።
ያባት ስም በፈቃዱ ቢል ይገጥማል።
ማረን - ማረው - ማርልኝ - ማራቸው

149. **ማሩ**
ያ ማር፣ የርሱ ማር ለማለት ነው።
ጣፋጭነት ያለው የንብ ሥራ ቢኾን የብዙ አስደሳች ነገር ምሳሌ ነው።
ዐገቱኒ ከመ ንህብ መዓረ። ትርጉም፤ ንብ ማርን እንዲከብ ከበቡኝ (መዝ. 117፥12)።
ያባት ስም አይጠገብ ቢል ይገጥማል።
ኹለተኛ ይቅር አሉ ማለት ነው።
ማር - መአርነት - ማሬነህ - ማርነህ

150. **ማራኪ**
ደስ የሚያሰኝ ፣ የሚማርክ፣ ኹለተኛው ትርጉም በዐርበኝነት ድል ማድረግ ፣ እሽ ንፎ መያዝ።

151. **ማርቆስ** (ሮማ)
ከሰባ ኹለቱ አርድዕት አንዱ ነው ፤ በግብጽ ምድር ጣዖታትን እያጠፋ ወንጌልን የሰበከ ነው ። በተጨማሪ ወንጌሉንም ጽፏል (ማር. 14፥50)።

152. **ማርይሥሐቅ**
የቅዱስ ኤፍሬም ተማሪ ነበር (መጽሐፈ መነኰሳትን ጽፏል)።

153. **ማስረሻ**
ያለፈውን እንድረሳ ፤ እንዳላስታውስ።
ያባት ስም እንዳይከፋኝ ቢል ይገጥማል።
ማስረሸ - ማስረሰ

154. **ማስተዋል**
ከመደረጉ በፊት አርቆ ማሰብ ፤ በጉዳዩ ትኲረት መስጠት ።
ያባት ስም ጥበቡ ቢል ይገጥማል።

155. **ማስታወሻ**
እንዳይዘነጋ ፣ እንዳይረሳ
ያባት ስም ተገኘወርቅ ቢል ይገጥማል።

156. **ማኅተመ** (ግእ)
ምልክት አደረገ ማለት ነው።
የውል የማንኛውም ነገር መተማመኛ ፤ ስም የተቀረጸበት ሊኾን ይችላል።
ፈርኦን ለዮሴፍም በአንገቱ የወርቅ ዝርግፍ (ማኅተብ) አደረገለት (ዘፍ. 41፥42 ፤ ኤር. 32፥10–14)። **ማኅተበ - (ማኅተቤ)**

157. **ማዕተብ** (ግእ) - **ማተብ** (ዐማ)
በመስቀል ላይ የተደረገ ነጭ፣ ጥቁር፣ ቀይ ክር፣ ፈትል የሃይማኖት ምስክርነት መግለጫ ነው ።
ማተቤነህ - ማተቡ - ማተቤ
አማተበ (አማዕተበ) ሲል በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አምላክ አለ ማለት ነው። ማኅተበን ተመልከት።

158. **ማቱሳላ** (ዕብ)
የሄኖክ ልጅ ነው። የሕይወቱ ዘመን ዕድሜው ዘጠኝ መቶ ስድሳ ዘጠኝ ዓመት ነበረ (ዘፍ. 5፥22)።

159. **ማቴዎስ** (ዕብ)
የእግዚአብሔር ጸጋ ወይም ምርጥ ማለት ነው፤ ከዐሥራ ኹለቱ ሐዋርያት አንዱ የኾነ የቀድሞ ሥራው ቀረጥ ይቀርጥ የነበረ በኋላ ጌታ ኢየሱስን የተከተለ ነው (ማቴ. 10፥3)።

160. **ማትያስ** (ግሪ)
ከእግዚአብሔር ጸጋ የተሰጠው ማለት ነው። በይሁዳ ቦታ የተተካው ሐዋርያ (ሐዋ. ሥራ. 1፥15–26)።

161. **ማኅደረ** (ግእ) **ማኅደረ ማርያም**
ማደሪያ ማለት ነው። ቅጽል ይኾናል።
ያባት ስም ዳዊት ቢል ይገጥማል።

162. **ማኑሄ** (ዕብ)
ዕረፍት ፣ ዐረፈ ተረጋጋ ማለት ነው ።
የሶምሶን አባት ነው። (መሳፍ. 13፥2)

163. **ማናለብኝ**
በጋሻህ ፣ በታላቅነትህ ፣ በሥራህ።
ማን አለ፣ ማን አለብኝ፣ ማንያኽልኛል ማለት ነው።

164. **ማናዬ**
ጥያቄን ያመለክታል። ያየ ሰው ማነው?
ያባት ስም ሙሉሀብት ቢል ይገጥማል።
ማናየው - ማናየህ - ማናለበት
ማናለ - ማናኽሎት

165. **ማንደፍሮ**
ማን ኃይል አግኝቶ፣ ማን ተጠግቶ ...።
ያባት ስም ወሰን ቢል ይገጥማል።
ማንተዳፍሮት - ማንተጋፍቶት
ማንያዘዋል - ማንእኩል- ማንይንከው

166. **ማእዜ** (ግእ)
መቼ፤ ምንጊዜ፤ በምን ሰዓት ማለት ነው።
ማእዜ እበጽሕ ወእሬኢ ገጸ ለአምላኪየ። ትርጉም፤ መቼ እደርሳለኹ ? የአምላክንስ ፊት መቼ እያለኹ?
(መዝ. 41፥2)።
ያባት ስም በጽሐ ቢል ይገጥማል።

167. **ማዕረጉ** (ማዕርጉ)
ሹመቱ፣ ክብሩ፣ ከፍ ከፍ ያደረገው ...።
ያባት ስም አንተነኽ ቢል ይገጥማል።
መዐርግ - ማዕረግ - መዐረጉ (ማረጉ)
መዐረጌ (ማረጌ)

መ

168. **ማዕበል** (ግእ)
ችሎታን ያመለክታል ። በቅኔ ትምህርት አእምሮው ብሩህ የኾነን ተማሪ ማዕበል ይሉታል። አበለ ቢል ወረደ ፣ ፈሰሰ ፣ ተናደ፣ ጎረፈ ማለት ነው።
ኵሉ ማዕበልከ ወሞገድከ እንተ ላዕሌየ ኀለፈ። ትረጉም ፤ ማዕበልህና ሞገድህ ኹሉ በላዬ አለፉ (ዮና. 2፥3) ።

169. **ማዘንጊያ**፤ ማበረሻ ማለት ነው።

170. **ማዳ** (ዶር) ምሕረቱ ማለት ነው።

171. **ምላሹ** (ትግ)
እግዚአብሔርን በጸሎት ጠይቆ የተመለሰ ለት ፤ ወይም መልስ የተሰጠበት።

172. **ምላት**
የሞላ የተትረፈረፈ ማለት ነው።
በሰሜን ሸዋ ዜና ማርቆስ በ19ኛው መቶ ክፍለ ዘመን የተወለዱት የአቶ ኸብቴ **ልጅ አለቃ ምላት** በተወለዱበት ዕለት 7 በጎች፣ 7 ፍየሎችና 7 ላሞች ተወልደው በማደራቸው ስማቸው ምላት ተባለ።

173. **ምሕረት** (ግእ)
መሐረ ከሚለው የወጣ ነው።
ማረን ፣ ይቅር በለን፣ ማለት ነው።
ምሕረትከ ወጽድቅከ ዘልፈ ይርከባኒ። ትረጉም ፤ ቸርነትህና እውነትህ ዘወትር ይጠብቁኝ (መዝ.39፥11) ።
ያባት ስም ባይነሣኝ ቢል ይገጥማል።
ምሕረቴ - ምሕረቱ - ምሕረተ

174. **ምሥራቅ**
ብርሃን የሚታይበት ፤ ጠዋት ፀሐይ የም ትወጣበት ።
እምሥራቀ ፀሐይ እስከነ ዐረብ። ትረጉም ፤ ከፀሐይ መውጫ እስከ መግ ቢያ ድረስ (መዝ. 112፥3) ።
ያባት ስም አገሬ፣ ፀሐዬ ይገጥማል።
ምሥራቄ - ምሥራቁ

175. **ምሩጽ** (ትግ)
ምርጥ ማለት ነው ...።
በዚህ ስም የሚታወቀው **ምሩጽ ይፍጠር** በሞስኮ ኦሎምፒክ በሩጫ ውድድር ኹለት ወርቅ ያገኘ የኢትዮጵያ ባንዲራ ከፍ ብሎ እንዲታይ ያደረገ ነው።

176. **ምሳሌ - ምስሉ - ምሳሌው**
ነገር እንዳይረሳ ፤ ግልጥ ለማድረግ ቢፈ ለግ የሚቀርብ ማስረጃ። ሰሎሞን ብዙ ምሳሌዎችን ተናግሯል። (1ነገሥ.4፥32) ጌታ ኢየሱስም ብዙ ምሳሌዎችን ተናግሯል።
ያባት ስም ደረሰ፤ ሰሎሞን ቢል ይገጥማል።

177. **ምሳዬ**
ከጾም በኋላ፤ እኩለ ቀን ላይ የተገኘሁ። ራቤን ናፍቆቴን የምታስታግሥ፣ የኔ ምሳ።
ያባት ስም አንተነህ ቢል ይገጥማል።

178. **ምስክር - ምስክርነኽ**
ቃሉን የሚሰጥ፣ እማኝ ፣ የነበረ።
ቃል ኪዳን፣ ምልክት ፣ ምስክር ሊኾን ይችላል ። ዘፍ. 31፥44 ፤ 38፥18)።
ያባት ስም አገኘሁ ቢል ይገጥማል።

179. **ምስጋና**
እግዚአብሔር በሰውም በመላእክትም ይመሰገናል ይህም ማለት እግዚአብሔርን ከሌሎቹ ፍጡራን ከፍ የሚያደርግና የሚ ያከብር ቃል ወይም ድርጊት ነው (ሉቃ. 2፥13 ፤ ራእ. 7፥8-12)።
ምስጋናው - ምስገና (ትግ)

180. **ምስጢር**
ረቂቅ፣ ስውር፣ ድብቅ ፣ ሽሽግ ...።
ለተመረጡት የምስጢር መክፈቻ ተሰጣ ቸው። (ማር. 4፥11)
ያባት ስም ዐወቀ ቢል ይገጥማል።

181. **ምትኩ**
ቦታን ተክቶ የሚይዝ፣ ተረካቢው ...።
ያባት ስም በለጠ ቢል ይገጥማል።
ምትኬ - ምትኬነህ - ምትካቸው

182. **ምቹዓለም**
የተባካ፣ የተቃና፣ የሚመች ...።
ያባት ስም ባዬልኝ ቢል ይገጥማል።

183. **ምኒልክ**
የንግሥት ሳባና የንጉሥ ሶሎሞን ልጅ የኢትዮጵያ ንጉሥ ቀዳማዊ ምኒልክ ፤ በ 22 ዓመቱ ወደ አባቱ ሶሎሞን ዘንድ ቢኼድ ምንትልክ እናትህ ቢል ምኒይልክ ማለት ተያይዞ የመጣ ነው ይባላል። እናቱ ያወጣችለት ግን የንጉሥ ልጅ በትል ኢብነ መለክ (ዕብ. ግእ) አለችው።

የንጉሥ ሣህለ ሥላሴ የልጅ ልጅ ፤ የን ጉሥ ኀይለ መለኮት ልጅ ዳግማዊ ምኒ ልክ በዚህ የመጠሪያ ስም ይታወቃሉ።
ምንትልክ - ምንይልክ - ኢብነ ሐኪ ምን ተመልከት።

184. **ምናሴ** (ዕብ.)
ማስረሻ ማለት ነው።
እግዚአብሔር መከራዬን ኹሉ የአባቴንም ቤት አስረሳኝ (ዘፍ. 41፥51) ማለት ነው። የዮሴፍ ኹለት ልጆች የበኵር ልጁ ምና ሴ ይባላል። ኹለተኛው **ኤፍሬም** ነው።

185. **ምንተስኖት**
ለማድረግ ምንም የማይቸግረው።
አምላክ ምን ይቸግረዋል እንተን ሰጠኝ።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።

186. **ምንአለ** (ምናለ) **- ምናለሽዋ**
ቢሰማ ምን ተናገረ ?
ኹለተኛው ሲጠብቅ በቤት ምንአለ?።
ያባት ስም **አገሬ** ቢል ይገጥማል።
ምናለቡ - ምናሉ - ምንይሉ

187. **ምንዳዬ -** ምንዳ **ኹን - ምንዳ**
ደመወዝ፣ የላብ፣ የስራ ዋጋ ማለት ነው።
ወንድሜ ስለ ኾንክ በከንቱ ታገለግለኛ ለህን ምንዳህ ምንድነው ? ንገረኝ ? (ዘፍ. 29፥15)። **ምንልኩ**
ምንአዳዬ - ምንዋጋው - ምንያህል

188. **ምንውዬለት**
ምንአድርጌለት፤ ውለታን ይመለከታል። ለፈጣሪ ወይም ለሰው ሊኾን ይችላል።
ምንውዬ - ምንይዋብ - ምንይችል

189. **ምኞቴ – ምኞቱ**
የጓጓኹለት፣ ያሰብኩት ተፈጸመ ...።
ያባት ስም **ደረሰ** ቢል ይገጥማል።

190. **ምዕራፍ**
የዓይኔ ማረፊያ ...።
ማረፊያ ቦታ ፤ የርቀት መለኪያ፤ የመጽ ሐፍ ክፍል (ሉቃ. 24፥13)።

191. **ምክሩ - ምክሬ - ምክረ**
መከረ ካለው የወጣ ነው ።
ይኽንን አድርግ፤ ያን አታድርግ። እንዲህ በል እንዲህ አትበል ማለት ነው ። ሐሳ ብን መጠየቅ (ዕዝ. 7፥14)።

መ

መልካም ምክር ከሌለ ዘንድ ሕዝብ ይወ
ድቃል (ምሳ. 11፥14 ፤ ኢሳ. 3፥3)።
ያባት ስም በዛብህ ቢል ይገጥማል።
ምክረ ሥላሴ ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

192. **ምግባሩ** (ግእ) - **ምግባር**
ሥራው ለማለት ነው።
ኦ! ብእሲ አብድ ከመ ሃይማኖት ዘእንበለ
ምግባር ምውት ይእቲ። ትርጉም፤ አንተ
ሰነፍ ሰው ሃይማኖት ያለ ምግባር (ሥራ)
የሞተች ነች። (ያዕ. 2፥20)
ያባት ስም ታዬ ቢል ይገጥማል።

193. **ምጽላል** (ግእ)
ጸለለ ካለው ግስ ፤ ጥላ ኾነ፣ አለበሰ፣
ዳሰ፣ መጠለያ፣ ከለላ ማለት ነው።
ወመዋዕልየኒ ከመ ጽላሎት ሐለፈ።
ትርጉም፤ ዘመኔ እንደ ጥላ አለፈ።

194. **ሞላ**
ቁጥሩ፣ ስፍራው፣ ጅረቱ፣ ለማለት።
ተረፈ ፣ ተፈጸመ፣ ደረሰ ፣ ተጨረሰ፣
ግጥም አለ፣ በዛ፣ ከጉድለት ራቀ።
ያባት ስም ፋንታዬ ቢል ይገጥማል።
ሞላ ማሩ - ሞላልኝ

195. **ሞቢሳ** (ኦሮ) አሸናፊ ማለት ነው ።

196. **ሞገስ** (ግእ)
መወደድ፣ ወዳጅነት ፣ ባለሟልነት የተሰ
ጠው ። ወደደ፣ አፈቀረ ።
እግዚአብሔር ከዮሴፍ ጋር ነበር፤ ምሕረ
ትንም አበዛለት፥ በግዞት ቤቱ አለቃ ፊት
ሞገስን ሰጠው (ዘፍ. 34፥11፤ 39፥21)።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።

- ሠ -

197. **ሠምረ** (ግእ) - **ሠመረ**
የተወደደ መልካም የኾነ፤ ያማረ የተዋበ
ማለት ነው ። ለመሥዋዕትም ይነገራል
መሥዋዕተ አቤል ዘሠምረ ። ትርጉም፤
የአቤል መሥዋዕት ተወደደ (ዘፍ. 4፥4 ፤
ዘሌ. 1፥3)።
ሠምረ ድንግል ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

198. **ሠረቀብርሃን** (ግእ) - **ሠረቀ**
ወጣ ፣ ተወለደ፣ ብቅ አለ ፣ ፀሐዩ ፣
ጨረቃው ማለት ነው። እምከመ ሠረቀ
ፀሐይ የአትዉ። ትረጉም፤ ፀሐይ ስትወጣ
ይሰበሰባሉ (መዝ. 22፥6 ፤ 103፥62)።

199. **ሠራ**
ያባት ስም ብዙ ቢል ይገጥማል።
ሠራቸው - ሠራሕይወት - ሠራዓለም
ሠራወርቅ - ሠራው - ሠራኽድንቅ
ሠራልኝ- ሠራልህ ሲል ዛቻ እንዳይኾን።

200. **ሠርጹ** (ግእ)
ቡቃያ፣ ለጋ፣ በዲስ ወጣ፣ በቀለ ማለት
ነው (ሕዝ. 16፥7) (**ዘሠናይ ሠርጹ**)
ለክርስትና ስም ቅጽል ይኾናል ። ሠርጸ
ድንግል። ትርጉም፤ የድንግል ቡቃያ።
ያባት ስም ሠናይ ቢል ይገጥማል
ሠርጸ - ሠረጸፋና - ሠራጺ

201. **ሠናይ** (ግእ) - **ሠናያት**
አማረ፣ መልካም፣ በጎ ማለት ነው።
ሠናይተ ምክረ ወጥበበ ምህረኒ። ትረጉም
መልካምን ምክርና ዕውቀትን አስተምረኝ
(መዝ. 118፥65) ።

202. **ሣህሉ** (ግእ)
ቸርነቱ ፣ ይቅር አለ ማለት ነው ።
ሣህሉ ለእግዚአብሔር መልአ ምድረ ።
ትረጉም ፤ የእግዚአብሔር ቸርነት ምድ
ርን ሞላች (መዝ. 32፥5) ። በሣህሉ ወበ
ምሕረቱ። ትርጉም፤ በምሕረቱና በቸርነቱ
(ሉቃ. 2፥78)።
ሣህለወርቅ - ሣህል - ሣህለ - ሣህሌ
ሣህለ ሥላሴ ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

203. **ሣቁ**
ሠሐቀ፦ ሣቀ ፈካ፣ ተደሰተ ማለት ነው።
(ዘፍ. 21፥6)
ያባት ስም በዛብህ ቢል ይገጥማል።

204. **ሥልጣን** - **ሥልጣኑ**
የመምራት፣ የመፍረድ፣ የመግዛት፣ ማንኛ
ውንም ነገር የማድረግ መብት ያለው።
ሰው ሥልጣንን ከእግዚአብሔር ይቀበላል
(ሮሜ. 13፥1)።
ያባት ስም ከበደ ቢል ይገጥማል።

205. **ሥራየ** - **ሥራዬ**
የኔ ሥራ ፣ ድካሜ ...።
ሥራ መሥራትን ያመለክታል።
ሠረየ ከሚለው ግስ ደግሞ መድኃኒት
አደረገ የሚል ትርጉም አለው። **ሥራይ**
ተደረገ ሲል መርዝን ያመለክታል አይኾንም።

206. **ሥነ-ምግባር** (ግእ) - **ሥነ**
ሠነየ ከሚለው አማረ፣ ተዋበ ይወጣል።
ደም ግባት፣ መታበይ ቁም ነገር የለውም
መልካም ሥነ ምግባር (ሥራ) ይበልጣል።
(ሲራ. 9፥8 ፤ 11፥4 ፤ መዝ. 44፥49)።
ያባት ስም አማረ ቢል ይገጥማል።
ሥነሕይወት - ሥነ-ምግባሩ
ሥነ ማርያም ክርስትና ስም ተመልከቱ።

207. **ሥንቁ** (ግእ)
ለመንገድ የሚኾን ምግቤ ፣ መኖዬ ፣
ጎብስቴ ፣ ቆሎዬ፣ ዳቦ ቆሎዬ፣ በሶዬ፣
ድርቆሼ፣ ገንዘቤ።
ስሟ ሥንቅ ነው የእመቤቴ ፥ ስሟ ሥንቅ
ነው የእመቤቴ እንዳለ ዘማሪ ...።
ያባት ስም አንተነህ ቢል ይገጥማል።
ሥንቁ - ሥንቅነህ - ሥንቃቸው

208. **ሥዩም** (ግእ)
የተሾመ ሹም ማለት ነው ።
ወትሠይመኒ ውስተ ርእሰ ሕዝብ ። ትር
ጉም የሕዝብ ራስ አድርገህ ትሾመኛለህ
(መዝ. 17(18)፥43)።
ሥዩም በመባል የሚጠሩ ብዙ ኢትዮጵያ
ውያን አሉ። ከነዚህም ውስጥ **ልዑል** ራስ
ሥዩም መንገሻ የዐፄ ዮሐንስ አራተኛ
የልጅ **ልጅ** ናቸው። በማይጨው ዘምተው
ከጣሊያን ጋር በዐርበኝነት በጀግንነት ተዋ
ግተዋል (1879.- 1953 ዓ.ም)።
ሥዩማን - ሠየሙኝ

209. **ሥፍራዬ**
ቦታዬ ፣ መኖሪያን ያመለክታል ...።
ያባት ስም **ብዙዓለም** ቢል ይገጥማል።

210. **ሠፈር** (ጉራ)
አደባባይ ማለት ነው።

- ረ -

211. **ረቂቅ** - **ረቀቀ**
ሊደረስበት፣ ሊታይ፣ ሊዳሰስ የማይቻል።
ያባት ስም **ምስጢሩ** ቢል ይገጥማል።

ወ

212. **ረበበ** (ግእ) - **ረበቡ**
ዘረጋ፣ በዙሪያው በመውረድ ታየ ...።
ያባት ስም ጸጋ ቢል ይገጥማል።

213. **ረታ**
አሸነፈ ፣ ድል አደረገ ።
ያባት ስም በልሁ ቢል ይገጥማል።
ረታልኝ - ረታቸው

214. **ረዳህኝ**
ተራዳህኝ፣ ደገፍከኝ...። ሸክምን፣ ሥራን፣ አገዝከኝ፣ ተቀበልከኝ፣ አሳረፍከኝ፣ አገለገልከኝ ይኾናል ... ።
ያባት ስም ተመስገን ቢል ይገጥማል።
ረዱ - ረዳ - ረዳኢ - ረዳኤ (ትግ)

215. **ረድኤት** (ግእ)
የእግዚአብሔር ርዳታ ተጨምሮበት የሚበረክት ማለት ነው። ለምሳሌ፦ በሰራፕታ ያለችው ባልቴት በርኃብ ዘመን ተቸግራ የእግዚአብሔር ሰው ኤልያስ በቤቷ ተገኝቶ በረከትና ረድኤት ሞላላት። (መጽ. ነገሥ. 17፥12)። **ረድኤቱ**

216. **ረጋ**
በአንድ ቦታ ተወሰነ ፤ ተሰበሰበ።
ያባት ስም ሲሳይ ቢል ይገጥማል።
ረጊአት (ትግ) **- ረጋሸዋ- ረገበ - ረገቡ**

217. **ራስ ወርቅ**
በራስ ላይ የሚደረግ ከወርቅ የተሠራ ሸልማት፤ ወይም ጌጥ፣ ጌራ ወርቅ ።
በዚህ ስም የሚጠሩ **መምህር ወልደ መስቀል** ከእናታቸው **ከወይዘር አሜውቶኝ** የተወለዱት የእንጦጦ መንበረ ፀሐይ አስተዳዳሪ **መልአከ ፀሐይ ራስወርቅ** ነበሩ። የትንሣኤ ዘጉባኤ ማተሚያ ቤትን ያቋቋሙ ናቸው (1879 - 1954 ዓ.ም.)።

218. **ርስቴ (ርስቴ) ርስቱ**
አገሬ፣ ቦታዬ፣ ግዛቴ ነህ ...።
ያባት ስም ደሴ ፣ **ሙሉዓለም** ቢል ይገጥማል።

219. **ርካቡ** (አርካቡ)
መወጣጫው፤ ተረግጦ የሚወጣበት ...።
በፈረስና በበቅሎ ኮርቻ ግራና ቀኝ የሚንጠለጠል ለመወጣጫ፣ ሚዛን ለመጠበቂያ የሚያገለግል ።

220. **ርገጤ**
የሚረግጥልኝ ፤ ርገጥ ማለት ነው።
የጤፍ አርሻ ዘር እየተዘራ ይረገጣል።

221. **ርዳቸው**
ደግፋቸው፣ አለኝታ ኹናቸው ...።
ያባት ስም **እልፍነኸ** ቢል ይገጥማል።

222. **ሮባ** (ኦሮ)
ዝናብ ዘነበ ማለት ነው። **ሮቢ - ሮቤ**

223. **ሮሪሳ** (ኦሮ) ጀግና ማለት ነው።

- ሰ -

224. **ሰሊሆም** (ግሪ)
ለመጠቀሚያ የሚኾን ውሃ የተጠራቀመበት ቦታ ። ትረጉም የተላከ ማለት ነው (የሐ. 9፥6)።

225. **ሰላም**
እማን፣ ድኅና፣ ድኅንነት፣ ጤና፣ ዕረፍት፣ ጸጥታ፣ ፍቅር፣ አንድነት፣ ምስጋና፣ በአንድነት፣ በስምምነት፣ በመተባበር መኖር።

ይኩን ሰላም በኃይልከ ። ትርጉም፤ በኃይልህ ሰላም ይኹን (መዝ. 121(122)፥6 ፤ ዮሐ. 20፥19)።
ሰላመ - ሰላማዊ - ሰላምይኹን - ሰላሙ

226. **ሰላማ**
የመጀመሪያው የኢትዮጵያ ጳጳስ በመኾን የተሾሙ **አባ ሰላማ** በአምልኮ ባዕድ ከእግዚአብሔር ጋር ተጣልተው የነበሩትን የኢትዮጵያ ሕዝብ አስተምረው ፣ አሳምነው፣ አጥምቀው ከእግዚአብሔር ጋር ስላስታረቁ ሰላማ ተባሉ። **ፍሬምናጦስ - ከሣቴ ብርሃን** የሚለውን ተመልከት።

227. **ሰሎሞን** (ዕብ)
ሰላማዊ፤ የሰላም ሰው፣ ጠቢብ፣ ገዢ ፣ ፈራጅ ማለት ነው ። የእስራኤል ሦስተኛው ንጉሥ ነው። የንጉሥ ዳዊት ልጅ ጥበበኛ የነበር ፣ ዳኝነት የሚችል ነበር (2ኛ ሳሙ. 12፥24)።

228. **ሰሎ** (ዶር) ሰማይ ማለት ነው።

229. **ሰሙ**
ዐዲስ ነገር፣ ተረዱ፣ ተነገራቸው ...።
ያባት ስም **ምሥራች** ቢል ይገጥማል።
ሰሙንጉሥ - ሰሙወርቅ

230. **ሰማቸው**
ተረዳቸው ፣ አረጋገጠ ...።
ያባት ስም ይፍሩ ቢል ይገጥማል።
ሰማኢየሱስ - ሰማኸኝ - ሰማልኝ
ሰማእግዜር - ሰማኝ - ሰማፋንታው
ሰማን (ጉራ)

231. **ሰማዕቱ**
ምስክር ኾነ፤ ለሃይማኖቱ ፤ ለዓላማው የተጋደለ።
ወእነግር ስምዐከ በቅድመ ነገሥት ። ትርጉም፤ በነገሥታት ፊት ምስክርህን እናገራለኹ (መዝ. 118(119)፥46 ፤ የሐዋ. 22፥20)።
ያባት ስም **እስጢፋኖስ** ቢል ይገጥማል።
ሰማዕተ - ሰማዕታት

232. **ሰርገወ** (ግእ) **ሰርግው**
ተጌጠ ተንቆጠቆጠ ማለት ነው።
ሰርጐ ዓለም ሣራሪሃ ለምድር። ትረጉም ፤ የዓለም ጌጥ ምድርን የፈጠርከት።
ሰርጉ - ሰርጉዓለም - ሰርጉወርቅ
ሰርጋዊ - ሰርጌ

233. **ሰራዊቱ - ሰራዊት**
የመላእክት ጭፍሮች ያለቃ አለቃ ያላቸው (ኢሳ. 1፥24)። ሠረገላቲሁ ለፈርዖን **ወሠራዊቶ** ወረወ ውስተ ባሕር። ትረጉም፤ የፈርዖንን ሠረገሎች ሰራዊቱንም በባሕር ጣላቸው (ዘጸ. 15፥4)።

234. **ሰርዲኖስ** (ግእ)
የደም ዓይነት ቀለም ያለው ቀይ የከበረ ድንጋይ (ዘጸ. 28፥17 ፤ ራእ. 4፥3)።

235. **ሰብሰቤ**
የተለያየን አገናኝ፣ አዋሐጅ ማለት ነው።
ሰበሰባቸው - ሰብስብ

236. **ሰበነ-ወርቅ** (ግእ)
መጠምጠሚያ መግነዝ ማለት ነው።
ቅድስት ድንግል ማርያም ለቶማስ የሰጠችው ምልክት ።
ሰበነ-ማርያም - ሰበነ - ሰበን

237.**ሰብለ** (ግእ)
አሸት ዘረዘረ ደረሰ ጨረሰ ማለት ነው።
ያባት ስም እሸቱ ቢል ይገጥማል።
ሰብለገነት - ሰብሉ - ሰብለ-ማርያም

238.**ሰንበት (ሰንበተ)** (ዕብ)
ማረፍ፣ ማቆም ማለት ነው (ዘጸ. 20፥8)።
ሰንበቱ - ሰንበታ - ሰንበቶ (ኦሮ)

239.**ሰንደቅ** (ግእ)
ክብር ያለው ዓላማ የባንዲራ መስቀያው።
ሰንደቁ - ሰንደቄ

240.**ሰከወርቅ**
ወርቅ አጠለቀ ...።
ያባት ስም ማዕርጉ ቢል ይገጥማል።

241.**ሰወሃሪ** (ጉራ)
በክፉ ቀን ውለታ አድራጊ ማለት ነው።

242.**ሰውነት**
ሥጋና ነፍስ መኾን (ማቴ. 5፥29)።
ያባት ስም ሙኩሪያ ቢል ይገጥማል።
ሰውዓለም - ሰውአገኝ - ሰዋገኘሁ
ሰውሐረግ - ሰውመኾን - ሰውበሰው
ሰውአለ - ሰውአለኝ

243.**ሰይፉ**
በልማድ ሴፉ ይባላል።
በኹለት ወገን ስለት ያለው። የእግዚአብ
ሔርም ቃል ምሳሌ ነው (መዝ. 149፥6 ፤
ኤፌ. 6፥17 ፤ ዕብ. 4፥12)።
በዚህ ስም የሚታወቁ ኢትዮጵያውያን
አንዱ ። የንጉሥ ኀይለ መለኮት ታናሽ
ወንድም የዐፄ ምኒልክ አጎት ፤ አቤቶ
ሰይፉ ሣህለ ሥላሴ ተጠርተውበታል።
ሰይፍ - ሰይፌ - ሰይፌ ሥላሴ (ክር)

244.**ሰገነት**
በቤት ጣራ ላይ የሚሠራ መናፈሻ ቦታ
ወይም ማደሪያ ክፍል (2ኛ.ሳሙ. 11፥2 ፤
ዳን. 4፥29 ፤ 1ኛ ነሥ. 17፥19)።

245.**ሰገደ**
በአክብሮት ማጐንበስ ማለት ነው።
(ኢሳ. 46፥2) **ሰገዱ - ሰገዴ - ሰጊድ**

246.**ሰጠኝ**
አበረከተልኝ ፣ በጄ አደረገልኝ ...።
ገንዘብ፣ የልፋት ዋጋ፣ ሀብት ...።
ያባት ስም በፈቃዱ ቢል ይገጥማል።
ሰጠ - ሰጠነው - ሰጠኸኝ - ሰጡ

247.**ሰጥአርገው** (ሰጣርጋቸው)
ዝም አሰኛቸው ፣ አረጋጋቸው ።
ያባት ስም ግርማኹን ቢል ይገጥማል።
ሰጥአለ - ሰጥአርጌ - ሰጥአርጋቸው

248.**ሰፈረወርቅ - ሰፈረ**
በሚዛን ፣ በእንቅብ ፣ በቁና ሞላ።
ያባት ስም ምንዳዬ ቢል ይገጥማል።

249.**ሱራፌል** (ዕብ.)
ስመ ነገድ ፤ በራእይ ለኢሳይያስ የታዩ
በእግዚአብሔር ዙፋን አጠገብ የሚያገለ
ግሉ ስማያውያን ልዑላን ሊቃነ መላእ
ክት (ኢሳ. 6፥1–7)።

250.**ሲራክ** (ዕብ.)
ጸሐፊ (መስመር) ማለት ነው ።
የምክር ቃል የያዘ መጽሐፍ በኢያሱ
ሲራክ በራሱ እንደተጻፈ ገልጧል።
የጥበብ ኹሉ መገኛው ከእግዚአብሔር
ዘንድ ነው ይላል (መጽ. ሲራ.1)።

251.**ሲሳይ** (ግእ)
ምግብ፣ ማንኛውንም በረከት ያመለክታል
ሲሳይ ከርሻና ከእንስሳ ይገኛል ።
ዘይውህብ ሲሳየ ለኵሉ ዘሥጋ። ትርጉም፤
ለሥጋ ኹሉ ምግብን የሚሰጥ (መዝ. 134
(135)፥25፤ ምሳ. 13፥23) ሀበነ ዮም ሲሳየነ
ዘለለ ዕለትነ። ጌታ ያስተማረው ጸሎት።
ሲሳየ - ሲሳዬነህ

252.**ሲሻው - ሲሻ - ሲሹ**
ሲፈልገው ፣ ሲመኘው ...።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

253.**ሲነጋ**
ማለዳ ሲኾን፣ ጀምበር ስትወጣ፣ ወፎች
ሲንጫጩ ...።
ያባት ስም ተገኘ ቢኾን ይገጥማል።

254.**ሲደልል - ደለለኝ**
ሲያታልል፣ ሲያምታታ፣ ሲያጭበረብር...።
ያባት ስም በዕውቀቱ ቢል ይገጥማል።

255.**ሳለአምላክ**
አምላክ ካለ ዘንድ፣ መመኪያ ካለ ...።
ያባት ስም ጌታነኽ ቢል ይገጥማል።
ሳለጌታ - ሳለኹ - ሳለእግዜር

256.**ሳላስብ - ሳልለው - ሳልልህ**
ድንገት፣ በቶሎ ፣ ሳልዘጋጅ ...።
ያባት ስም አገኘኹ ቢል ይገጥማል።

257.**ሳሙኤል** (ዕብ)
በእግዚአብሔር የተሰማ ወይም እግዚአብ
ሔር ሰማኝ ማለት ነው። ፤ እናቱ ጡት
በጣለ ጊዜ እንደ ስእለቷ ለእግዚአብሔር
አቀረበችው፤ በቤተ መቅደስ አደገ። ነቢዩ
ሳሙኤል ንጉሡ ሳዖልንና ንጉሥ ዳዊትን
ቅብዐ መንግሥት ቀብቶ ያነገሠ የእግዚአ
ብሔር ነቢይ ነው። (1ኛ ሳሙ. 2፥3 ፤ የሐ.
. 3፥24 ፤ 13፥20)

258.**ሳምንህ**
ባንተ ላይ እምነቴን ስጥልብህ ።
ያባት ስም ሰጠኸኝ ቢል ይገጥማል።

259.**ሳረይ** (ጉራ) ደባለኝ ማለት ነው።

260.**ሳሳኹልህ - ሳሱ**
ሰሰትኩ ፣ ተንገበገብኩ ...።
ያባት ስም ተስፋዬ ቢል ይገጥማል።

261.**ሳበ**
ዘርን፤ ከዚያም ከዚህም ወሰደ፤ ጎተተ።
ያባት ስም ዘርይኹን ቢል ይገጥማል።
ሳበልኝ - ሳበሸዋ - ሳበይፋት

262.**ሴም** (ዕብ)
የኖኅ ታላቅ ልጅ (ዘፍ.5፥32 ፤6፥10)
የሴም ወንድሞች ያፌትና ካም ናቸው።

263.**ስለሺ**
ስለ ብዙዎች ...።
ያባት ስም ተሾመ ቢል ይገጥማል።
ስለናት - ስለወንድም - ስለወገን

264.**ስመኝ**
ስፈልግ ፣ ሲሻኝ ...።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።
ስመኝህ - ስንመኝህ - ስመኘው

265.**ስሜ - ስሜነህ**
ዝናዬ ፣ መጠሪያዬ ።
ያባት ስም ታደሰ ቢል ይገጥማል።
ስመጥሩ - ስሜወርቅ- ስማቸው (2)

266. **ስምዖን** (ዕብ)
ሰማ ፣ የጸሎት ምላሽ ማለት ነው።
በቅዱስ መጽሐፍ ዘጠኝ ሰዎች ተጠርተው በታል (ዘፍ. 29፥33) ። በዐዲስ ኪዳን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በአርባ ቀን ወደ ቤተ መቅደስ ሲወሰድ ትንቢቱ ሲፈጸም ለማየት ይጠብቅ የነበረ ስምዖን አረጋዊ ነው (ሉቃ. 2፥25)።

267. **ስብሐት** (ግእ)
ስብሐት ለእግዚአብሔር በሰማያት ወሰላም በምድር ስምረቱ ለሰብ ። ትርጕም፤ በሰማይ ለእግዚአብሔር ምስጋና በምድርም ፍቅሩ ለሰው ኾነ (ሉቃ. 2፥14)።

እምአፈ ደቂቅ ወሕፃናት አስተዳሎከ ስብሐተ። ትርጕም፤ ከሕፃናትና ከሚጠቡ ልጆች አፍ ምስጋናን አዘጋጀኸ (መዝ. 8፥2)።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።
ስቡሕ - ስባሔ - ስብሐቱ - ስብሐቴ
ስብሐት ለአብ = በዐፄ ኢያሱ አድያም ሰገድ ጊዜ መልክአ ሥላሴን የደረሱ ሊቅ በዚህ ስም ይታወቁ ነበር ።
ስብሐተ ጻድቃን ክርስትና ስምን ተመልከት።

268. **ስናፍቅኸ**
ስፈልግህ በጉጉት ፣ በተስፋ ስጠብቅህ አገኘኹኸ ማለት ነው።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።
ስናፍቅ - ስናፍቀው

269. **ስንታየሁ** (ስንትአየሁ)
ደስታ፣ መከራ፣ ድህነት፣ ሀብት ...።
ያባት ስም ደስታ ቢል ይገጥማል።
ስንቱ - ስንታዬ - ስንቴ

270. **ስንሻው - ስሻው**
ስንፈልገው ፣ ስንጠብቀው ።
ያባት ስም ታከለ ቢል ይገጥማል።

271. **ስኂን** (ስሒን)
የሚሸት የጭስ እንጨት። ሉባንጃ፣ ጥሩ ሽታ ያለው ነጭ ዕጣን።
ስኂን ማርያም - ክርስትና ስም ተመልከቱ

272. **ስጦታ - ስጦታው**
ከእግዚአብሔር የሚሰጥ ። የተሰጠ ...።
በበአልና በደስታ ጊዜ የሚሰጥ፤
እንዲሁ መሥዋዕትና ቍርባን ስጦታዎች ናቸው። በብዙ ይተረጐማል (ዘጸ. 28፥38)።

273. **ስፈልግ - ስፈልግኸ**
የጠፋን ፣ ተሰወረን ማግኘት።
ያባት ስም ዱባለ ቢል ይገጥማል።

274. **ሶምሶን** (ዕብ.)
እናቱ መከና ትኖር ነበረና በመልአክ ብሥራት ፀነሰችው፤ ልጁም ተወልዶ እስራኤላውያንን ከፍልስጥኤማውያን አዳነ። ከልጅነቱ ጀምሮ ናዝራዊ ጠጕሩ ያልተላጨ ነበር (መሳ. 13፥1)።

275. **ሶፎንያስ** (ዕብ.)
እግዚአብሔር የጠበቀው ፤ የሰወረው ማለት ነው ። ከኢትዮጵያ ወንዞች ማዶ የሚማልዱኝ፥ የተበተኑት ልጆቼ፥ ቁርባኔን ያመጡልኛል ብሎ ትንቢት ተናገረ (ትን. ሶፎ. 1፥4 ፤ 3፥10)።

- ሸ -

276. **ሸለለ**
ግጥም ገጠመ ፣ ፎከረ፣ አቅራራ ማነው የሚደፍረኝ አለ ። በዘመናዊ ደግሞ አማረበት፣ ተገዘናና ...። ማለት ነው።
ያባት ስም ጀግናው ቢል ይገጥማል።

277. **ሸለመው**
ስጦታን ፣ ሀብትን ፣ ዋጋውን ሰጠው።
ያባት ስም አዱኛ ቢል ይገጥማል።
ሸለመ - ሸለሙት - ሸለሙ
ሸልም - ሸልመው - ሸልማት

278. **ሸንኮሩ - ሸንኮር**
ጣፋጭነትን፣ መውደድን ያመለክታል።
ያባት ስም ጸደቀ ቢል ይገጥማል።

279. **ሸዊት** (ትግ)
ሠዊት (ግእ) ስንዴ ማለት ነው።

280. **ሸዋ**
ማእከላዊው የኢትዮጵያ ግዛት ነው።
ሸዋረግ - ሸዋለማ - ሸዋለም
ሸዋለፋ - ሸዋሉል - ሸዋመብራት
ሸዋመና - ሸዋማረ - ሸዋማናለ
ሸዋረታ - ሸዋመብራት - ሸዋምኒል
ሸዋረዳ - ሸዋብርሃን - ሸዋታጠቅ
ሸዋነህ - ሸዋነጋ - ሸዋናፈቁ
ሸዋንግዛው - ሸዋንቅጣው - ሸዋንዳኝ
ሸዋንታጠቅ - ሸዋንገረመው
ሸዋንጣሰው - ሸዋዓለም - ሸዋአመነ
ሸዋዘመድ - ሸዋዘውዴ - ሸዋይልፋ
ሸዋይርጋ - ሸዋይስማ - ሸዋደም
ሸዋደግ - ሸዋፀጋ - ሸዋፈራ
ሸዋፈራሁ - ሸዋብዛ - ሸዋፍራው

281. **ሸጋ** (ኦሮ)
ያማረ መልካም ደስ የሚል ማለት ነው።
ያባት ስም ወንድሙ ቢል ይገጥማል።
ሸጋና - ሸጉ - ሸጉየ - ሸጋወርቅ
ሸጋው - ሸጌር - ሸጌና - ሸጌናው

282. **ሸፈነወርቅ - ሸፈና** (ኦሮ)
ደበቀ ፣ አላሳይ አለ ...።
ያባት ስም ተመስገን ቢል ይገጥማል።

283. **ሹመት**
ማዕርግ፣ ደረጃ፣ ክፍ ማለት... ።
ያባት ስም ተገኝ ቢል ይገጥማል።
ሹምበዛ - ሹሙ - ሹሜ - ሹም
ሹምሸር - ሹመቱ - ሹምየ/ዬ/

284. **ሺመልስ** (ሸመልስ)
ጀግንነትን ያመለክታል፤ የጉበዝ ጉበዝ ማለት ነው ...።
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ፊታውራሪ ሺመልስ ሀብቴ ናቸው። ላገር ነጻነት ከተዋደቁት ጀግኖች አንዱ ዐርበኛ ነበሩ።
ሺፈራው - ሺመላሽ - ሺመርጊያ
ሺመክት - ሺመካች - ሺሰማ
ሺመብራት - ሺበላይ - ሺበሺ
ሺበቃው - ሺበዛ - ሺባባው - ሺብሩ
ሺፈራሁ - ሺኩራ - ሺወርቁ

285. **ሻማ** (ዶር) ግዛው ማለት ነው።

286. **ሻረው**
ከሥልጣንህ አውርደው፤ ኃይሉን ቀንስ።
ያለፈውን ዘመን በዐዲስ ለውጠው፣ ተካ።
ያባት ስም አባትነህ ቢል ይገጥማል።

287. **ሻወል - ሻውል** (ሺ አውል)
የሺህ ሰው አዛዥ ፤ ሺ ሰው በፈቃድህ
አውል ማለት ነው።

288. **ሻጋ** (ዶር) መሐሪ ማለት ነው።

289. **ሸምብር** (ጉራ) ጀግና ማለት ነው።

290. **ሸሸት**
የማይታየው ድብቁ፣ ብርቁ፣ ማለት ነው።
ያባት ስም ታዬ ቢል ይገጥማል።

291. **ሸታኹን**
መዐዛህ የሚጣፍጥ...። ለኹሉም ትረፍ።
የኅብረት ምሳሌ ነው (መዝ. 132፥1 ፤
መኃ. መኃ. 4፥14)።
ያባት ስም ጥሩነሽ ቢል ይገጥማል።
ሸታወርቅ - ሸታዬ - ሸታዓለም
ሸታኹን - ሸታነሽ - ሸታው

292. **ሸንኩር** (ጉራ)
አስታራቂ ማለት ነው ። (በዐረብኛ አመሰ
ግናለኹ ሲል ሸኩራን ይላል።)

293. **ሸኩር** (ጉራ)
ተመስገን ማለት ነው ። (ዐረብ አመሰግና
ለኹ ሲል ሸኩራን ይላል)።

- ቀ -

294. **ቀለመወርቅ**
የወርቅ ቀለም፤ ከወርቅ የተዋሐደ ቀለም
(2ኛ ቆሮ. 3፥3)።
ያባት ስም ረጋ ቢል ይገጥማል።
ቀለሚ - ቀለሙ - ቀለሜነህ
ቀለም - ቀለሞ

295. **ቀለቤ - ቀለብ**
ደመወዜ የልፋቴ ዋጋ፣ ምንዳዬ ገንዘቤ።
ወንድሜ ስለ ኾንክ በከንቱ ታገለግለኛለ
ህን ምንዳህ ምንድነው? (ዘፍ. 29፥15)።
ሌላ አያስፈልገኝም ደሞዜ አንተነህ ለማለት።

296. **ቀልቤሳ** (ኦሮ)
አስተዋለ ፤ አስተዋይ ማለት ነው።

297. **ቀነኒሳ** (ኦሮ) **ቀነኒ - ቀኑ**
ድሎተኛ፣ የተቃናለት፣ የተንቀባረረ፣
የተዝናና ማለት ነው። በዚህ ስም ከሚ
ታወቁት አንዱ በሩጫ ውድድር ኢትዮጵ
ያን ለዓለም ያሳወቀ ቀነኒሳ በቀለ ነው።

298. **ቀናው**
ጉዳዩ ተፈጸመለት፣ ኾነለት፣ ኾኖለታል
፣ ዕድል ገጠመው። **ቀናኝ - ቀናቸው**
ያባት ስም ደግሰው ቢል ይገጥማል።

299. **ቀኑበት**
ተመኙ፣ አሰቀናቸው፣ በችሎታው ...።
ያባት ስም ደግሰው ቢል ይገጥማል።

300. **ቀኜነሽ**
ረዳቴነህ፣ አጋዤ፣ አለኝታ ...።
ያባት ስም ድጋፌ ቢል ይገጥማል።

301. **ቀደመ - ቀዲሙ**
ከኹሉ በፊት አልፎ ኼደ፤ ቀዳሚ
ያባት ስም ትንቢት ቢል ይገጥማል።

302. **ቀደሰ** (ግእ)
ለየ፣ ባረከ፣ አነጻ፣ አከበረ፣ አመሰገነ
ቅዱስ አደረገ፣ ከረኩሰት አነጻ፣ ቈረበ፣
አወደሰ ማለት ነው።
ያባት ስም ዘካርያስ ቢል ይገጥማል።

303. **ቀዳሚጥበብ**
ቀዳሚሃ ለጥበብ ፈሪሀ እግዚአብሔር።
ትርጉም፤ የጥበብ መጀመሪያ እግዚአብ
ሔርን መፍራት ነው (መዝ. 110፥10)።
ያባት ስም ምግባሩ ቢል ይገጥማል

304. **ቀጄላ** (ኦሮ)
ቀጥተኛ እውነተኛ ኾኖ የዘለቀ ማለት
ነው ።

305. **ቀጸላ** (ግእ) **ቀጸላወርቅ**
የራስ ልብስ ጌጥ ፣ በዙሪያው የወርቅ
መርገፍ ያለበትና የሌለበት የሐር የፈትል
ግምጃ፤ ሸልማት። ዕጨጌዎች፣ ካህናት፣
የሚከናነቡት ጥምጥም (ራእ. 9፥7 ፤ 12)።
ያባት ስም መንግሥቱ ቢል ይገጥማል።
ቀጸላ ማርያም ክርስትና ስምን ተመልከት።

306. **ቁምላቸው**
ጠበቃ ኹንላቸው ፤ ኑርላቸው ።
ያባት ስም ደጀኔ ቢል ይገጥማል ።
ቁምልኝ - ቁምለት - ቁምነገር

307. **ቂርቆስ** (ሕፃኑ ቂርቆስ)
የኢየሉጣ ልጅ ቅዱስ ገብርኤል ከንፍር
ያዳናቸው ክርስቲያኖች። በአገር ልማድ
ጨርቆስ - ጨርቆሴ ይባላል።

308. **ቃለ-ማዕነቅ** (ግእ)
ቃለ ማዕነቅ ተሰምዐ በምድርነ ። ትር
ጉም፤ የቁርዬ ድምፅ በምድራችን ተሰማ
(መኃ. ዘሰሎ. 2፥13)። የቅድስት ማርያም
የቅኔ መምህር በዚህ ስም ይታወቁ ነበር።
ቃለ አብ፤ ቃለ እግዚእ ክርስትና ስምን
ተመልከት።

309. **ቃል-ኪዳን**
የማይቀር፣ የማይታበል፣ የማይፈርስ ውል
ማለት ነው (ሕዝ. 31፥25)።
ነገሩን ለማጽናት ኹለት ሰዎች ወይም
ከዚያ በላይ በእግዚአብሔር ስም ቃል
ይገባሉ ። ዮናታንም እንደ ነፍሱ ስለወ
ደደው ከዳዊት ጋር ቃል ኪዳን አደረገ
(ሰሙ. ቀዳ. 18፥3)።
ያባት ስም ተከበ ቢል ይገጥማል።
ቃልሸት - ቃሌነሽ - ቃለ ጽድቅ

310. **ቃኘው - ቃኖቸው - ቃኜ**
ዙሪያውን ተመልከተው ። መለሰ ቀለስ
በል። በአደራነት እንዲጠበቅ የሚሰጥ...።
ያባት ስም ቢረዳኝ ቢል ይገጥማል።

311. **ቅርሴ - ቅርሴነህ - ቅርሳቸው**
ቀሪ ሀብቴ ፣ ለታሪክ የሚቆይ ...።
ያባት ስም ታደሰ ቢል ይገጥማል።

312. **ቅባቅዱስ – (ቅብዐቅዱስ)**
ለቅዱስ ነገር ሲመረጡ የሚቀቡት።
ዕድል ፣ ሀብተ ጸጋ ፣ **ቅባቱ**
ቅባት የመንፈስ ቅዱስ ምሳሌ ነው።
(ዘጸ. 30፥30 ፤ 1ዮሐ. 2፥20)
ቅብዐ-ሥላሴ

313. **ቅዱስ**
ልዩ የተቀደሰ፣ የተባረከ፣ የነጻ፣ የቢፃ፣
ቡሩክ፣ ንጹሕ፣ ምስጉን ማለት ነው።
የእግዚአብሔር የኾኑ ኹሉ ቅዱሳን ይባ
ላሉ ። ቅዱስ ማለት ለእግዚአብሔር የተ
ለየ ማለት ነው (2ዜና. 6፥41 ፤ መዝ.
15፥3)።

314. **ቆሪቾ** (ኦሮ) መድኃኒት ማለት ነው።

315. **ቆቱ** (ኦሮ) አራሽ ገበሬ ማለት ነው።

316. **ቈይልኝ**
በንብትልኝ፣ ኑርልኝ፣ በሕይወት ኑር።
ያባት ስም ዋሴ ቢል ይገጥማል።
ቈየ - ቈየኸው - ቈያቸው

- በ -

317. **በሀብቱ - በሀብቴ**
ወሀበ ሰጠ ከሚለው ግስ ይወጣል።
ያባት ስም ረታ ቢል ይገጥማል።

318. **በለሴ - በለሱ**
በበለሳ አገር ይሠራ የነበረ ወፍራም ኹና የተፈተለ ክርዳዳ ሸማ፣ የሚሞቅ ማለት ነው። የበለሰ ትርጒም፦ ዕድል ቀናው ማለት ነው።
አደን የሚያድኑ ሰዎች ወደ በለሳ በርሃ እየወረዱ በአደን ሀብት ሲገጥማቸው ከበለሰ በረሃ አገኘኹ ቀናኝ ለማለት በለሴ ይላሉ (የወሎ በማርኛ ነው)።

319. **በለስ - በለሶ - በለሳን**
ጥሩ ሽቱ ያለው ቁጥቋጦ (ዘፍ.37፥25)።
ቅጠሉ በፋፊ ነጭ ደም ያለው አጭር ዛፍ (ዘፍ.3፥7 ፤ ዘዳግ. 8፥8 ማር.11፥13)።

320. **በለው - በላቸው**
ኹለት ትርጒም አለው፤ አንዱ ንገረው፤ ንገራቸው ሲኾን፤ ኹለተኛው ምታው ፤ ምታቸው ነው።

321. **በለጠ - በለጤ**
የተሻለ ኾነ ፣ ቀደመ ...።
ያባት ስም ምትኩ ቢል ይገጥማል።
በለጠው - በለጠወርቅ - በለጠህ

322. **በላይ**
በእናት፣ በማዶ፣ በተራራው ...።
የጣሊያንን ወረራ በመቃወም ከአገር ለማስወጣት ለነጻነት በጦርነት (በዐርበኝነት) የታገሉት ኢትዮጵያዊ ጀግና በላይ ዘለቀ በመባል ይታወቃሉ ።

323. **በላይነህ**
በማራቶን ሩጫ በሆላንድ የዓለምን ሪኮርድ አስመዝግቦ የአገሩን የኢትዮጵያን ክብር ያሳየው በላይነህ ዴንሳሞ በዚህ ስም ይታወቃል።
በላይነው - በላዩ - በላይሰው

324. **በልኹ**
በኀይሉ ፣ እምቢ በማለቱ።
ያባት ስም ተሾመ ቢል ይገጥማል።

325. **በልዩ - በልዩኹን**
በሌላ መንገድ። ከምንም በማይገጥም...።
ያባት ስም ጥበቡ ቢል ይገጥማል።

326. **በሐርወርቅ**
ሐር ከትል የሚገኝ ድር ነው።
ዋጋው ውድ የኾነ፤ ለጌጥና ለክብር ልብስ ያገለግላል (ሕዝ. 16፥10፤ ራእ. 18፥12)።
ያባት ስም ጌጡ ቢል ይገጥማል።

327. **በሕይወት**
በቁም ሳለሁ፤ በመኖር ...።
ያባት ስም ከፈለኝ ቢል ይገጥማል።

328. **በሥልጣኑ - በሥልጣን**
በግዛቱ ፣ ማንኛውንም ነገር የማድረግ ሙቤት ያለው (ሮሜ. 13፥1)።
ያባት ስም ረታ ቢል ይገጥማል።

329. **በረከት**
እንዲበዛ፣ ሕይወት ጥሩ እንዲኾን ...።
እግዚአብሔርም እንዲህ ብሎ ባረካቸው፤ ብዙ ተባዙ የባሕርንም ውሃ ሙሏት።
(ዘፍ. 1፥22 ፤ ኤፌ. 123)።
እስመ መምህረ ሕግ ይሁብ በረከተ።
ትርጒም፤ የሕግ መምህር በረከትን ይሰጣልና። (መዝ. 83(84)፥6)።
በረከተ ሥላሴ ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

330. **በረደድ - በረደደ**
በረታ፣ ጠነከረ፣ ጠና ማለት ነው።

331. **በረጋ**
በቆመ ፣ በተወሰነ ።
ያባት ስም ትዛዙ ቢል ይገጥማል።

332. **በሪኹን (በር ይኹን)**
መግቢያ መውጫ፤ ማለፊያ ኹን ...።
ያባት ስም ምሥራቅ ቢል ይገጥማል።
በሪኹኔ - በርነኽ - በሩ

333. **በሬሳ** (ኦሮ) ጸሐፊ ማለት ነው።

334. **በርሲሳ** (ኦሮ) አስተማሪ ማለት ነው።

335. **በርቶሌሜዎስ** (ሮማ)
ተክል የማጠጣት ሥራ ያለው ልጅ (ዐንቁ) ማለት ነው ። የናትናኤል ኹለተኛው ስሙ ነው ፤ ከዐሥራ ኹለቱ ሐዋርያት አንዱ ነው (ማቴ. 10፥3)።

336. **በርናባስ**
የመጽናናት፣ የደስታ ልጅ ማለት ነው ።
በዐዲስ ኪዳን ከቅዱስ ጳውሎስ ጋር ለወንጌል ስብከት ዐብሮ ይጓዝ ነበር
(የሐ ሥራ 4፥36)።

337. **በርሄ** (ትግ) በራ ማለት ነው።

338. **በሰልፍ - በሰልፉ - በሰልፌ**
በተራው፤ በደረጃው፣ መስመር ጠብቆ...።
ያባት ስም ታየ ቢል ይገጥማል።

339. **በሱፈቃድ - በሱእምላክ**
ፈቀደ ከሚለው ግስ ፤ ወደደ ኀበኘ ፤ ፈቃደኛ ኾነ ማለት ነው።
ያባት ስም ያዛቸው ቢል ይገጥማል።

340. **በሰፋት**
ጠቅልለኸ ፤ አስፋፍተህ ።
ያባት ስም ግዛው ቢል ይገጥማል።

341. **በሺወርቅ**
ቁጥሩ ከፍ ባለ ወርቅ።
ያባት ስም ከፈለኝ ቢል ይገጥማል።

342. **በሻህ - በሻህውረድ - ቢሻህ**
በፈለገህ ጊዜ ...።
የዐፄ ምኒልክ አባት መጠሪያ ስማቸው በሻህ ውረድ ሲኾን የጥምቀት ስማቸውና ስመ መንግሥታቸው ንጉሥ ኃይለ መለኮት ነው (1840 -1848 ዓ.ም.)።

343. **በቀለ**
ተገኘ፣ ወጣ፣ እንደ ዘንባባ አማረ ...።
ታዋቂው ጀግና ደጃዝማች በቀለ ወያ በጣሊያን ጦርንት በዐርበኝነት የተዋደቁ ኢትዮጵያዊ ጀግና በቀለ ይባሉ ነበር ።

344. **በቃሉ**
ሰው ከቃሉ የተነሳ ይከብራል ፣ ይፈረድበታል ። እግዚአብሔር ዓለምን በቃሉ ፈጠረ (ዘፍ. 1፥3 ማቴ. 12፥36)።
ያባት ስም እሙን፣ አዘዘ ቢል ይገጥማል።

345.**በቃህቢል (በቃቢል)**
ጨረስከ፤ ፈጸምክ፣ እንዳይቀጥል ቢል...።
ያባት ስም ዳግማዊ ቢል ይገጥማል።

346.**በቃና**
የናትናኤል አገር ፤ ጌታችን ኢየሱስ ክር
ስቶስ በሰርግ ተገኝቶ የመጀመሪያ ተአም
ሩን ያደረገበት ቦታ (ዮሐ. 21፡2 ፤ 2፡1)።
ያባት ስም ዘገሊላ ቢል ይገጥማል።

347.**በቅባቱ**
ቅባት የመንፈስ ቅዱስ ምሳሌ ነው።
(ዘጸ. 30፡30 ፤ 1ዮሐ. 2፡20) ።
ያባት ስም አርጋው ቢል ይገጥማል።

348.**በተስፋ**
በተስፋ ደስ ይበላችሁ፤ በመከራ ታገሡ።
(ሮሜ. 12፡12 ፤ 15፡13 ፤ ዕብ. 11)
ያባት ስም ደሳለኝ ቢል ይገጥማል።

349.**በትረ**
በእጅ የሚያዝ መቀዋሚያ ።
ብዙ ጊዜ የሥልጣን ምልክት ነው። ከያዕ
ቆብ ኮከብ ይወጣል ከእስራኤልም በትር
ይነሳል (ዘኁ. 24፡17 ፤ ኢሳ. 11፡1 ፤
9፡4)። **በትረወርቅ - በትሩ**
ያባት ስም መንግሥቱ ቢል ይገጥማል።
በትረ-ሙሴ - በትረሃይማኖት
በትረ ማርያም ክርስትና ስም ተመልከቱ።

350.**በትዛዙ - (በትዕዛዙ)**
በአዋጁ፣ በመመሪያው ...።
ያባት ስም ፍጹም ቢል ይገጥማል።

351.**በትግሉ - በትግል**
ላለመውደቅ በመፍጨርጨሩ ።
ያባት ስም አሸናፊ ቢል ይገጥማል።

352.**በጎይሉ - በኀይሌ**
በጉልበቱ፣ በችሎታው ...።
ያባት ስም ተፈራ ቢል ይገጥማል ።

353.**በነበሩ - በነበር**
ይህ ኹሉ ቢኾን ቢኖሩ፣ ባዩህ መልካም
ነበር ለማለት ነው።
ያባት ስም ምስክር ቢል ይገጥማል።

354.**በንቲ (ኦሮ) በንቱ - በንቱ**
የቤት እናት ፣ ጣሪያ ማለት ነው።
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ በደርግ
ዘመን ኢትዮጵያን የመሩ ጀነራል ተፈሪ
በንቲ ይታወቁበታል ።

355.**በእምላክ (ባምላክ) - በእምላኩ**
ትእዛዝ፣ ፈቃድ፣ ስጦታ፣ ዳኝነት።
ያባት ስም ፈቃዱ ቢል ይገጥማል።

356.**በእካል (ባካል)**
በፊትለፊት ተገኝቶ አየነው ...።
ያባት ስም ይርዳው ቢል ይገጥማል።

357.**በእምነት (በምነት)**
ሰው በእምነት ሲኖር በእግዚአብሔር
ቃል ይመራል። በተስፋ ይኖራል (ሮሜ.
4፡16 ፤ ዕብ. 11)።
ያባት ስም ተገኝ ቢል ይገጥማል።

358.**በእውነት - በውነቱ**
በህቅ፣ ያለ ሐሰት ...።
ያባት ስም ፈረደ ቢል ይገጥማል።

359.**በእደ (ግእ)**
እድ ማለት እጅ ማለት ነው።
ፊኑ እዴከ እምአርያም። ትርጉም፤ እጅ
ህን ከአርያም ላክ (መዝ. 143(144)፡7)።

ያባት ስም መልአኩ ቢል ይገጥማል
በእደብርሃን - በእደወርቅ (ስም)
በእደ ማርያም ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

360.**በከመይቤ** (ግእ)
እሱ እንዳለ፣ እንደ ተናገረ ማለት ነው።
ያባት ስም ዳዊት ቢል ይገጥማል።

361.**በኵረ** (ግእ)
አንደኛ ልጅ፣ የመጀመሪያ ማለት ነው።
(ዘፍ. 25፡29)። እልጋ ወራሽ የመጀመሪያ
ልጅም ይኾናል።
ወአነሂ በኵርየ እሬስዮ። ትርጉም፤ እኔ
ደግሞ በኵሬ አደርገዋለኹ (መዝ. 88(89)
፡27)። **በኵረ ሐዋርያት - በኵረ ጽዮን**
በኵረ ድንግል ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

362.**በካፋ** (ግእ)
ትርጉሙ ቀራጥ ከወሰነ ወደኋላ የማ
ይል ፤ ብርቱ ሰው ማለት ነው።
ዐፄ በካፋ የዐፄ ኢያሱ (አድያም ሰገድ)
ልጅ ናቸው ። እያታቸው ዐፄ ዮሐንስ
(ጻድቁ) ቅድመ እያታቸው ዐፄ ፋሲል
ናቸው። በዘመናቸው ጎንደር ሩፋኤልን፣
ደፈጫ ኪዳነ ምሕረትን ተክለዋል ። የጽ
ሕፈት ሆሄያት ተጠብቀው እንዲጻፉ
ጥብቅ መመሪያ አውጥተው ነበር።

363.**በዐሉ — በዐለማርያም**
የክርስቲያን በዐላት አሉ።
ለምሳሌ፦ ጥምቀት፣ ትንሣኤ፣ ዕርገት...
መጽአ ላዕሌየ መንፈስ በዕለተ እሑድ።
እሑድ ቀን መንፈስ በእኔ ላይ መጣ ።
በጌታ ቀን በመንፈስ ነበርሁ (ራእ. 1፡10)
በእምርት ዕለት በዓልነ ። ትርጉም፤ በከ
ፍተኛ በዐላችን ቀን (መዝ. 80(81)፡3)።

በመጽሐፍ ደራሲነታቸው ታዋቂ የኾኑት
ኢትዮጵያዊ በዐሉ ግርማ ተጠርተውበታል
ስድስት መጽሐፍት ጽፈዋል ።

364.**በዓለም (ባለም)**
ሐዋርያት ወንጌልን በዓለም እንዲሰብኩ
ተላኩ (ማር. 16፡15)።
ያባት ስም ስንታየሁ ቢል ይገጥማል።

365.**በዓይኔ (ባይኔ)**
በዓይኔ አየሁ አረጋገጥኩ ...።
ያባት ስም እንግዳየሁ ቢል ይገጥማል።

366.**በዕድሉ (በድሉ)**
በተሰጠው ስጦታ ፤ በተቸረው ።
ያባት ስም ዘለቀ ቢል ይገጥማል።

367.**በዕውቀት - በዕውቀቱ**
ዕውቀት ከመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች
አንዱ ነው (1ቆሮ. 8፡1 ፤ 12፡8)።
ያባት ስም ረታ ቢል ይገጥማል።

368.**በዛብኅ**
ያባትህ ዘር፤ ባንተ በዛ ለማለት ... ነው።
በዚህ ስም ዐርበኛ ከነበሩት አንዱ ደጃዝ
ማች በዛብኅ ስለሺ ተጠርተውበታል
(1894 - 1953 ዓ.ም.)።
በዛጉልቱ - በዛባቸው - በዛወርቅ
በዛረድኤት - በዛወርቁ - በዙ - በዜ

369.**በዝና - በዝናው**
በገናናነት ፤ ገኖ የተሰማ ።
ያባት ስም ግዛው ቢል ይገጥማል።

370.**በየነ - በየነልህ**
ወሰነ፣ ተቸ፣ ዐወቀ፣ ፍርድ ሰጠ ...።
በዚህ ስም በዳግማዊ ምኒልክ ዘመን
ታዋቂ የነበሩት አገረ ገዥ የዐፄ ኀይለ

ሥላሴ እግች የሮማን ወርቅ ባለቤት
ደጃዝማች በየነ መርዕድ ይባሉ ነበር።
በየነህ - በያን (ጉራ)- በያኔ - በየኑ

371.**በዳሳ** (ኦሮ) ሽልማት ማለት ነው።

372.**በጊዜው**
ባወቅቱ፣ በዘመኑ፣ በሰዓቱ ...።
ለሁሉም ጊዜ አለው ፤ ለመወለድ፣ ለመ
ሞት፣ ለመትከል፣ ለመንቀል (መክ. 3፥2)።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።

373.**በግርማ - በግርማው**
ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ በግርማ መለኮት
ይመጣል (ማቴ. 25፥31)።
ያባት ስም ይታየው ቢል ይገጥማል።

374.**በጎሰው**
ጥሩ፣ ደግ ፣ መልካም ሰው ...።
ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ናትናኤልን ወደ
እርሱ ሲመጣ አይቶ ስለ እርሱ ተንኮል
የሌለበት የእስራኤል ሰው እነሆ አለ ።
(ዮሐ. 1፥48)
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

375.**በጸሎቴ - በጸሎት**
በልመናዬ፣ በስለቴ፣ በመማጸኔ ...።
እግዚአብሔር የልጆቹን ጸሎት በደስታ
ይሰማል። ጸሎት ብዙ ኀይል አለው
(1ጴጥ. 3፥12 ፤ ያዕ. 5፥17)።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።

376.**በጽሐ** (ግእ)
ቀረበ፣ ደረሰ፣ መጣ፣ ተዳረሰ ።
ወእስከ አጽናፈ ዓለም በጽሐ ነቢቦሙ።
ትርጉም፤ ቃላቸው እስከ ዓለም ዳርቻ
ደረሰ (መዝ. 18(19)፥3)።
ያባት ስም ሠናይ ቢል ይገጥማል።

377.**በጸጋው**
በቸርነቱ ፣ በምሕረቱ ፣ በበጎነቱ
እግዚአብሔር በጸጋው ደህንነትን ፈጽ
ሟል (ኤፌ. 2፥6 ፤ 2ጢሞ. 1፥9)።
ያባት ስም አያልቅበት ቢል ይገጥማል።

378.**በፈቃዱ - በፍቃዱ**
በአሺባይነቱ፣ በችሮታው፣ በቸርነቱ ...።
ያባት ስም በየነ ቢል ይገጥማል ።

379.**በፍርዱ** -
ነገሩን በማስተዋል እውነትን ከሐሰት መለ
የት (ዘዳ. 25፥1 ፤ ምሳ. 1፥3 ፤ 2፥8)።
ያባት ስም መሠረት ቢል ይገጥማል።
በፍርዴ - በፍርዳቸው

380.**በፍቅሩ**
ከክርስቶስ ፍቅር ማን ይለየናል ? መከራ
ወይስ ጭንቀት ፥ ወይስ ስደት ፥ ወይስ
ራብ ፥ ወይስ ራቁትነት፥ ወይስ ፍርሃት፥
ወይስ ሰይፍ (ሮሜ. 8፥31)።
ያባት ስም አሸናፊ ቢል ይገጥማል።

381.**በዳኔ** (ኦሮ)
መምነሸነሽ የምሥራች ተደሰትን ማለት
ነው።

382.**በዳዳ** (ኦሮ) ሀብታሙ ማለት ነው።

383.**ቡሊ** (ኦሮ)
ያደረ መሬት ማለት ነው።

384.**ቡልቻ** (ኦሮ) - **ቡልቱ**
አስተዳዳሪ ፣ አባዳሪ ማለት ነው።

385.**ቡሩክ - ቡሩኬ** (ግእ)
የተባረከ ፣ የተመሰገነ ፤ ክቡር
ወይኩን ቡሩክ ስሙ ለእግዚአብሔር።
ትርጉም፤ የእግዚአብሔር ስም የተመሰገነ
ይኹን (መዝ. 112፥1 ሲራ 45 ፤ ሉቃ. 1፥
42 ፤ ዘጸ.29፥21)።

386.**ቡካ** (ዶር) በለው ማለት ነው።

387.**ቡዙታ** (ጉራ)
ነገር ዐዋቂ ኹሉን ያጠቃለለ ማለት ነው፤

388.**ቢልልኝ – ቢለው**
ቢፈቅድልኝ፤ እግዚአብሔር ቢያድለኝ...።
ያባት ስም ክብረት ቢል ይገጥማል ።

389.**ቢምረው - ቢምሩ**
ይቅር ቢለው ፤ ቢታረቀው ...።
ያባት ስም መልአኩ፣ ዳኛቸው ቢል ይገ
ጥማል ።

390.**ቢሠውር**
ከክፉ ቀን፣ ከመቅሰፍት ዘመን ...።
ከመከራ ፤ ከችግር ።
ያባት ስም ክብሩ ቢል ይገጥማል።

391.**ቢረሳው**
ቢተወው፣ ችላ ቢለው ...።
ከመቆየት ብዛት ባያስታውሰው ።
ያባት ስም ግሩም ቢል ይገጥማል።

392.**ቢረዳኝ – ቢረዳው**
በችግሬ ፣ በመከራዬ ቢደግፈኝ ...።
ያባት ስም መልአኩ ቢል ይገጥማል።

393.**ቢረጋ**
በአንድ ቦታ ቢቀመጥ፥ ቢወሰን ...።
ያባት ስም ወሰኑ ቢል ይገጥማል።

394.**ቢራራ**
ቢያዝን ፣ ይቅር ቢል ...።
ያባት ስም ወንድሙ ቢል ይገጥማል።

395.**ቢራቱ** (ኦሮ) **ቢራ - ብራ**
ነጋ፣ ክረምት ዐለፈ በጋ መጣ (መፀው
ደረሰ) ዐማርኛ ዛሬ ብራ ኾነ ይባላል ።
ቀኑ ፀሐይ ኾነ ማለት ነው።

396.**ቢሰማኝ**
ልመናዬን፣ ጸሎቴን፣ ጥያቄዬን ...።
ያባት ስም ቁምነገር ቢል ይገጥማል።

397.**ቢሰነብት**
ቢኖር፤ የተወሰነ ጊዜ ቢቆይ ...።
ያባት ስም ምግባሩ ቢል ይገጥማል።

398.**ቢሰጠኝ**
ሀብት፣ ጸጋ፣ ክብር ...።
ያባት ስም ሲሳይ ቢል ይገጥማል።

399.**ቢሻው**
ቢፈልገው፣ ቢፈቅደው ማለት ነው።

400.**ቢቂላ (ኦሮ) በቀላ**
ጸደቀ ማለት ነው። የአበበ ቢቂላ አባት
በዚህ ስም ይታወቃሉ።

401.**ቢተው - ቢተውልኝ**
ይቅር ቢል ፣ ባይነካ ፣
ያባት ስም ፋንታ ቢል ይገጥማል።

402.**ቢነጋ**
ፀሓይ ስትወጣ ፣ ወፎች ሲንጫጩ።
ያባት ስም ታደለ ቢል ይገጥማል።
ቢነጋፀሓይ

ወ

403. **ቢክሰኝ**
ቢተካልኝ ፤ ዋጋዬን ቢሰጠኝ ።
ያባት ስም ዋጋውን ቢል ይገጥማል።

404. **ቢኾነኝ - ቢኾን**
ነገሩ ኹሉ ቢፈጸም ጥሩ ነበር።
ያባት ስም ልየው ቢል ይገጥማል።

405. **ቢያዝን**
በነገሩ ባይደሰት ፣ ቅር ቢለው።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።
ቢያዝንልኝ - ቢያልፈው - ቢያሳልፍ

406. **ቢያድግልኝ**
ጤንነቱ ተሟልቶ፣ በተስፋ ።
ያባት ስም ሰመኝ ቢል ይገጥማል።

407. **ባለሟል (በዓለ ሙዓል)**
ብልኀ በወቂ ባለ ብዙ ዕውቀት ፤ ታማኝ
የቤት ባለ አደራ ፤ ባለሙያ።
ያባት ስም ተፈራ ቢል ይገጥማል።

408. **ባለወርቅ**
የወርቅ ባለቤት ...።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

409. **ባልቻ** (ጉራ. ኦሮ)
በልቼ ፤ የስሙ ትርጉሙ ተገን ደጋፊ
መለት ነው።
በዐፄ ምኒልክ፤ በንግሥት ነገሥታት ዘው
ዲቱ፣ በቀ. ኃይለ ሥላሴ ዘመን የኖሩ የዐ
ድዋ ጦርነት ላይ የተሰለፉ ደጃዝማች
ባልቻ አባ ነፍሶ ተጠርተውበታል ። አባ
ነፍሶ የፈረስ ስማቸው ነው ። ያባታቸው
ስም ሣፎ ነው። ለኢየሩሳሌም ገዳም ቤት
ገዝተው ሰተዋል። በስማቸው መታሰቢያ
ባልቻ ሆስፒታል ተሰይሞላቸዋል።

410. **ባሎ** (ጉራ) መከታዬ ማለት ነው።

411. **ባሕሩ**
የተንጣለለ ፣ ከውቅያኖስ መሰስ ያለ
ባሕርኒ ርዕየት ወጉየት። ትርጉም፤ ባሕር
አየች ሸሸችም (መዝ. 13(14)፤3)።
ያባት ስም ሞላ ቢል ይገጥማል።
ባሕረጥበብ - ባሕሩን - ባሕርነኽ

412. **ባሕርይ** (ግእ)
ጠባይን ፤ ልማድን ያመለክታል ። ጠባዩ
የማያለቃቅስ ከኾነ ባሕርየሸጋ ይባላል።
(ሮሜ. 1፤20 ፤ 2፤14 ፤ 2ጴጥ. 124)።

413. **ባሕታ** (ትግ) ደስታ ማለት ነው።

414. **ባራኪ** (ግእ) **ባረኩ - ባርካ**
የሚባርክ ማለት ነው ።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

415. **ባርክ** (ዕብ.)
ቡሩክ ማለት ነው ። የኔሪያ ልጅ የነቢዩ
የኤርምያስ ታማኝ ወዳጅ እና ጸሐፊ።
(ኤር. 32፤12 ፤ 36፤1- 32)። አቤሜሌክ
እና ባርክ የኤርምያስ ተማሪዎች ነበሩ
(ተረፈ ኤር. 8፤8)።

416. **ባሳዝነው**
ቢራራልኝ ...። እግዜር ባሳዝነው ሰጠኝ፣
ካሠኝ፣ ታረቀኝ፣ ተካ፣ ቢል ይገጥማል።

417. **ባስልዮስ** (ግሪ)
ንጉሥ ማለት ነው። በ4ኛው መቶ ክፍለ
ዘመን የቤተ ክርስቲያን አባት መጠሪያ
ስም ነበር ፤ ባስልዮስ ዘቂሳርያ ።
በኢትዮጵያ የመጀመሪያው ፓትርያርክ
የተጠሩበት ስም ባስልዮስ ነው።

418. **ባንተይዳኝ**
ግራዝማች ዕንቁ ሥላሴ ባንተይዳኝ ይባሉ
የነበሩ ከልጆቻቸው ጭምር በማሊያን
ጦርነት ለኢትዮጵያ ደኅንነት ትልቅ መሥ
ዋዕት የከፈሉ አባታቸው ባንትይዳኝ
ይባሉ ነበር ።
ባንተዓለም - ባንተይኹን - ባንተጊዜ
ባንተአምላክ - ባንተአየሁ- ባንተይርጉ
ባንተይርጋ - ባንትይዋሉ - ባንትይገኝ

419. **ባንጃው (በአንጃው) - ባንጃ**
በወገን፣ አንድ ወገን ፣ በሚናው ማለት
ነው።

420. **ባከፋ**
ዝናብ በዘነበ ካፊያ ባካፋ ነው።

421. **ባዘዘው — ባዘዘ**
አድርግ ብሎ በነገረው ።
ያባት ስም ተጌጠ ቢል ይገጥማል።

422. **ባዜን (ባዚን)**
ለዐሥራ ሰባት ዓመት በኢትዮጵያ የነገሠ
ንጉሥ ነው። ይህ ንጉሥ በነገሠ በስምንተ
ኛው ዓመት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ
በቤተልሔም ተወለደ (ሉቃ. 2፤10)።

423. **ባየኽ**
ዘመዶችህ ዓለሙ ባዩ ።
ያባት ስም ከተማ ቢል ይገጥማል።
ባየንኽ - ባየልኝ - ባየው - ባዬ - ባዩ
ባየዓለም - ባዩኽ - ባዩልኝ - ባይኽ

424. **ባይለየኝ**
የሚረዳኝ ካጠገቤ ባይርቅብኝ ...።
ያባት ስም መልአኩ ቢል ይገጥማል።

425. **ባይሣ** (ኦሮ) — **ባይሤ**
ብዙ በረከት ማለት ነው።

426. **ባይሣሣኹ**
ልጅ ባይ ሣሣሁኝ ለማለት ነው።

427. **ባይነሣኝ**
ሰጥቶ፣ አሳይቶ ባይወስድብኝ ...።
ያባት ስም ምሕረት ቢል ይገጥማል።

428. **ባይከዳኝ**
በዐፄ ምኒልክ ጊዜ ወደ ውጭ አገር
ኼደው ተምረው አገራቸውን ያገለግሉ
የነበሩ ነጋድራስ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ
ያባታቸው ስም ባይከዳኝ ይባሉ ነበር።

429. **ባደገ - ባደገልኝ - ባደጉ**
ፋፍቶ ፣ ቁመት እና ዕድሜ ጨምሮ።
ያባት ስም ሰጦታው ቢል ይገጥማል።

430. **ባጫ** (ኦሮ)
የነጠጠ ሀብቷም ማለት ነው።

431. **ቤኩማ** (ኦሮ) - **ቤኩምሳ**
ሰውቀቱ ማለት ነው ።

432. **ቤዛ**
ምትክ፣ ካሳ፣ ዐላፊ ፣ ዋስ።
የተወደደን ፣ የተያዘን ነገር ለመመለስ
የሚከፈል ካሳ ፣ ለውጥ፣ ዋጋ ...።
(ምሳ. 13፤8 ፤ ዘሌዋ. 25፤24 ፤ ማር. 10፤
45)።
ያባት ስም መድኀኒት ቢል ይገጥማል።
ቤዛለም (ቤዛዓለም) - ቤዛነኽ
ቤዛኩሉ - ቤዛወርቅ

433. **ብሌን**
በዓይን መካከል ያለ ጥቍሩ በጣም ጥን
ቃቄ የሚደረግለት የዓይን ክፍል ነው።
በምሳሌነት እግዚአብሔር ለሚጠብቃቸው
ኹሉ ይነገራል (ዘዳ. 32፥10 ፤ መዝ. 16፥
8 ፤ ምሳ. 7፥2 ፤ ዘካ. 2፥8)።

434. **ብልጫ – ብልጫዬ**
የተሻለ ፣ የሚመረጥ ፣ ከፍ ያለ ...።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

435. **ብሥራት** (ግእ)
በሠረ ፤ አብሠረ ካለው ግስ የወጣ ።
የምሥራች አለ ማለት ነው (ሉቃ. 1፥31)።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።
ብሥራቴ - ብሥራተ
ብሥራተ ገብርኤል ክርስትና

436. **ብሩ**
ገንዘብ ፣ ሀብት (ዘፍ. 23፥16)።
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ራስ ብሩ
ወልደ ገብርኤል ናቸው። በማጨው ጦር
ላይ ከጣሊያን ጋር የገጠሙ ሀርበኛ
ናቸው (1882-1937 ዓ.ም.)።
ብርዛፌ - ብርሸት - ብሩር
ብርይከቡ - ብርጣሉ

437. **ብሩህ**
በርቶ፣ ደምቆ፣ የሚታይ ።
ደግሞም ዐዋቂ ነው ለማለት ብሩህ
አእምሮ አለው ይባላል።
ያባት ስም ተስፋዬ ቢል ይገጥማል።

438. **ብርሃኑ**
እናንተ የዓለም ብርሃን ናችሁ ፤ በተራራ
ላይ ያለች ከተማ ልትሰወር አይቻላትም።
(ማቴ. 5፥14)
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ደራሲ ብር
ሃኑ ዘሪኹን ናቸው ። አሥራ አንድ መጽ
ሐፍ ጽፈዋል (1924 - 1979 ዓ.ም.)።
ብርሃንዓለም - ብርሃኔ - ብርሃን
ብርሃንሕይወት - ብርሃናት - ብርሃን
ብርሃንፀሐይ
ብርሃን ሥላሴ ክርስትና ስም ።

439. **ብርቃገኘኹ**
መጀመሪያ የወለደውን ልጅ ...።
ዐዲስ ነገር፣ ታይቶ የማይታወቅ።
ያባት ስም ፀዲስ ቢል ይገጥማል።
ብርቅይኹን - ብርቃየሁ
ብርቅዓለም - ብርቅነህ - ብርቄ

440. **ብንያም** (ዕብ)
ቢን ማለት ልጅ ማለት ሲኾን የም ደግሞ
የቀኝ እጅ ማለት ነው።
12ኛው የያዕቆብ ልጅ ነው (ዘፍ.35)።

441. **ብዙአየኹ**
ደስታ ፣ መከራ ፣ ዓለም ... ።
ያባት ስም ቸርነት ቢል ይገጥማል።
ብዙሰው - ብዙወርቅ - ብዙ
ብዙአየን - ብዙዓይኔ
ብዙነኽ - ብዙዓለም

442. **ብጡል** (ግእ)
በጠለ ከሚለው ግስ የወጣ ነው።
ጠፋ፣ ፈረሰ፣ ፈታ ማለት ነው።

443. **ብፅዐት** (ግእ)
በፅዐ ከሚለው ግስ ወስነ ተባለ ይላል።
የተባረከ ማለት ነው (የሐ. ሥራ. 20፥35
፤ ሉቃ.1፥48 ፤ ማቴ.5፥3)።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።
ብፅዐቴ - ብፁዕዓለም

444. **ቦሩ** (ኦሮ) ነገ ማለት ነው።

445. **ቦርጋ** (ጉራ) የሚበረግግ ማለት ነው፤

446. **ቦንገር** (ጉራ) ተናጋሪ ማለት ነው።

447. **ቦኤዝ** (ዕብ.)
ሀብታም የነበረ ሰው፤ የሩት ባል ፤
የቅዱስ ዳዊት ቅድመ አያት ነው።
(መጽ.ሩት 4፥17 ፤ ማቴ.1፥5)

448. **ቦኬ** (ኦሮ) ትንኝ ማለት ነው።

449. **ቦጋለ**
በኃይል በራ፤ ዓይናማ መኾኑን ያሳይል
ያባት ስም መብራቱ ቢል ይገጥማል።

- ተ -

450. **ተመስገን** (ተመስጌን)
ምስጋና ለፈጣሪ፤ ስለተደረገው ችሮታ፣
ውለታ፣ ባደረገው መልካም ነገር ...።
ያባት ስም ዘላለም ቢል ይገጥማል።

451. **ተመቸ – ተመቹ**
ደላ፣ አዝናና፣ እንደ ልብ አደረገን ።
ያባት ስም ከተማ ቢል ይገጥማል።

452. **ተማር**
ዕወቅ፣ ተረዳ፣ ጠይቅ፣ አጥና ...።
ያባት ስም ያገርሰው ቢል ይገጥማል።

453. **ተረጨ**
ተፈነጠቀ፣ ተበተነ፣ ተነዛ፣ ተወረወረ ፣
ተርከፈከፈ ፣ ተዳረሰ፣ ጠበሉ
(ኢዮ. 41፥11 ፤ ዕዝ. 10፥22) ።
ያባት ስም ጠበሉ ቢል ይገጥማል።

454. **ተረፈ - ተረፈልኝ**
ደረሰ፣ በዛ ፣ ከልክ አለፈ ፣ ከመጠን
በለጠ፣ ወይም ቀሪ ተገኘ ፤ ወይም ለጥ
ቂት ዳነ፣ ተፈወሰ፣ ተተወ ይኾናል ...።
ያባት ስም ሀብቴ ቢል ይገጥማል።

455. **ተስፋዬ - ተስፋነህ**
አለኝታዬ፣ የወደፊት ዋጋዬ ...።
በኢትዮጵያውያን ዘንድ የተለመደ ስም
ነው (ሮሜ. 15፥13 ፤ ዕብ. 11)።
ያባት ስም ታደሰ ቢል ይገጥማል።
ተስፋው - ተስፋ - ተስፋ - ተስፋይ
ተስፋዓለም - ተስፋኹነኝ - ተስፋኹን
ተስፋ ማርያም ክርስትና ስም።

456. **ተሰማ**
ድምጹ ተደመጠ፣ ወሬው ተሰማ ...።
በዐፄ ምኒልክ፣ በልጅ ኢያሱ፣ በንግሥት
ዘውዲቱ፣ በዐፄ ኃይለ ሥላሴ ዘመነ መን
ግሥት በሹፌርነት፣ በመካኒክ፣ በሙዚቃ፣
በሥዕል፣ በቀልድ ዐዋቂነታቸው የተደነቁ
ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ነበሩ።
ተሰማቸው - ተሰማኽ

457. **ተሻለ**
በለጠ፣ ተመረጠ ፣ ረባ፣ ጠቀመ፤ በማወ
ዳደር የተገኘ ...።
ያባት ስም ትዕግሥቱ ቢል ይገጥማል።

458. **ተሻገር**
ማዶ፣ ወንዙ ሳይሞላ፣ መከራን አለፈው።
ያባት ስም አድማስ ቢል ይገጥማል።

459. **ተሾመ**
ደረጃ አገኘ ፣ ከፍ ከፍ አለ ፤ ሙሉ
ኾነ፣ ከበረ፣ ሥልጣን አገኘ ...።
ያባት ስም በቃሉ ቢል ይገጥማል።

460. **ተቀባ**
ቅባት ተለቀለቀ፣ ግርማ ሞገስ አገኘ ...።
ጸጋ መንፈስ ቅዱስን ተቀበለ።
ክህነ፣ ንጉሥ፣ አርገ ...።
ያባት ስም **ጸጋ** ቢል ይገጥማል።

461. **ተበጀ**
ተሠራ፣ ተስተካከለ ፣ ተጠገነ ።
ያባት ስም **አሉባለው** ቢል ይገጥማል።

462. **ተባበር**
ተረዳዳ ፣ አንድ ኹን ...።
ያባት ስም **ወገኔ** ቢል ይገጥማል።

463. **ተናኘ - ተናኘኸ**
ለኹሉም ተለገሠ ፣ ተሰጠ ።
ያባት ስም **ወርቁ** ቢል ይገጥማል።

464. **ተንበተም** (ግእ)
መወጣጫ፣ መሰላል ማለት ነው
(ዘፍ. 28፥12)።

465. **ተአምሩ** (ግእ) - **ታምሩ** (ዐማ)
ተሰምቶ የማይታወቅ፤ ጉድ ድንቅ ታይቶ፣
ለማለት ...። በዓለም ተፈጥሮ አስደናቂ
ነገር ሲደረግ ፤ ይኾናል ተብሎ የማይጠ
በቅ ነገር ሲፈጠር ፤ ታምር ይባላል።
ያባት ስም **ተሰማ** ቢል ይገጥማል።
ተአምራቱ - ተአምራት - ታምር
ተአምረ ማርያም ክርስትና ስም ።

466. **ተክሥተ**
ክሡተ ገለጠ ፤ ከፈተ ማለት ነው።
ያባት ስም **ብርሃን** ቢል ይገጥማል።
(ማቴ. 3፥15፤ ሉቃ.24፥1)
ተክሥተ ብርሃን ክርስትና ስም።

467. **ተከተል**
ከኋላ ተንዝ ፣ ይምራህ፣ ኹለተኛ ...።
ያባት ስም **እንዳለ** ቢል ይገጥማል

468. **ተካ**
በቦታው ሌላ አስቀምጥ፣ ለውጥ።
ያባት ስም **በላቸው** ቢል ይገጥማል።
ተካልኝ - ተካቸው - ተካኢ - ተኬ

469. **ተካበ**
በመልክ በመልኩ ተደራረበ፣ ተደረደረ።
ኹለተኛው፦ የሚያካብት አጠራቃሚ ...።
ያባት ስም **እንግዳየሁ** ቢል ይገጥማል።

470. **ተክሉ - ተክላይ** (ትግ)
አፀዱ፣ ችግኙ፣ ታዳጊው ...።
ያባት ስም **በቀለ** ቢል ይገጥማል።
ተክለ ለክርስትና ስም ቅጽል ይኾናል።
ተክለ ወልድ ክርስትና ስም።

471. **ተክሌ**
የተከልኩት፣ ችግኜ ...።
**የአለቃ ገብረሐና ልጅ ያቋቋም ዝማሜን
የመሠረተ ማሕሌታዊ የቤተ ክርስቲያን
ሊቅ የወይዘሮ ማዘንጊያሽ ልጅ ተክሌ
በመባል ይታወቃል።**

472. **ተክሊል** (ግእ)
ክልል ፤ ክብር ማለት ነው ።
ድንበር ፤ ክዚህ አትለፍ ይኾናል።
ያባት ስም **ክብሩ** ቢል ይገጥማል።

473. **ተኵላ**
ኩል ኳለ፣ አደመቀ፣ ቀባ ወይም ታጠበ
ጠራ ፣ ተወለወለ ፣ ታደሰ ...።
ዓይንን ለማሳመር የሚቀቡት ቅባት።
የጥንት ሰዎችም፣ ዘመናዊዎችም ለማጌጥ

ኵሉ የኳላሉ (2ነገሥ. 9፥30፤ ኤር. 4፥30
፤ ራእ. 3፥18) ።
ያባት ስም **ውበቱ** ቢል ይገጥማል።

474. **ተወልደ** (ግእ. ትግ)
ተወለደ ማለት ነው ...።
ያባት ስም **ሲሳይ** ቢል ይገጥማል።
ተወልደ ብርሃን ክርስትና ስምን ተመልከት።

475. **ተወዳጅ - ተወዳሽ**
በጠባዩ፣ በመልኩ ይሚወደድ ...።
ያባት ስም **አለኸኝ** ቢል ይገጥማል።

476. **ተዋሕዶ** (ግእ)
ዋሕድ ከሚለው የመጣ ነው ።
አንድ ፣ አንድነት ፣ ማለት ነው።
ያባት ስም **ሃይማኖት** ቢል ይገጥማል።

477. **ተዋበ** አማረ፣ ቆነጀ ማለት ነው።

478. **ተዋነይ** (ግእ)
ዋነየ ከሚለው ዋኘ ፣ ዋናተኛ ኾነ ተጫ
ወተ ማለት ነው ። በዚህ ስም የሚታወ
ቀው በፀሄ በእደ ማርያም ዘመን (1460-
1470) ቅኔን ከነ መሠረቱ ወስዶ ያነጸው
ሊቅ ተዋነይ በመባል ይታወቃል።

479. **ተውህቦ** (ግእ)
ተሰጠው ማለት ነው። (1ቆሮ. 12፥8)
ጥበብ፣ ዕውቀት ...።
ያባት ስም **ምሕረት** ቢል ይገጥማል።

480. **ተዘራ**
የዘሪው ምሳሌ ፦ በመልካም መሬት የተ
ዘራ ቃሉን ሰምቶ የሚያስተውል ነው።
(ማቴ. 13፥18)። **ተዘሩ - ተዘራወርቅ**
ያባት ስም **ወርቁ** ይገጥማል።

481. **ተድላ**
ደስታ፣ ድሎት ማለት ነው።
(ዘፍ.3፥23 ፤ 1ቆሮ. 10፥33 ፤ ሲራ. 9፥12)
ያባት ስም **ተገኘ** ቢል ይገጥማል።

482. **ተገኑ**
ረዳቱ፣ ከለላው፣ መመኪያው ...።
ያባት ስም **ታደለ** ቢል ይገጥማል።
ተገነኸ - ተገኒ - ተገናው - ተገኔ

483. **ተገኘ**
የጠፋው፣ የተሰወረው፣ ዐዲስ ነገር።
ያባት ስም **ማስረሻ** ቢል ይገጥማል።
ተገኘህ - ተገኘወርቅ - ተገኙ - ተገኝ

484. **ተጌጠ - ተጌጡ**
ተዋበ ፣ እንዲያምር ተደረገ ።
ያባት ስም **መንበሩ** ቢል ይገጥማል።

485. **ተግባሩ - ተግባር**
የሚሠራው ሥራ ...።
ሰው በሙሉ ኀይሉ መሥራት ይገባዋል።
(መክ.9፥10 ፤ ቆላ.3፥17 ፤ 1ተሰ. 4፥10)።
ያባት ስም **ይመር** ቢል ይገጥማል።

486. **ተጠምቀ - መጥምቁ**
ተለወጠ ፣ ነጻ ፣ ተባበረ
(ማር. 1፥1-8 ፤ 1ቆሮ. 1፥13)።
ያባት ስም **ወልዱ** ቢል ይገጥማል።

487. **ተፈሪ**
የተፈራ፣ የሚፈራ፣ የሚታፈር፣ ኀይለኛ፣
ጉልበተ ማለት ነው።
ኢትዮጵያን ለ 43 ዓመት በንጉሥነት ያስ
ተዳደሩ ዐፄ ኀይለ ሥላሴ ወላጆቻቸው
ያወጡላቸው ስም ተፈሪ ነው ።
ተፈራ - ተፈራወርቅ

488. **ቂሉ** (አሮ)
ተራራ ማለት ነው ። **ቂለማ**

489. **ቱራ** (አሮ) ዘገየ ቆየ ማለት ነው።

490. **ቲመርጋ** (ጉራ)
ከእከሌ ጋር ነው ማለት ነው ።

491. **ቲቶ** (ግሪ)
ፀሐይ ማለት ነው ። ቲቶ ለሐዋርያው ጳውሎስ የመንፈስ ቅዱስ ልጁ ነበር ፤ (የሐ. ሥራ 15፥1፤ ገላ2፥1፤ ቲቶ1)።

492. **ቴዎፍሎስ** (ግሪ)
የእግዚአብሔር ወዳጅ ማለት ነው ። ቅዱስ ሉቃስ ወንጌሉን እና የሐዋርያት ሥራን የጻፈለት ሰው ነው ። ኹለተኛው የኢትዮጵያ ፓትርያርክ በዚህ ስም ይታወቃሉ (ሉቃ. 1፥1፤ የሐዋ. 1፥1)።

493. **ታለጌታ - ታለ - ታለኝ**
ካለ ፈጣሪ አልወድቀም ብወድቅም እነሳለሁ።
ያባት ስም አሸናፊ ቢል ይገጥማል

494. **ታመነ**
በጥቂት ነገር ላይ ኀላፊነት ሲሰጠው ቃሉን የሚጠብቅ ፤ የሚፈጽም ። ክርስቲያን ታማኝ ነው (2ኛቆሮ.1፥18 ፤ 2ኛጢሞ. 2፥2 ፤ ያዕ.5፥12)።
ያባት ስም አብርሃም ቢል ይገጥማል።
ታመነው - ታመን - ታማኝ የታመነ የማይጠረጠር የሚታመን ማለት ነው።

495. **ታረቀ**
ሰላም ኾነ፣ ተስተካከለ የኀበጠው ተቃና።
ያባት ስም በቃሉ ቢል ይገጥማል።
ታረቀን - ታረቀኝ - ታርቆ

496. **ታሪኬ**
ያለፈው ሕይወቴ ...።
ታሪክ ያለፈን የሚነግር፣ የሚያወሳ ነው።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።
ታሪክ - ታሪኩ - ታሪካዊ

497. **ታሲሳ** (አሮ)
አንድ ነገር እንዲፈጸም ማድረግ ማለት ነው።

498. **ታሸበወርቅ - ታሸቤ**
ወገቡ በወርቅ ቀበቶ ታሸበ ...።
ኹለተኛው ገላው በወርቅ ታሸ ...።
ያባት ስም ገላው ቢል ይገጥማል።

499. **ታቦር**
ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብርሃነ መለኮቱን የገለጸበት ተራራማ ቦታ፤ (መዝ. 88 (89)፥12 ፤ ማር 9፥2)።

500. **ታኢኒ** (ጉራ) ተወልኝ ማለት ነው።

501. **ታከለ**
ተጨመረ፣ ተቀላቀለ ፣ ተዋሐደ ...።
ያባት ስም ክብረት ቢል ይገጥማል።
ታከል - ታኪያ - ታኪላ (ትግ)
ታከሉ - ታከለልኝ

502. **ታያቸው - ታየ**
ተገለጠ፣ ከለበት ወጣ፤ ብርሃን ተገለጠ።
ሕዝብ ዘይነበር ውስተ ጽልመት ርእየ ብርሃነ ዐቢየ። ትርጉም ፤ በጨለማ የሚኖር ሕዝብ ታላቅ ብርሃን አየ (ኢሳ. 9፥1 ፤ ማቴ. 4፥14)። **ታየሰው - ታየው**
ያባት ስም ብርሃን ቢል ይገጥማል።
ታየኸኝ - ታይ - ታይባቸው

503. **ታደሰ**
እንደ ገና ዐዲስ ኾነ ...። በዕድሜ፣ በዘመን ብዛት እንደገና ተለወጠ ...።
ያባት ስም ምትኩ ቢል ይገጥማል።
ታደሰ - ታደሳ - ታዱ - ታደሱ

504. **ታደገ** (ግእ)
ተቤዠ፣ አስተወ ፣ አስጣለ፣ አስለቀቀ፣ አዳነ፣ ተለመነ ማለት ነው።
ኹለተኛ ትርጉም ካደገልኝ አቅመ አዳም ከደረሰልኝ... ይኾናል።
ያባት ስም መልአኩ ቢል ይገጥማል።
ታደገኝ - ታደገው - ታደጉ - ታደግ

505. **ታደለ - ታደሉ**
ተቸረ፣ በተራ ስጦታ ተገኘ ። ኹለተኛው ትርጉም ተከፋፈለ ፣ ተቀረማመደ ።
ባለዕድል ኾነ ያላሰበውን አገኘ ...።
ያባት ስም ጸጋ ቢል ይገጥማል።

506. **ታዴዎስ** (ግሪ)
ተአማኒ ፣ የታመነ ማለት ነው።
ከዐሥራ ኹለቱ ሐዋርያት አንዱ ነው (ማቴ. 10፥3 ፤ ማር.3፥18 ፤ ሉቃ. 6፥15 የሐ ሥራ 1፥13)። ሌላው ስሙ በርተሎሜዎስ ነው።

507. **ታጀበ - ታጀቡ**
በሕዝብ ፣ በሰው ስለክብሩ ተከበበ።
ያባት ስም የኔሰው ቢል ይገጥማል።

508. **ታገል - ታገለው - ታግሎ**
ጥረት አድርግ ፣ ጠንክረህ ሥራ።
ያባት ስም ያገርሰው ቢል ይገጥማል።

509. **ታገሠ - ታገሡ** መከራውን፣ ፈተናውን ቻለ ፤ ጸና ...። (ሮሜ. 9፥22)
ያባት ስም በእምነት ቢል ይገጥማል።

510. **ታፈሠ - ታፈሠወርቅ**
በእፍኝ ተወሰደ ፣ ተሰበሰበ ።
ያባት ስም ገንዘቤ ቢል ይገጥማል።

511. **ቴዎድሮስ** (ግሪ) (**ቴዎ - ድሮስ**)
የእግዚአብሔር ስጦታ ማለት ነው ።
ቀዳማዊ ቴዎድሮስ ከቀዳማዊ ዳዊት ቀጥሎ የነገሡ ናቸው (1411 ዓ. ም)።
ዳግማዊ ቴዎድሮስ የተባሉት ደግሞ በፈረስ ስማቸው አባ ታጠቅ ወይም ደጃዝማች ካሳ፣ የቋራው አንበሳ። የሚባሉት ናቸው (1811- 1868 ዓ. ም)።

512. **ትሕትና**
ራስን ዝቅ ማድረግ፤ ሌላው ሰው እንዲጠቀም መፈለግ (2ዜና. 7፥14 ፤ ያዕ. 4፥6)።
ሙሴ እጅግ ትሑት ሰው ነበር ፤ (ዘኍ. 12፥3)።
ያባት ስም በዛብህ ቢል ይገጥማል።
ትሕትናው - ትሑት - ትሑትነኽ

513. **ትምህርተ - ትምህርት**
ካለፈ ነገር መማር። ልጆችን ማስተማር። (ዘጸ. 12፥25)።
ያባት ስም ፈደሉ ቢል ይገጥማል።

514. **ትምክህት - ትምክህተ**
በሠሩት በጎ ሥራ ራስን ማክበር ፤ ማመሥገን ። በችሎታ መተማመን (ኤር. 9፥23 ፤ ኤፌ. 2፥9)።

515. **ትርፌ**
የኔ ትርፍ፤ የልፋት ዋጋዬ (ማቴ. 25፥14)።
ያባት ስም አመዘነ ቢል ይገጥማል።
ትርፍዓለም - ትርፉ - ትርፌሳ

488. **ቁሉ** (እሮ)
ተራራ ማለት ነው ። ቁለማ

489. **ቁራ** (እሮ) ዘገየ ቆየ ማለት ነው።

490. **ቲመርጋ** (ጉራ)
ከእከሌ ጋር ነው ማለት ነው ።

491. **ቲቶ** (ግሪ)
ፀሓይ ማለት ነው ። ቲቶ ለሐዋርያው ጳውሎስ የመንፈስ ቅዱስ ልጁ ነበር ፤ (የሐ. ሥራ 15፡1፤ ገላ2፡1፤ ቲቶ1)።

492. **ቴዎፍሎስ** (ግሪ)
የእግዚአብሔር ወዳጅ ማለት ነው ። ቅዱስ ሉቃስ ወንጌሉን እና የሐዋርያት ሥራን የጻፈለት ሰው ነው ። ኹለተኛው የኢትዮጵያ ፓትርያርክ በዚህ ስም ይታወቃሉ (ሉቃ. 1፡1፤ የሐዋ. 1፡1)።

493. **ታለጌታ - ታለ - ታለኝ**
ካለ ፈጣሪ አልወድቅም ብወድቅም እነሳለሁ።
ያባት ስም **አሸናፊ** ቢል ይገጥማል

494. **ታመነ**
በጥቂት ነገር ላይ ኀላፊነት ሲሰጠው ቃሉን የሚጠብቅ ፤ የሚፈጽም ። ክርስቲያን ታማኝ ነው (2ኛቆሮ.1፡18 ፤ 2ኛጢሞ. 2፡2 ፤ ያዕ.5፡12)።
ያባት ስም **አብርሃም** ቢል ይገጥማል።
ታመነው - ታመን - ታማኝ የታመነ የማይጠረጠር የሚታመን ማለት ነው።

495. **ታረቀ**
ሰላም ኾነ፣ ተስተካከለ የጎበጠው ተቃና።
ያባት ስም **በቃሉ** ቢል ይገጥማል።
ታረቀን - ታረቀኝ - ታርቆ

496. **ታሪኬ**
ያለፈው ሕይወቴ ...።
ታሪክ ያለፈን የሚነግር፣ የሚያወሳ ነው።
ያባት ስም **ተሰማ** ቢል ይገጥማል።
ታሪክ - ታሪኩ - ታሪካዊ

497. **ታሲሳ** (ኦሮ)
አንድ ነገር እንዲፈጸም ማድረግ ማለት ነው።

498. **ታሸበወርቅ - ታሸቤ**
ወገቡ በወርቅ ቀበቶ ታሸበ ...።
ኹለተኛው ገላው በወርቅ ታሸ ...።
ያባት ስም **ገላው** ቢል ይገጥማል።

499. **ታቦር**
ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ብርሃነ መለኮቱን የገለጸበት ተራራማ ቦታ፤ (መዝ. 88 (89)፡12 ፤ ማር 9፡2)።

500. **ታኢኔ** (ጉራ) ተወልኝ ማለት ነው።

501. **ታከለ**
ተጨመረ፣ ተቀላቀለ ፣ ተዋሐደ ...።
ያባት ስም **ክብረት** ቢል ይገጥማል።
ታከል - ታኪያ - ታኪላ (ትግ)
ታከሉ - ታከለልኝ

502. **ታያቸው - ታየ**
ተገለጠ፣ ካለበት ወጣ፤ ብርሃን ተገለጠ። ሕዝብ ዘይነበር ውስተ ጽልመት ርእየ ብርሃነ ዐቢየ። ትርጉም ፤ በጨለማ የሚኖር ሕዝብ ታላቅ ብርሃን አየ (ኢሳ. 9፡1 ፤ ማቴ. 4፡14)። **ታየሰው - ታየው**
ያባት ስም **ብርሃን** ቢል ይገጥማል።
ታየኸኝ - ታይ - ታይባቸው

503. **ታደሰ**
እንደ ገና ዐዲስ ኾነ ...። በዕድሜ፣ በዘመን ብዛት እንደገና ተለወጠ ...።
ያባት ስም **ምትኩ** ቢል ይገጥማል።
ታደሲ - ታደሳ - ታዱ - ታደሱ

504. **ታደገ** (ግእ)
ተቤዠ፣ አሰተወ ፤ አስጣለ፣ አስለቀቀ፣ አዳነ፣ ተለመነ ማለት ነው።
ኹለተኛ ትርጉም ካደገልኝ እቅመ አዳም ከደረሰልኝ... ይኾናል።
ያባት ስም **መልአኩ** ቢል ይገጥማል።
ታደገኝ - ታደገው - ታደጉ - ታደግ

505. **ታደለ - ታደሉ**
ተቸረ፣ በተራ ስጦታ ተገኘ ። ኹለተኛው ትርጉም ተከፋፈለ ፤ ተቀረማመደ ።
ባለዕድል ኾነ ያላሰበውን አገኘ ...።
ያባት ስም **ጸጋ** ቢል ይገጥማል።

506. **ታዴዎስ** (ግሪ)
ተአማኒ ፤ የታመነ ማለት ነው።
ከዐሥራ ኹለቱ ሐዋርያት አንዱ ነው (ማቴ. 10፡3 ፤ ማር.3፡18 ፤ ሉቃ. 6፡15 የሐ ሥራ 1፡13)። ሌላው ስሙ **በርተሎሜዎስ** ነው።

507. **ታጀበ - ታጀቡ**
በሕዝብ ፤ በሰው ስለክብሩ ተከበበ።
ያባት ስም **የኔሰው** ቢል ይገጥማል።

508. **ታገል - ታገለው - ታግሎ**
ጥረት አድርግ ፤ ጠንክረህ ሥራ።
ያባት ስም **ያገርሰው** ቢል ይገጥማል።

509. **ታገሠ - ታገሡ** መከራውን፣ ፈተናውን ቻለ ፤ ጸና ...። (ሮሜ. 9፡22)
ያባት ስም **በእምነት** ቢል ይገጥማል።

510. **ታፈሠ - ታፈሠወርቅ**
በእፍኝ ተወሰደ ፤ ተሰበሰበ ።
ያባት ስም **ገንዘቤ** ቢል ይገጥማል።

511. **ቴዎድሮስ** (ግሪ) (**ቴዎ - ድሮስ**)
የእግዚአብሔር ስጦታ ማለት ነው ። ቀዳማዊ ቴዎድሮስ ከቀዳማዊ ዳዊት ቀጥለው የነገሡ ናቸው (1411 ዓ. ም)። **ዳግማዊ ቴዎድሮስ** የተባሉት ደግሞ በፈረስ ስማቸው አባ ታጠቅ ወይም ደጃዝማች ካሳ፣ የቋራው አንበሳ። የሚባሉት ናቸው (1811- 1868 ዓ. ም)።

512. **ትሕትና**
ራስን ዝቅ ማድረግ፤ ሌላው ሰው እንዲጠቀም መፈለግ (2ዜና. 7፡14 ፤ ያዕ. 4፡6)። ሙሴ እጅግ ትሑት ሰው ነበር ፤ (ዘኍ. 12፡3)።
ያባት ስም **በዛብህ** ቢል ይገጥማል።
ትሕትናው - ትሑት - ትሑትነኽ

513. **ትምህርተ - ትምህርት**
ካለፈ ነገር መማር። ልጆችን ማስተማር። (ዘጸ. 12፡25)።
ያባት ስም **ፈደሉ** ቢል ይገጥማል።

514. **ትምክህት - ትምክህተ**
በሠሩት በጎ ሥራ ራስን ማክበር ፤ ማመሥገን ። በችሎታ መተማመን (ኤር. 9፡23 ፤ ኤፌ. 2፡9)።

515. **ትርፌ**
የኔ ትርፍ፤ የልፋት ዋጋዬ (ማቴ. 25፡14)።
ያባት ስም **አመዘነ** ቢል ይገጥማል።
ትርፍዓለም - ትርፉ - ትርፌሳ

516. **ትንሣኤ (ተንሣይ)**
ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ የተነሣበት ዕለት።
ዕለተ እሑድ ፤ የጌታ ቀን (ራእ. 1፥10)።
ያባት ስም ብርሃኑ ቢል ይገጥማል።

517. **ትንቢቱ - ትንቢተ**
የሚመጣውን የሚገልጽ (ማቴ. 1፥21 ፤ ዕብ. 1፥1፤ 1ጴጥ. 1፥10)።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።

518. **ትዕግሥት** (ግእ) (**ትግሥት**)
የመከራን፣ የስቃይን፣ ችሎታ፣ ዝምታ መቻል፣ መርጋት፣ ጸጥ ማለት፣ በመከራ መጽናት ፤ ተስፋ ማድረግ ።
እነሆ በትዕግሥት የጸኑትን ብፁዓን እንላ ቸዋለን፤ ኢዮብ እንደ ታገሠ ሰምታችኋል (ያዕ. 5፥11)። **ትዕግሥተማርያም**
ያባት ስም ደጉ ቢል ይገጥማል ።
ትዕግሥቴ - ትዕግሥቱ

519. **ትዛዙ (ትእዛዙ) - ትዛዝ - ትዛዜ**
አድርግ ፣ አታድርግ የሚል ።
ትእዛዛት ለአዳም ፣ ለኖኅ፣ ለአብርሃም ለሙሴ ፣ እንዲሁም ለሐዋርያት ተሰጥተ ዋል (ዘፍ. 2፥16፤ ዘጸ.3፥15 ፤ ማቴ. 28፥19)።
ያባት ስም ፈጠነ ቢል ይገጥማል።

520. **ትዝታው - ትዝታወርቅ - ትዝታ**
ያለፈን ነገር ማስታወስ ።
ያባት ስም አያልቅበት ቢል ይገጥማል።

521. **ትጉህ** (ግእ)
ተግሀ ከሚለው ግስ ፤ ተጋ ፣ ትጉህ ኹነ የማያንቀላፋ ፣ የማይተኛ።
ንቁ፣ በጸሎት በልመና ኹሉ ዘወትር በመ ንፈስ ጸልዩ ፤ በዚህ ሐሳብ ስለ ቅዱሳን እየለመናችሁ በመጽናት ትጉ (ኤፌ. 6፥18 ፤ ቆላ. 4፥2) ።

522. **ቶኬራ** (እር) እማሪ ማለት ነው።

523. **ቶማስ (እርማ.)**
በግሪክ ዲዲሞስ በሮማይስጥ ቶማስ ማለት መንቶች ማለት ነው። እንዲኹም አጽፍ ድርብ ፀሓይ ማለት ይኾናል ።
ጌታ ከይሁዳ አስቆሮታዊ ሲለይ ቶማስ አለው። ከዐሥራ ኹለቱ ሐዋርያት አንዱ ነው፤ የጌታ ኢየሱስን ጎኑን ካልዳሰስኩ አላምንም ብሎ ከተረዳ በኋላ ጌታዬ አምላኬ ብሎ አመነ (ማቴ.10፥2)።

524. **ቶካ** (ዶር.) ታታሪ ማለት ነው።

525. **ቶሎሳ** (እሮ) **ቶላ**
ያማረ ማለት ነው።
ሯጩ ቶሎሳ ቶቱ በዚ ስም ይታወቃል።

- ቸ -

526. **ቸርነት - ቸሩ - ቸርዬ**
ደግነት ፣ ለጋሥነት ።
በለጋሥነት፤ በደግነት የሚሰጥ ስጦታ፤ እግ ዚአብሔር አስቀድሞ ለሰው ቸርነትን አሳ ይቷል (መዝ. 32፥5 ፤ ሮሜ. 2፥4)።

527. **ቸኮለ - ቸኮሉ - ቸኮል**
ፈጠነ፣ ተጣደፈ፤ ቀስ ማለት አልቻለም።
ያባት ስም ዳኛው ቢል ይገጥማል።

528. **ቻለው - ቻለ - ቻላቸው**
ታገሠው ፣ ተሸከመው ።
ያባት ስም እንዳገር ቢል ይገጥማል።

529. **ችሮታው**
ስጦታው ፣ ለጋሥነቱ ።
ያባት ስም ያንተአምላክ ቢል ይገጥማል።

- ኀ -

530. **ኀድጋይ - ኀድጎ** (ትግ.)
ተወ ማለት ነው።

531. **ኂሩተ** (ግእ) **ኂሩት - ኄር**
ቸርነት ማለት ነው። ኂሩተ ሠናይቲክ ኂሩተ ቢል ለክርስትና ስም ቅጽል ይኾናል።

532. **ኃይሌ** (ኀይሌ) **ኃይሉ** (ግእ)
ዐየለ ማለት ነው። ዐየለን ተመልከት።
ብርታትን ፣ ጥንካሬን ያሳያል።
ኃይልን በሚሰጠኝ በክርስቶስ ኹሉን እች ላለሁ። (ፊል. 4፥13 ፤ ዘፍ. 31፥29 ፤ ሉቃ. 1፥17)።
በዚህ ስም የሚታወቀው የረዥም ሩጫ ውድድር የዓለምን ክብረ ወሰን የያዘው ታዋቂው ኃይሌ ገብረ ሥላሴ ነው።
ኃይሉ - ኃይልዬ - ኃይልነህ
ኃይላቸው - ኃየሎም (ትግ)
ኃይለ ሥላሴ ክርስትና ስም።

533. **ኀሊና** ፤ **ልባዊ ፣ ረቂቅ ሥራ**።

534. **ኀሩይ** (ግእ)
የተመረጠ ማለት ነው።
በዚህ ስም የሚታወቁት ከዐፄ ኀይለ ሥላሴ ጋር በእንግሊዝ አገር ይኖሩ የነበ ሩት ብላቴን ጌታ ኀሩይ ወልደ ሥላሴ ናቸው ። ከኢትዮጵያ ሊቃውንት አንዱ ነበሩ ። **ኀሩያን - ኀሩየ**
ኀሩየ ሥላሴ ክርስትና ስም።

535. **ኀርያቆስ**
ኅሩይ ፣ ቅን ፣ ረቂቅ ማለት ነው።
የቅዳሴ ማርያም ደራሲ የብሕንሳው ኤጲስ ቆጶስ (ቅዳ. ማር)።

536. **ኅብረት**
አንድነት መተባበር መስማማት ፤ የተባ በረ ፤ የተስማማ ማለት ነው።
ይህም ከመንፈስ ቅዱስ የሚገኝ አንዱ በረከት ነው (2ኛ ቆሮ. 13፥14) ።
ያባት ስም አሸናፊ ቢል ይገጥማል።
ኅብሩ - ኅብርነህ

537. **ኅብስተመና**
የሠመረ፣ ያማረ፤ ማለፊያ ዳቦ ።
እስራኤል 40 ዘመን በበረሀ የተመገቡት።
(ዘሌ. 24፥5 ፤ ዘኍ 4፥7 ፤ ዮሐ. 6፥35)።
ያባት ስም ተረፈ ቢል ይገጥማል።
ኅብስቱ - ኅብስቴ

538. **ኅዳግ** (ግእ) — **ኅዳጉ**
ትርጕሙ፦ የመጽሐፍ የጽሑፉ ጠርዝ ክፍል ግርጌው ባዶ ቦታ፤ ኅዳግ ፣ ዐምድ (ራስ)፣ ግልየት (ቀኝ) ፣ ምስማክ (ግራ ው) ፣ መኻል ያለው መስመር ሐውልት ይባላል። በዚህ ገጽ መረዳት ይቻላል።

- ነ -

539. **ነህምያ** (ዕብ.)
ነቢይ ነው። አባቱ ሐካልያ ይባል ነበር (መጽ. ንህ. 1፥1)።

540. **ነመራ** (ጕራ. እር.) **ነሙ - ነሚ**
አስተካክሎ ማስማራት ማለት ነው።

541. **ነሲቡ**
ለአባቱ ዕድሉ ኾኖ የተሰጠው ማለት ነው ነሲብ ሲል ዕድል፣ ግምት ፤ እንዲሁም ያስባል ማለት ነው። (በነሲብ)

በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት በፍርድ ዐዋቂነት ችሎታ የነበራቸው ዳኛ የነበሩት አፈ ንጉሥ ነሲቡ መስቀሉ ናቸው ።

542. **ነቅዐጥበብ** - (**ነቃጥበብ**) (ግእ)
የጥበብ መፍለቂያ ምንጭ ማለት ነው።
ያባት ስም ጳውሎስ ቢል ይገጥማል።
ነቃሕይወት - ነቅዐገነት - ነቅዐጽጌረዳ

543. **ነቢዩ - ነቢያት - ነቢያተ**
ትንቢት ተናጋሪ። ቃለ እግዚአብሔርን ለሕዝብ የሚናገር (1ኛሳሙ.9፥6)።

544. **ነቢየ ልዑል** (ግእ)
ዮሐንስ ማለት ነው ።
ወአንተኒ ሕፃን ነቢየ ልዑል ትሰመይ።
ትርጉም ፤ አንተ ሕፃን የልዑል ነቢይ ትባላለህ (ሉቃ. 1፥76)።

545. **ነእምን** (ግእ)
እናምናለን ማለት ነው።
ያባት ስም በቃሉ ቢል ይገጥማል።

546. **ነገሠ**
ንግሥ ከሚለው ግስ የወጣ ፤ የበላይ ኾነ ማለት ነው። (1ሳሙ. 16፥6-13)።
ያባት ስም በኀይሉ ቢል ይገጥማል።
ነገሥት - ነጋሢ - ነጋሽ - ነገሡ

547. **ነገደ**
ወገን ፤ ዘመድ የኾነ ማለት ነው ።
ከአንድ ወገን የተወለደ ሕዝብ ። ያዕቆብ ዐሥራ ኹለት ልጆቹን ባረካቸው (ዘፍ.49)
ነገደዓለም - ነገደእስራኤል
ነገደወርቅ - ነገደፀሐይ
ነገደ ሚካኤል ክርስትና ስምን ተመልከት።

548. **ነገዎ** (ኦሮ) - **ነገዬ**
ሰላም ፣ ደህና ኾነ ማለት ነው።
ነጊያ (ጉራ)

549. **ነጋ**
ፀሓይ ወጣ ፣ ጎሕ ቀደደ፣ ሌሊቱ አለፈ ወፎች ተንጫጩ። ማለዳ ኾነ ...።
በዚህ ስም ከተጠሩት አንዱ ዐርበኛ ጀነራል ነጋ ኃይለ ሥላሴ ናቸው ። ለአገራቸው ለኢትዮጵያ የደከሙ ፤ በፈረስ ስማቸው አባ ይባስ ይባሉ ነበር።
ነጋዓለም - ነጋልኝ

550. **ነጋሢ** (ግእ)
በዐማርኛው ሲተረጐም ነጋሽ ነው።

551. **ነጋሦ** (ኦሮ)
ነጋ ሰላም ማለት ሲኾን ፤ ነጋሦ ማለት ደግሞ ሰላምም ማለት ነው።

552. **ነጋሽ**
የነገሠ፣ የሚነግሥ፣ የንጉሥ ልጅ ማለት ነው ... ።

553. **ነጠረወርቅ**
ወርቅ ወርቅነቱ በእሳት ይፈተናል ...።
ንጥረወርቅ - ንጥርወርቅ

554. **ነጸረ** (ግእ) - **ነጸረአብ - ነጽር**
አስተዋለ፤ በሩቅ አየ፣ ተመለከተ ማለት ነው። ወነጽር ቃለ ስእለትየ፤ ትርጉም። ወደ ጸሎቴ ተመልከት።

555. **ነጻነት**
ነጻ መኾን፣ መለቀቅ ...።
ያባት ስም ታከለ ቢል ይገጥማል።
ነጻነቴ - ነጻነኽ - ነጻው

556. **ነጐድጓድ**
ጐድጐደ ካለው አንኳኳ ማለት ነው።
የመብረቅ ግጭታ፣ የሚያስደነግጥ ታላቅ ድምጽ ። የዮሐንስና የያዕቆብ አባት ነጐድጓድ ይባል ነበር (ማር. 3፥17)።

557. **ኑርልኝ – ኑሩ**
ቁምልኝ፣ ቈይልኝ፣ ማለት ነው።
ያባት ስም በተሰፋ ቢል ይገጥማል።

558. **ኒቆዲሞስ** (ግሪ)
የሕዝብ ገዢ ማለት ነው ፤ በሌሊት ሊሰግድ ወደ ጌታ ኢየሱስ የኼደ የሕግ መምህር ነበር (ዮሐ. 3፥1)።

559. **ኒሻን** (**ሊሻን**)
መንግሥት የሚሸልመው የክብር የጀግንነት ማዕርግ ፤ **ሊሻንወርቅ - ሊሻኔ**

560. **ናሁ ሠናይ** (ግእ)
ናሁ ሠናይ ወናሁ አዳም ። ሶበ ይሄልዉ አኀው ኅቡረ ። ትርጉሙ ፤ ወንድሞች በኅብረት ቢቀመጡ እንሆ **መልካም** ነው እንሆ ያማረ ነው (መዝ. 132፥1)።

561. **ናሆም** (ዕብ.)
መጽናናት የሚያጽናና (ፈውስ እግዚአብሔር) ማለት ነው ። ስለ ነነዌ ውድቀት ራእይ ያየ፤ ለይሁዳ የምሥራችን የነገረ ነቢይ ነው (ናሆ.1፥1)።

562. **ናርዶስ**
ከሕንድ አገር የሚመጣ የሽቱ አይነት (ዮሐ. 12፥3-5) ።
የናርዶስ ቅጠል ፤ ደስ የሚያሰኝ ሽቱ ። ናርዶስ ዘምስለ መጽርይ ቀጺመታት ወቀናንሞስ። ትርጉም፤ ናርዶስና ከቀጋ ጋራ ሽቶ ሣርና ቀረፋ ማለት ነው ። ናርዶስ ወሀበ መዐዛሁ። የኔ ናርዶስ መዐዛውን ሰጠ (ማኃ. ዘሰ 1፥12 ፤ 3፥20 ፤ 4፥13)።

563. **ናታን** (ዕብ.)
እሱ (እግዚአብሔር) ሰቶናል ማለት ነው።
በዚህ ስም በብሉይ ኪዳን ዐሥራ አንድ ሰው ተጠርተውበታል (2ኛ ሳሙ. 7)።

564. **ናታይ**
እሰቲ እንይህ ፤ ውጣ ማለት ነው።
ያባት ስም ዐዲሱ ቢል ይገጥማል።

565. **ናትናኤል**
የእግዚአብሔር ስጦታ ማለት ነው፤ የጌተ ኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያ ነው።
ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ናትናኤልን ወደ እርሱ ሲመጣ አይቶ ስለ እርሱ፦ ተንኮል የሌለበት በእውነት የእስራኤል ሰው እነሆ አለ (ዮሐ. 1፥45 ፤ 21፥2)።

566. **ናዖድ** (ግእ)
ንዑድ ብዑድ ማለትም የተመሰገነ የተደነቀ በዕውቀቱ በደግነቱ የታወቀ ማለት ነው። ኢትዮጵያዊው ዐፄ ናዖድ ፡ የዐፄ **ልብነ ድንግል** አባት ናቸው። የመጀመሪያ ስማቸው **ቀልዮጸ** ነበር (1467 - 1500 ዓ. ም. ነግሠዋል)። የተማሩ በምርምር ቅኔ የተደነቁ ነበሩ ።

567. **ናዝራዊ** (ዕብ)
የተቀደሰ የተለየ ማለት ነው ። ለምሳሌ ሶምሶን ናዝራዊ ነበር (ዘኍ.6፥1፤ መሳ.13፥5፤ ማቴ. 2፥23)።

568. **ናደው - ናዳቸው**
አፈራረሰው ማለት ነው።
ያባት ስም ባንተይርጋ ቢል ይገጥማል።

569. **ናፖሊዮን** (ግሪ)
ዐዲስ ከተማ ማለት ነው።
ከቅርብ ዘመን ጀምሮ በዚህ ስም የሚጠሩ ኢትዮጵያውያን አሉ ። የፈረንሳዩ ንጉሠ ነገሥት በዚህ ስም ይታወቅ ነበር።

570. **ንብረቴ - ንብረት - ንብረቱ**
ገንዘቤ፣ ሀብቴ፣ ቅርሴ ...።
የገንዘብ ብዛት፣ ሥጋዊ፣ መንፈሳዊውንም ማግኘት (ዘፍ. 13፥2 ፤ ምሳ. 21፥24 ፤ ኢዮ. 1፥3 ፤ ሉቃ. 12፥33 ፤)።
ያባት ስም ዐገኘሁ ቢል ይገጥማል።

571. **ንባቡ - ንባቤ - ንባብ** (ግእ)
ተናገረ ፣ አነበበ ፣ ተረጎመ ።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።

572. **ንቡ - ንብነሀ**
ማር የምትሰጥ ተወዳጅ ፤ ነገር ግን ተናዳፊ የኾነች። በኀይለኝነት ትመሰላለች። ንብ ማርን እንዲከቡ ከበቡኝ (መዝ. 117 (118)፥12)።

573. **ንዋይ** (ግእ) **- ንዋይ - ንዋይነሀ**
ገንዘብ፣ ጥሪት፣ ቅርስ ፣ ንብረት ።
(ማቴ. 6፥24 ፤ ሲራክ 21፥8) ሀብት ሲመጣ የሚወለደው ልጅ ወይም ራሱ ሀብት በመምጣቱ ንዋዬነሀ ይባላል። ዐፄ ንዋየ ክርስቶስ የዐፄ አምደጽዮን ልጅ በዚህ በክርስትና ስማቸው ይታወቃሉ። በንጉሥነት 28 ዓመት አስተዳድረዋል።

574. **ንጉሡ - ንጉሥ - ንጉሜ**
ያገር አውራ፣ የሕዝብ እረኛ፣ መሪና አሳዳሪ ማለት ነው ። ቀደምቶቹ ፦ ንጉሥ ሳዖል፣ ንጉሥ ዳዊት ፣ ንጉሥ ሰሎሞን ነበሩ ። ከኮምኒዝም ጊዜ ጀምሮ ንጉሥ በኢትዮጵያ ቀርቷል ። ፕሬዘዳንት የሚለው ቃል የመጣው በአሜሪካኑ ጆርጅ ዋሽንግተን ነው (1776 ዓ.ም.)።

575. **ንጋቱ - ንጋቴ - ንጋት**
ማለዳ፣ ፀሐይ ሲወጣ ፣ ጎሕ ሲቀድ ፣ ወፎች ሲንጫጩ ።
ያባት ስም ቦጋለ ቢል ይገጥማል።

576. **ንጹሕ**
የነጻ፣ የጸዳ፣ ፀአዳ ልብስ ...።
ልብስን፣ ሰውነትን ፣ ነፍስን ማንጻት።
ልበ ንጹሐ ፍጥር ሊተ እግዚኦ። ትርጕም አቤቱ ንጹሕ ልብን ፍጠርልኝ። (መዝ. 50፥10 ፤ ሕዝ. 36፥25 ፤ 1ዮሐ. 1፥7)።
ያባት ስም መሠረት ቢል ይገጥማል።
ንጹሐን - ንጹሕሰው - ንጹሕወርቅ

577. **ንቡነሀ - ንቡ**
ንብ ተወዳጅ ማርን የሚሰጥ ነው ።
በኃይለኝነት ትመሰላለች (መዝ. 117 (118)፥12)።

578. **ንፍታሌም** (ዕብ)
የሚታገል፤ በመታገል የተገኘ ማለት ነው።
የራሔል አገልጋይ ባላ የወለደችለት የያዕቆብ ስድስተኛ ልጅ ነው (ዘፍ. 30፥7)።

579. **ኖኅ**
የሰው ልጅ በምድር ላይ በበደለ ጊዜ በእግዚአብሔር ዘንድ ንጹሕ ኾኖ የተመረጠ ኖኅ ብቻ ነበር ፤ ከጥፋት ውሃም ዳነ (ዘፍ. 6፥1)።

580. **ኖላዊ** (ግእ)
የሚጠብቅ ጠባቂ፤ መሪ፣ እረኛ፣ ንጉሥ፣ ጳጳስ የበጎች ጠባቂ (ዘፍ.4፥2 ፤ ዘኍ.32 ፤ ዮሐ.10) ኖላዊሆሙ ለእስራኤል አጽምዕ ። ትርጕም ፤ የእስራኤል ጠባቂ ሆይ አድምጥ (መዝ. 79(80)፥1)።

- አ -

581. **አለማኹ**
አለመለምኩ፣ አሳመርኩ፣ አበዛሁ ...።

582. **አለባቸው**
በትያትር አስተዋዋቂነት ፣ በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን መርሐ ግብር አቀነባባሪነት የተሳካለት ኢትዮጵያዊ ። አለባቸው ተካ በዚህ ስም ይታወቃል።
አለኸኝ - አለኻቸው - አለኸልኝ
አለበል - አለልኝ - አለነ
አለብኽ - አለንኽ

583. **አሊፎም** (ትግ) አለፈ ማለት ነው።

584. **አላምረው**
ነገሩን ወደ ከፋት አልውሰደው ...።
ያባት ስም ተመስገን ቢል ይገጥማል።
አላምሬ - አላምር - አላማረው

585. **አላየ**
አልተመለከተ ፤ አልተገነዘበም ለማለት ይገለጻል። **አላዩ - አላይ - አላውጋ**
ያባት ስም ክብሩን ቢል ይገጥማል።

586. **አልማው - አልማቸው**
በከንቱ በሐሜት አላንሳው።
ያባት ስም በሀብቱ ቢል ይገጥማል።

587. **አልባሴ** (ግእ) **አልባሽ**
ልብሴን፣ ክብሬን አልባሼ ...።
ያባት ስም ወርቁ ቢል ይገጥማል።

588. **አልታሰብ**
ያልታሰበ፣ ድንገተኛ ...።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።

589. **አልታዩ – አልታየሀ**
ማን እንደ ኾነ አልታወቀ ...።
ያባት ስም የሺጥላ ቢል ይገጥማል።

590. **አልአዛር**
እግዚአብሔር ረድቷል ማለት ነው።
በዚህ ስም በቅዱስ መጽሐፍ ሦስት የታወቁ ሰዎች ተጠርተውበታል።
የአሮን ልጅ ካህኑ አልአዛር።
ከሞተ በኋላ በአብርሃም ዕቅፍ የተቀመጠው ደሀ።
የማርታ እና የማርያ ወንድም ፤ ጌታ ኢየሱስ ከሙታን ያስነሣው ሰው ነው።
(ዘጸ.6 ፤ ዮሐ.11 ፤ 12፥1 ሉቃ.16፥19)

591. **አልፋ** (ግሪ) **አሌፍ** (ዕብ)
የመጀመሪያ ማለት ነው።
የመጀመሪያው የግሪክ ፊደል ነው ፤ በቅዱስ መጽሐፍ አልፋ ወኦሜጋ ተብሎ ተገልጿል ፤ የመጀመሪያው የዕብራይስጥ ፊደል አሌፍ ነው (ራእ. 1፥8 ፤ 22፥13)። በዚህ ስም ከዘጠኙ ቅዱሳን አንዱ የኾኑት አባ አሌፍ የሚባሉት ይታወቁበታል።

592. **አሐዱ** (ግእ)
የመጀመሪያ መነሻ፤ አንድ ማለት ነው።
እንከሰኬ ኢኮኑ ክልኤተ አላ አሐዱ ሥጋ እሙንቱ ። ትርጕም ፤ እንኪያስ ኹለት አይደሉም አንድ ሥጋ ናቸው እንጂ (ማቴ. 19፥6)።
ያባት ስም አካሉ ቢል ይገጥማል።

593. **አመን**
ተረዳ፣ አረጋገጠ፣ እውነት ነው አለ ...።
ያባት ስም በናፍቀው ቢል ይገጥማል።
አመንኩ - አመነሺዋ - አመኑ

594. **አመዘነ - ሚዛን**
ወደ አንድ ወገን አደላ፣ ደፋ፣ አጋደለ።
የእውነት ሚዛን፣ መመዘኛ፣ መስፈሪያ።
(ዘሌ. 19፥36 ፤ ሕዝ. 45፥10)።
ያባት ስም እውነቱ ቢል ይገጥማል።

595. **አማለደ**
ከእዳ፣ ከጣጥ፣ ከመከራ አዳነ ...።
የጠመመውን አቅንቶ የጐደለውን ሞልቶ
አስማማ፣ አስታረቀ ማለት ነው።

596. **አማረ - አመርን - አማሩ**
ቆነጆ፣ ተወደደ፣ ደስ አሰኘ ፣ መልከ
መልካም ውብ፣ ሸጋ ኾነ...(ዳን. 1፥15)።
ያባት ስም ሰመኝ ቢል ይገጥማል።

597. **አማን** (ግእ)
አማን አማን እብለከ ! ከመ ዘነአምር ንነ
ግር። ትርጉም ፤ እውነት እውነት እልሀ
ለሁ የምናውቀውን እንድንናገር ። (ዮሐ.
3፥11)። **አማኔ - አማንነኽ - አማኑ**

598. **አማኖ** (ዶር)
የሃይማኖት አባት ማለት ነው።

599. **አማከለ**
ከበበ፣ አመኸለ የገባ ወገን ... ።
ኹለተኛ ልጅ ማለት ነው።
ያባት ስም ወዳጄ ቢል ይገጥማል።
አማከለኝ - አማከለው - አማከሉ

600. **አምሳሉ**
ምሳሌ የሌላ ነገር መግለጫ፤ አርአያ።
(ዘፍ. 1፥26 - 28)።
ያባት ስም ቢኾነኝ ቢል ይገጥማል።
**አምሳሌነህ - አምሳያ - አምሳያው -
አምሳልነህ**

601. **አምባቸው - አምባነህ**
ከፍታ ቦታቸው ፤ ቀበሌ፣ ማዶ ...።
ያባት ስም አንተነህ ቢል ይገጥማል።
አምባው - አምባዬ - አምባ

602. **አምኃ** (ግእ) - **አምኃየሰ**
ስጦታ (እጅ መንሻ) ማለት ነው። ወርቅ
ዕጣን፣ ከርቤ ለጌታ አመጡለት ፤
(ማቴ. 2፥11)።
**አምኃ ደስታ የራስ ደስታ ዳምጠው ልጅ
ነበሩ። በጣሊያን ጦርነት ጦር ሜዳ ላይ
ከባታቸው ጋር ላገር ክብር ተዋድቀዋል።
በስማቸው ትምህርት ቤት ተሰይሟል።
አምኃ ሥላሴ** ክርስትና ስምን ተመልከት።

603. **አምኘህ - አምኝ**
አታስለህ ማለት ነው...። በፍቅሩ ገዛህ...።
ያባት ስም ባያሌው ቢል ይገጥማል።

604. **አሞጽ**
የሚሸከም ማለት ነው፤ ከነቢያት አንዱ
ነው (ትን. አሞ. 1፥1)።

605. **አሥማረ**
ይቅር አሰኘ፣ ምሕረትን አሰጠ ...።
ያባት ስም መብራቱ ቢል ይገጥማል።
አሥማሩ - አሥማር

606. **አሠመረ - አሠመሩ**
አስወደደ፣ አስፈቀደ አሺ አሰኘ።
ሠምረ - ወደደ፣ ፈቀደ ከሚለው የወጣ።
አሥመሮም (ትግ.) - **አሣምሬ**

607. **አሠጋኸኝ**
አስፈራኸኝ፣ አሳሰብከኝ ማለት ነው።

608. **አረግም** (ኑራ) አሿፊ ማለት ነው።

609. **አረጋ**
ልጅ ከወለደች በኋላ፤ ልቧ ረግቶ በባሏ
ቤት ኑሮዋን መቀጠሏን፤ ልጁ በመወለዱ
ረጋች ለማለት ...።
ያባት ስም በቃሉ ቢል ይገጥማል።
አረጋኸኝ- አረጋቸው - አረጋኸ - አረጉ

610. **አራርሶ** (ኦሮ)- **አራሬሳ - አራርሳ**
አስታራቂ (ዕርቅ) ማለት ነው ።

611. **አራደ** (አርዐደ (ግእ)
አስፈራ፣ አንቀጠቀጠ፣ አብረከረከ ማለት
ነው።

612. **አረጋዊ - አረጋይ**
በዚህ ስም የሚታወቁት፡- በደብረ ዳሞ
የዘንዶ ጅራት ይዘው ተራራው ላይ የወጡ
በቀድሞ ስማቸው ዘሚካኤል የሚባሉት
ናቸው። በሕፃንነታቸው ሳሉ መንኲሰው
አረጋዊ ተባሉ ። የልጅ አዋቂ እንደ
ማለት ነው።

613. **አራጋው**
አጽናናው ፣ አበረታታው፣ አስተዛዘነው
ማለት ነው። **አራጌ - አራጌው**

614. **አርከበ** (ትግ) ደረሰ ማለት ነው።

615. **አርአየ** (ግእ)
አሳየ ማለት ነው።
አርአየ እግዚአብሔር አድኅኖቶ።
እግዚአብሔር ማዳኑን አሳይ፣ አስታወቀ
(መዝ.97(98)፥2 ፤ 92፥7)።

616. **አርኣያ** (ግእ) **አራያ**
መልክ፣ ምስል ፣ አምሳል ፣ አይነት ፣
አካል አንድ ፤ ማለት ነው ።
ሰው በእግዚአብሔር አምሳልና መልክ
ተፈጠረ (ዘፍ.1፥26)።
**አርኣያነህ (አራያነህ)
አርኣያ ሥላሴ** ክርስትና ስምን ተመልከቱ።

617. **አርገኜ** (ኦሮ) - **ኡርጌሳ**
አገኘሁ ማለት ነው ።

618. **አሮን** (ዕብ)
ብዙ ትርጉም አለው። ደብር (ተራራ)
(መደብረ ደብር) የሚያበራ ብርሃን
ማለት ነው። የሙሴ እና የማርያም ወን
ድም፤ የመጀመሪያው የብሉይ ኪዳን ሊቀ
ካህን ነው (ዘኁ. 26፥59 ፤ ዘጸ. 6፥20)።

619. **አሰሙ**
ዐዲስ ነገርን፣ የምሥራችን፣ ከፍ አድርጋ
ችሁ ተናገሩ፤ አዋጅ አውጁ ...።
ያባት ስም ዜና ቢል ይገጥማል።
**አሰማኸኝ - አሰማው - አሰሜ
አሰማኝ - አሰማ**

620. **አሰግድ - አሰግደው**
በዚህ ከሚታወቁት አንዱ በዐፄ ምኒልክ
ዘመን ባላምባራስ አሰግድ ቦረና ኼደው
ከዳዊት በቀር ምንም ሳይዙ በዚያው የመ
ነኑ መንፈሳዊ ሰው ነበሩ።
አሰግዳቸው - አሰገዶም(ትግ)- **አሰግዴ**

621. **አሰፋ - አሰፌ**
ግዛቱን፣ ቦታውን ፣ ዝምድናን ...።
ያባት ስም በላቸው ቢል ይገጥማል።
አሰፋፋው - አሰፍኅ(ትግ) አሰፋው

622. **አሳመነ**
እውነቱን ዐሳወቀ ፤ አስረዳ፣ ሐሰትን ክሕ ደትን አራቀ ማለት ነው።
ያባት ስም በቃሉ ቢል ይገጥማል።
አሳመነው - አሳምን - አሳምናቸው

623. **አሳየኸኝ**
ችሎታኸን፣ ጀግንነትኸን፣ ዕውቀትኸን...
ያባት ስም ኅብረት ቢል ይገጥማል።
አሳየው - አሳዩ - አሳየኸ - አሳዬ

624. **አሴር** (ዕብ)
ደስተኛ ማለት ነው።
የልያ አገልጋይ ዘለፋ ከያዕቆብ የወለደ ችው ስምንተኛው ልጅ ። ነቢይት ሐና ከአሴር ወገን ነበረች (ዘፍ. 30፥12፤ ሉቃ. 2፥36)።

625. **አሰመላሽ**
የጠፋውን ያስመለሰ፤ ይሚያስመልስ፣ የተ ወሰደውን ነገር እንዲመጣ አስደረገ ማለት ነው (1ሳሙ. 30፥18)።

626. **አሰማማው - አሰማማቸው**
አስታርቀው፣ አገናኘው።
ያባት ስም ይበቃል ቢል ይገጥማል።

627. **አሰረሰ**
ያስረሳህኝ፤ ማስረሻ ማለት ነው።
አሰረሳህ - አሰረሳኸኝ - አሰረሳው

628. **አሰተርአየ** (ግእ)
ገለጠ ፣ አሳየ፣ ተገለጸ ማለት ነው ።
(ዮሐ. 4፥18)
ያባት ስም ጽጌ ቢል ይገጥማል።
አሰተርአዮ - አሰተርአዩ

629. **አሰተካከለኝ - አሰተካከለው**
እኩል አረገኝ ።
ያባት ስም ላመስግን ቢል ይገጥማል።

630. **አሰተዋይ – አሰተዋለ**
አርቆ የሚመለከት፣ የሚገነዘብ ፤ ልቦናው ብሩሕ።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

631. **አሰታረቀ**
በመወለዱ ኹለቱን የተለያዩ ክፍሎች አሰማማ፣ አዋሐደ ...።

632. **አሰታወሰኝ**
ያለፈን ትዝታ አመጣብኝ ። የረሳሁትን ነገረኝ ።
ያባት ስም ወንድማገኝ ቢል ይገጥማል።
አሰታወሰ - አሰታወሳቸው

633. **አሰቻለው**
ትእግሥት ሰጠው ።
ያባት ስም ሰለወገን ቢል ይገጥማል።
አሰቻለኝ - አሰቻሌ

634. **አሰናቀ**
በኹለት ይተረጎማል። አንዱ ማወዳደርን ነው፤ የበለጠ ኾነ ቢል።
ያባት ስም ወንድሙ ቢል ይገጥማል።
አሰናቀኸ - አሰናቅ

635. **አሰደነቀ**
አስገረመ፤ በችሎታው፣ በዕውቀቱ...።
ያባት ስም ሰሎታው ቢል ይገጥማል።

636. **አሰፋወሰን**
ግዛትን ፣ ወሰንን አሰፋ ማለት ነው።
በዚህ ስም የሚታወቁት የዐፄ ኀይለ ሥላ ሴና ከእቴጌ መነን ከተወለዱት ከወንድ ልጆች የመጀመሪያው ከነበሩት ልዑል አልጋ-ወራሽ መርዕድ አሰፋ ወሰን (ዐፄ አምኀ ሥላሴ) በዚህ ስም ይታወቁ ነበር።

637. **አሰጨናቂ**
አስጠባቢ፣ አስቸጋሪ፣ ማለት ነው።
(ኢሳ. 14፥4)

638. **አሸራከ** (ጉራ)
አስደሰተ ማለት ነው። **አሸረከ**

639. **አሸርቃ** (ጉራ) አዳነ ማለት ነው።

640. **አሸናፊ**
በችሎታው ፣ በጀግንነቱ ፣ በጥረቱ...።
ያባት ስም ነገሠ ቢል ይገጥማል።
አሸነፈ - አሸንፍ

641. **አሻግረው**
ካንድ ቦታ ወደ አንዱ ቦታ የሚያሻግር ወይም ዋናተኛ ... ጅረቱን፣ መከራውን፣ ወደ አሳለፈው ፤ ማዶ አውጣ።
ያባት ስም በጸሎት ቢል ይገጥማል።
አሻጋሪ - አሻገሩ - አሻግሬ

642. **አሸብር - አሸብሬ**
በጦርነት ጊዜ የተወለደ ... ። ፍጅ በጥ ብጥ፣ አተረማምሰው ማለት ነው።

643. **አሸኔ**
ጠላትን አሸን (አሸናቸው) ፣ አስደግድጋ ቸው ማለት ነው ። በዚህ ስም ከሚታወ ቁት አንዱ ከዐፄ ምኒልክ እስከ ዐፄ ኃይለ ሥላሴ ዘመነ መንግሥት ድረስ የነ በሩት ዐርበኛ ብላታ አሸኔ ኪዳነማርያም አንዱ ናቸው ።

644. **አበራ - አበራው**
ጨለማው አለቀ ፣ አበቃ አሳየ፣ ገለጠ ማለት ነው። ፊቱም እንደ ፀሐይ በራ ፤ ልብሱም እንደ ብርሃን ነጭ ኾነ።
(ማቴ. 17፥2)
ያባት ስም ኮከቡ ቢል ይገጥማል።

645. **አበበ**
አበባ አብቦ ታየ ...።
በዚህ ስም ኢትዮጵያን ለዓለም ያሳወቀ በኦሊምፒክ ማራቶን በ1953 ዓ.ም. በሮም ኹለተኛ 1957 ዓ.ም. ቶኪዮ ያሸነፈው ሻንበል አበበ ቢቂላ ይታወቅበታል።
አበባው - አበባነህ - አበባዬ

646. **አበዙ - አበዛ - አበዛህ**
ብዙ ጨመሩ፣ ሠራ ...።
ያባት ስም ቸርነት ቢል ይገጥማል።

647. **አበጋዝ** (አበ - ጋእዝ)
የጦር አዝማች ፤ የንጉሥ ጦር ዋና አዛ ዥ። እስቃ ደምባሽ ፊታውራሪ፤ የሰልፍ መሪ ማለት ነው።

648. **አበጀ - አበጄ**
ሠራ፣ አዘጋጀ፣ አሳመረ፣ አስዋበ፣ ማለት ነው። አባት ያበጀው ለልጅ ይበጀው እን ዲሉ። ኹለተኛው ትርጉም፤ ደግ አደረገ ማለት ነው (ኢሳ. 61፥5)።
ያባት ስም በለው ቢል ይገጥማል።

ወ

649. **አብዲ - አብዲሳ**
በእምነት ማለት ነው።

650. **አቢቹ** (ኦሮ) የጎሳ ስም ነው።

651. **አባተ**
ባተ ካለው ግስ አባተ ይወጣል።
ባተ ከረምት፣ ከረምት ገባ፤ ዝመረ።
ዝመረ፤ አሸነፈ፤ በረታ ማለት ነው።
አብተው አሸንፈው ማለት ነው።

652. **አባቴነህ**
ያባቴ ምትክ ... ።
ያባት ስም ረታ ቢል ይገጥማል።
አባትነህ - አባትነበር - አባትኹን

653. **አባ-ጂፋር** (ኦሮ)
አባ በመጀመሪያ ልጅ ስም የእገሌ አባት ለማለት ይሰየምበታል ።
ለምሳሌ፦ የጂፋር አባት ። በዚህ ስም ይጠሩ ከነበሩት አንዱ የጅማ ገዢ አባ ጂፋር ናቸው (1870 - 1924 ዓ.ም.)።
አባ ሲጨመር የፈረስ ስምም ይኾናል
አባ ዶቢር - አባዱላ - አባቢያ
አባባሕሩ - አባቦሩ - አባቦሬ
አባቦር - አባተማም - አባተርፋ
አባነጋ - አባኦራ - አባዋሪ
አባዱራ - አባፊጣ - አባዝናብ
አባኮራን - አባኢያ - አባአሊ
አባይላቅ - አባሜጫ

654. **አቤል**
የአዳምና የሔዋን ኹለተኛው ልጅ፤ የአቤል መሥዋዕት በእግዚአብሔር ዘንድ ተወዳጅ ነበረ (ዘፍ. 4፥2፤ ዕብ.4፥13)።

655. **አቤሜሌክ** (ዕብ)
ንጉሥ እና የንጉሥ አባት ማለት ነው ። ነቢዩ ኤርምያስን ከሞት ያዳነ ኢትዮጵያዊ ጃንደረባ ነው (ኤር. 38፥6–13)።

656. **አቤሴሎም** (ዕብ)
የሰላም አባት ፤ ሰላማዊ ። አባቱ ሰላም ነው ማለት ይኾናል ። የንጉሥ ዳዊት ሦስተኛ ልጅ ነው (2ኛ ሳሙ. 13)።

657. **አቤኔዘር** (ዕብ)
ረዳት፣ የረድኤት ድንጊያ፤
እስራኤላውያን ፍልስጥኤምን ባሸነፉ ጊዜ ነቢዩ ሳሙኤል ያቆመው እግዚአብሔርን የማመስገኛ ሐውልት ነው (1ኛ ሳሙ. 7፥12)

658. **አብርሃም** (ዕብ) **ኢብራሂም**(ዐረ)
የቀድሞ ስሞ አብራም ነበር፤ ታላቅ አባት ማለት ነው።
እግዚአብሔር ግን ስሙን ቀይሮ አብርሃም ትባላለህ አለው ። ይህም ማለት አበ ብዙኃን ፤ የብዙዎች አባት ማለት ነው (ዘፍ. 17፥1–18)።

659. **አብነት** (ግእ)
ፍቱን መድኃኒት ጤናን የሚሰጥ፣ የሚፈውስ ማለት ነው።
ምሳሌነት ምምህርነት ማለት ነው።
ያባት ስም ይኹነኝ ቢል ይገጥማል።

660. **አብዲ** (ኦሮ ዐረ) **አብዲሳ**
መመኪያ ተስፋ (ተስፋዬ) ማለት ነው።
አብዲሳ አጋ ዐርበኛ የነበሩ።

661. **አብድዩ** (ዕብ ዐረ)
የእግዚአብሔር አገልጋይ ማለት ነው።
ነቢይ ነው (1ኛ ሳሙ. 22)

አብዱ - አብደል (ዐረ) አገልጋይ ማለት ነው። (አብደል መሢሕ (ዐረ)) ገብረ ክርስቶስ ማለት ነው ። አብደላ አገልጋይ ማለት ነው።

662. **አቦ**
የአቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ስም በማሳጠር ሲጠራ አቦ አቡዬ (አባቴ)

663. **አቦማ** (ኦሮ) - **አቦዬ**
ሥርዓት አስጠባቂ የሚቀጣ መሪ ማለት ነው።

664. **አቦዘነ**
አሳረፈ ፣ አስታጎለ፣ ሥራን አስፈታ ማለት ነው።

665. **አተረፈ - አተረፍን**
ከሞት አዳነ ፤ ትርፍ ዋጋ አስገኘ ...።
በተሰጠው ገንዘብ ነግዶ አተረፈ (ማቴ. 25፥15)።

666. **አቲከም** (ኦሮ)
አንተ የየት ነህ ማለት ነው።
በዐፄ ቴዎድሮስ እና በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት። በዚህ ስም የሚታወቁት ራስ ቢቶደድ መንገሻ አባት ከንቲባ አቲከም የሚባሉት ናቸው።

667. **አታክልት - አታክልቴ**
አበቦች፣ ዛፎች ልዩ ልዩ አይነት ተክሎች (ዘዳ. 11፥10 ፤ መክ. 2፥5 ፤ አሞ. 4፥9)።
ያባት ስም በቀለ ቢል ይገጥማል።

668. **አታመንታ**
አትዘናጋ፣ ይኾናል አይኾንም አትበል።
ያባት ስም እግዘው ቢል ይገጥማል።

669. **አትርሳው - አትርሳኝ**
አትዘንጋው፣ አስታውሰው...።
ያባት ስም ልንገረው ቢል ይገጥማል።

670. **አትባ** (ዶር) አሳልፍ ማለት ነው።

671. **አትናቴዎስ** (ግሪ)
ዘላለማዊ ማለት ነው ።
በ325 ዓ. ም.በኒቅያ ጉባኤ ስለ ነገረ መለኮት አብራርቶ የተናገረ የቤተ ክርስቲያን አባት ነው ። በዚህ ስም ብዙዎች ተጠርተውበታል፤ በተለይ ጳጳሳት ይጠሩበታል።

672. **አቻምየለህ - አቻሜ**
የሚተካከልህ ፣ የሚደርስብህ ፣ የሚመስልህ ፣ የሚወዳደርህ የለም ...።
ያባት ስም በዕውቀት ቢል ይገጥማል።

673. **አናንያ** (ግሪ) **ሲድራቅ** (ዕብ)
ከባቢሎን ነገሥታት አንዱ የነበረው ገናናው ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን ወሮ ሕዝቡን በምርኮ ወስዶ ለጣዖት ሰገዱ ካላቸው አንዱ አናንያ ወይም ሲድራቅ የሚባለው ነው (ዳን.3፥16 ፤ ስን. ታኅሣ. ገጽ 392)።

674. **አናጋው**
አደበላልቀው ... ።
ያባት ስም እንዳልክ ቢልይገጥማል።

675. **አንለይ**
አንራራቅ፣ አንራቅ ... ።
ያባት ስም ዘመድኩን ቢል ይገጥማል።

676. **አንሙት**
እንኑር ፣ እንቆይ ... ።
ያባት ስም እያዩ ቢል ይገጥማል።

677. **እንማው**
ስለሱ እንናገር ፤ በእውነትም በሐሰትም እናንሳው ...።
ያባት ስም **ልንገርህ** ቢል ይገጥማል።

678. **እንሳር** (ጉራ)
ደስ የማይለው ማለት ነው።

679. **እንቀጽ** (ግእ)
መግቢያ ማለት ነው። እንቀጸ አባግዕ። ትርጉም፤ የበጎች በር (ዮሐ. 10፥1)።
ያባት ስም **ብርሃን** ቢል ይገጥማል።

680. **እንበርብር - እንበርብሮ**
በርብር ፣ ውረር ፣ ያገኘኸውን ውሰድ ማለት ነው ...።
ያባት ስም እያዩ ቢል ይገጥማል።

681. **እንበሴ**
አንበሳ ትልቅና ብርቱ ግርማው የሚያስ ፈራ ተወዳጅ የኾነ ነው ።
የነገሥታት ምሳሌ ነው።
በቅዱስ መጽሐፍ ዳዊትና ንጉሣዊ ወገን ከይሁዳ ወገን የሚወለዱ የይሁዳ አንበሳ ደቦል (ልጅ) ተብሎ በትንቢት ተሰየመ (ዘፍ. 49፥9 ፤ ምሳ. 30፥29 ፤ ማቴ. 2፥5 ፤ ራእ. 5፥5)።
በማራቶን የሩጫ ውድድር ኢትዮጵያን ከወከሉት አንዱ አንበሴ ቶሎሳ በዚህ ስም ይታወቃል ።
አንበሳው - አንበስ - አንበሳ
አንበስዬ - አንበሶ - አንበሳቸው

682. **እንተነህ**
ስትጠበቅ የኖርከው? በብዙ ይተረጐማል።
ያባት ስም **ንጉሤ** ቢል ይገጥማል።
እንተንይስው - እንተዓለም
እንተኹን - እንተኹነኝ

683. **እንድነት**
ኅብረትን እና ውሕደትን ያመለክታል።
በሰላም ማሠሪያ የመንፈስን አንድነት ስመጠበቅ ትጉ (ኤፌ. 4፥3)።

684. **እንድይኹን**
ይተባበር፣ ይስማማ፣ እንደ አንድ ሰው ተናጋሪ እንደ አንድ ልብ መካሪ ይኹን።
ያባት ስም አገሬ፣ ባላገር፣ ከተማው፣ **መንግሥቱ** ቢል ይገጥማል።

685. **እንዳርጉ**
አስማሙ፣ አስታርቁ፣ አዋሕዱ
ያባት ስም **በላቸው** ቢል ይገጥማል።
እንዳርጌ - እንዳርግ - እንድነት
እንዳርጋቸው

686. **እንዱዓለም** (**እንዷለም**)
አንድ በሚለው ቅጽል ብዙ ስም ሊሰየም ይቻላል ። **እንድ ሃይማኖት**
እንድሰው - እንድአምላክ
እንድዝጌር - እንዳገር

687. **እነገሠም** (ትግ) እንግሣቸው።
እንጋሠ (**እሮ**) **እንጋሣ**

688. **እንጅሎ** (ዶር)
መረቀ ማለት ነው ።

689. **እእላፍ** (ግእ) **እእላፍ ሰገድ**
መቶ ሺ ማለት ነው።
እእላፍ በየማንከ ወኀቤከሰ ኢይቀርቡ ትርጉም ፤ በቀኝህ መቶ ሺ ይወድቃሉ ወዳንተ አይቀርቡም (መዝ. 90(91)፥7)።
፬ኛ ዮሐንስ ስመ መንግሥታቸው አእላፍ ሰገድ ነበር (1660 - 1674 ዓ.ም.)።

690. **እእመረ** (ግእ) **- እእምሮ**
በወቀ፣ ዕውቀት ማሳወቅ ማለት ነው።
እእምሮ ሥላሴ ክርስትና ስም።

691. **እከበረኝ**
ከፍ ከፍ አደረገኝ ...።
ያባት ስም **ፍቅሬ** ቢል ይገጥማል።

692. **እካሌ - እካሉ - እካለወርቅ**
የኔ አካል ። ሰውነትን ያመለክታል።
ያባት ስም **ተዋሕዶ** ቢል ይገጥማል።
እካለ ሥለሴ ክርስትና ስም።

693. **እክሊለ - እክሊሉ**
በዘውድና በራሥ ወርቅ መካከል ያለ፤ የክብር ሽልማት ማለት (ማር. 15፥17)።
በዚህ ስም የተጠሩ ፕሮፌሰር **እክሊሉ** ለማ በቀንድ አውጣ አማካኝነት ለሚተላ ለፍ ብሊሃርዚያ ለተባለው በሽታ መድ ኃኒት ያገኙ የሳይንስ ጠበብት ናቸው።
እክሊል ሰጠኝ
እክሊለ ሰማዕት ክርስትና ስምን ተመልከት።

694. **እወጣኝ - እወጡ - እወጣኸኝ**
ከመከራ፣ ከችግር፣ ከጭንቀት፣ ከጉድጓድ ፣ ከጉድ ...።
ያባት ስም ሰንቫው ቢል ይገጥማል።

695. **እውግቸውው**
ተናገሬው፣ እልፎ አውርቼው ...።
ያባት ስም ቢሰጠኝ ቢል ይገጥማል።
እወጉ - እውጋቸ

696. **እዋየነህ - እዋየ**
አነጋገርንህ ፣ አስተዛዘንህ፣ አማከርንህ።
ያባት ስም ትዝታ ቢል ይገጥማል።

697. **እውላቸው**
ቀኑን ሙሉ፣ አቆያቸው ... ።
ያባት ስም **ደጀኔ** ቢል ይገጥማል።

698. **እውራሪስ**
ተወዳጅ የኾነ ኀይለኛ ተዋጊ በሬ መሰል እንስሳ ፤ ቀንዱ አፍንጫው ላይ የበቀለ ነው ።
ያባት ስም **ተፈራ** ቢል ይገጥማል።

699. **እውሳብዮስ** (ግሪ) **እውሳቢ**
በዘመነ ሰማዕታት መንፈስ ቅዱስ የተመላ ች እውሎፊያ የምትባል የሶርያ መስፍን ልጆች ከኾኑት አውሳብዮስ ከሚባሉት አንዱ ነበር (ሰክ. የኪ.13 ገጽ 774)።

700. **እዘዘው - እዘዘ**
በሥራ፣ በገንዘብ ቁርጥ ቃል ሰጠ ።
ይኹን ፣ ይደረግ አለ ...።
ያባት ስም **ክህነት** ቢል ይገጥማል።

701. **እዛርያስ** (ዕብ)
እግዚአብሔር ረዳ ማለት ነው።
የካህኑ የሳዶቅ ልጅ ካህኑ አዛርያስ በሰ ሎሞን ቤተ መቅደስ ያገለግል ነበር።
በኋላ የንግሥት ሳባና የሰሎሞን ልጅ ቀዳ ማዊ ምኒልክ ወደ ኢትዮጵያ ሲመለስ ታቦተ ጽዮንን ወደ ኢትዮጵያ ይዞ የተጓዘ ነው (1ኛ ነገ. 4፥2 ፤ 1ኛ ዜና. 6፥9 ፤ 2ኛ ዜና. 26፥17–20)።

702. **እዛርያ** (ግሪ) **እብድናጎ** (ዕብ)
አዛርያ ማለት ረድኤት ማለት ነው።
ከባቢሎን ነገሥታት አንዱ ገናናው ናቡከ ደነፆር ኢየሩሳሌምን ወሮ ሕዝቡን በም ርኮ ወስዶ ለጣዖት ሰገዱ ካላቸው አንዱ አዛርያ ወይም አብድናጎ የሚባለው ነው

ከእሳቱም ውስጥ ቅዱስ ገብርኤል ካዳና ቸው ወጣቶች አንዱ (ዳን.3፥16 ፤ ስን. ታኅሣ. ገጽ 392)።

703. **አዛውንት**
ትልቅ ሰው ፤ አስታራቂ ፣ ሽማግሌ...።
ያባት ስም ሺመልስ ቢል ይገጥማል።

704. **አዝመራ**
መከር ወይም ያጨዳ ወቅት (ማቴ. 13፥ 39፤ ሉቃ. 10፥2፤ ሩት 1፥22)።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።
አዝመራዬ - አዝመራው

705. **አዝማች – አዝምቴ - አዝምት**
በፊት በፊት ይዞ የሚጓዝ ፊታውራሪ ...።
ያባት ስም ተፈራ ቢል ይገጥማል።

706. **አዝዋኘ** (ጉራ)አማረ ማለት ነው

707. **አየኹ – አየኹብርሃን**
ያባት ስም ደሳለኝ ቢል ይገጥማል።
አየኹብዙ - አየኹኝ - አየኹዓለም
አይተነው - አየልኝ - አየነ
አየናቸው - አየነው - አይቼኽ
አይቼው - አይነቴ - አየው - አዩኽ

708. **አያልቅበት**
አይፈጸምበት፣ አይቸግረው ...።
ያባት ስም ብሩ ቢል ይገጥማል።

709. **አያና** (ኦሮ)
ዕድለኛ ፤ መልአክ ማለት ነው።
አያናው - አያንሳ - አያንቱ - አያኖ

710. **አይሳነው - አይሳን**
ኹሉን ማድረግ፣ መጀመርና መፈጸም..።

711. **አይተንፍሱ**
ጠላቶች ዝም ይበሉ፤ ጥቂትም አይናገሩ ማለት ነው።

712. **አይችሉኽም - አይችሉም**
አይወዳደሩህም፣ ታሸንፋቸዋለህ ...።
ያባት ስም በዕውቀት ቢል ይገጥማል።

713. **አይካ** (ዶር) ያዘው ማለት ነው።

714. **አይደፈር**
የሚችለው የለም ...።
ያባት ስም ድንበሩ ቢል ይገጥማል።

715. **አይጠገብ**
ታይቶ፣ ተሰምቶ፣ ተበልቶ ተጠጥቶ ...።
ያባት ስም ፍቅሩ ቢል ይገጥማል።

716. **አደላ - አደላህ**
ለራሱ፣ ለወገኑ፣ አዘነበለ ...።
ያባት ስም ወገኔ ቢል ይገጥማል።

717. **አደራጀው**
በሀብት፣ በገንዘብ፣ በእምነት እንዲያድግ እንዲቋቋመው አደረገው።
ያባት ስም ባያሌው ቢል ይገጥማል።

718. **አደፍርስ - አደፍርሰው**
አሸብር፣ አሸብረው ፤ ደባልቀው ፣ አቀ ላቅለው ...። ማለት ነው።
ያባት ስም ቢተው ቢል ይገጥማል።

719. **አዱኛ** (ኦሮ)
አደን ከሚለው ግስ የወጣ ነው።
ሀብት ንብረት ጌትነት፣ ክብር ፣ ልዕልና ማግኘት ማለት ነው።
ያባት ስም ታከለ ቢል ይገጥማል።

720. **አዳም**
የመጀመሪያው ሰው የሚጠራበት።
የስሙ ትርጕም ቀይ፤ የቀይ ዳማ ከመረሬ ጭቃ የተገኘ ከመሬት የተፈጠረ ማለት ነው። ሰዎችን ኹሉ ያመለክታል። (ዘፍ. 1፥26 ፤ 2፥19 ፤ 3፥19) ።
አዳምጤና - አዳሙ - አዳምሰገድ (ዐፄ ቍቢል) - **አደም** (ዐረ)
አደመ (ግእ) **አማረ ማለት ነው።**

721. **አዳነ**
የማዳን ሥራ ከእግዚአብሔር ወይም ከሚወለደው ወይም ከሌላው ክፍል ስለተ ፈጸመ ይህ የስም ስያሜ ይሰጣል።
አዳነኝ - አድነው - አዳና - አዳኜ
አድኑ - አድኅኖም (ትግ)- **አድናቸው**

722. **አድርሴ** (ጉራ) **አድርስ**
አድርሳቸው ማለት ነው።

723. **አድማስ – አድማሱ**
ሰማይና ምድር የተገናኘ የሚመስለው የም ድር ዳር ፤ የምሥራቅ ጮራ ስትፈነጥቅ የሚታየው ወጋገን ማለት ነው።
ያባት ስም ወሰኔ ቢል ይገጥማል። **አድ ማሴ - ኣድያም ሰገድ** (ዐፄ ኢያሱ)

724. **አድኅልኝ**
ጤና ኾኖ በሰላም ካደገ ለማለት ...።

725. **እገሬ** (ግእ)
የተወለድኩበት፣ ቦታዬ፣ የምወደው ...።
ያባት ስም ይልማ ቢል ይገጥማል።
አገር-ዓለም - አገርነኽ
አገር-አቀኑ - አገር

726. **አገኘኹ - አገኘ - አገኙኽ**
በዚህ ስም ይታወቁ የነበሩት ሠዓሊና ገጣሚ አገኘሁ እንግዳ ነበሩ።

727. **አገዘ - አግዘው**
ከዕርዳታ ጋር የተገናኘ ስም ነው ።
ያባት ስም ቸሩ ቢል ይገጥማል።
አገዘው - አግዜ - አግዛቸው

728. **አግባው - አግባቸው**
ከተተው፣ ወደ መኸል ጨምረው ...።
ያባት ስም በጊዜው ቢል ይገጥማል

729. **አግናጤዎስ** (ግሪ)
የሐዋርያት ተከታይ የኾነ ሊቀ ጳጳስ ፤ በሕፃንነቱ ጌታ እግር ላይ ተቀምጦ የነበረ ነው ተብሎ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ይታ ወቃል (ማቴ. 19፥14)።

730. **አግደው – አግዳቸው - አግዴ**
ከጠላት ጠብቃቸው አሰማራው ...።
ከልክሌ፣ ጠብቄ፣ ማለት ነው።
በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት በዐዲስ አበባ የከተማውን ዝበያ ለመጀመሪያ ጊዜ ሥርዓትና ንግዱን ያስፋፉ፣ ለመንግሥት ቀረጥ እንዲገባ ያስደረጉ፤ ጉምሩክን የመ ሠረቱ ነጋድራስ አግደው ይባሉ ነበር።

731. **አጐናፍር**
አጐነ - አጐነፈረ ...።
ያባት ስም በለው ቢል ይገጥማል።

732. **አጓጓኸኝ**
ምራቄን አስዋጥከኝ ...።
ያባት ስም ዘገየ ቢል ይገጥማል።

733. **አጥላው**
ጥላውን፣ ጥላኽን ጋርደው፣ ድባቡን ...።
ያባት ስም ድባቤ ቢል ይገጥማል።
አጥላባቸው - አጥላዬ

734. **አጥናፌ**
ከአጥናፍ እስከ አጥናፍ ቢል ፤ ከዳር እስከ ዳር ማለት ይኾናል።
በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት በአደዋ ዘመቻ ጊዜ የታወቁ ዐርበኛ ቢቶወደድ አጥናፌ ይባሉ ነበር ።
ያባት ስም አድማስ ቢል ይገጥማል።
አጥናፍ ዓለም - አጥናፉ (አጽናፉ)
አጥናፍ ሰገድ (ዐፄ ገላውዴዎስ)

735. **አጽብሐ** (ግእ)
ከኢትዮጵያ ነገሥታት በፍቅር የገዙ ወንድማማቾች **አብርሃና አጽብሐ** ይባሉ ነበር ። መታሰቢያቸው ጥቅምት አራት ቀን ይከበራል (ስን.ባር)። በዘመናቸው ክርስትና ወደ ኢትዮጵያ የገባበት ዘመን ነበር አብርሃ ቀድሞ ስለሞተ አጽብሐ ግዛቱን ይዞ ብቻውን ቀጠለ (340 ዓ. ም.)።

736. **አፀደ** (ዐማ)
አጨደ ማለት ነው። **አፀደ ወይን** የአትክልት ቦታ ።ዐጸደን ተመልከት።

737. **አፈራ** – **አፈራው**
ፍሬ ፣ ዘር ማግኘት፤ ተማሪን አፈራ ...።
ያባት ስም በጊዜው ቢል ይገጥማል።

738. **አፈወርቅ – አፈወርቂ** (ትግ)
በዚህ ስም የሚጠራው የቁስጥንጥንያ ሊቀ ጳጳስ ቅዱስ ዮሐንስ **አፈወርቅ** ነው። በስብከቱ ጣዕም የተነሣ ምእመናን ያወጡለት ስም ነው (ስን.ግን. 12 ገ. 207)።

739. **ኡርጋ** (ጉራ) - **ኡርጋሞ**
የተጠጋ ማለት ነው ።

740. **ኡርጌ (ኦሮ) - ኡርጌሳ**
ሽቶ ወይም ጥሩ የሚሸት ማለት ነው።

741. **ኢሳይያስ (ዕብ)**
እግዚአብሔር ደኅንነት ነው ማለት ነው። ከታላላቆች ነቢያት አንዱ ነው። በንጉሡ ዖዝያን፣ በኢዮአታም፣ በአካዝ፣ በሕዝቅያስ ዘመን ነበር።
ይህ ስም በኢትዮጵያውያን ዘንድ የተለመደ ነው (ኢሳ. 1፥1)።

742. **ኢብሳ** (ኦሮ) ብርሃን ማለት ነው።

743. **ኢብኑ-መለክ** (ዕብ. ግእ)
የንጉሥ ልጅ ማለት ነው።
ንግሥት ሳባ ማይበላ በሚባለው ቦታ ስትደርስ ወንድ ልጅ ወለደች ። ልጁም የንጉሥ ሰሎሞን ልጅ ስለኾነ ። ኢብነመለክ አለችው ። **ኢብኑ-ሐኪምን ፣ ምኒልክን** ተመልከት።

744. **ኢቲሳ (ኦሮ)**
ከልካይ ማለት ነው። አቡነ ተክለሃይማኖት የተወለዱበት ቦታ ።

745. **ኢትዮጵያ - ኢትዮፒስ**
ኹለተኛው የኩሽ ስም ነው ። በግሪክ ኢትዮፕስ ይባላል።

746. **ኢካ** (ዶር) ዘለለ ማለት ነው።

747. **ኢዩኤል**
እግዚአብሔር አምላክ ነው ማለት ነው። ከነቢያት አንዱ ነው (ኢዩ.1፥1)።

748. **ኢያሱ** (ዕብ)
እግዚአብሔር አዳኝ መድኀኒት ነው። ከሙሴ ቀጥሎ ሕዝበ እስራኤልን ተስፋዋ አገር መርቶ ያደረሰ ነው (ዘጸ. 33፥11)።

749. **ኢያቄም** (ዕብ.)
እግዚአብሔር መሥርቷል (የእግዚአብሔር ገንዘብ) ማለት ነው። የቅድስት ድንግል ማርያም አባት እና ሌሎችም በዚህ ስም ተጠርተዋል (2ኛ ነገሥ. 23፥34–24፥6)።

750. **ኢዮስያስ** (ዕብ)
እግዚአብሔር ይደግፋል ማለት ነው ። የይሁዳ ንጉሥ የንጉሥ አሞጽ ልጅ ነበር። የስምንት ዓመት ልጅ ከነበረበት ጊዜ ጀምሮ 31 ዓመት በእስራኤል ነገሠ። ከዳዊት ቤት ከነበሩት መልካም ነገሥታት የመጨረሻው ነው (1ኛ ነገሥ. 13፥2)።

751. **ኢዮቤል** (ዕብ.)
በዓለ ሃምሳ ከሰባት ሱባኤ ወይም ከ 49 ዓመት በኋላ ዐምሳኛው ዓመት (ዘሌ. 25፥1)።

752. **ኢዮአታም** (ዕብ)
እግዚአብሔር ፍጹም ነው ማለት ነው። የጌዴዎን ታናሽ ልጅ (መሳ. 9፥5)። ኹለተኛው 12ኛ የይሁዳ ንጉሥ ነው (ኢሳ.1፥1)።

753. **ኢዮብ** (ዕብ)
ብዙ መከራ የደረሰበትና የታገሠ እግዚአብሔርን ያከበር ሰው ነው (ኢዮ.1፥1)።

754. **ኤልሳዕ** (ዕብ.)
እግዚአብሔር ደኅንነት ፤ መድኀን መድኀኒቴ ማለት ነው (1ኛ ነገሥ. 19፥16 ፤ 2ኛ ነገ. 3፥11)።

755. **ኤልኤዜር** (ዕብ.) (አላዛር)
እግዚአብሔር ረድኤት ነው ማለት ነው ። የአብርሃም ቤት መጋቢ፤ አብርሃም ለልጁ ለይሥሐቅ ሚስት እንዲያመጣለት ወደ መስጴጦምያ ላከው ። በጸሎት እግዚአብሔርን ለምኖ ርብቃን አገኘ (ዘፍ. 15፥2፤ 24፥1)።

756. **ኤልሳዕ** (ዕብ)
እግዚአብሔር ደኅንነት ነው ማለት ነው። በኤልያስ እንደተጠራ ሥራውን ትቶ እየተከተለ ያገለግለው ነበር ። ኤልያስ በሰረገላ በተወሰደ ጊዜ አየው። የኤልያስም መንፈስ ዐረፈበት። (1ነገሥ. 19፥16 ፤ 2ነገሥ. 3፥11 ፤ 2፥1 ፤ 4 ፤ 5 ፤ 6)

757. **ኤልያስ** (ዕብ.)
እግዚአብሔር ኀያል ጉልበቴ ነው ፤ ያድነኛል (ዐቃቤ ሀገር) ማለት ነው። ኤልያስ በቅዱስ መጽሀፍ በብዙ ቦታዎች ተጠቅሶ አል ። (ማቴ. 11፥14 ፤ ማር. 8፥28)
ኹለተኛው የስሙ ትርጕም የወይራ ዘይት ማለት ነው (1ኛ. ነገሥ. 17፥1)።

758. **ኤልያቄም** (ዕብ)
እግዚአብሔር ያስነሣል ማለት ነው። (ኢሳ. 36፥3–22)። በዚህ ስም ብዙዎች ተጠርተዋል።

759. **ኤራ** (ዶር) ዘዴኛ ማለት ነው።

760. **ኤርምያስ** (ዕብ)
እግዚአብሔር ርኅራኄ አለው ከፍ ያደርጋል ማለት ነው ፤ ከታላላቆቹ ነቢያት አንዱ ነው ። ኹለተኛው መጽሐፉ ሰቆቃወ ኤርምያስ ነው (ኤር. 1፥1)።

761. **ኤቲሳ** (ዶር) ብርሃኑ ማለት ነው።

762. **ኤቢሳ** (ኦሮ) - **ኤቢሶ**
የተመረቀ፣ ምርቃት ማለት ነው።
ኤባ - ኤብሳ

763. **ኤዶም** (ዕብ) - **ኤዶምያስ**
ቀይ ማለት ነው።
የኤሳው ስምና አገር (ዘፍ. 25፥30፤ ኢሳ. 63፥1፤ መዝ. 59) ለስሙ ትርጉም ካልኾነ በስተቀር ብኩርናውን ስለሸጠ ብዙዎች ሲጠሩበት አይሰማም ።
ዔዶም (ዔደን) ገጽ 177 ቁ. 731 ተመልከት::

764. **ኤጀርሳ** (ኦሮ.)
ወይራ ፣ ጠንካራ ማለት ነው ።
በሐረር ዐፄ ኀይለ ሥላሴ የተወለዱበት ቦታ ኤጀርሳ ጎሮ በመባል ይታወቃል።

765. **ኤፍሬም** (ዕብ)
እግዚአብሔር በመከራዬ አገር አፈራኝ ማለት ነው። በግብጽ አገር **ዮሴፍ** ከአስ ናት የወለደው **ኹለተኛ ልጅ** በያዕቆብ በቀኝ በኩል የተባረከው ነው (ዘፍ. 41፥52)። ውዳሴ ማርያምን የደረሰው ሶሪያዊው **ቅዱስ ኤፍሬም** በዚህ ስም ይታወቃል

766. **እልፍነኽ** = ብዙነህ ማለት ነው።

767. **እሙን** (ግእ) **እምነት - እምነቴ**
ታማኝ፣ የታመነ የተረዳ ማለት ነው።
ሰው በእምነት ሲኖር በእግዚአብሔር ቃል ይመራል። በተስፋ ይኖራል (ሮሜ. 4፥16 ፤ ዕብ. 11)። **እሙንነኽ -**

768. **እምሩ** (ግእ) - **እምሬ**
አእመረ ዐወቀ ከሚለው ግስ የወጣ ነው።
ምልክቱ፣ ጫፉ ፣ አሻራው ማለት ነው።
በዚህ ስም የቀዳማዊ ኀይለ ሥላሴ ዘመድ እና ሁብሮ አደግ የነበሩት **ልዑል ራስ እምሩ ኃይለ ሥላሴ** አንዱ ናቸው።

769. **እምሻው - እምሻህ**
እምፈልገው፣ እምናፍቀው፣ እምጓጓው።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

770. **እምቢአለ**
አልፈልግም፣ አልሻም፣ አያሻኝም ...።
ያባት ስም በዕድሉ ቢል ይገጥማል።

771. **እምአእላፍ**
ከሙት ሺዎች ማለት ነው።
ያባት ስም ኅሩይ ቢል ይገጥማል።
እእላፍ - እልፍነህ

772. **እምኵሉ** (ግእ)
ያባት ስም ይኄይስ ቢል ይገጥማል።
ከኹሉ ይሻላል ማለት ነው።

773. **እሱባለው**
እሱበተናገረው፣ እሱበፈቀደው ...።
ያባት ስም **ቀለልኝ** ቢል ይገጥማል።
እሱንዳለ - እሱነው - እሱነህ
እሱያውቃል

774. **እሳቱ - እሳቴ**
ኃይለኛው ፣ የሚፋጀው፣ የሚሞቀው ...።
ዘፋኙ እሳቱ ተሰማ በዚህ ስሙ ይታወቃል

775. **እሴይ** (ዕብ)
የኢዮቤድ ልጅ የዳዊት አባት። አያቶቹ ቦኤዝና ሞአባዊቷ ሩት ነበሩ። (1ሳሙ. 16፥1 ፤ 17፥12 ፤ 1ዜና. 2፥12)።

776. **እስራኤል** (ዕብ.)
ከእግዚአብሔር ጋር ይታገላል ያሸንፋል ማለት ነው ፤ በዚህ ስም የተጠራው ያዕቆብ በኋላም ለልጆቹ 12ቱ ነገድ የተሰጠ ስም ነው (ዘፍ. 32፥22–32)።

777. **እስከጊዜው**
ዘመንን የሚወስን ጊዜ ።
ያባት ስም ድረስ ቢል ይገጥማል።
እስከዚያው - እስከላለም

778. **እስጢፋኖስ** (ግሪ) (እስጢፎ)
የሚያበራ አክሊል ማለት ነው ።
ሐዋርያት ከመረጧቸው ከሰባቱ ዲያቆናት አንዱ ሊቀ ዲያቆን ነበር። የሰማዕታትም መጀመሪያ ነው (የሥራ 6፥5)።
(ቀዳሜ ሰማዕት)

779. **እስክንድር** (ግሪ)
ተከላካይ ማለት ማንኛውንም ክፉ ነገርን የሚያርቅ ወይም የሚቃወም ማለት ነው።
የመቄዶንያ ንጉሥ፤ የፊልጶስ ልጅ በግሪክ አገር የተወለደ (ዳን. 8፥21) ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ልደት በፊት የነበረ ገናና ንጉሥ (356 ዓ. ዓ.)።

780. **እሸቱ - እሸቴ - እሸትዓየሁ**
በእጅ ተቀጥፎ የሚበላ የበሰለና የጎመራ እህል (ዘዳ. 23፥25 ፤ ማቴ. 12፥1)።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።

781. **እሸታው**
ፈቃደኝነቱ ...።
ያባት ስም ይበቃል ቢል ይገጥማል።

782. **እናውጋው**
እንጨዋወተው ፣ እንተርከው ...።
ያባት ስም ተመስገን ቢል ይገጥማል።

783. **እንየው**
እንመልከተው፣ ሥራውን እንይ ...።
ያባት ስም እውነቱን ቢል ይገጥማል።
እንታይ - እንያቸው - እኔምአየኹ

784. **እንቻለው**
እንታገሠው፣ እንሸከመው ...።
ያባት ስም **ፍቅሬ** ቢል ይገጥማል።

785. **እንደራሴ - እንደሰው**
እንደእኔ ኾኖ ማለት ነው ...።
ያባት ስም ያገዛው ቢል ይገጥማል።

786. **እንደሻው - እንደልቡ**
እንደፈለገ ፣ እንዳፈቀደው ...።
ያባት ስም በየነ ቢል ይገጥማል።
እንደብልኃቱ - እንደታየኹ - እንደኔ
እንደዋጋው - እንደዝናው - እንደገና

787. **እንዳለ - እንዳሉ -እንዳልካቸው**
እንደፈቀደ ፣ እንደተናገረ ...።
ያባት ስም ረታ ፣ አሙኑ ይገጥማል።
እንዳለልኝ - እንዳለማሁ - እንዳለም
እንዳለጌታ - እንዳላማው- እንዳላፍር
እንዳልባባ - እንዳልክ - እንዳልጓጓ
እንዳመኾኔ - እንዳወርቅ - እንዳወቀ
እንዳይከፋኝ - እንዳገር

788. **እንዳይላሉ**
ነቅተው፣ ተግተው፣ ጠንክረው ይኑሩ ማለት ነው።

789. **እንድርያስ** (ግሪ)
ኃያል ፣ በኩር ይበልጣል ማለት ነው።
የሐዋርያው የቅዱስ ጴጥሮስ ወንድም ከዐሥራ ኹለቱ ሐዋርያት አንዱ (ዮሐ. 1፥44)።

ወ

790. **እንግዳ**
ዐዲስ ወይም ከሌላ ወገን የመጣ ...።
(ዕብ. 11፥13 ፤ 1ጴጥ. 2፥11)
ላገሩ ባዳ ለሰው እንግዳ እንዲል።
ያባት ስም በዛብህ ቢል ይገጥማል።
እንግዳወርቅ - እንግዱ - እንግዳዬ
እንግዳሸት - እንግዳው
እንግዳአየሁ - እንግዳወሰን

791. **እውነቱ - እውነት**
ስሕተት የሌለበት ትክክለኛ።
(ቲቶ. 1፥1 ፤ ሮሜ. 1፥19 ፤ ዮሐ. 1፥14)።
ያባት ስም ገነነ ቢል ይገጥማል።

792. **እዛና** (እይዛና)
በኢትዮጵያ ነግሦ የነበረው የነገሥታቱ
የአብርሃ እና የአጽብሐ አባት ነው። የግ
እዝ ፊደልን ቅርጽ አሻሽሎ እንደ ግሪኩ
ከግራ ወደ ቀኝ እንዲጻፍ አድርጓል።

793. **እያዩ - እያቸው**
እየተመለከቱ ...።
ያባት ስም ታረቀኝ ቢል ይገጥማል

794. **እጅግአየኹ**
የበለጠ ነገር፣ የተዋበ ነገር አየሁ ...።
ያባት ስም ብዙነህ ቢል ይገጥማል
እጅግነኽ - እጅጌ - እጅጉ
እጅግሰማኹ - እጅግ

795. **እጓለ** (ግእ) - **እጓለጽዮን**
ልጅ ማለት ነው። የጽዮን ልጅ
ደቂቀ እጓለ እመሕያው እስከ ማእዜኑ
ታከብዱ ልበክሙ ። ትርጉም ፤ እናንተ
የሰው ልጆች እስከ መቼ ድረስ ልባችኹን
ታከብዳላችሁ (መዝ. 4፥2 ፤ ዮሐ.1፥52)።

796. **አላና** (ኦሮ)
በላይነህ ማለት ነው።
አላ - አላኔሳ - አላኖ- አላኒ - አሉማ

797. **አብሳ** (ኦሮ)
ቻይ ትዕግሥት ማለት ነው።

798. **አቶሮ** (ዶር) ቀብራራ ማለት ነው።

- ከ -

799. **ከሃሊ** (ግእ) **ከሃሉ**
ታጋሽ፣ ከሀለ ሲል ቻለ ታገሠ። የሚችል
ቻይ፤ ኀይለኛ ብርቱ ማለት ነው
(ሩት. 2 ፤ ሉቃ. 24፥9፤ ፊልጵ. 4፥12)።

800. **ከለላ**
መከታ ፣ ቅጥር ፣ መጋረጃ ፣ ከመከራ
ሸፋኝ ፣ አዳኝ ...።
ያባት ስም ፍቅሩ ቢል ይገጥማል።
ከለለው - ከለለ - ከልል - ከለላዬ

801. **ከለቻ** (ኦሮ)
በገዳ ሕግ ውስጥ የሚገኝ ሕግ ነው።

802. **ከልሳ** (ዶር) ጥጋቡ ማለት ነው።

803. **ከልካይ - ከልከል - ከልከለው**
አይቻልም አይኾንም ባይ ...።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።

804. **ከሠተ** (ግእ)
ግልጥ ኾኖ ታየ ፤ ገለጠ ማለት ነው ።
ወተከሥተ አዕይንቲሆሙ ወአእመርዎ።
ትርጉም፤ ዐይናቸው ተገለጠና ዐወቁት
(ሉቃ. 24፥31)።

805. **ከሣቴ ብርሃን** - **ከሣቴ** (ግእ)
ፍሬምናጦስ የኢትዮጵያ ጳጳስ ኾነው ከመ
ጡ በኋላ ከሣቴ ብርሃን ተባሉ ። ይህም
ማለት በጨለማ የሚኖር ሕዝብ ብርሃን
አየ እንደተባለው፤ ለኢትዮጵያውያን የወ
ንጌል ብርሃንን ስለአበሩ ነው።
(ማቴ. 4፥16 ፤ ኢሳ. 9፥2)።
ፍሬምናጦስን እና ሰላማን ተመልከት።

806. **ከበረ**
ተሾመ፣ ተሸለመ፣ ማዕርግ አገኘ።
ያባት ስም ሰሜ ቢል ይገጥማል ።

807. **ከበበ - ከበበው**
ዙሪያውን ያዘ ፤ ዙሪያውን አጠረ ...።
ያባት ስም ጸጋ ቢል ይገጥማል ።

808. **ከበደ**
ከበረ ማለት ነው።
በሚዛን፣ በቍጥር እና በግርማ ሞገስ ፣
በሀብት የከበረ፤ የሚበልጥ ማለት ነው።
(ሳሙ. 14፥26፤ ሲራ. 22፥14፤ ኢዮ.6፥3)።
ከበዱ - ከበደም(ትግ)

809. **ከተማ – ከተማው**
የደመቀ፣ የብዙዎች መኖሪያ ...።
ያባት ስም ጋረደው ቢል ይገጥማል።

810. **ከፈኒ** (ግእ. ኦሮ)
ልብሴ ማለት ነው። **ከፈና - ከፈያ**

811. **ከፈለኝ**
ካሰኝ፣ ዋጋ ሰጠኝ፣ ተካልኝ ...።
ያባት ስም በላይ ቢል ይገጥማል።
ከፍአርጋቸው - ከፍያሉ
ከፍያለው - ከፍይበሉ - ከፍያለ

812. **ኩማ** (ኦሮ) ሺ ማለት ነው።
ከመልቻ - ኩሜ - ኩምሳ - ኩመራ

813. **ኩራባቸው**
ኮፍነን ፣ ጅንን በልባቸው ...።
ያባት ስም በጊዜው ቢል ይገጥማል።
ኩሩ - ኩራቱ - ኩራልኝ
ኩርይ - ኩራ - ኲራን ተመልከት።

814. **ኩፋ** (ኦሮ) ወደቀ ማለት ነው።

815. **ኵሉ** (ግእ) ኹሉ ማለት ነው።
ኵሉብርሃን

816. **ኪሮስ** (ግሪ)
በዚህ ስም እመቤታችን ቅድስት ድንግል
ማርያም በሥዕሏ ተገልጻ ያነጋገረችው
ጸሎተኛ መነኩስ አባ ኪሮስ በመባል የሚ
ታወቁ ጻድቅ ናቸው (ስን. ሐም. 8 ገጽ. 5
35–541)።

817. **ኪሩቤል** (ዕብ.) **ኪሩብ**
መንበር ተሸካሚዎች መላእክት፤ ሰማያው
ያን ፍጥረቶች ናቸው። አዳም በኀጢአት
በወደቀ ጊዜ ወደ ዔዴን ገነት ለመመለስ
እንዳይችል መንገዱን ይጠብቁ ዘንድ እግ
ዚአብሔር ኪሩቤልን አኖረ (ዘፍ.3፥24)።

818. **ኪነጥበብ**
የልዩ ልዩ ተግባረ እድ የዜማ፣ የድርሰት፣
የዘፈንም ሙያና ሥራ ። ብዙ ሰው ይጠ
ራበታል (ዘጸ.20፥4 ፤ 35፥30)።
መዝሙር ዘማሪ **ድምፃዊ ዲያቆን ኪነጥ
በብ ወልደ ቂርቆስ** በዚ ስሙ ይታወቃል።

819. **ኪያ** (ኦሮ) የእኔ ማለት ነው።

820. **ኪዳን** (ግእ) **ኪዳኔ**
የተዋዋልኩት ቃሌ ማለት ነው።
ተካየደ ካለው የወጣ ነው። ተዋዋለ፣ ቃል ኪዳን ተጋባ፣ ተማማለ ማለት ነው።
(ዘዳ. 29፥1 ፤ ኤር. 31፥31 ፤ 32፥33)።
ኪዳነ ወልድ (ዮሐ. 8፥51)።
ኪዳነ ማርያም ክርስትና ስም።
ኪዳኑ - ኪዳኔ - ኪዳኒ - ኪዳን
ኪዳነ ወልድ (ክር)

821. **ካሳዬ**
በጠፋው ምትክ ተተካልኝ፣ ዋጋ ሰጠኝ...።
ያባት ስም ዘገየ ቢል ይገጥማል።
ካህሱ - ካሳ - ካሱ - ካሰኝ
ካሰው - ካሳኹን - ካህሣዬ (ትግ)
ካህሣይ - ካሤ - ካሣይ

822. **ካሌብ** (ዐብ)
የማይፈራ ደፋር ድል አድራጊ ማለት ነው ፤ (ከልብ)።
በቅዱስ መጽሐፍ ከሙሴ ሞት በኋላ ከኢያሱ ጋር ኾኖ ሕዝበ እስራኤልን መርቷል። እስራኤልን እንዲሰልሉ ከተላኩት ከዐሥራ ኹለቱ ሰዎች አንዱ ነበር (ዘኍ 13፥6 ፤ 14) ።
በኢትዮጵያ ታሪክም ዐፄ ካሌብ ስመ ጥር ንጉሥ ነበሩ (417 - 527 ዓ.ም.)።
የንጉሥነት ሥልጣናቸውን ለልጃቸው ለገብረ መስቀል ሰጥተው፤ ዘውዳቸውን ለኢየሩሳሌም ገዳም ልከው መነኑ (ስን. ግን. 18 ገጽ 311)።

823. **ኬር** (ጉራ)
ሰላም ይኹን ማለት ነው።

824. **ኬና** (ኦሮ) ስጦታ ማለት ነው።

825. **ክብሩ**
በሀብት መበልጸግ ከበሬታ ማግኘት ...።
ክብሩ ይስፋ፤ እግዚአብሔር ይመስገን።
ከፍተኛነትነት ፤ ሰው በንጽሕናው ፤ በማዕርጉ ክብር ያገኛል (ሮሜ. 13፥7)።
ያባት ስም **ታዬ** ቢል ይገጥማል።
ክብረዓለም - ክብረአብ
ክብረማርያም - ክብረት
ክብረቅዱሳን - ክብሮም
ክብረሥላሴ - ክብር - ክብሬ

826. **ክንዴ**
የኀይል ፤ የመመኪያ ምሳሌ ነው።
እኔ እግዚአብሔር ነኝ ከግብጻውያን ባርነት አወጣቸዋለኹ ። ከተገዢነታቸውም አድናቸዋለኹ ። በተዘረጋ ክንድ በታላቅ ፍርድም እታደጋቸዋለሁ (ዘጸ. 6፥6 ፤ ኢሳ. 51፥9፤ መዝ. 17፥34፤ ሕዝ. 30፥25)።
ያባት ስም **ላቀው** ቢል ይገጥማል።
ክንዴኹን - ክንዳለም - ክንዱ
ክንዴነው - ክንዴሀፍትይ (ትግ)
ክንድይ - ክንድያ(ጉራ)

827. **ከበበው**
ዙሪያውን ያዘው ...።
ያባት ስም **በለው** ቢል ይገጥማል።

828. **ክንፈ - ክንፉ**
እንደ እጅ በግራና በቀኝ ጐን የበቀለ።
ለክርስትና ስም ቅጽል ሊኾን ይችላል።
ያባት ስም **መልአኩ** ቢል ይገጥማል።
ክንፈርግብ - ክንፈብርሃን- ክንፈወርቅ
ክንፈ ገብርኤል ክርስትና ስም።

829. **ከፈተው**
መንገዱን፣ በሩን፣ መግቢያውን ...።
ያባት ስም **በለው** ቢል ይገጥማል።

830. **ክፍሉ**
ቦታው፣ ደረጃው ...።
ያባት ስም **ዘርዐ ብሩክ** ቢል ይገጥማል።
ከፈለው - ክፍሌ - ክፍላይ (ትግ)
ክፍለ ማርያም ክርስትና ስም ።

831. **ኩራን**
ወንድ ልጅ አገኘን...። ተቆነን፣ ተጓደድን፣ ተኩፋነን ።
ያባት ስም **በዕድሉ** ቢል ይገጥማል።
ኩራ - ኩሬ - ኩሩ

832. **ኮርሜ** (ኦሮ)
ወንድ፥ ጎበዝ ማለት ነው።

833. **ኮርጆ** (ኦሮ)
መያዣ ከረጢት ወይም ሙዳይ ሳንቲም ጌጣጌጥ ማስቀመጫ (ኮሮጆ) ማለት ነው።

834. **ኮከቡ - ኮከበ**
ኮከብ ተሸላሚ ...።
የከዋክብት ብዛት የእግዚአብሔርን ልግስና ምልክት ነው። አብርሃም እንደ ከዋክብት ዘሩ ኢንዲበዛ ተስፋ ተሰጠው (ዘፍ. 15፥5 ፤ ኢዮ. 22፥12 ፤ መ. 146፥4)።
ያባት ስም **አበራ** ቢል ይገጥማል።

- ኻ -

835. **ኻብቴ** (ዐማ) **ካብት** (ግእ)
ከበተ ተከበተ ካለው ግስ ካብት (ኻብት) ይወጣል።
ወሀበ ሰጠ ከሚለው ግስ ደግሞ ሀብት ይወጣል። ለዚህ ሀብት የሚለውን ተመልከት።
ኻብትዬ - ኻብቱ - ኻበታሙ
ኻብትነት - ኻብትደግ - ኻብታገኘሁ
ኻብቶም - ኻፍታም - ኻብትይመር
ኻፍታኢ - ኻፍታይ(ትግ)

836. **ኹሉምታየ** (ሁሉምታየ)
ያባት ስም ተዋሕዶ ቢል ይገጥማል
ኹሉምይፈር - ኹሉምሰው
ኹሉበላይ - ኹሉታዬ - ኹልጊዜ
ኹሉዓለም - ኹሉአንተን - ኹሌ
ኹሉወርቅ - ኹሉዐዲስ
ኹሉአገርኽ - ኹሉይመር
ኹሉይማር - ኹሉንአየሁ

837. **ኹነኛው**
ኹኔታው፣ ሥራው፣ ተፈጥሮው፣ መልኩ ቁመናው እሱን የመሰለ ለማለት ...።
ያባት ስም **ተገኘ** ቢል ይገጥማል።
ኹነኝ - ኹንልኝ - ኹንያለው

838. **ኾነልኝ - ኾነኝ**
ወላጆች ያሰቡት ነገር ሲኾንላቸው የሚሰየም ስም ነው ።
ያባት ስም **መኩሪያ** ቢል ይገጥማል።

- ወ -

839. **ወህምያ** (ጉራ) ክብር ማለት ነው።

840. **ወሃቤጸጋ** (ግእ)
ጸጋን የሰጠ (የሚሰጥ) ማለት ነው ።
ያባት ስም **ፍጹም** ቢል ይገጥማል።

841. **ወለላ - ወለላው**
የተጣራው የማር ሰፈፍ ማለት ነው።
ያባት ስም **ማሩ** ቢል ይገጥማል።

842. **ወሌ** (ግእ. ዐረ)
ወለየ ገባ ተመረጠ ማለት ነው።

ወ

ለቁም ነገር መረጠ ፣ ለየ ለሹመት።
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ የእቴጌ ጣይቱ ብጡል ታናሽ ወንድም ወሌ ብጡል የራስ ጉግሳ ወሌ አባት ናቸው።

843. **ወልደ-ነጐድጓድ**
የነጐድጓድ ልጆች ማለት ነው ።
የዮሐንስና የያዕቆብ አባት ነጐድጓድ ይባል ነበር (ማር. 3፥17)።

844. **ወልዴ** (ግእ)
ወልድየ ከሚለው ። ልጄ ማለት ነው።
ለክርስትና ስም ቅጽል ነው።
ወልዱ - ወልዳይ - ወልደየስ
ወልደ ኢየሱስ ክርስትና ስም።

845. **ወማ** (ኦሮ) በረከት ማለት ነው።

846. **ወረሰ**
ትምህርት፣ ሀብት፣ ለልጅ፣ ለዘመድ፣ ለወዳጅ የሚተላለፍ ንብረት (ዘፍ. 15፥3)።
ያባት ስም በጎይሉ ቢል ይገጥማል።
ወራሹ - ወራሽ - ወራሼ

847. **ወረታው**
ውለታው ፤ የበጎ ሥራ ዋጋው ...።
ያባት ስም ያዛቸው ቢል ይገጥማል።
ወረቱ - ወረቴ - ወሮታው

848. **ወረደ** (ግእ)
ዝቅ አለ፤ ከላይ ወደታች መጣ ...።
ያባት ስም መልአኩ ቢል ይገጥማል።

849. **ወርቁ**
የከበረ ማዕድን የክብር እና የመንግሥተ ሰማያት ምሳሌ ነው (ዘፍ. 2፥11 ፤ 13፥2 ፤ 24፥53 ፤ ማቴ. 25፥11 ማቴ 10፥9 ፤ መዝ. 119፥72)።
ያባት ስም ታከለ ቢል ይገጥማል።
ወርቃለም - ወርቄ - ወርቃለማሁ
ወርቀበዙ - ወርቅበዛ - ወርቅሰው
ወርቅሸት - ወርቅሸዋ - ወርቅች
ወርቅነህ - ወርቅነው - ወርቃየሁ
ወርቃገኘሁ - ወርቅዬ - ወርቅያንጥፉ
ወርቅአፈራሁ

850. **ወሰኑ**
አንዱ ደነገጉ ቢኾን ።
ኹለተኛው ድንበሩ ከለሉ ማለት ነው።
ያባት ስም አይደፈር ቢል ይገጥማል።
ወሰነው - ወሰኔ - ወሰና
ወሰናቸው - ወሰን - ወሰንሰገድ
ወሰንየለህ - ወሰንየለው - ወሰንዬ

851. **ወንዳፍራሽ**
ያባት ስም እንተኹን ቢል ይገጥማል።
ወንዳለም - ወንዳለ - ወንዳንተ
ወንድዬ - ወንዳወቅ - ወንዳንተነኽ
ወንዳየኹ - ወንዳየን - ወንዳይ
ወንዳገኘሁ - ወንዳጥር - ወንዳፈራሁ
ወንዳቸው

852. **ወንድሙ**
ያባትና የእናት ልጅ። ከዚህም ሌላ በሥጋና በመንፈስ ፤ በፍቅርና በመረዳዳት፣ በጓደኝነት ያለ ኹሉ ወንድም ይባላል።
በሥጋ፣ በአገር ፣ በነገድ፣ በቤተሰብ፣ በወዳጅነት፣ በሃይማኖት (ሮሜ. 1፥13)።
ያባት ስም አዘዘው ቢል ይገጥማል።
ወንድማገኘሁ - ወንድማገኝ -
ወንድሜ - ወንድሜነኽ - ወንድም
ወንድምኹኔ - ወንድምተካ

ወንድምበሻ - ወንድምነኽ
ወንድማለም - ወንድምገዛኹ
ወንድምገዛው - ወንድምሸዋ
ወንድምኹን - ወንድምጌታ
ወንድምጋሻ - ወንድምሸት

853. **ወንድወሰን (ወንዶሰን)**
ወንድ ድንበር መጨረሻ ማለት ነው።
ያባት ስም ተሻገር ቢል ይገጥማል።
ወንድአፈረ - ወንድይፍራው
ወንድይራድ - ወንድሻው - ወንዳጥር
ወንድያለው ወንድዬ - ወንድይፍራው

854. **ወዩማ (ኦሮ)**
ተሻለህ ማለት ነው ።
ወዩሳ (ኦሮ) ደኅንነት ማለት ነው።

855. **ወያ** (ኦሮ)
በጣሊያን ጊዜ በኦጋዴን በኩል ይዋጉ ከነበሩት ጀግኖች አንዱ ደጃዝማች በቀለ ወያ አብሴ፤ አባታቸው ወያ ይባሉ ነበር።

856. **ወይራው**
እንጨቱ ጥሩ የኾነ የተመረጠ ። ዘይቱ ለመድኃኒት ፣ ለቅብዐ ቅዱስ ፣ ለምግብ ይኾናል። በምሳሌነት ደግሞ የብልጽግና የሀብት ምልክት ነው
(ዘዳ. 24፥20 ፤ መዝ. 127፥3 ፤ ሮሜ. 11፥17)።
ያባት ስም ሙሉነ ቢል ይገጥማል።

857. **ወዳጄ**
የምወደው ፣ ወዳጄ ልቤ ...።
ያባት ስም አያልቅበት ቢል ይገጥማል።
ወዳጁ - ወዳጄነኽ - ወዳጄነው
ወዳጅ - ወዳጅኹን - ወዳጆ
ወዳጅነው

858. **ወገኔ - ወገኑ - ወገን**
ዘመዴ ፣ አለኝታዬ ...።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።

859. **ወጋየሁ**
በዚህ ስም ከሚጠሩት አንዱ፤ በኢትዮጵያ ሰማቸው ከሚጠራ የመድረክ ተዋንያን አንዱ ወጋየሁ ንጋቱ ነበር።
(1936 - 1982 ዓ.ም.)።

860. **ወግደረሰ**
ወግ ማለት ከአባት የተላለፈ ሥርዓት ፣ ደንብ፣ ከሕግ የተነሳ የሚደረግ ልማድ ነው (1ቆሮ.11፥2 ፤ ተሰ. 2፥15 ፤ 3፥6)።
ወግኽ - ወግበላ - ወግበዛ
ወጋዬ - ወግደረሰን - ወጌ - ወጉ
ወግአገር

861. **ውብነኽ**
አምራው ውብነኽ በመባል የታወቁ በጣሊያን ጊዜ ዐርበኛ መሪ ከነበሩት አንዱ ራስ ውብነኽ ተሰማ ናቸው።
ውብሸት - ውባቸው - ውባለ
ውብዬ - ውባንተ - ውባለም
ውበቴ - ውብይሻው - ውቤ
ውቤነኽ

862. **ዋለልኝ - ዋለ**
ውለታ ጣለብኝ፣ ረዳኝ፣ አብሮኝ ቆየ ...።
ያባት ስም መልአኩ ቢል ይገጥማል።

863. **ዋሕድ** (ግእ)
አንድ ማለት ነው።
ያባት ስም አካሉ ቢል ይገጥማል።

864. **ዋሬ** (ኦሮ) ረፋድ ማለት ነው።

865. **ዋርካው**
ቅርንጫፉ የበዛ ፤ ፍሬው የሚበላ ግርማ
ያለው ትልቅ ዛፍ ነው ።
ያባት ስም **ረበበ ቢል** ይገጥማል።

866. **ዋሚ** (ኦሮ) - **ዋሜ**
ጥሪ ማለት ነው።
ኢትዮጵያውያን ሩጫ ተወዳዳሪዎች **ዋሚ ቢራቱ** እና **ጌጤ ዋሚ** ይታወቁበታል።

867. **ዋስይኹን (ዋሲኹን)**
ኹለተኛ ጥፋትን ላለመድገም ተያዥ
የኹነኝ ...። **ዋስዓለም - ዋሴ**
ያባት ስም **ቢኾነኝ ቢል** ይገጥማል።
ዋሱ - ዋሴነህ - ዋስዬ

868. **ዋቃ** (ኦሮ) **ዋቃዮ - ዋቆ**
ሰማይ፣ እግዚአብሔር ማለት ነው።
ዋቅጅራ እግዚአብሔር አለ ማለት ነው።

869. **ዋካ** (ጉራ)
እኹን ማግኘት ማለት ነው።
ዋካ (ግእ) ብርሃን ማለት ነው።

870. **ዋጋው**
የሚገመተው ሒሳብ፣ በገንዘብ።
ምሳሌ፦ የላብ ዋጋ፣ የድካም ዋጋ
ያባት ስም **ዱባለ** ቢል ይገጥማል።
ዋጋነህ - ዋጋዬ - ዋጋአየሁ

871. **ውሂብ (ግእ)**
ስጦታ ማለት ነው።
ውሂበ ሥላሴ ክርስትና ስም።

872. **ውለታው**
በመከራ ቀን በጎ ነገር አደረገ ...።
ያባት ስም **ከበደ ቢል** ይገጥማል።

873. **ውዴነኽ**
የምትፈቀር ነህ፤ በዋጋ ሲታመን የሚወዳ
ደርህ የለም ፤ በጣሙን ውድነህ ።
እነሆ የውዴ ቃል ! በተራሮች ላይ ሲዘ
ልል። (መኃ. መኃ. 2፥8)።
ያባት ስም **ይበቃል ቢል** ይገጥማል
ውድሰው - ውዱ - ውድነኽ
ውዱዓለም - ወዳድ

- ዐ -

874. **ዐሉላ** (ዐ.ብ)
ከመጀመሪያው አንዱ ማለት ነው።
በዚህ ስም ራስ **ዐሉላ** **አባነጋ** ተብለው
የሚታወቁት ፤ **ዐሉላ እንግዳ ቁቢ** የጦር
መሪና አገረ ገዢ ነበሩ ። በቀይ ባሕር
በኩል ኢትዮጵያን ለመውረር የመጣውን
ጠላት ቱርኮችን ፣ ጣሊያኖችን በሱዳን
በኩል ደርቡሾችን ተዋግተው። ቀይ ባሕ
ርን አስከብረው የኖሩ ኢትዮጵያዊ ነበሩ።

875. **ዐመልሸት - ዐመሉ**
ጠባዩ ጥሩ የኾነ ...።
ያባት ስም **ተገኘ ቢል** ይገጥማል።

876. **ዐማኑኤል** (ዕብ)
ይህ ስም የባሕርይ ስም ነው ፤
ስመ ሥጋዌ ፤ አንዳንድ ሰዎች ለልጆቻ
ቸው ስም ሰይመው ሲጠሩበት ይሰማል።
ሊጠሩበት የሚገባ ግን አይደለም (ኢሳ. 7)
ዘዐማኑኤል (ዛማኔል) ቢባል የተሻለ ነው።

877. **ዐምበሉ**
ቀለበትነት ያለው የፈረስ ኮርቻ ጌጥ።
ኹለተኛው ዐምበል፤ ሻምበል መሪ አለቃ
አዝማች ማለት ነው። **ዐምበል**

878. **ዐምደወርቅ**
በወርቅ የተለበጠ ምሰሶ መደገፊያ፣ በቅኔ
ማሕሌት እና በቅድስት መካከል ያለ።
ቤትን ለመደገፍ ፤ ለጌጥ ይቆማል።
(1ነገ ሥ. 7፥11)። ለክርስትና ስም ቅጽል
ይኾናል። **ዐምድነኽ - ዐምዱ**.
ያባት ስም **ታየ ቢል** ይገጥማል።
ዐምድ - ዐምድኹን - ዐምዴ

879. **ዐሥራት**
ከማንኛውም ገቢ ከመቶ ዐሥረኛውን
ወይም ከዐሥር አንድ ፤ ለሃይማኖት መሪ
ዎች ወይም ለመንግሥት የሚሰጥ
(ዘፍ. 14፥20)።
ዐሥራቱ - ዐሥራቴ - ዐሥራተ
ዓሥራተ ማርያም ክርስትና ስም ተመልከት።

880. **ዐረግነኽ - ሐረጎት** (ትግ)
በግእዝ ሐረግ ማለት ነው ።

881. **ዐረፋዐይኔ - ዐረፋሸዋ**
ዓይኔ ከመንከራተት ረጋ ...። ገጽ 176:713
ያባት ስም **መሉቀን ቢል** ይገጥማል።

882. **ዐባቤ**
አወጣ አወርደው የነበረ ...።
ሐባቤ ሲል ግእዝ ነው። ተመልከት።
ያባት ስም **አንተነህ ቢል** ይገጥማል።
ዐባብ - ዐባቡ

883. **ዐስበ** (ግእ)
የሥራ ዋጋ ማለት ነው ።
ዘተወክፈ ነቢየ በስመ ነቢይ ዐስበ ነቢይ
ይነሥእ። ትርጉም፤ በነቢይ ስም ነቢይን
የተቀበለ የነቢይን ዋጋ ያገኛል (ማቴ. 10፥
41)። **ዐስበነቢይ - ዐስቡ**
ዐስበሐዋርያት - ዐስበጻድቅ

884. **ዐበረ**
ተባበረ ፣ ተጨመረ ...።
ያባት ስም **ወዳጄ ቢል** ይገጥማል።

885. **ዐቢይ** (ግእ)
ዐቢይ እግዚአብሔር ወዐቢይ ኀይሉ።
ትርጉም፤ እግዚአብሔር ታላቅ ነው ኃይ
ሉም ታላቅ ነው (መዝ. 146፥5)።

886. **ዐባይ - ዐባዩ - ዐባይነኽ**
ታላቅ ገናና ፤ ብርቱ ማለት ነው።
ከኢትዮጵያ ተነሥቶ ግብጽን አጠጥቶ
ታላቁ ባሕር (ሜዲትራንያን) የሚገባ
ወንዝ ። ሌላው ስሙ ጊዮን ነው (ዘፍ. 2
፥13 ፤ ኢሳ. 19፥7 ፤ 23፥3)።

887. **ዐብድ-እል-መሢሕ**
የመሲህ ባሪያ፤ ገብረ ክርስቶስ ማለት ነው።

888. **ዐብድ-ናጎ**
የናጎ ባርያ፤ ሚሳኤል ከሠለስቱ ደቂቅ አንዱ።

889. **ዐወቀ - ዐወቀው**
ዕውቀት ኹሉ ከእግዚአብሔር ነው።
ዕውቀት ከመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችም
አንዱ ነው (መዝ. 93፥10 ፤ ዳን. 1፥7
1ቆሮ. 12፥8)።
ያባት ስም **በቃሉ ቢል** ይገጥማል።

890. **ዐዘነልኝ (ሐዘነልኝ)**
ሀዘን ከሚለው ግስ፤ አቤት አቤት አለ ፤
ራራልኝ ማለት ነው።
ያባት ስም **የሺጥላ ቢል** ይገጥማል።

891. **ዐየለ**
በረታ፣ በዛ፣ ማለት ነው።
ኃይለኛ ፤ የማይቻል ኾነ ...።

ያባት ስም ሚዛኑ ቢል ይገጥማል።
ዐየላቸው - ዐያሌው - ዐያልነህ
ዐየለወርቅ - ዐየለው

892. **ዐወቀ**
ተማረ፣ አጠና፣ ለመደ፣ ተረዳ፣ ለየ፣ .
ልብ አደረገ ማለት ነው።

893. **ዐይኑ-ኵሉ** (ግእ) (**የኹሉዐይን**)
ዐይነ ኵሉ ነፍስ ይሴፎ ኪያከ።
ትርጕም ፤ የኹሉ ዐይን አንተን ተስፋ
ያደርጋል (መዝ. 144(145)፥15)።
ያባት ስም **አንተነህ** ቢል ይገጥማል።

894. **ዐይናለም**
ብርሃንን ማየትን እንዲሁም የሰውን ጠባ
ይንና ስሜት ይገልጣል (ዘዳ.7፥16፤ ኢሳ.
5፥15 ፤ ሕዝ. 14፥16)።
ዐይናበባ - ዐይናቸው - ዐይኔ
ዐይንዋጋ - ዐይናማው

895. **ዐደመ**
ሰውን ሰበሰበ ፤ በድብቅ በስውር ዶለተ
መከረ ነገር ቀጠረ ማለት ነው። **አደመ**
ቢል አማረ ማለት ነው። አዳምን ተመል
ከት።

896. **ዐደራ** (**ሐደራ**)
ጠብቀው፣ ኃላፊነትን፣ ታማኝ ኹነህ ተገኝ
ያባት ስም **ታከለ** ቢል ይገጥማል።
ዐደራዬ - ዐደራው

897. **ዐዲሱ** (**ሐዲሱ** (**ግእ**))
ታይቶ ያልታወቀ ፣ ከዚህ በፊት ያልተሰ
ማ፣ ያልታየ ፣ ያልተዳሰሰ፣ ያልተቀመሰ።
ያባት ስም **መስፍን** ቢል ይገጥማል።
ዐደሱ - ዐደሰ - ዐዲሴ (ኦሮ)

898. **ዐጅበው - ዐጅቡ - ዐጅቤ**
አድምቀው፣ ምሳሌ፦ ዐጀባ ኾኗል ደጅህ
በየት ልይህ፤ እንዳለች ዘፋኝ።

899. **ዐጸደ ወይን – ዐጸደ**
የተከበበ የአትክልት ቦታ ጓሮ ።
ዐጸደ ወይን አፍለስከ እምግብጽ። ትር
ጕም፤ ከግብጽ የወይን ግንድ አመጣኽ
(መዝ. 79(80)፥8)።

900. **ዓለማየሁ - ዓለሜ - ዓለም**
ዐዲስ ሕይወት አየሁ ...።
ዓለምን እግዚአብሔር አስገኘው ።
ጠቅላላ ፍጥረት የዓለምን ሕዝብ ማለት
ይኾናል (ዮሐ.1፥10 ፤ 16፥21)።
በዚህ ስም የዐፄ ቴዎድሮስ ልጅ **ዓለማየሁ**
ቴዎድሮስ በእንግሊዞች ተማርኮ የተወሰ
ደው በዚህ ስም ይጠራል።
ዓለሙ - ዓለሙብርሃን - ዓለማት
ዓለማያ - ዓለማይ - ዓለምሰፋ
ዓለምሸዋ - ዓለምቀረ - ዓለምቀና
ዓለምተሰፋ- ዓለምቢሻው- ዓለምባንተ
ዓለምብርሃኑ- ዓለምበጁ - ዓለምተድላ
ዓለምታየ - ዓለምነኽ - ዓለምነው
ዓለምነጋ - ዓለምዳሩ - ዓለምዘውድ
ዓለምሠናይ - ዓለምሸት
ዓለም ሰገድ (ዐፄ ፋሲል)

901. **ዕርቀሰላም**
ጠብ ባለበት መካከል ሰላም ሲኾን ዕርቅ
ይባላል። ከፈጣሪ ጋር መታረቅ ፤ የሚያስ
ታርቁም ብፁዐን ተብለዋል። (ማቴ. 5፥9
፤ ፊል. 4፥2)።
ያባት ስም **ወረደ** ቢል ይገጥማል።
ዕርቅዓለም - ዕርቀኢየሱስ - ዕርቁ
ዕርቅኹን - ዕርቅይኹን

902. **ዕርገቱ - ዕርገተ**
ከታች ወደላይ መውጣት ማለት ነው።
ዕርገተ-ቃል ቢል ክርስትና ስም ይኾናል።
(የሐ. ሥራ. 1፥6 ፤ ሉቃ. 24፥50፤ ዕብ. 9፥11)።

903. **ዕንቍ**
የከበረ ከባሕር ውስጥ የሚገኝ ሰዳፍ የም
ትወልደው ድንጋይ (ማቴ. 13፥45 ፤ ራእ.
21፥21)።
ያባት ስም **ብርሃን** ቢል ይገጥማል
ዕንቍአየህ - ዕንቋይ (**ትግ**)
ዕንቍአየሁ - ዕንቈባሕርይ (**ግእ**)
ዕንቈ ሥላሴ ክርስትና ስም።

904. **ዕንባቆም** (ዕብ.)
ትንቢት ተናጋሪ ጠቢብ የልብን የሚያውቅ
ማለት ነው (ዕን. 1፥1)።

905. **ዕዝራ** (ዕብ.)
ረዳ (ረድኤል) ማለት ነው ።
500 ዓመት ከክርስቶስ ልደት በፊት በም
ርኮ በባቢሎን የእስራኤላውያን ሊቀ ካህ
ናት የነበረ እና ጸሐፊ የነበረ ነው
(ዕዝ. 7፥1-7 ፤ 11)።

906. **ዕድሉ**
ሀብት መጣ ፣ ሀብታም ኾነ ...።
ያባት ስም **አማረ** ቢል ይገጥማል ።
ዕድላም - ዕድሌወርቅ - ዕድል

907. **ዕድሜ - ዕድሜዓለም**
ዘመን ፣ ጊዜ ...።
ያባት ስም **ዘለቀ** ቢል ይገጥማል።

908. **ዕፁብ** (**ግእ**) **- ዕፁብድንቅ**
ድንቅ፣ የሚደንቅ ከቡድ ነገር ማለት ነው ።

- ዘ -

909. **ዘለለው**
ተራመደው ፣ አለፈው ...።
ያባት ስም **ሙላቱ** ቢል ይገጥማል።

910. **ዘለላው**
ፍሬዎች ያሉበት የሚያምር ሐረግ።
የወይን ፍሬ በወይን ሐረግ ላይ ተነባብሮ
ተንዠርግጎ የሚታይ (ዘኍ. 13፥23)።
ያባት ስም **አማረ** ቢል ይገጥማል።

911. **ዘለቀ**
ተሻገረ ፣ አለፈ ...።
ያባት ስም **ትእዛዙ** ቢል ይገጥማል።

912. **ዘላለም** (**ዘለዓለም** (**ግእ**))
ኹልጊዜ ፍጻሜና ወሰን የሌለው ማለት
ነው (መዝ. 89፥2)። **ለወንድም ለሴትም**
ጸታ ይኾናል ። ያባት ስም ፣ ለይኩን፣
ለገሠ፣ ባየህ፣ ሰንቁ፣ ሰመኝ፣ እውነት፣
ምገስ፣ መሐሪ፣ ክብረት፣ ተመስገን ቢል
ከኹሉም የሚገጥም ስም ነው።

913. **ዘመልአክ** (ግእ)
የመልአክ ነህ ማለት ነው።
ያባት ስም **ክብሩ** ቢል ይገጥማል።
ክርስትና ስምን ተመልከት።

914. **ዘመረ - ዘመረወርቅ**
አመሰገነ ፣ አንጐራጐረ ...።
ያባት ስም **ያሬድ** ቢል ይገጥማል።

915. **ዘመነ**
ዘመነ (ግእ) (ዘበነ) ዘመናዊ ኾነ ፤ ዘመን
ቆጠረ ማለት ይኾናል።
ያባት ስም **ዮሐንስ** ቢል ይገጥማል።
ዘመነሰላም - ዘመኑ - ዘመኔ - ዘመን

916. **ዘመድ**
የቅርብ ዘመድን ወይም ጠቅላላ ወገንን ሊያመለክት ይችላል (ሉቃ. 14፥12)።
ያባት ስም በዛብህ ቢል ይገጥማል።
ዘመደወርቅ - ዘመዳገኘሁ - ዘመድ
ዘመድኹን - ዘመድኩን (ግእ)
ዘመድአገኝ - ዘመዴ - ዘመዱ
ዘመዳለም

917. **ዘማቹ – ዘማቼ**
ለጦር፣ ለትምህርት፣ ለሥራ ተጉዋዥ ...።
ያባት ስም ሠራዊት ቢል ይገጥማል።

918. **ዘረመጭት** (ጉራ)
ምርጥ ዘር ማለት ነው።

919. **ዘሩባቤል** (ዕብ)
የባቢሎን ዘር ማለት ነው (1ኛ ዜና. 3፥16፤ 16–19) ።

920. **ዘርዐ ያዕቆብ**
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ንጉሥ ዐፄ ዘርዐ ያዕቆብ ናቸው ። ኢትዮጵያን ሠላሳ አራት ዓመት አስተዳድረዋል። መጽሐፍ አዋቂና ፣ ለሃይማኖት ቀናኢ ነበሩ (1426- 1460) ።

921. **ዘር-ይኹን (ዘሪኹን) - ዘርኹን**
እስከ ብዙ ትውልድ የሚወለድ ልጅ ዘር ይባላል (ዘፍ. 3፥15 ፤ 38፥8፤ ማር. 4፥1)።
ያባት ስም በላቸው ቢል ይገጥማል።

922. **ዘርዓይ ድረስ**
በጣሊያን አሰረኛ ኾኖ በሮም የጣሊያን ቋንቋ አስተርጓሚ የነበረ ፤ የራስ ዐሉላን ጎራዴ ይዞ በይሁዳ አንበሳ ሐውልት ላይ ቆመው ስለኢትዮጵያ ነጻነት የተናገረ ጀግና ናቸው። በስሙም የመጀመሪያ የኢትዮጵያ የጦር መርከብ ተሰይማ ነበር።
ዘርዐሠናይ - ዘርዐማርያም - ዘረብዙ
ዘርዐብሩክ - ዘርዐዳዊት - ዘርአበዛ
ዘርዐብርሃን - ዘርዓይ - ዘሩ
ዘርዐጽዮን

923. **ዘርጋ – ዘርጋልኝ - ዘርጋው**
እጅኽን፣ ልብስኽን፣ ጸጋኽን ...።
ያባት ስም ምሕረት ቢል ይገጥማል።

924. **ዘርፉ - ዘርፍነህ**
አባት እና እናትን መሳይነትን፣ ያሳያል።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል ።

925. **ዘበርጋ** (ጉራ) አሰፋ ማለት ነው።

926. **ዘበነ (ዘመነ)**
ዘበናይ (ዘመናይ) - ዘበኑ (ዘመኑ)
ኹለተኛው ትርጉም
ዘበነ (ግእ) ጀርባ ኾነ ። (ዘባን)
ምዕረ በዘባንኪ ወምዕረ በገቦኪ፤ ማርያም ብዙኃ በሐዚለ ሕፃን ደከምኪ።
ትርጕም ። አንዴ በጀርባሽ አንዴ በወገብሽ ፤ (ሰቆቃ. ድን ገጽ 51.)

927. **ዘበአማን** (ግእ)
እውነተኛ ...።
ያባት ስም መንግሥቱ ቢል ይገጥማል።

928. **ዘብርሃን** (ግእ)
የብርሃን ...።
ያባት ስም መላኩ ቢል ይገጥማል።
ክርስትና ስምን ተመልከት (ዮሐ. 8፥12)።

929. **ዘብዴዎስ** (ዕብ)
ስጦታ ፤ ስጦታዬ ማለት ነው።
የያዕቆብና የዮሐንስ አባት (ማር.1፥19 ፤ ማቴ. 27፥56)።

930. **ዘነበ – ዘነቡ**
ዝናብ የበረከት ምሳሌ ነው።
ያባት ስም ፍሬው ቢል ይገጥማል።

931. **ዘንባባው - ዘንባባዬ**
ብዙ ሕዝብ ጌታ ኢየሱስ ወደ ኢየሩሳሌ ምእንደሚመጣ በሰሙ ጊዜ፥ የዘንባባ ዛፍ ዝንጣፊ ይዘው ሊቀበሉት ወጡ (ዮሐ. 12፥13) የሰላም ምልክት ነው።
አበበ ፣ አፈራ ፣ ጸደቀ ...።
ያባት ስም በቀለ ቢል ይገጥማል።

932. **ዘንጊዘር** (ጉራ) መከታ ማለት ነው።

933. **ዘኘኒ** (ጉራ) መለሰ ማለት ነው።

934. **ዘአልቦ** (ግእ)
ምንም የሌለ ማለት ነው።
ያባት ስም ወሰን ቢል ይገጥማል።

935. **ዘካርያስ** (ዕብ.)
እግዚአብሔርን የሚያስበው፤ (ዝኩር እግዚአብሔር) ማለት ነው ። በቅዱስ መጽሐፍ ከ20 በላይ የሚኾኑ ሰዎች ተጠርተውበታል (ሉቃ.11፥51)።

936. **ዘኬዎስ** (ግሪ)
ንጹሕ እግዚአብሔር ያነጻው ።
የቀረጥ ተቀባዮች አለቃ የነበረ ባለጠጋ ቁመቱ ዐጭር የነበረ ሰው ፤ ጌታ ኢየሱስም በቤቱ ተስተናገደ (ሉቃ. 19፥1)።

937. **ዘወትር**
የኹልጊዜ ጸሎቴ፣ ናፍቆቴ ...።
ያባት ስም ወዳጀነኽ ቢል ይገጥማል።

938. **ዘውዳገኘኹ**
ንጉሥ እና ንግሥት የሚቀዳጁት ከወርቅ ዐልማዝ እና ከዕንቍ ከከበረ ድንጋይ የሚሠራ የክብር አክሊል ነው (2ኛ ዜና. 23፥11 ፤ ሕዝ. .21፥26 ፤ አስ. 2፥17 ፤ ራእ. 19፥12)። **ዘውዳይ -**
ዘውዳቸው - ዘውድ - ዘውዱ
ዘውድነህ - ዘውዴ - ዘውድዓለም

939. **ዘውገ** (ግእ) **ዘውገ ማዕነቅ**
ኹለት ጥንድ ጣምራ ወገን አደረገ ።
(ሉቃ. 2፥24 ፤ ምሳ. 17፥10)
ዘውግ - ዘውግነህ

940. **ዘድንግል**
የድንግል ማለት ነው።
ያባት ስም ዱባለ ቢል ይገጥማል።

941. **ዘገነ – ዘገነወርቅ - ዘገነው**
በእጁ መዳፍ አፈሰ፣ ተረፈሰ ...።
ያባት ስም ወርቁ ቢል ይገጥማል።

942. **ዘገየ - ዘገዬ - ዘግያለው**
ወደኋላ ቀየ ...።
ያባት ስም ዋሴ ቢል ይገጥማል።

943. **ዘፈረ** (ግእ) **- ዘፈረወርቅ**
ዘርፍ፣ የልብስ ጫፍ፣ ዳርቻ፣ ቅጽል (ዘኍ.15፥38 ዘዳ. 22፥12፤ ማቴ. 23፥5)
ያባት ስም ብርሃን ቢል ይገጥማል።
ክርስትና ስምን ተመልከት (ዮሐ. 8፥12፤ 1)።
ዘፈረ ብርሃን - ዘፈረ ማርያም

944. **ዙርባቸው - ዙርቤ**
ፊትኽን መልበባቸው ...።
ያባት ስም በጊዜው ቢል ይገጥማል።

945. **ዛፉ - ዛፌ**
ዋርካው፣ ታላቁ ፤ ቁመታሙ ...።
ያባት ስም በቀለ ቢል ይገጥማል።

946. **ዜና**
ወሬ ፣ ዐዲስ ነገር፣ የምሥራች ...።
ያባት ስም መዋዕል ቢል ይገጥማል።
ዜናው - ዜናዊ - ዜናነህ
ዜና ሥላሴ ክርስትና ስም።

947. **ዝምታ**
አለመናገር ...። ማዳመጥ ...።
ያባት ስም ተሻለ ቢል ይገጥማል።
ዝምበላቸው - ዝምታወርቅ

948. **ዝቅአርጋቸው (ዝቃርጋቸው)**
ወረድ አርጋቸው ...።
ያባት ስም በፍርዱ ቢል ይገጥማል።
ዝቅአርጌ (ዝቃርጌ)

949. **ዝናዬ - ዝና**
የኔ ዝና፣ ስሜ ገናና ኹነ፣ ገነነ ...።
ያባት ስም ባልካቸው ቢል ይገጥማል።
ዝናኽብዙ - ዝናኽ

950. **ዝናቡ - ዝናቤ - ዝናብነኽ**
በረከቱ፣ ጥጋቡ መጣ ...።
ያባት ስም ወረደ ቢል ይገጥማል።

951. **ዝግጁ**
ያባት ስም በጊዜው ቢል ይገጥማል።

- ዠ -

952. **ዠቅ-አለ - (ዠቃለ)**
እንደ ፈሰሰ በሰቶ መጣ ። በቁሙ ተንዠ
ረቀቀ፣ ወረደ ...።
ያባት ስም ጸጋው ቢል ይገጥማል።

953. **ዠማ (ጀማ)**
ጀ እና ዠ ተወራራሾች ናቸው።
በሰሜን ሸዋ መንዝና ተጉለትን የሚለይ
እንዲኹ በወሎ አዋሳኝ የሚያልፍ ታላቅ
ወንዝ። **ጀማው - ጀማነኽ**

954. **ዠቡሬ** (ጉራ) ዐለፈ ማለት ነው።

- የ -

955. **የሉልወርቅ**
ከባሕር የሚገኝ የከበረ ዕንቁ (ዘፍ. 2፥12)።
ሉል ንጉሥ ሲነግሥ በእጁ የሚጨብጠው።
ያባት ስም ታደለ ቢል ይገጥማል።

956. **የሐረግ (ያረግ)**
ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ የዘር ሐረግ ...።
ያባት ስም በቀለ ቢል ይገጥማል።

957. **የሐሳብ (ያሳብ) — ያሳብወርቅ**
የምኞቴ ፍጻሜ ተሟላ ...።
ያባት ስም ሞላ፤ ተገኘ ቢል ይገጥማል።

958. **የሚያምረው — የሚያምር**
የሚናፈቀው፣ የሚወደደው ...።
ያባት ስም ተሰፉ ቢል ይገጥማል

959. **የማታ**
በስተመጨረሻ የተገኘ ...።

ያባት ስም ይመር ፣ መኩሪያ ፣ ተድላ
ቢል ይገጥማል።
የማታው - የማታፀሓይ - የማታነህ

960. **የማርሸት (የማር-እሸት)**
የማር ወለላ፤ በጥቅምት ወር የሚቆረጥ።
ያባት ስም ታደለ ቢል ይገጥማል።
የማር - የማርውሃ

961. **የማነ (ማእ) የማን - የማነብርሃን**
ቀኝ ማለት ነው ።
የማናይ - በጌታ ቀኝ የተሰቀለው ፈያታዊ
ዘየማን በመንግሥትኽ በመጣኽ ጊዜ ዐስ
በኝ ብሎ ጌታን የተማጸነ (ሉቃ. 23፥40)።

962. **የምሩ - የምር**
እምላክ ይኽን ልጅ የሰጠን የእውነቱ
ይኾን? ማለት ይኾናል።
ያባት ስም ነጋ ቢል ይገጥማል ።

963. **የምሥራች**
በግእዝ ብሥራት ማለት ነው።
ዐዲስ ዜና፣ ዐዲስ ወሬ ...።
ያባት ስም ተሰማ ፣ ዕጓለጽዮን ፣ ቢል
ይገጥማል።

964. **የምሻው**
ያለምኩት፣ የምፈልገው ተገኘ።
ያባት ስም ወሰኔ ቢል ይገጥማል።

965. **የምወደው**
ዓይኔን የጣልኩበት ደስ የሚያሰኘኝ ...።
ያባት ስም ተገኘ፣ ታረቀኝ ቢል ይገጥማል

966. **የራስወርቅ**
ከዘውድ፣ ከአክሊል ቀጥሎ የራስ ወርቅ
አለ ። ክብሬ ነህ ለማለት ነው።
ያባት ስም አበራ ቢል ይገጥማል።

967. **የሱነህ**
በጥያቄ፣ እሱን ትመስላለህ ...።
ያባት ስም ተወዳጅ ቢል ይገጥማል።

968. **የሺ — የሺጌታ - የሺጥላ**
የብዙዎች፣ ረዳት መከታ ነህ ...።
ያባት ስም መኩሪያ ቢል ይገጥማል።

969. **የሻሸወርቅ**
ነጭ በፍታ፣ ሥሥ ራስ ማሠሪያ ፣ ነጭ
ሻሽ፤ መሸፈኛ ማለት ነው (ዘጸ. 34፥4)።
ያባት ስም ክብሩ ቢል ይገጥማል።

970. **የቃልኪዳን - የቃልነኽ**
በእግዚአብሔር ስም የተማማልንበት ቃል
የተገባባንበት ፤ ምስክር፣ ማጽኛ ...።
ያባት ስም ክብሩ ቢል ይገጥማል።

971. **የቁየሰው - የቁየ**
በሕይወት ያለ፣ የሰነበተ ደስታ አየ ...።
ያባት ስም አበበ ቢል ይገጥማል።

972. **የኔኹን**
የግሌ ፣ የብቻዬ ኹን ...።
ያባት ስም ዳኛው ቢል ይገጥማል።
የኔሰው - የኔነኽ - የኔዓለም
የኔመብት - የኔመንግሥት - የኔማር
የኔነው - የኔአባት - የኔአካል
የኔዐዛኝ - የኔንአየሁ - የኔውብ
የኔገዳም - የኔፈንታ

973. **የባሕርሸት (የባሕር-እሸት)**
ያባት ስም አይጠገብ ቢል ይገጥማል።

974. **የነገው**
የዛሬው አበባ የነገ ፍሬው ...።
ያባት ስም ተስፋዬ ቢል ይገጥማል።

975. **የናትፈንታ/ው/**
በእናት ምትክ የተገኘህ ማስረሻ ...።
ያባት ስም እንተነህ ቢል ይገጥማል።

976. **የኋላወርቅ**
በመጨረሻ የተገኘኸ ...።
ያባት ስም ዋጋዬ ቢል ይገጥማል።
የኋላሸት - የኋላው - የኋላዬ

977. **የኛውጌጥ**
የኹላችን ውበት ጌጣችን ...።
ያባት ስም መርጊያ ቢል ይገጥማል።
የኛዓለም - የኛው - የኛነኸ

978. **የኹሉወርቅ**
በጸባይህ፣ በውበትህ የምትወደድ ...።
ያባት ስም እንተነህ ቢል ይገጥማል፤
የኹሉጌታ - የኹሉምሸት

979. **የወንድ-ወሰን (የምንዶሰን)**
የወንዶች መጨረሻ፣ ጀግና፣ ተወዳጅ...።
ያባት ስም አበራ ቢል ይገጥማል።

980. **የውብነኸ**
የምታምር ቆንጆ ነህ ...።
ያባት ስም ተመስገን ቢል ይገጥማል።
የውቤ - የውብርስት - የውብዛፍ

981. **የዘወትር – የዚህዓለም**
የኹልጊዜ፣ የሥርክ፣ የዕለት፣ የቀን፣
ደስታ ሀብት ፣ ጸሎት፤ ምግብ፤ ልብስ።
ያባት ስም ሀብቱ ቢል ይገጥማል።

982. **የግሌ - የግል - የግሉ**
የኔ የብቻዬ ነህ ...።
ያባት ስም መካሻ ቢል ይገጥማል።

983. **ያለም (የዓለም (ግእ))**
የሰው ኹሉ፣ የሕዝቦች ኹሉ ...።
ብርሃን፣ ተስፋ፣ ገንዘብ፣ ጌጥ፣ ከለላ፣
መመኪያ ...።
ያባት ስም ጥላኹን ቢል ይገጥማል።
ያለምሸት - ያለም ብርሃን
ያለምጌጥ - ያለምሰው - ያለም ተስፋ
ያለምወሰን - ያለምጥላ - ያለምፍቅር

984. **ያለው**
የተናገረው ፣ ያዘዘው ፣ የፈቀደው ፣ የወ
ደደው ማለት ነው ።
ያባት ስም ተሰማ ቢል ይገጥማል።
ያለው = የሚኖረው ማለት ነው።

985. **ያማረ - ያምራል**
መልኩ፣ ውበቱ፣ ግርማው፣ ደግነቱ፣ ቸር
ነቱ፣ ስራው ...።
ያባት ስም ቃልኪዳን ቢል ይገጥማል።

986. **ያረጋል**
ብጥብጥን ያረጋጋል፤ ይፈጽማል ...።
ያባት ስም በፈቃዱ ቢል ይገጥማል።

987. **ያሬድ** (ዕብ.)
ወረደ ማለት ነው ።
በዘመነ አበው የመላልኤል ልጅ ያሬድ
ይባል ነበር። ያሬድም ሄኖክን ወልዷል
(ዘፍ. 5፥15) በዚህ ስም ታዋቂው ኢትዮጵ
ያዊው የቤተ ክርስቲያን የዜማ ደራሲ
ቅዱስ ያሬድ ተጠርቶበታል።

988. **ያሳብነኸ – ያሳቤ - ያሳብ**
ዘወትር በሕልም፣ በምኞት የነበርክ ...።
ያባት ስም ተመስገን ቢል ይገጥማል።

989. **ያብራዓለም**
እንደ ብርሃን፣ ፀሓይ፣ ኮከብ፣ ጨረቃ።
ያባት ስም ፋና ቢል ይገጥማል ።

990. **ያብባል**
ዐዲሱ ችግኝ ፣ ዘር፣ ተክል ...።
ያባት ስም ዘወትር ቢል ይገጥማል።

991. **ያንተነው**
የራስህ ፣ የሚመስልህ ...።
ያባት ስም ግዛቸው ቢል ይገጥማል።
ያንተይኹን - ያንተአምላክ

992. **ያንጥፍወርቅ**
ይጎዝጉዝ ...።
ያባት ስም በፈቃዱ ቢል ይገጥማል
ያንጥፍ – ያንጥፉ

993. **ያዕቆብ (ዕብ.)**
ተረከዝን ይይዛል (እጋዜ ሰኮና) ማለት
ነው። ጠባዩን ይገልጻል፤ የይሥሐቅ ልጅ
ነው ፤ ወንድሙ ኤሳው ነው።
በሐዲስ ኪዳንም ሐዋርያው ያዕቆብ እና
ሌሎችም በዚህ ስም ተጠርተውበታል
(ዘፍ. 25፥19–26)

994. **ያዛቸው - ያዘው**
ጀግንነትን፣ ብርቱ መኾንን ያመለክታል።
ያባት ስም ነብሮ ቢል ይገጥማል ።

995. **ያየህይራድ**
የጀግነትን፣ ግርማ ሞገስ የተላበሰ መኾኑን
ያመለክታል ። **ያየህ - ያይኔብርሃን**
ያየሰው - ያይንዋጋ - ያይናዲስ

996. **ያደቴ** (አሮ) **ያደታ - ያደሳ**
አስታወስኩኝ፤ አስታወሰ (በትካዜ) ማለት
ነው።

997. **ያደግድጉ**
ሽር ጉድ ይበሉ፣ ይታጠቁ፣ ያሽርጡ ...።
ለክብርህ፣ ለውበትህ ...።
ያባት ስም በሐርወርቅ ቢል ይገጥማል።

998. **ያገርሰው – ያገርፍሬ**
ወገኔ፣ ተወዳጅ ...።
ያባት ስም አየሁ ቢል ይገጥማል።

999. **ያፌት (ዕብ)**
ከኖኅ ልጆች ከካም ከሴም አንዱ አባቱ
የመረቀው ነው (ዘፍ.5፥32 ፤ 6፥10)።

1000. **ይኼወርቅ**
ውበትን ፣ ቁንጅናን ያመለክታል ።
ያባት ስም ዱባለ ቢል ይገጥማል።

1001. **ይኼነው**
እሱ ነው። እንደዚህ ነው ...።
ያባት ስም ኅብረት ቢል ይገጥማል።

1002. **ይህዓለም**
አስደናቂ፣ የሚያምር፣ የሚያታግል ...።
ያባት ስም አሸናፊ ቢል ይገጥማል።

1003. **ይለካል**
ቁንጅናው፣ ቁመናው፣ ክብደቱ ...።
ዋጋው፣ በሚዛን፣ በስንዝር፣ በሜትር ...።
ያባት ስም ውለታው ቢል ይገጥማል።

1004. **ይለፈኝ**
መአቱ፣ ቁጣው፣ መከራው ...።
ያባት ስም በጊዜው ቢል ይገጥማል።

1005. **ይልሃል - ይላላ**
ይነግርሃል፣ ጥበብ፣ ሥርዓት፣ ሃይማ
ኖት ...።
ያባት ስም **ዘወንጌል** ቢል ይገጥማል።

1006. **ይላቅ - ይልቃል**
ይብለጥ፣ ከፍ ከፍ ይበል ...።
የአባት ስም **ፍቅሬ** ቢል ይገጥማል።

1007. **ይልማ**
ይለምልም፣ ዘሩ አዝመራው ይብዛ ...።
በዚህ ስም ለኢትዮጵያውያን ዘፋኞች የዘ
ፈን ግጥም በመግጠም ድርሰት ይደርሱ
የነበሩት የኪነጥበብ ሰው ገጣሚ **ይልማ**
ገብረ አብ ይታወቁበታል። -
ይልማሸዋ - ይልማወርቅ

1008. **ይመር - ይመሩ**
ቆንጆ ይኹን፣ በሥራው፣ በዕውቀቱ፣ በች
ሎታው፣ በጠባዩ ...።
ያባት ስም **በጸጋው** ቢል ይገጥማል።

1009. **ይመስገን**
ለገሰኝ፣ አበረከተልኝ ጌታ፣ ፈጣሪ ...።
ያባት ስም **ሰጠኝ** ቢል ይገጥማል።

1010. **ይመኑ - ይመን**
በሃይማኖት፤ ሃቁን ይቀበሉ ...።
ያባት ስም **በእውነቱ** ቢል ይገጥማል።

1011. **ይማለደኝ - ይማልድ**
ያስታርቀኝ፣ ይርዳኝ፣ ይለምንልኝ ...።
ያባት ስም **መልአኩ** ቢል ይገጥማል።

1012. **ይማር - ይምረኝ**
ይቅር ይበለኝ፣ ምሕረት ይድርግልኝ ...።
ያባት ስም **በፈቃዱ** ቢል ይገጥማል።

1013. **ይምጡበዝና**
ወሬውን ሰምተው፣ ታላቅነቱን ተረድተው
ያባት ስም **ዓለምቀና** ቢል ይገጥማል።

1014. **ይርጋ**
ይረጋጋ ፣ መንዋወጡ፣ ሰላም ማጣቱ ...።
ያባት ስም **ዓለሙ** ቢል ይገጥማል።
ይርጋወሰን - ይርጉ - ይረጋል
ይርጋልኝ - ይርጋው - ይርጋለም
ይርጋሸዋ

1015. **ይርበብ**
ይዘርጋ፤ ጸጋው፣ ስጦታው ...።
ያባት ስም **ክንፉ** ቢል ይገጥማል።

1016. **ይርዳው**
ይደግፈው ...።
ያባት ስም **ጊልዮን** ቢል ይገጥማል።
ይርዳቸው - ይርዳ

1017. **ይስማ**
ይረዳው ፣ ይነገረው ፤ ወደ ዐዲስ
ዓለም መምጣትኽን ...።
ያባት ስም **ዳኛቸው** ቢል ይገጥማል።
ይስማው - ይስማሸዋ

1018. **ይሥሐቅ (ዕብ.)**
መደሰት ወይም ይሥቃል ማለት ነው በእር
ጅና ዘመን ልጅ እንዴት ይወለዳል ብላ
ሥቃ ነበርና በዚሁ ተጠራ
(ዘፍ. 17፥17 ፤ 18፥9)።

1019. **ይስገድ - ይስገዱ**
ያጎንብሱ፣ ይንበርከኩ፣ ማለት ነው።
ያባት ስም **ለአምላክ** ቢል ይገጥማል።

1020. **ይስፋልኝ - ይስፋሸዋ**
በዓለም ይዳረስ ...። ከጠባብ ወደ ሰፊ .።
ያባት ስም **ዝናዬ** ቢል ይገጥማል።

1021. **ይሳለሙ - ይሳለሙህ**
ይስገዱ፣ ያደግድጉ፣ ለክብርህ ...።
ያባት ስም **በላቸው** ቢል ይገጥማል።

1022. **ይቁም - ይቁምላቸው**
በሕይወት ይቆይ፣ ቀጥ ይበል ...።
ያባት ስም **ትንቢቱ** ቢል ይገጥማል።

1023. **ይቅርታ - ይቅርታው**
ይቅር ለእግዚአብሔር ፤ ከኹሉ ይበ
ልጣል ...።
ያባት ስም **በልአንተ** ቢል ይገጥማል።

1024. **ይቅደም**
መጀመሪያ ይኹን ...።
ያባት ስም **በዕውቀቱ** ቢል ይገጥማል።

1025. **ይበል - ይበልጣል**
ይናገር፣ ይወደዳል ፣ ይድገመው ...።
ያባት ስም **በሱፈቃድ** ቢል ይገጥማል።

1026. **ይበቃል**
በቃ ስጦታው ...።
ያባት ስም **በኀሰው** ቢል ይገጥማል።

1027. **ይበይን**
በዳኝነት ይመልከት ፤ ይታይ ...።
ያባት ስም **በፍርዱ** ቢል ይገጥማል።

1028. **ይባስ**
ይበልጥ ...። የተሻለ ...።
ያባት ስም **አሠጋኸኝ** ቢል ይገጥማል።

1029. **ይባቤ** (ግእ)
የበበ ካለው ግስ የወጣ ነው። እልል
አለ ፣ ዘፈነ ። እልልታ ማለት ነው።

1030. **ይቤ** (ግእ) አለ ማለት ነው
ያባት ስም **በቃሉ** ቢል ይገጥማል።

1031. **ይብለጥ**
በችሎታው፣ በዕውቀቱ፣ በሥራው...።
ያባት ስም **ምስጋና** ቢል ይገጥማል።

1032. **ይብዛወርቅ**
ይጨመር ...።
ያባት ስም **ምኞቴ** ቢል ይገጥማል።

1033. **ይብቃ**
ተጨማሪ አይኑር ...።
ያባት ስም **ሀብቴ** ቢል ይገጥማል።

1034. **ይነገር**
ለሰው ይወራ፣ ዜናው ይሰማ ...።
ያባት ስም **ታምራት** ቢል ይገጥማል
ይነግሩታል - ይናገር - ይናገሩ

1035. **ይታረቅ**
ሰላም ይኹን፣ ሥራ ይሠራ ...።
ያባት ስም **አገሬ** ቢል ይገጥማል።

1036. **ይታየው**
ግልጽ ኾኖ፣ በጥራት፣ በርቀት ...።
ያባት ስም **ፍኖተጽዮን** ቢል ይገጥማል።
ይታያል - ይታይ - ይታዩ
ይታይህ - ይታጠቁ - ይታፈሩ

1037. **ይታገሡ**
መከራን፣ ስቃይን፣ ይቻሉ፣ ዝም ይበሉ፣ ተስፋ ያድርጉ ...።
እነሆ በትዕግሥት የጸኑትን ብፁዐን እንላ ቸዋለን፤ ኢዮብ እንደ ታገሠ ሰምታችኋል (ያዕ. 5፥11)።

1038. **ይትመሐር** (ግእ)
ምሕረት ያግኝ ማለት ነው።
ያባት ስም በዕድሉ ቢል ይገጥማል።

1039. **ይትረፍ**
ከሞላው፣ ከተጨመረው፤ ከአደጋው ...።
ያባት ስም ምስክር ቢል ይገጥማል።

1040. **ይትባረክ** (ግእ)
ይትባረክ እግዚአብሔር አምላክ አበዊነ። ትርጉም፥ ያባቶቻችን አምላክ እግዚአብ ሔር ይክበር ይመስገን ማለት ነው (ጸሎ. ዳን. 3፥26)።
የዐፄ ላሊበላ ልጅ የመጨረሻውን የዛጔ መንግሥት ይዞ የነበረው ይትባረክ ተብሎ ይጠራ ነበር።

1041. **ይትፌሣሕ** (ግእ)
ይደሰት ማለት ነው ።
ያባት ስም በኀይሉ ቢል ይገጥማል።

1042. **ይኄይስ** (ግእ)
ይኄይስ ተአምኖ በእግዚአብሔር
እግዚአብሔርን መታመን ፣ ማመስገን መልካም ነው (መዝ. 91(92)፥1)።
ያባት ስም ተአምኖ ቢል ይገጥማል።

1043. **ይነሡ – የነሡልኝ**
ይቁሙ፣ ከእንቅልፍ፣ ከቸለኝነት ...።
ያባት ስም ወገኔ ቢል ይገጥማል።

1044. **ይነጋል**
ፀሐይ ይወጣል፣ እንደ ጨለመ አይቀርም ብርሃን ይታያል ፣ ፀሐይ ይሞቃል ...።
ያባት ስም በላቸው ቢል ይገጥማል።

1045. **ይኑርሰው – ይኑር**
በሕይወት ሰው ኹሉ ይኑር፤ ምረታ ነው።
በሰላም፣ በጤና፣ በፍቅር፣ በመተሳሰብ።
ያባት ስም ባላገር፣ ከተማ፣ በዓለም፣ ቢል ይገጥማል።

1046. **ይንገሥ**
ክብር ያግኝ ፣ ይምራ፣ ዘውድ ይድፋ፣ ወገንን ይጥቀም፣ አገርን ያቅና ...።
ያባት ስም እውነቱ ቢል ይገጥማል።

1047. **ይከበር**
በሥራው፣ በችሎታው ...።
ያባት ስም ዳኛቸው ቢል ይገጥማል።

1048. **ይኩኖአምላክ** (ግእ) ይኩኖ
ዐፄ ይኩኖ አምላክ ወላጆቻቸው ያወጡ ላቸው ስም ተስፋ ኢየሱስ ነበር ። ሐምሌ 12 ቀን 1262 ዓ. ም. በአቡነ ተክ ለሃይማኖት ቅብዐ መንግሥት ተቀብተው የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ኾነው መንግ ሥትን ከዛጔ ያመጡ ናቸው ። ስመ መን ግሥቱ ይኩኖ አምላክ ነው። ይኹን የአ ምላክ ማለት ነው።

1049. **ይኹን**
ይኩን ግእዝ - ሀብት፣ ረዳት ...።
ያባት ስም እንዳላማው ቢል ይገጥማል።
ይኹንሰው - ይኹነው - ይኹኔ
ይኹንየበላይ - ይኹንጸጋ - ይኹናል

1050. **ይድነቃቸው**
በዚህ ስም የሚታወቁ የነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ልጅ ይድነቃቸው ተሰማ ናቸው ። ዕድሜያቸውን በሙሉ ለኢትዮጵያ እግር ኳስ ዕድገት ሲሠሩ የኖሩ ነበሩ።
ይደንቃል - ይድነቀው - ይደነቁ
ይደነቅ

1051. **ይደግ**
ከፍ ከፍ ይበል፣ በቁመት፣ በዕድሜ፣ በጤንነት፣ በሀብት፣ በሥራ ...።
ያባት ስም ለታሪክ ቢል ይገጥማል።

1052. **ይድከሙ**
ያለ ልፋት ፤ ያለ ድካም ዋጋ አይገኝም።
ያባት ስም ሊቃውንት ቢል ይገጥማል።

1053. **ይግረማቸው**
ይደነቁ ሌላ ተጨመረ ...።
ያባት ስም ቢልልኝ ቢል ይገጥማል።
ይገረሙ - ይገረም - ይግረመው
ይግረም - ይገርማል

1054. **ይገሥግሡ**
በማለዳ ፣ በሺዋት ተነስተው ቶሎ በቶሎ ይኺዱ፣ ይቅደሙ ...።
ያባት ስም ለዕለት ቢል ይገጥማል።

1055. **ይገባኻል – ይገባዋል**
ለበጎ ሥራህ ፣ ለመልካምነትህ ወርቅ፣ ስጦታ፣ ይገባሃል ...።
ያባት ስም ክብሩ ቢል ይገጥማል።

1056. **ይግዛው**
አገሩን ፣ ሕዝቡን ...። ለማለት ...።
ያባት ስም ጥበቡ ቢል ይገጥማል።
ይግዛቸው - ይገዙልኝ - ይገዙ

1057. **ይገደብ**
ይከለል፣ ለእኛ ጥቅም ይዋል ...።
ያባት ስም ዓባይ ቢል ይገጥማል።

1058. **ይግለጡ**
ምስጢሩ ይታወቅ፣ ይታዩ፣
ያባት ስም በጊዜው ቢል ይገጥማል።

1059. **ይጐዝጐዙ**
ይደላደሉ ፣ ይመቻቹ ...።
ያባት ስም በላቸው ቢል ይገጥማል።

1060. **ይጥና – ይጥናጋሻው**
ይጠንክር፣ ባለበት ይቆይ ...።
ያባት ስም በጸሎት ቢል ይገጥማል

1061. **ይፍረድ**
ይዳኝ ፣ ፍርድ ይስጥ ...።
ያባት ስም ታሪኩ ቢል ይገጥማል።
ይፋረዱ - ይፍረደው - ይፋረድ

1062. **ይፍሩ – ይፍራሸዋ**
ይስጉ ፣ ይደንግጡ ...።
ያባት ስም ምስክር ቢል ይገጥማል።

1063. **ይኩራባቸው**
ተቆነንባቸው፣ ይጓደድባቸው ...።
ያባት ስም በሥልጣኑ ቢል ይገጥማል።

1064. **ዮሐንስ** (ዕ.ብ)
የአምላክ ስጦታ፣ ደስታና ምሕረት፤ ለጋስ ማለት ነው ። በዚህ ስም ብዙዎች ተጠር ተውበታል ፤ መጥምቁ ዮሐንስ ፤ ወንጌላ ዊው ዮሐንስ ሌሎችም (የሐ. 1፥1) በኢት ዮጵያውያን ነገሥታቱ ጭምር ተጠርተው በታል ።

1065. **ዮርዳኖስ** (ዕብ.)
ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የተጠመቀበት ወንዝ ዮርዳኖስ ይባላል (ማቴ. 3)። ትርጓሜው የዳን ወንዝ ማለት ነው። ዳን ከ12ቱ የእስራኤል ልጆች አንዱ ነው

1066. **ዮሴፍ** (ዕብ.)
ይጨምር ማለት ነው ።
በብሉይ ኪዳን የያዕቆብና የራሔል ልጅ መጠሪያ ነው ። ዮሴፍ በባርነት ለግብጽ ፈርኦን ተሸጦ ነበር ። በዚያም እግዚአብሔር ጉብኝቶታል። በዚህ ስም በዐዲስ ኪዳን የተጠሩ ብዙዎች ናቸው (ዘፍ.30፥22) ።

1067. **ዮሴዴቅ**
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ደጃዝማች ዮሴዴቅ ከጎጃም ባላባቶች አንዱ ነበሩ።

1068. **ዮናስ** (ዕብ.)
ርግብ ማለት ነው። ዮናስ በዐሣ አንበሪ ሆድ ሦስት ቀን ሦስት ሌሊት ቈይቷል። በኋላም ወደ ነነዌ ከተማ ኼዶ ንስሓ እን ዲገቡ ሰብኳል ፤ ነነዌም ከተማ በዮናስ ስብከት ከመጣው ቍጣ ተርፋለች (ትን. ዮና. 1፥1) ።

1069. **ዮናታን** (ዕብ.)
እግዚአብሔር ሰጥቷል ማለት ነው።
(1ኛ ሳሙ.14፥49 ፤ 1ኛ ዜና 8፥33)።

1070. **ዮፍታሔ** (ዕብ)
ከእስራኤል መሳፍንት አንዱ ነው።
(ዕብ. 11፥32 ፤ ዘዳ. 12፥29)።
በኢትዮጵያ ቀኝ ጌታ ዮፍታሔ ንጉሤ የተባሉ የተውኔትና የቅኔ ምሁር ነበሩ።

- ደ -

1071. **ደለለኝ - ደለለው - ደለሉ**
አሞኘኝ፣ አታለለኝ ፣ ሸነገለኝ ፣ የማያደ ርገውን አደርገዋለሁ አለኝ (ኤር 4፥30)።
ያባት ስም ባላሰብ ቢል ይገጥማል።

1072. **ደመረ**
ሰበሰበ፣ አከማቸ፣ አንድ ላይ አደረገ ማለት ነው።
ያባት ስም ማዕርጉ ቢል ይገጥማል።
ደመረወርቅ - ደመራው - ደምረው

1073. **ደመሬስ** (ዶር)
አገኘሁ ማለት ነው ።

1074. **ደመቀ**
ገነነ፣ ጐላ፣ አማረ፣ (ዘጸ. 26፥36)።
ያባት ስም ማኅተቤ ቢል ይገጥማል።
ደመቃ - ደመቆ - ደመቀልኝ

1075. **ደመቅሳ** (ኦሮ)
አነቃ ፣ አነቃቂ ማለት ነው።

1076. **ደመወዝ (ደሞዝ)**
በልዩ ልዩ አይነት እንደ ሥራው የሚከ ፈል ዋጋ (ዘፍ. 29፥15 ፤ ዘሌ. 19፥13 ፤ ሉቃ. 10፥7፤ ሮሜ. 4፥4፤ ኤር. 22፥13)።
ያባት ስም ሰጠኝ ቢል ይገጥማል።
ደሞዜ - ደመወዙ

1077. **ደሜ** (ኦሮ) **- ደማ**
ማሬ (ማር) ማለት ነው ።
ያባት ስም በዳዳ ቢል ይገጥማል።
ደማ ቢል ጣር፣ ጣሬ

1078. **ደማም**
መልከ መልካም ፣ ደሙ ውበቱ አባቱን የሚመስል ።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።
ደማሙ - ደሙ - ደመላሽ

1079. **ደምሰው**
በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት በፍርድ በዋቂነታቸው ታዋቂ ዳኛ የነበሩ የአፈ ንጉሥ ነሲቡ መስቀሌ ልጅ ራስ ደምሰው ነሲቡ ይባሉ ነበር። **ደምለው - ደምሴ ደምሱ - ደምሳቸው - ደምስ ደምሰስ - ደምሰሳቸው - ደምሳ**

1080. **ደምቦባ** (ኦሮ)
ትዕግሥተኛ ማለት ነው።
ሸንበቆ ማለት ይኾናል ።

1081. **ደረሰ - ድረሴ**
ደረሰ፣ ድርሰት ደረሰ፣ ተቀኘ፣
ኼደ፣ መጣ፣ ተመለሰ፣ ከተፍ አለ።
ያባት ስም ወንድሙ ቢል ይገጥማል።
ደረሰላቸው - ደርሶልኝ - ደረሰልኝ ደረሰው - ደረሰኝ - ደረሱ - ደረሳ ደርሶኽ - ደሬሳ - ደረሰኽ - ደረሶ

1082. **ደርበው**
ደረበ ጨመረ ፤ ጨምረው ፣ ኹለተኛ አድርግ ፣ ደራርበው ...።
ያባት ስም ደስታ ቢል ይገጥማል።
ደረቡ - ደርብ - ደረባ ደርቤ - ደርባቸው - ዲሪባ (ኦሮ)

1083. **ደረጀ - ደረጄ - ደረጃው**
ተመቻቸ፣ ተደላደለ፣ በሀብት ላይ ሀብት ጨመረ፤ ወገን አበዛ፣ ሥር ሰደደ፣
ያባት ስም በሀብቱ ቢል ይገጥማል።

1084. **ደራሽ**
ድንገት የኾነ ድንገት የመጣ ማለት ነው።
ደራ – ደራው
ያባት ስም ገበያው ቢል ይገጥማል።

1085. **ዴሬሳ** (ኦሮ)
ረዥም ማለት ነው።
የወለጋ ተወላጅ የነበሩ በጣሊያን ጊዜ ውጭ አገር ተምረው በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ይሠሩ የነበሩ **ይልማ ደሬሳ** አባታቸው ደሬሳ በመባል ይታወቃሉ ።

1086. **ደርዛ** (ዶር)
ብዙነኽ ማለት ነው።

1087. **ደርግ** (ግእ)
አንድነት ማለት ነው። ዳርጌን ተመልከት

1088. **ደሴ**
የወሎ ከተማ ...።
ያባት ስም ተሻገር ቢል ይገጥማል።

1089. **ደስታ**
ድሎት፣ ተድላ፣ ፍሥሓ፣ ምቾት፣ ሀዘን ትካዜ የሌለበት ። በጌታ ኹል ጊዜ እን ድንደሰት ተነግሯል።
መንፈስ ቅዱስ በአማኝ ውስጥ የሚፈጥረ ው ስሜት ደስታ ነው (መዝ. 103፥31 ፤ ዮሐ. 5፥11 ፤ ገላ. 5፥22 ፤ ፊልጵ. 4፥4፤ 1ተሰ. 5፥16)።
በዚህ ስም በመጠራት ከሚታወቁት አንዱ ዐርበኛ ራስ ደስታ ዳምጠው ናቸው።
ደስታዓለም - ደሱ - ደሳለኝ ደስታኹን - ደሳለ - ደስታው ደስታዬ - ደሳለው - ደስዬ ደሳለን - ደስይላል

1090. **ደቅስዮስ**
ቅድስት ድንግል ማርያምን በጣም የሚወድ ሰው ነበር። ተአምራቶቿን አሰብስቦ ያጻፈ የጥልጥልያ ሊቀ ጳጳስ ነው።

1091. **ደበሌ** (አሮ)
ጨመረ፣ ደገመ ማለት ነው። በገዳ ሕግ ዕድሚያቸው ከ17- 24 ዓመት የኾኑት ወንድና ሴቶች ደበሌ ተብለው ይጠራሉ።
ደበላ (አሮ) ደገመ ወይም ድጋሚ።
ደበላ (ዐማ) ስራስ ጥምጥም የሚኾን ሻሽ።

1092. **ደበበ** (ግእ)
ጥላ ዘረጋ፣ ከለለ ወጠረ ማለት ነው።
ያባት ስም **ፍቅሩ** ቢል ይገጥማል።

1093. **ደባልቀው - ደባልቄ**
አዋሕደው፣ ቀላቅለው ...።
ያባት ስም **ደባለኝ** ቢል ይገጥማል።

1094. **ደብሩ**
ከፍታ ቦታ ፤ ደብረ ሊባኖስ። ትርጉም፤ የሊባኖስ ተራራ። ደብረ ጽዮን ዘአፍቀረ። ትርጉም ፤ የወደደውን የጽዮንን ተራራ (መዝ. 77(78)፥68)።
ደብራቸው - ደብረወርቅ - ደብራይ

1095. **ደቻሳ** (አሮ)
መለሰ ማለት ነው ።
በዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት የግቢ ወታደር ታማኝ የነበሩ ቀኛዝማች **ደቻሳ** ይባሉ ነበር።

1096. **ደኅናሰው**
ጥሩ፣ መልካም፣ በጸባዩ፣ በሥራው ...።
ያባት ስም **ገበየሁ** ቢል ይገጥማል።
ደኅና - ደኅናዬ - ደኅኔ - ደኅንነት

1097. **ደነቀው**
አስገረመው ...።
ያባት ስም **ቢተው** ቢል ይገጥማል።
ደነቃቸው - ደነቀ - ድንቄነህ
ዲንቃ (አሮ) - **ደንቃሞ**

1098. **ደነገጡ**
ድንገት የኾነ ነገር፤ ያልታሰበ ነገር ...።
ያባት ስም **አልታሰብ** ቢል ይገጥማል።

1099. **ደንድር** (ጉራ)
ወፍራም ማለት ነው።

1100. **ደይጺ** (ዶር) ከበደ ማለት ነው

1101. **ደጀን**
ተከላካይ፣ ከለላ፣ ከፊት የሚኾን ...።
ያባት ስም **አገኘኹ** ቢል ይገጥማል።
ደጀኔ - ደጀናቸው - ደጆኑ

1102. **ደጅይጥና**
በደጅ ይቀመጥ፣ ይቆይ ...።
ሹመት፣ ሽልማት ፈለገ በደጅ ታየ።
ያባት ስም **ሲያምረኝ** ቢል ይገጥማል።

1103. **ደገመኝ – ደገሙ**
ደግሞ ሰጠኝ፣
ያባት ስም **በረከት** ቢል ይገጥማል።

1104. **ደገፋ** (አሮ)
መደገፍ ማለት ነው። **ደገፋ - ደግፌ**
ደጋፊ - ደግፍ - ደግፋቸው

1105. **ደጉ**
ጥሩው፣ ርኅራሔ ያለው ...።
ያባት ስም **ታዬ** ቢል ይገጥማል።

ደጉሰው - ደጉዓለም - ደግዋለ
ደጉና - ደጋቸው - ደጋጉ - ደጌ
ደግነህ - ደግነቱ - ደግነት - ደግነው

1106. **ደፋር**
ጀግንነትን ያመለክታል ...።
ያባት ስም **በጋሻው** ቢል ይገጥማል።
ደፈረ - ደፋሩ - ደፈረው - ደፈረ

1107. **ደፋ** (ዶር) ሳበው ማለት ነው።

1108. **ዱባለ**
ሳይታሰብ መጣ፣ ወረደ ማለት ነው።
ዱባ - ዱቤ ክብደትን ያመለክታል።

1109. **ዲሜጥሮስ** (ግሪ)
ተከታይ ማለት ነው፤ ወይም ደግሞ እናት መሬት ማለት ይኾናል። የመጀመሪያውን የኢትዮጵያውያንን የዘመን አቈጣጠር የቀመረ አባት ነው።

1110. **ዲታ**
ሀብታም ማለት ነው።
ዲታሞ - ዲንሳ - ዲንሳሞ - ዲኖ

1111. **ዲነግዴ** (ጉራ.አሮ) ሀብት
የምኒልክ ጦር አበጋዝ የነበሩ ፊታውራሪ ሀብተጊዮርጊስ አባታቸው **ዲነግዴ** ይባሉ ነበር ።

1112. **ዳመነ - ዳመና - ዳመኔ**
ዝናብ ሊዘንብ ምልክት አሳየ ...።
ያባት ስም **በረከት** ቢል ይገጥማል።

1113. **ደመረ - ዳመራው**
ደመረ ካለው ግስ የወጣ ነው። ጨመረ፣ ቀላቀለ፤ አንድ አደረገ ማለት ነው።
ያባት ስም **መስቀሌ** ቢል ይገጥማል።

1114. **ዳምጠው – ዳምጤ**
ቀጥ አድርገው፣ አስተካክለው፤ ጥጥን ከፍሬ ለይ፤ ደፍጥጠው ለማለት ...።
በዚህ የሚጠሩት ታዋቂ ዐርበኛ ራስ ደስታ **ዳምጠው** አባታቸው ፊታውራሪ **ዳምጠው** ከተማ በ1888 ዓ.ም. አደዋ ላይ የተዋደቁ ናቸው። - **ዳምጣቸው**

1115. **ዳርምየለው**
መጨረሻ፣ ፍጻሜው አይታወቅም ...።
ያባት ስም **ገበያው** ቢል ይገጥማል ።
ዳርሰማ - ዳርቻ

1116. **ዳርዮስ**
በዚህ ስም የሚጠሩ ሦስት ሰዎች በቅዱስ መጽሐፍ ተጠቅሰዋል ። ከነዚህም ውስጥ አንዱ በበጐነቱ ይታወቃል ። ዳርዮስ የሂስታስጴስ **ልጅ** የፋርስ ንጉሥ ነገሥ የነበረና በክብር የአንደኝነትን ማዕረግ ያገኘ ሰው ነው (ዕዝ. 4-6 ፤ ሐጌ. 1፥1)።

1117. **ዳርጌ** (ግእ. አሮ)
በዚህ ስም የተጠሩ የንጉሥ ሣህለ ሥላሴ **ልጅ** የንጉሥ ኀይለ መለኮት ወንድም የዐፄ ምኒልክ አጎትና የልዑል ራስ ካሣ ኀይሉ አያት ራስ ዳርጌ ሣህለ ሥላሴ ናቸው ። **ደርጉ - ደርጋ - ደርጌ**

1118. **ዳባ** (አሮ)
በዚህ ስም የሚታወቁት የወለጋው ተወላጅ ዐርበኛ ፊታውራሪ ዳባ ብሩ ጮርቃ ናቸው (1889 - 1935 ዓ.ም.)።

1119. **ዳን** (ዕብ.)
ዳኛ ማለት ነው (ዘፍ.30፥6) ይህ ሰው ከራሔል አገልጋይ የተወለደ ነው ።
(ዘፍ. 30፥6)

1120. **ዳንኤል** (ዕብ)
ዳን ማለት ዳኛ ሲኾን ኤል እግዚአብ
ሔር ማለት ነው። እግዚአብሔር ፈራጅ
ዳኛ ነው ማለት ነው። (ዳን. 1፥1) በዚህ
ስም ብዙ ኢትዮጵያውያን ይጠሩበታል።

1121. **ዳኛቸው**
ፍረድላቸው፣ ገላግላቸው ማለት ነው።
ያባት ስም ተፈራ ቢል ይገጥማል ።
ደጃዝማች ዳኘው ተሰማ በጣሊያን ጊዜ
በማይጨው ታዋቂ ከነበሩት ዐርበኞች
አንዱ ነበሩ።
ዳኜ - ዳኘው - ዳኘ - ዳኝነት - ዳኙ

1122. **ዳዊት** (ዕብ) **ዳውድ** (ዐረ)
ልበ አምላክ፤ ቅንና ተወዳጅ ማለት ነው።
ከእስራኤል ነገሥታት ኹሉ ተወዳጅና
ታላቅ የኾነ ነበር ። ዳዊት እና ዮናታን
በጣም ፍቅር ነበሩ ። ብዙ ኢትዮጵያው
ያን ነገሥታት ጭምር ተጠርተውበታል።

1123. **ዳዲ** (ኦሮ) ጠጅ ማለት ነው።

1124. **ዳግም**
ኹለተኛ፣ ታናሽ፣ ተከታይ፣ ምትክ ማለት
ነው። **ዳግማዊ - ዳግምብርሃን**
ያባት ስም ወንድማገኝ ቢል ይገጥማል።

1125. **ዳጩ** (ኦሮ)
የራስ ጎበና ዳጪ አባት በዚህ ስም ይታ
ወቁ ነበር። **ዳጬ - ዳጮ**

1126. **ድል-ነአድ** (ግእ)
በ1ሺ ዓ. ም. የነበረ የኢትዮጵያ ንጉሥ
ስሙ ድልን የሚንድ የሚያፈርስ ለማለት
ድልነአድ በመባል ይታወቃል።

1127. **ድልነሳኹ - ድልነሳው**
አሸነፍኩ፣ ማረኩ፣
በጦርነት፤ በፍቅር፤ በችሎታ ...።
ያባት ስም ብዙሰው ቢል ይገጥማል።
ድልአረጋቸው - ድላረገ -
ድላረጋቸው - ድልገባ

1128. **ድምበሬ** (ድንበሬ)
የኔ ክልል ፣ የአጥሬ፣ የቦታዬ ክልል።
ያባት ስም አድማሱ ቢል ይገጥማል።
ድንበሩ (ድምበሩ) - ድንበርነህ

1129. **ድርሻዬ**
የእኔ ድርሻ፣ ክፍሌ፣ እድሌ ለማለት...።
ያባት ስም ዐየለ ቢል ይገጥማል።
ድርሻቸው - ድርሻ

1130. **ድባቤ**
ከሐርና ከወርቅ የተሠራ የታቦት ጥላ የወ
ርቅ ዘርፍ ያለው። ድባቡ- ዲባባ (ኦሮ)

1131. **ድብኔ** (ጉራ)
ጨመረ ማለት ነው።

1132. **ድንቃየኹ** (ድንቅአየኹ)
የሚያስገርም ያማረ ፣ የተዋበ የደስ ደስ
ያለው አየሁ ለማለት ነው።
ያባት ስም በፈቃዱ ቢል ይገጥማል።
ድንቅነህ - ድንቁ - ድንቅሰላሙ
ድንቁባ - ድንቄ - ድንቁዬ - ድንቃ
ድንቃየ - ድንቃዩ - ድንቅሰው
ድንቄባ - ድንቅሥራው - ዲንቃ

1133. **ድንገቱ**
ሳይታሰብ ዱብ አለ። ታየ፣ ወረደ ...።
ያባት ስም ደረሰ ቢል ይገጥማል።
ድንገቴ - ድንገታለም

1134. **ድጋፌ - ድጋፉ** (ዐማ.ኦሮ)
ደጋፊዬ፣ ደግፍ ለማለት ነው ...።
ያባት ስም አርጋው ቢል ይገጥማል።

- ጀ -

1135. **ጀቤሳ** (ኦሮ)
አጠንክር ፤ አበረታ ማለት ነው።

1136. **ጀንበሬ - ጀንበሩ- ጀንበር**
የፀሐይ ስም ትርጓሜዋ፤ ትልቅ ብርሃን
ለማለት ነው። የምሽት ፀሐይ ፤ እየጣፈ
ጠች የምትጠልቅ ።

1137. **ጀግናው - ጀግና**
ጎበዝ ፣ የማይበገር ፤ ለማንኛውም ነገር
የማይሸነፍ ማለት ነው።
ያባት ስም እንተነህ ቢል ይገጥማል።

1138. **ጂፋር** (ኦሮ) **ጂፋሬ - ጃፈር**
የጂማ ባላባት የነበሩ የሚጠሩበት።

1139. **ጃለታ** (ኦሮ) **ጃለል - ጃለቶ**
ወዳጅ የሚወድ ተወዳጅ ማለት ነው።

1140. **ጃራ** (ኦሮ)
እንድን ታሪክ እሳልፎ የሚነሣ ታሪክ
ጂራ ማለት አለ ማለት ነው።

1141. **ጆርሶ** (ኦሮ) - **ጃርሳ**
ሽማግሌ አስታራቂ ማለት ነው።

1142. **ጃንጥራር**
የንጉሥ ጋሻ ፤ ያምባሰል ባላባት ስም።

1143. **ጆቴ** (ኦሮ)
በዚህ ስም በዐፄ ምኒልክ ዘመን ምዕራብ
ወለጋን ይገዙ የነበሩ ደጃዝማች ጆቴ ቱሉ
ነበሩ። ልጃቸው ወይዘሮ አለካለማርያም
ጆቴ ልጅ ኢያሱን አግብተው ነበር።

- ገ -

1144. **ገለታ** (ኦሮ)
ወሮታ፣ ውለታ ወይም ምስጋና ማለት
ነው ። በዚህ ስም የሚታወቁት ገለታ
ቶሪቻ ናቸው። በጣሊያን ጊዜ ተዋቂ ዐርበ
ኛ ነበሩ። **ገለቴ - ገለታው - ገለቶ**

1145. **ገላን** (ኦሮ)
የሞላ ጎርፍ፣ ወንዝ ብዛትን ያሳያል።
ስንቅ ነህ ማለት ነው።
ገላን - ገላና - ገሏኒ - ገለልቻ

1146. **ገላው**
አካሉ ፤ ሰውነቱ ...።
ያባት ስም መዓዛ ቢል ይገጥማል ።
ገላኹን - ገላነው - ገላወርቅ
ገላዬነሽ - ገላ - ገላዬ

1147. **ገላውዴዎስ** (ግሪ)
በኢትዮጵያ የዐፄ ልብነ ድንግልና የቴጌ
ሰብለ ወንጌል ልጅ ገላውዴዎስ ይባሉ
ነበር ። ስሙ መንግሥታቸው አጽናፍ
ሰገድ ነው።

1148. **ገላጋይ**
በመኻል ገብቶ የሚያስታርቅ ...።
(ማቴ. 5፥9)
ያባት ስም ማለደ ቢል ይገጥማል።
ገላግላቸው - ገላግል - ገላግሌ

1149. **ገመና**
የውስጥ ሚስጥር ... የግል ጉዳይ ...።
ያባት ስም እንተነህ ቢል ይገጥማል።

1150. **ገመቹ** (ኦሮ)
ደስታ ማለት ነው።
ገመቺ - ገመችስ - ገመቺሳ

1151. **ገመዳ** (ኦሮ)
ደስተኛ ማለት ነው። **ገመዲ - ገመዱ**

1152. **ገሞራው** (ግእ)
ገመረ ቻለ ያዘ ከሚለው ፤ ብርቱ ፣ ኃይለኛ ፣ ኀበዝ ፣ አደጋና መከራን ቻይ ማለት ነው።
ገሞራው ካሳ የጣሊያን ጦርነት ጊዜ በጀግንነት የታወቁ ዐርበኛ ነበሩ።
ገሞራ (ግእ) ቃሉ ሲጠብቅ ደግሞ የበሰለ ማለት ነው **ፍሬው ገሞራ**።

1153. **ገረመው**
ገረመ ካለው ግስ የወጣ አስፈራ፣ ተገረመ ደነቀው ማለት ነው።
ገረመኝ - ገረመን - ገርሙት
ገረሙ - ገራሙ - ገርማሜ

1154. **ገሥግሥ**
በማለዳ በቶሎ ድረስ ፤ ተጣድፈህ ኺድ ማለት ነው።

1155. **ገረሡ** (ኦሮ)
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ዐርበኛ **ደጃዝማች ገረሡ ዱኪ** ናቸው።
(1897 - 1958 ዓ.ም.) ።

1156. **ገሪማ** (ግእ)
ድንቁ፣ የሚደነቁ፣ ተአምር ያደረጉ ...።
ከዘጠኙ ቅዱሳን አንዱ ይሥሐቅ የሚባሉት ገሪማ ይባላሉ። የግብር ስም ነው።
የሚታሰቡት ሰኔ 17 ቀን ነው
ግሩምነህ - ገረማየ - ገራኝ - ግሩም

1157. **ገሩ - ገርየ - ገርባባው**
ደጉ፣ ሩኅሩኁ፣ ቸሩ ...።
ያባት ስም **አንዳርጋቸው** ቢል ይገጥማል።

1158. **ገሰሰ — ገሰሰው - ገስስ**
ዳሰሰ፣ ነካ፣ ዳበሰ፣ ማለት ነው።
ሌላው ትርጉም ፤ ገለበጠ ፍርድን ሻረ ይኾናል።
ያባት ስም **በኀይሉ** ቢል ይገጥማል።

1159. **ገበየኹ**
በዐደዋ ዘመቻ ከዐፄ ምኒልክ ታዋቂ የጦር አዛዥ የነበሩ *ፊታውራሪ* **ገበየሁ** አባ ጎራው ነበሩ ።
የዲዋ ሥላሴን ጠላት አረከሰው፤
ገበየሁ በሞቱ ግባና ቀድሰው።
ተብሎ ስለጀግንነታቸው ተገጥሞላቸዋል።
ገበየኽ - ገበዩ - ገበያ - ገበያነኽ
ገበያው

1160. **ገብሬ (ገብረ)**
ልጇ ፣ አገልጋዬ ...። ማለት ነው
የክርስትና ስም ቅጽል **ገብረ ማርያም** ቢል ገብሬ ተብሎ በማሳጠር ይጠራበታል ።
ገብርዬ
በዚህ ስም **የዐፄ ቴዎድሮስ** የጦር አለቃ *ፊታውራሪ* **ገብርዬ** በክርስትና ስማቸው ገብረ ሕይወት ከእንግሊዙ የጦር **ጀኔራል** ናፒየር ወታደሮች ጋራ ሲዋጉ ዐርብ የስቅለት ዕለት ማለፋቸው ይነገራል።
ገብሩ - ገብራይ (ትግ)
ገብረ ማርያም ክርስትና ስም።

1161. **ገነሜ**
ማለደ ማለት ነው።
በጋሞጎፋ ካምባ የቋራ ማርያምን ቤተክርስቲያን በ1912 ዓ.ም.የተከሉት ደጃዝማች ገነሜ የሚባሉ ናቸው። **ገነመ - ገነሞ**

1162. **ገነነ - ገናናው - ገነነው**
ዐየለ፣ በረታ፣ በጣም ከበረ፣ ታላቅ ኾነ ታዋቂ ኾነ ማለት ነው።... ።
ያባት ስም **ኀይሌ** ቢል ይገጥማል።

1163. **ገኑት** (ጉራ) ጻድቅ ማለት ነው።

1164. **ገና - ገናሽት**
የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ልደት የሚከበርበት ዓመታዊ በአል ።
ያባት ስም **ልደቱ** ቢል ይገጥማል።

1165. **ገንዘቤ - ገንዘብ - ገንዘቡ**
ሀብቴ፣ ዋጋዬ፣ ብሬ ...።
ያባት ስም **ተካ**፣ ቢል ይገጥማል።

1166. **ገኘሽብተ** (ጉራ)
አስታራቂ፣ (ታረቀኝ ማለት ነው።

1167. **ገዛኸኝ**
ዋጋ አወጣህብኝ ...። ተቆጣጠርከኝ ...።
በሲድኒ (አውስትራሊያ) በተደረገ የኦሊምፒክ ውድድር በማራቶን እሽቅድድም አንደኛ በመኾን ያገሩን ስም ያስጠራ ገዛሀኝ አበራ በዚህ ስሙ ይታወቃል ። የማራቶን ሽልማቱን ለእንጦጦ ማርያም ቤተክርስቲያን ቤተ መዘክር ሰጥቶ ቱሪስት እየጐበኘው ነው። **ገዛኝ - ገዜ - ገዛኢ**
ገዙ - ገዛ - ገዛኸን - ገዛነው

1168. **ገደቡ — ገደበ - ገደብ**
አቆመ ፣ የቀን መጨረሻው ጊዜን ያመለከታል ...።
ያባት ስም **ተሰማ** ቢል ይገጥማል።

1169. **ገድሉ - ገድሌ**
ሰማዕታት ስለ ክርስቶስ እጅ እግራቸውን ለሰንሰለት ዐይናቸውን ለፍላት ሰጥተው የፈጸሙት መንፈሳዊ ተጋድሎ። ጻድቃን በጸሎት መጋደላቸው ፤ መልካም ሥራ መሥራታቸው፤ ጾሙ፣ ጸሎቱ፣ ስግደቱ ኹሉ ገድል ይባላል ።
በክርስትና ስም **ገድለ ጊዮርጊስ** ይባላል።

1170. **ገዳ** (ኦሮ) የኦሮሞ ሕግ ነው።

1171. **ገዳመ**
የመነኰሳት ፣ የመነኰሳውያት መኖሪያ።
ያባት ስም **ሊባኖስ** ቢል ይገጥማል።
ገዳሙ - ገዳሜ - ገዳምነህ

1172. **ጉልቱ**
ርስት ፣ ቦታ ...።
ያባት ስም **ይበቃል** ቢል ይገጥማል።
ጉልተሞ - ጉልተ - ጉልቲ - ጉልታ

1173. **ጉርሙ** (ኦሮ)
ቅርንጫፍ ማለት ነው።
የአደአ ባላባት ማኛ አምራች ገበሬ የነበሩት ጉርሙ ጎበና ገዳ በዚህ ስም ተጠርተውበታል።

1174. **ጉዳ** (ኦሮ)
ጉዳ ታላቅ ወይም ትልቅ ማለት ነው።

1175. **ጉዲሳ** (ኦሮ) - **ጉደታ**
አደገ ማለት ነው።

የበዒ ኀይለ ሥላሴ ቅድመ አያት፤ የደጃ
ዝማች ወልደ ሚካኤል አባት ጉዲሳ በመ
ባል ይታወቃሉ ። ጉዲና

1176. **ጉግሳ** (አማ. ኦሮ)
በዚህ ስም የሚታወቁት የቴጌ ጣይቱ
ብጡል ታናሽ ወንድም ልጅ በእናታቸው
ደግሞ የንጉሥ ሚካኤል አጎት ከኾኑት
የተወለዱ የንግሥተ ነገሥታት ዘውዲቱ
ባለቤት የነበሩ ራስ ጉግሳ ወሌ ናቸው።

1177. **ጉጃ** (ዶር) ጨመረ ማለት ነው

1178. **ጉልማ** (ኦሮ)
ለዘመድ፣ ለወዳጅ፣ ተከፍሎ የሚሰጠው
ማሳ፣ ድርሻ ማለት ነው።

1179. **ጉልላት - ጉልላቴ**
እናት ፣ ከቤት ጣሪያ ላይ የሚደረግ።
ያባት ስም በላይነህ ቢል ይገጥማል።

1180. **ጉራቻ** (ኦሮ)
ጥቁር ማለት ነው።
የመልክ አይነት መግለጫ (ራእ. 6፥5)።

1181. **ጉበኛ**
ሰላይ ተመልካች። የበር ጠባቂ ዘበኛ ጉበ
ኛ ሊባል ይችላል (2ሳሙ. 13፥34፤ ኢሳ.
21፥11 ፤ ሕዝ. 33፥2) ደራሲ አቤ ጉበኛ
አባታቸው በዚህ ስም ይጠሩ ነበር።

1182. **ጊዜ ወርቅ**
ዘመን እንደ ዋዛ በቀልድ ማለፍ የለበትም
በመሥራት፣ በጥናት፣ በመማር ...።
ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ጊዜ ይታሰባል
(ዘፍ. 1፥1)።

1183. **ጋረደው - ጋረድ - ጋረጠው**
ገለወ ከለው ግሰ፤ ሸፈነ ፣ ደበቀ፣ ጋረደ
ይወጣል።
ያባት ስም ፍቅሩ ቢል ይገጥማል።

1184. **ጋሻው - ጋሻዬ**
በእጅ የሚያዝ የጦር መከላከያ፤ የእምነ
ትና የእግዚአብሔር ረድኤት ምሳሌ ነው።
(ኢሳ. 21፥5፤ መዝ. 34፥2፤ ኤፌ. 6፥16)።
ጋሻውጠና - ጋሻቸው - ጋሻኹን
ጋሻውበዛ - ጋሻነህ - ጋሻየነሽ

1185. **ጋድ (ዕብ.)**
ጥሩ ዕድል ያለው ማለት ነው፤ የያዕቆብ
ከአገልጋዩ የወለደው ሰባተኛ ልጅ (ዘፍ.
30፥10..)።

1186. **ጋዲሳ** (ኦሮ)ጥላዬ ማለት ነው።

1187. **ጌራ** (ግእ)
የራስ ወርቅ ፣ የብረት ቆብ ፣ በአልማዝ
የተንቆጠቆጠ ማለት ነው።

1188. **ጌታቸው**
አለታቸው ፣ ሀብታቸው ...።
ያባት ስም አማረ ቢል ይገጥማል።
ጌታመሳይ - ጌቱ - ጌታ
ጌታኹን - ጌታበጠኝ - ጌታበለው
ጌታብሎት - ጌታነሽ - ጌታነው
ጌታወርቅ - ጌታው - ጌትነት

1189. **ጌዴዎን (ዕብ.)**
እግዚአብሔር በኀያልነቱ የጸና፤ ቀስተኛ
ማለት ነው ። ከእስራኤል መሳፍንት
አንዱ ነው (መጻ. መሳ. 6፥1– 8፥35)።

1190. **ጌጤ - ጌጡ**
ሽልማቴ፣ የሚያስማምረኝ ፣ የሚያቆነጃ
ጀኝ ... ማለት ነው።
ያባት ስም ታከለ ቢል ይገጥማል።
ጌጤኹን - ጌጤነሽ - ጌጤነው

1191. **ግሩም - ግሩምነህ**
የምትደነቅ ነህ ፤
ያባት ስም ጌታ ቢል ይገጥማል።

1192. **ግርማቸው - ግርማኹን**
የመፈራት የመወደድ የመልክ ውበት
ደምግባት የሚያስደስት፣ የሚያስፈራልክ
እንደ አንበሳ ሞገስ ያለው።
(ግርማ ርእየቱ ለኤልያብ 1ኛ ሳሙ. 16፥6
፤ 1ኛ ዜና. መዋ 14፥17)።
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ ከኢትዮጵ
ያው ደራሲ፣ ታሪክ ጸሐፊ ደጃዝማች ግር
ማቸው ተክለ ሐዋርያ ናቸው።
ግርማዬ - ግርማሞ - ግርማሞገስ
ግርማው - ግርማይ - ግርማ

1193. **ግምጃ**
ከልዩ ልዩ ሐርና ወርቅ የሚሠራ ልብስ፤
የወርቀ ዘቦ መጋረጃ ። ማስቀመጫ ቤቱ
ግምጃ ቤት ይባላል።
ወይም የተቀለመ በፍታ (ምሳ. 31፥22)።

1194. **ግንባሩ**
ፍስፊቱ፣ ከዓይኑ በላይ ያለ ።
ያባት ስም ታዬ ቢል ይገጥማል።

1195. **ግዛው - ግዛቸው - ግዛቱ**
አስተዳድረው፣ ዋጋ አውጣበት ...።
በዚህ ስም የሚታወቁ ንቡረ እድ ግዛው
አበራ የልዕልት ሣራ አባት ናቸው ።
ዐርበኛ እንዲሁም የአክሱም ጽዮን ንቡረ
እድ ነበሩ ።

1196. **ግዮን** (ዕብ)
ከዔዴን የሚወጣ ኢትዮጵያን ምድር የሚ
ከብ ወንዝ (ዓባይ) (ዘፍ.2፥13)

1197. **ጎላ**
ደምቆ ታየ ...።
ያባት ስም ታሪኩ ቢል ይገጥማል።

1198. **ጎሐጽባሕ** (ግእ)
ንጋት ላይ ሰማይና ምድር የተጋጠመበት
ብርሃን ወገግታ ። በዚህ ሰዐት ላይ የተወ
ለደ ጎሕጽባሕ ሊባል ይችላል።
በጽባሕ ስምዐኒ ቃልየ፤ በጽባሕ እቀውም
ቅድሜከ። ትርጉም ፤ በማለዳ ድምጼን
ስማኝ። በማለዳ በፊትህ እቆማለሁ
(መዝ. 5፥2)። **ጎሕ - ጎሐ**

1199. **ጎመጁ - ጎመጀ**
ጉዋጉ ፣ ናፈቀ ...።
ያባት ስም በዝና ቢል ይገጥማል።

1200. **ጎርጎርዮስ** (ግሪ)
ጎርጎርዮስ የመጀመሪያዎቹ የቤተ ክርስቲ
ያን አባቶች (380) ጎርጎርዮስ ዘንሲሱና
ጎርጎርዮስ ዘእንዚናንዙ ናቸው ። በዚህ
ስም ታዋቂው የሸዋ ሀገረ ስብከት ሊቀጳ
ጳስ አቡነ ጎርጎርዮስ በጽጽበና ስም ተጠ
ርተውበታል።

1201. **ጎበና** (ኦሮ)
በዚህ ስም የሚታወቁት በዐፄ ምኒልክ
ዘመን መንግሥት ከነበሩት ታላላቅ ሹማ
ምንትና የጦር አበጋዞች አንዱ የልጅ
ሚካኤል እምሩ አያት ራስ ጎበና ዳጪ
የሚባሉ ናቸው ። በሰላሌ ሀገረ ስብከት
በሙሉልታ ፋሌ ደብረ መድኀኒት መድኀኔ
ዓለምን ተክለዋል።

1202. **ጎባ** (ዶር) ጎበዜ ማለት ነው።

1203. **ጎይቶም** (ትግ)
ጌታቸው ማለት ነው። **ጎይታ - ጎየታ**

1204. **ጎዳናው - ጎዳና**
መንገዱ፣ ቀጥ ያለው ረዥሙ መንገድ።
ያባት ስም ታደሰ ቢል ይገጥማል።

1205. **ጐረፈ - ጐርፍነህ - ጐርፉ**
በዝቶ መጣ ፣ ተሰብስቦ ደረሰ ...።
ያባት ስም ገበያው ቢል ይገጥማል።

1206. **ጐሥዓ** (ግእ)
አገሣ፣ ተናገረ ጐሥዓ ልብየ ቃለ ሠናየ።
ትርጉም ፤ ልቤ መልካም ነገርን አወጣ
(መዝ. 44(45)፥1)ቅዳ. ማር.)።

1207. **ጐባ**
ነገድ ...።
ያባት ስም ተዋሐዱ ቢል ይገጥማል።
ጐባኙን - ጐባዬ - ጐባወርፈቅ
ጐባዬነህ

1208. **ጐሸሜ**
ነካ አደረገ ፤ በክንድ ፣ በነገር ...።
ያባት ስም ክንዴ ቢል ይገጥማል።
ጐሸመ - ጐሸመ

1209. **ጐሹ - ጐሸየ**
የበሬ ዝርያ ፣ በሬ የሚመስል ተዋጊ እን
ስሳ ፤ በዱር የሚኖር ተወዳጅ፣ ኃይለኛ
የኾነ ነው።
በዚህ ስም አራት ዐይና ጐሹ የቤተ ክርስ
ቲያን ሊቅ ይጠሩበታል ።

1210. **ጐበዜ**
የኔ ጐበዝ ማለት ነው፤ ጠንካራ ኾነ ...።
ዐጼ ተክለ ጊዮርጊስ ዳግማዊ (1860 -1864
ዓ.ም) ከዐፄ ቴዎድሮስ ቀጥሎ ከዐፄ
ዮሐንስ በፊት የነገሡ ናቸው ። ከንግሥና
ቸው በፊት ዋግ ሥዩም ጎበዜ ተብለው
ይጠሩ ነበር።
ጐበዘ - ጐበዛየኹ - ገበዝእ
ጐበዘይ - ጐበዝ - ጐበዝ

1211. **ጓንጕል** (ኦሮ)
ጌጤነህ እንደ ማለት ነው።
በዚህ ስም የሚታወቁት የዋግ ሹም የነበ
ሩት ጓንጕል ብሩ ናቸው። በዐደዋ ጦርነት
በዐፄ ምኒልክ ትእዛዝ ከጣሊያን ጋር ጦር
ነት ላይ ተሳትፈዋል ። ዋግ ሹም የሚባለ
ው ሥልጣን ከዛጔ መንግሥት ሲወርድ
ሲዋረድ የመጣ ሥልጣን ነው።

- ጠ -

1212. **ጠበቀው**
አጋጅ እረኛ ኾነው፤ አዳነው፤ ቆየው።
ፈጣሪ፣ ንጉሥ፣ አባት፣ እረኛ ...።
(ኤር. 23፥1 ፤ ሕዝ. 34፥2 ፤ ዳን. 4፥17)።
ያባት ስም ያገርሰው ቢል ይገጥማል።
ጠብቃቸው - ጠብቄ

1213. **ጠና**
ጠነከረ፣ በረታ ፤ ወይም ቆየ፣ ደጅ ጠና።
ያባት ስም ምንይከሰው ቢል ይገጥማል።
ጠናጋሻው - ጠናወርቅ

1214. **ጠንክር**
በርታ፣ ጐብዝ፣ ብርታት አግኝ (ኢዮ.6፥12)
ያባት ስም ጎብረት ቢል ይገጥማል።

1215. **ጠየቁ – ጠይቅ**
ተረዱ ፣ ዕወቁ ...።
ያባት ስም ዝና ቢል ይገጥማል።

1216. **ጢሞቴዎስ** (ግሪ)
እግዚአብሔርን አክባሪ፤ እንዲሁም ደግ
ሞ ዘአልቦቱ ጥሪት (ሀብት ያላካበተ)
ማለት ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በልስጥራን
ያገኘው ወጣት ነው።
(የሐ. ሥራ 16፥1–3) ብዙ ሰው በዚህ ሲ
ጠራበት አይታይም። ሊቃነ ጳጳሳትግን ይ
ጠሩበታል።

1217. **ጢኖ** (ኦሮ)
ትንሽ ወይም ጥቂት ማለት ነው።
በዚህ ስም በዐፄ ሱስንዮስ ዘመን የኦሮ
ሞን ነገድ፣ የዐፄ ሱስንዮስን ታሪክ የጻፉ
አዛዥ ጢኖ ይታወቁበታል።

1218. **ጣፋ** (ኦሮ.)
በዚህ ስም የሚታወቀው የረዥም የሩጫ
ውድድር ተወዳዳሪው **ጣፋ** ባይሳ ነው ።
በዚህም ኢትዮጵያ አገሩን በዓለም አሳው
ቋል።

1219. **ጣሰው - ጣሳቸው - ጣሴ**
ገፋ ፣ ከፈለው፣ በንጥቆ ገባ ማለት ነው።
በዚህ ስም ከሚታወቁት አንዱ የማይጨ
ው ዐርበኛ **ደጃዝማች ጣሰው ዋለሉ**
ናቸው (1894 - 1947 ዓ.ም.)።

1220. **ጣዕሙ** (ግእ)
መጣፈጡ...። ምግቡ ሽቶው ...።
ጠዐሙ ወታእምሩ ከመ ኄር እግዚአብ
ሔር። ትርጉም፤ እግዚአብሔር ቸር እን
ደ ኾነ ቅመሱ እዩም (መዝ. 33(34)፥7)።
ያባት ስም በዛብህ ቢል ይገጥማል።
ጣዕምያለው - ጣዕሞ - ጣዕመ

1221. **ጣፈጠ**
ጣዕምን ሰጠ ማለት ነው።
ጣም ተገኘ፣ ስኳር፣ ጨው፣ ቅመም፤
የሚሸት ሽቶ፣ ዕጣን (ሉቃ. 8፥14)።
ያባት ስም ሸንኩሩ ቢል ይገጥማል።

1222. **ጤንነት**
ደኅንነት ማለት ነው።
ያባት ስም ተገኘ ቢል ይገጥማል።
ጤናነህ - ጤናው - ጤናኹን

1223. **ጥላዬ**
የኔ ጥላ ማለት ነው።
የሰው፣ የዛፍ የፀሓይ ከለላ ።
ጥላኹን - በዚህ ስም ከሚታወቁት
አንዱ ድምፃዊው ጥላኹን ገሠሠ ነው።
ጥላዬነህ - ጥላ - ጥላነህ

1224. **ጥምቀቱ**
የጥምቀት አይነት ልዩ ልዩ ነው። በውሃ
እና በመንፈስ ቅዱስ መጠመቅ፤ በስቃይ
መጠመቅ፣ መንጻት፣ መለወጥ (ማር. 1፥4)
ያባት ስም ዮርዳኖስ ቢል ይገጥማል።
ጥምቀቴ - ጥምቀተ

1225. **ጥሩነህ**
መልከ መልካም ነህ፣ ደግ ሰው ነህ ...።
ያባት ስም ምግባሩ ቢል ይገጥማል።
ጥሩሰው - ጥሩማዕድ - ጥሩምንጭ
ጥሩቀለም - ጥሩብርሃን - ጥሩ
ጥሩዓለሜ - ጥሩአየሁ - ጥሩአየ
ጥሩዐይኔ - ጥሩወርቁ - ጥሩዘር
ጥሩገበያ - ጥሩፀሓይ

1226. **ጥሪት**
ሀብት፣ ቀሪ ገንዘብ የሚቀመጥ ...።
ያባት ስም አስነ ቢል ይገጥማል።